

Oddrun Samdal, Hege Høivik Bye, Torbjørn Torsheim, Marianne Skogbrott Birkeland, Åge Røssing Diseth, Anne-Siri Fismen, Ellen Haug, Ingrid Leversen og Bente Wold

Sosial ulikhet i helse og læring blant barn og unge

Resultater fra den landsrepresentative spørreskjemaundersøkelsen "Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land"

HEMIL-rapport 2/2012

**HEMIL-senteret
Universitetet i Bergen**

ISBN 978-83-7669-132-0 (trykt)

ISBN 978-82-7669-133-7 (elektronisk)

Forord

Vi vil med dette takke elever og skoler som i 2009/10 deltok i spørreskjemaundersøkelsene i studien "Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land". Vårt ønskemål er at denne rapporten kan utgjøre et viktig bidrag til arbeidet med å fremme barn og unges helse og trivsel i Norge.

Takk til Leif Edvard Aarø ved HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen, for banebrytende innsats i etableringsfasen av studien, både nasjonalt og internasjonalt.

Videre takk til Candace Currie ved Universitetet i St. Andrews for enestående innsats som internasjonal koordinator i studien. Takk også til Knut Kalgraff Skjåk og Ellen Liljedal Stavseth med medarbeidere ved Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) ved Universitetet i Bergen for tilrettelegging og kvalitetssikring av data.

Sist, men ikke minst ønsker vi å takke Helsedirektoratet for finansiering av arbeidet med den norske studien og den internasjonale databanken.

Bergen, 1. oktober 2012

Oddrun Samdal, Hege Høivik Bye, Torbjørn Torsheim,
Marianne Skogbrott Birkeland, Åge Røssing Diseth, Anne-Siri Fismen,
Ellen Haug, Ingrid Leversen og Bente Wold

Innholdsliste

1	Introduksjon	5
	Prosjektet HEVAS- Helsevaner blant skoleelever	5
	Helsevaner blant skoleelever 2009/10.....	8
	Denne rapporten	10
2	Sosioøkonomisk status og helse- et overblikk	12
	Sosioøkonomiske forskjeller i helse.....	12
	Måling av sosioøkonomisk status hos barn og ungdom.....	13
	Resultater.....	14
	Diskusjon.....	14
3	Familiestruktur	16
	Indikatorer på familiestruktur.....	16
	Resultater.....	17
	Diskusjon.....	19
4	Fysisk aktivitet	21
	Indikatorer på fysisk aktivitet.....	21
	Resultater.....	23
	Diskusjon.....	27
5	Fritidsaktiviteter	31
	Indikatorer på deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter.....	31
	Resultater.....	32
	Diskusjon.....	33
6	Spisevaner og kosthold.....	35
	Indikatorer på spisevaner og kosthold.....	35
	Resultater.....	37
	Diskusjon.....	43
7	Røyking, snus- og alkoholbruk	44
	Indikatorer på røyking, snus- og alkoholbruk	44
	Resultater.....	45
	Diskusjon.....	53
8	Subjektiv helse og velvære.....	55
	Indikatorer på subjektiv helse og velvære	56
	Resultater.....	57
	Diskusjon.....	60
9	Skoletrivsel og skolestress	62
	Indikatorer på skoletrivsel og skolestress.....	62
	Resultater.....	63
	Diskusjon.....	64
10	Mobbing	66
	Indikatorer på mobbing	66
	Resultater.....	67
	Diskusjon.....	69
11	Skjermbasert adferd og problematisk dataspilling.....	70
	Indikatorer på skjermbasert adferd og problematisk dataspilling.....	71
	Resultater.....	73

Diskusjon.....	76
12 Oppsummering og diskusjon.....	79
Sosioøkonomiske utfordringer i barn og unges helse og helseatferd.....	79
Negativ kumulativ effekt for lavstatusgruppen.....	89
Behov for tiltak – bidrar skolen til å øke heller enn å redusere sosioøkonomiske forskjeller?	90
Konklusjon.....	92
Referanseliste.....	93
Appendiks A - Tabeller.....	111
Appendiks B - Spørreskjema.....	231
Appendiks C: Publikasjonsliste.....	272

1 Introduksjon

Denne rapporten gir en aktuell situasjonsbeskrivelse av norsk skole-ungdoms helse og trivsel. Vi retter særlig søkelyset mot sosial ulikhet i helse blant barn og unge, og har fokus på forskjeller mellom sosioøkonomiske grupper som gjennomgangstema i hvert kapittel. Formålet med rapporten er først og fremst å beskrive, ikke å forklare. Ettersom helserelaterte vaner og fenomen ofte etableres i løpet av barne- og ungdomsårene, er det naturlig å rette en vesentlig del av det forebyggende helsearbeidet mot barn og unge (K.-I. Klepp & Aarø, 1997; K. I. Klepp, Thuen, & Wilhelmsen, 1995). Kunnskapsgrunnlaget for slikt arbeid har lenge vært utilstrekkelig. Nettopp å beskrive ungdoms helse og trivsel, kan derfor være et vesentlig bidrag i folkehelsearbeidet, og bidra til identifikasjon av problemråder og demografiske risikogrupper. Rapporten fokuserer på gruppeforskjeller relatert til sosioøkonomisk status, kjønn og alder på områdene:

- Fysisk aktivitet
- Fritidsaktiviteter
- Spisevaner og kosthold
- Røyking, snus og alkoholbruk
- Subjektiv helse og velvære
- Skoletrivsel og skolestress
- Mobbing
- Skjermbasert atferd og problematisk dataspilling

Dette er områder som har stor betydning for folkehelsen, både om vi ser på ungdom separat, og om vi studerer helse i et livsløpsperspektiv (St. meld. nr. 16 (2002-2003)). Utdanningsmyndighetene vektlegger også trivsel og helse som viktige faktorer for å skape gode læringsrammer (St. meld. nr. 30 (2003-2004); St. meld. nr. 31 (2007-2008)).

Prosjektet HEVAS- Helsevaner blant skoleelever

Rapporten beskriver data fra prosjektet "Helsevaner blant skoleelever - En WHO-undersøkelse i flere land"(HEVAS). Prosjektet ble startet i 1982 av forskere fra England, Finland og Norge. Etter kort tid ble prosjektet etablert som et samarbeidsprosjekt knyttet til Europakontoret til Verdens

Helseorganisasjon (WHO). Prosjektet har spredt seg til stadig nye land. I skrivende stund deltar 43 land i studien. I Norge har vi i løpet av de 30 årene som er gått, gjennomført åtte spørreskjemaundersøkelser i grunnskolen, og fem undersøkelser på grunnkurs i videregående skole.

Internasjonal koordinering

Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Verdens Helseorganisasjons regionale hovedkvarter for Europa. Norge, representert ved Professor Leif Edvard Aarø ved Universitetet i Bergen, var en av initiativtakerne til prosjektet internasjonalt og fungerte som internasjonal koordinator i perioden 1985 til 1990. Fra 1990 ble koordinator-funksjonen delt i to. Det ble innført en ordning med en administrativ koordinator og en forskningskoordinator. Professor Bente Wold ved HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen, var internasjonal forskningskoordinator fra 1990 til 1996. Forskningsleder Chris Smith fra Health Promotion Authority for Wales var administrativ koordinator i perioden 1990-1994. Forsker Candace Currie fra University of Edinburgh overtok som internasjonal koordinator fra 1996, mens Bente Wold, i samarbeid med Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD), var hovedansvarlig for å bygge opp den internasjonale databanken for prosjektet. NSD er arkivinstusjon for databanken. Fra 1999 overtok Professor Oddrun Samdal ved HEMIL-senteret som internasjonal databanksjef. Norges forskningsråd har bidratt til å finansiere oppbygging av den internasjonale databanken og rensking av de internasjonale dataene.

Norsk koordinering og finansiering

HEMIL-senteret ved Universitetet i Bergen er ansvarlig for den norske delen av HEVAS-undersøkelsen. Professor Leif Edvard Aarø var ansvarlig for de to første undersøkelsene (1983/1984 og 1985/1986). Professor Bente Wold var ansvarlig for den tredje, fjerde og den femte norske undersøkelsen. Professor Oddrun Samdal og førsteamanuensis Torbjørn Torsheim var medansvarlig for den norske datainnsamlingen i 1997/98, og hovedansvarlig for undersøkelsene i 2001 og 2005. Samdal var også hovedansvarlig for den siste undersøkelsen i 2009/10. Norges forskningsråd, Medisin og Helse (tidligere NAVF/RMF), Meltzerfondet ved Universitetet i Bergen, Statens helsetilsyn (tidligere Helsedirektoratet)

og Sosial- og helsedirektoratet (nå Helsedirektoratet) har bidratt til å finansiere de norske undersøkelsene.

Målsetting og strategier

Målet med HEVAS-undersøkelsen er å bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag for helsefremmende arbeid blant barn og unge i europeiske og andre land. Dette søker man å gjøre på flere måter:

- Gjennom spørreskjemaundersøkelser av barn og unges subjektive helse og livsstil
- Etablering av et informasjonssystem og en databank for forskning på livsstil og helsevaner blant barn og unge
- Utvikling av metodologiske tilnærminger til studiet av subjektiv helse og helserelatert atferd blant barn og unge
- Utvikling av nasjonal kompetanse i forskning på helserelatert atferd blant barn og unge
- Etablering av et nettverk av forskere som arbeider innenfor dette feltet
- Utarbeidelse av forslag til hvilke implikasjoner resultatene har for helsefremmende arbeid blant barn og unge
- Formidling av forskningsresultatene og implikasjonene av disse til et bredt spekter av målgrupper (andre forskere, lærere, foreldre, barn og ungdom etc.)

Tema for tidligere HEVAS-undersøkelser

HEVAS-undersøkelsen har i Norge vært gjennomført åtte ganger, første gang i 1983/84 og siste gang i 2009/2010. Tabell 1.1 viser opplysninger om tematikk, utvalg, og publisert dokumentasjon av tidligere studier. Et sett med kjerneindikatorer på helse og helseatferd, har vært brukt i alle studiene. I tillegg til disse kjerneindikatorene har studiene også inkludert ulike fokusområder. Som vi ser av tabell 1.1, har disse fokusområdene variert betydelig fra undersøkelse til undersøkelse. De første studiene hadde et fokus på helseatferd og helse, mens de siste studiene i økende grad har fokusert på determinanter for helse, det vil si faktorer som vi antar kan påvirke den enkeltes helse og helseatferd. Det psykososiale skolemiljøet har siden 1993/94-undersøkelsen vært et viktig satsningsområde, men har også blitt supplert med indikatorer på både

individuelle og sosiale faktorer. I 1997/98-undersøkelsen inkluderte studien Antonovskys begrep 'Sense of Coherence' (Antonovsky, 1987) for å undersøke betydningen av individuelle mestringsressurser. I 2001/02 fokuserte studien også på sosial kapital (Kawachi, Kennedy, & Glass, 1999). Hovedtemaet i undersøkelsen fra 2005/06 var skolen som arbeidsmiljø for elever, fysisk aktivitet i skolen, og barn og unges bruk av fritid. Disse temaene ble videreført i den nyeste undersøkelsen. I tillegg har skjermbasert atferd og databruk fått større plass.

Tabell 1.1. Tema og nøkkeltall for HEVAS-undersøkelsene i Norge

Årstall	Fokusområde	Elever	Klasser	Svarprosent
1985/86	* Fysisk aktivitet	3955	218	86
1989/90	* Sosialintegrasjon	5037	271	90
1993/94	* Skolen som arbeidsmiljø	4952	300	82
1997/98	* Skolen som arbeidsmiljø	5026	288	79
	* Sense of Coherence			
2001/02	* Skolen som arbeidsmiljø	5023	278	78
	* Sosial kapital			
2005/06	* Skolen som arbeidsmiljø	6624	378	58
	* Fysisk aktivitet			
	* Fritidsaktiviteter			
2009/2010	* Skolen som arbeidsmiljø	5760	349	49
	* Fysisk aktivitet			
	* Fritidsaktiviteter			
	* Skjermbasert atferd			

Helsevaner blant skoleelever 2009/10

Utvalg og utvalgsmetode

Tabell 1.2 beskriver populasjon og utvalg for HEVAS-undersøkelsen 2009/10. For å få representative utvalg av norske 11-, 13-, og 15-åringer, ble utvalget fra grunnskolen basert på en geografisk stratifisert liste over 6., 8. og 10. klasser i den norske grunnskolen. Utvalget av 16-åringer ble foretatt ved hjelp av en liste over alle landets førsteårsstudier i

videregående opplæring. For å oppnå et endelig utvalg på 1700 elever per aldersgruppe, ble det estimert et behov for å trekke ut cirka 177 grupper á 20 elever på 6. klasstrinn, 150 grupper á 30 elever på 8. klasstrinn og 153 grupper á 30 elever på 10. klasstrinn. I motsetning til grupper og klasstrinn på grunnskolenivå, består førsteårsstudiet i videregående opplæring av elever fra flere årskull. For å oppnå den ønskede alderssammensetning i utvalget av 16-åringer, var det nødvendig å overestimere behov for antall klasser på første årsstudiet basert på en forventning om at en viss andel av elevene i disse klassene ville falle utenom den ønskete alderspredningen. Det estimerte behovet for klasser var her 149, etter stratifisering på typer av førsteårsstudier. Utvalget som er inkludert i rapporten, er stort. Resultatene bygger et samlet utvalg av 5760 elever.

Tabell 1.2. Utvalg og populasjon for HEVAS-undersøkelsen 2009/10

Utvalgsbeskrivelse	11- åringer	13- åringer	15- åringer	16- åringer
Elevpopulasjon	62820	63539	62909	63842
Utvalg grupper/klasser	177	150	153	149
Faktisk deltakende grupper/klasser	99	87	84	79
Elever i deltakende gruppe/klasse	1991	1723	1646	1729
Frafall				
Elev/foreldre ønsker ikke å delta	57	137	94	91
Kjent fravær	46	112	76	73
Ukjent fravær	19	45	31	28
Ikke lesbare skjema	13	32	22	25
Utvalg før datarenskingsprosedyrer	1856	1397	1423	1512
Svarprosent elevnivå	93	81	87	87
Svarprosent gruppe-/klassenivå	56	58	55	53
Estimert total svarprosent	52	47	48	46
Frafall ved datarensking	173	79	82	94
Endelig elevutvalg	1683	1318	1341	1418
Svarprosent elevnivå etter datarensking	85	76	81	82
Estimert total svarprosent etter datarensking	52	47	48	44

Spørreskjemaet

Det norske spørreskjemaet er en oversettelse av det internasjonale standardskjemaet (Currie, Samdal, Boyce, & Smith, 2002), med noen tilleggsspørsmål. Dette skjemaet ble utviklet gjennom flere internasjonale møter. I Norge ble det gjennomført en omfattende pilottest av det endelige skjemaet hvor 209 elever deltok. I tillegg har det vært gjennomført

fokusgruppeintervju ved utvikling av deler av skjemaet. Skjemaet er derfor grundig evaluert før bruk. (Skjemaet foreligger i appendiks B).

Datainnsamling

Datainnsamlingen foregikk på skolen. Lærerne gjennomførte datainnsamlingen etter en prosedyre som sikret deltakerne anonymitet. Studiepopulasjonen i Norge bestod av barn i alderen 11, 13, 15 og 16 år (tilsvarende 6., 8. og 10. klassetrinn i grunnskolen og 1. årstrinn i videregående skole). Utvalget er nasjonalt representativt. Data ble registrert ved å skanne spørreskjemaene og ble rensket av Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) basert på retningslinjer utviklet i den internasjonale studien.

Prosedyre

Det ble i oktober 2009 rettet en forespørsel til skolene om de ønsket å delta i studien. For skolene som samtykket i å delta, ble det i november sendt ut foreldreskriv med orientering om undersøkelsen. Det ble innhentet passivt samtykke fra foreldre. Studien ble gjennomført i årsskiftet 2009/10. De elevene som gjennomførte undersøkelsen i vårsemesteret 2010 besvarte undersøkelsen elektronisk. Elevene ble orientert om formålet med studien, og at alle svar var anonymiserte. De kunne velge selv om de ville delta i studien.

Denne rapporten

I de neste kapitlene tar vi for oss noen av de mest sentrale helseindikatorerne for ungdom. Disse inkluderer fysisk aktivitet (kapittel 4), fritidsaktiviteter (kapittel 5), spisevaner og kosthold (kapittel 6), røyking, snus og alkoholbruk (kapittel 7), subjektiv helse og velvære (kapittel 8), skoletrivsel og skolestress (kapittel 9), mobbing (kapittel 10), og skjermbasert atferd og problematisk dataspilling (kapittel 11). Dette er indikatorer som har konsekvenser for folkehelsen både på kort og lang sikt. Hvert av hovedområdene blir dekket i et eget kapittel, hvor vi presenterer sentrale tendenser for undergrupper basert på sosioøkonomisk status, kjønn og alder. Som et bakteppe for disse kapitlene presenterer vi først hvordan vi har målt sosioøkonomisk status (kapittel 2) og hvilke typer

familiestrukturer deltakerne vokser opp i (kapittel 3). I kapittel 12 blir de mest sentrale resultatene oppsummert og diskutert.

Frekvenstabeller for alle temaområdene presenteres i Appendiks A (Tabell 3.1.A til Tabell 11.7 s88-141)

2 Sosioøkonomisk status og helse- et overblikk

Sosioøkonomiske forskjeller i helse

Dette kapittelet dreier seg om hvordan vi har målt sosioøkonomisk status (SØS) for skoleungdom i HEVAS 2009/10. For voksne har det vært en observert sosioøkonomiske forskjeller på de fleste helseområder, og helseforskjellene er tydelige mellom alle nivå av sosioøkonomisk status (Adler m.fl., 1994). De med middels sosioøkonomisk status har bedre helse enn de med lav sosioøkonomisk status, mens de med aller høyest status igjen har bedre helse enn de med middels sosioøkonomisk status. Sosioøkonomisk status er her et samlebegrep, som inkluderer betydningen av inntekt, utdanning og yrke. Kombinasjonen av disse indikatorene utgjør sosioøkonomisk status.

I hvilken grad sosioøkonomiske forskjeller i helse kan relateres til sosioøkonomiske forskjeller allerede i barne- og ungdomsalder er omdiskutert. I følge livsløpsperspektivet (Smith, 2003) kan sosioøkonomiske forskjeller i helse enten forstås som en *opsamling av risikofaktorer* gjennom hele livet, inkludert ungdomstiden, eller som resultat av ulikheter i *kritiske perioder* av utviklingen, hvor nettopp ungdomsperiode kan være en slik kritisk periode, for eksempel i forhold til utdanning, karrierevalg, og etablering av varige helsevaner (Chen & Matthews, 2002). Som en motvekt til disse forklaringene har enkelte forskere argumentert for at ungdomsperioden heller kjennetegnes av et fravær av ulikhet, og dermed ikke er spesielt relevant for studien av helseforskjeller i sykkelighet og dødelighet (West & Sweeting, 2004).

Uavhengig av perspektiv er spørsmålet om sosial ulikhet i ungdomsperioden et sentralt forskningstema, og det foreligger en omfattende forskningslitteratur på feltet. Oppsummert støtter empiriske studier livsløpsperspektivet, ved at ungdom fra familier med lavere sosioøkonomisk status har dårligere helse (B. Holstein m.fl., 2009; Torsheim m.fl., 2004) og mer usunn livsstil (Richter, Leppin, & Gabhainn, 2006; C. Vereecken m.fl., 2009).

Måling av sosioøkonomisk status hos barn og ungdom

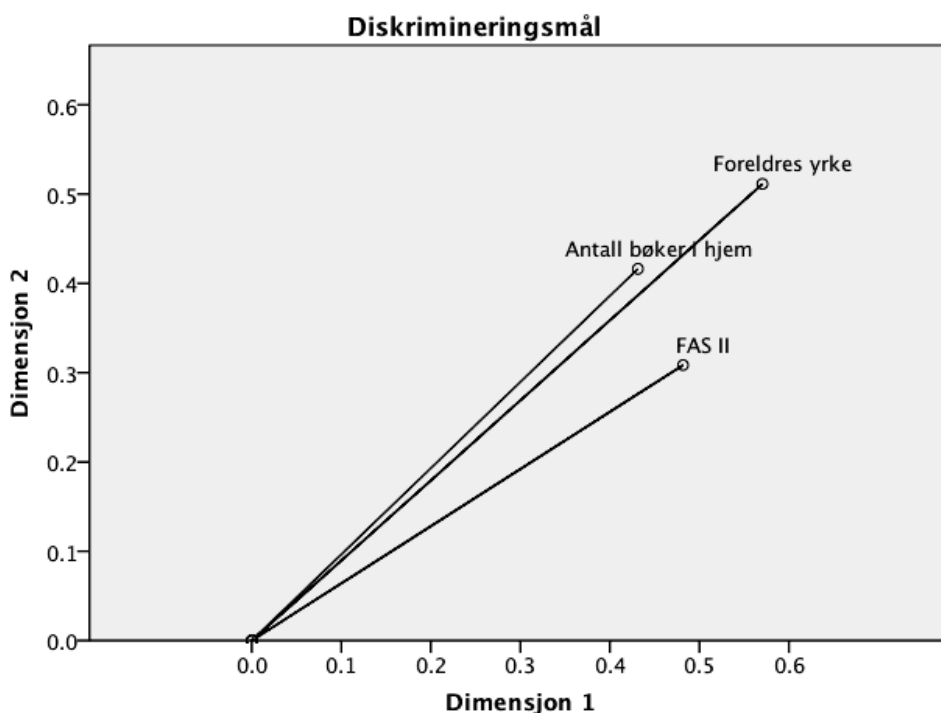
En viktig metodisk utfordring i forskning på ulikhet i helse hos barn og unge er spørsmålet om hvordan man skal måle barn og unges sosioøkonomiske status. Ettersom barn og ungdom i skolealder verken har inntekt, yrke eller ferdig utdanning, er det vanlig å bruke familiens status som relevant indikator. De vanligste indikatorene er foreldres inntekt, yrke og utdanning, men barn og unge har ofte begrenset kunnskap om foreldrenes status på disse feltene. I en spørreskjemaundersøkelse kan konvensjonelle metoder derfor gi manglende og unøyaktige svar (Ensminger m.fl., 2000). En løsning på dette problemet kan være å supplere med indikatorer som er spesielt tilpasset barn og unges kunnskap, enten i form av materielle sjekklister (Currie, Molcho, m.fl., 2008; Wardle, Robb, & Johnson, 2002), antall bøker i hjemmet (Evans, Kelley, Sikora, & Treiman, 2010), eller barnets opplevelse av den sosiale statusen til familien relativt til andre familier (Goodman m.fl., 2003).

HEVAS 2009/10 inkluderte både konvensjonelle og ikke-konvensjonelle indikatorer på sosioøkonomisk status. Far og mors yrke ble kodet i følge en standard klassifikasjon basert på det britiske systemet for koding av yrke. I tillegg inkluderte HEVAS 2009/10 Family affluence scale (FAS II) (Currie, Molcho, m.fl., 2008). FAS har vært revidert flere ganger for å gjenspeile den økonomiske og teknologiske utviklingen i samfunnet. FAS II er en komposittskåre av antall ferier, antall biler, antall datamaskiner og eget soverom. Den tredje indikatoren i HEVAS 2009/10 var antall bøker i hjemmet (Evans, m.fl., 2010). Denne indikatoren tapper informasjon om kulturell kapital. For å få et samlet uttrykk for sosioøkonomisk status utviklet vi en komposittskåre basert på de tre overnevnte indikatorene. Komposittskåren ble beregnet ved hjelp av multippel korrespondanseanalyse (Greenacre, 2007) med ekstraksjon av to dimensjoner. Estimerte skårer for den første dimensjonen ble rangert i kvintiler, stratifisert etter kjønn og aldersgruppe, slik at den laveste kvintilen ble til lav sosioøkonomisk status, de tre midterste kvintilene ble til middels sosioøkonomisk status, og den høyeste kvintilen ble til høy sosioøkonomisk status. Som en følge av stratifisert rangering var gruppene balanserte på tvers av aldersgruppe og kjønn.

Resultater

To dimensjoner ble ekstrahert ved hjelp av multipl korrespondanseanalyse. Den første av de to ekstraherte dimensjonene forklarte 49.4% av totalvariansen, med en Cronbachs alfa på 0.49. De tre indikatorer hadde kvadrerte ladninger mellom 0.43 (Antall bøker) og 0.57 (Foreldres yrkesstatus).

Figur 2.1 Indikatorenes diskriminering på dimensjon 1 og dimensjon 2 i homogenitetsanalyse (multipl korrespondanse analyse).

Diskusjon

Vi har i denne analysen konstruert en samlet indikator for sosioøkonomisk status basert på tre enkeltindikatorer. I likhet med Torsheim, Leversen og Samdal (2007) var det mulig å rangere deltagerne langs en hoveddimensjon der alle indikatorne bidro til å differensiere mellom personene. I den tidligere studien (Torsheim, m.fl., 2007) viste vi at komposittskårer av denne typen kan brukes til å påvise tydelige helseforskjeller blant barn og unge, både når det gjelder helseatferd og når

det gjelder selvrapportert helse. Fordi vi i HEVAS 2009/10 studien kun fokuserte på relative forskjeller, er det ikke mulig å si noe om absolutte trender i sosioøkonomisk status, for eksempel om nivået på sosioøkonomiske ressurser har endret seg. Fordi rangeringen i lav, middels og høy status ble gjort på grunnlag av analyser på HEVAS 2009/10 utvalget, vil det heller ikke være mulig å sammenligne resultater direkte med tidligere studier.

Reliabiliteten til indikatoren var noe lavere enn det man vanligvis ønsker i for eksempel psykologisk forskning. I vurderingen av dette er det nødvendig å ta hensyn til anvendelsesområdet. Komposittskåren vil bli brukt for å si noe om relative forskjeller i samfunnet, og ikke primært brukes til individuell klassifisering. Lav reliabilitet kan likevel bidra til at sammenhenger mellom sosioøkonomisk status og helseutfall fremstår som svakere enn de egentlig er. Resultatene vi rapporterer i de neste kapitlene kan derfor oppfattes som forsiktige estimat av ulikhet.

3 Familiestruktur

Siden begynnelsen av 90-tallet har skilsmisseraten lagt stabilt på rundt 11-12 skilsmisser per 1000 gifte og separerte par (Statistisk sentralbyrå, 2011). Blant samboere er andelen samlivsbrudd sannsynligvis noe høyere. Studier tyder på at barn som opplever at foreldrene går fra hverandre har en liten til moderat høyere risiko for å utvikle tilpasningsproblemer som for eksempel antisosial atferd, depresjon, problemer på skolen og rusmisbruk, sammenlignet med barn som bor i intakte familier (Amato, 2001; Breivik & Olweus, 2006; Nævdal & Thuen, 2004). Andre studier tyder på at en del av den økte risikoen for problemer blant barn av foreldre som har gått fra hverandre ikke nødvendigvis er en konsekvens av samlivsbruddet i seg selv, men kan være uttrykk for andre egenskaper ved familien som fører til både samlivsbrudd og økt risiko for vansker hos barna (Steele, Sigle-Rushton, & Kravdal, 2009). Blant disse andre egenskapene ved familien kan sosioøkonomisk status være en av de mest relevante faktorene som øker risiko både for samlivsbrudd og utfordringer hos barna. Videre kan også samværsordning etter et samlivsbrudd henge sammen med sosioøkonomisk status (Kitterød, 2008).

I dette kapitlet tar vi for oss familiesituasjonen til ungdommer i ulike sosioøkonomiske grupper, samt samværsordninger blant dem som ikke bor med både mor og far.

Indikatorer på familiestruktur

Familietype

For å få et bilde av ungdommenes familiesituasjon ba vi dem svare på følgende spørsmål:

- Alle familier er forskjellige. Ikke alle barn bor sammen med begge foreldrene sine. Noen ganger bor barna med bare en av foreldrene og andre ganger har de to hjem eller familier de bor sammen med. Nå skal du først krysse av på hvem som bor der du bor hele, mesteparten eller halvparten av tiden.
- Blant svaralternativene var:
 - Mor
 - Far
 - Stemor (eller fars kjæreste)

- Stefar (eller mors kjæreste)

Hjem nummer to

Vi spurte også om ungdommene delte tiden sin mellom to familier:

- Har du et annet hjem eller en annen familie, slik det er når foreldre er separert eller skilt?
- Hvis JA: Hvor ofte bor du der?
 - Halvparten av tiden
 - Fast, men mindre enn halvparten av tiden
 - Noen ganger
 - Nesten aldri

Resultater

Detaljerte resultater for familiestruktur finnes i Tabell 3.1.B. til Tabell 3.3.B. i Appendiks A.

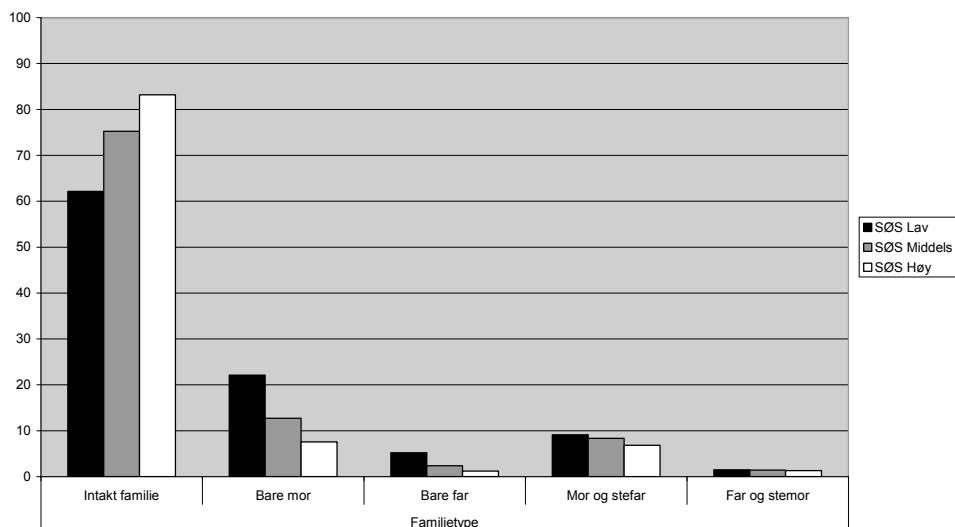
Familietype

Basert på svarene på spørsmålet om hvor ungdommene bor delte vi inn i fem familietyper:

- Intakt familie (mor og far)
- Bare mor
- Bare far
- Mor og stefar
- Far og stemor

En liten gruppe (6.4 %) fordelte seg på andre familiekonstellasjoner (for eksempel bor sammen med mor og stemor, besteforeldre, eller bor i fosterhjem). Disse ble ikke tatt med i analysene. Figur 3.1 viser prosentandelen av hver sosioøkonomiske gruppe som lever i de ulike familietypene. Resultatet viser en sammenheng mellom sosioøkonomisk status og familietype. Blant ungdommene med lav sosioøkonomisk status bodde 62 % i en intakt familie og 22 % sammen med bare mor. Blant ungdommene med middels sosioøkonomisk status bodde 75 % i en intakt familie og 13 % sammen med bare mor. De tilsvarende tallene for gruppen med høy sosioøkonomisk status var 83 % (intakt familie) og 8 % (bare mor).

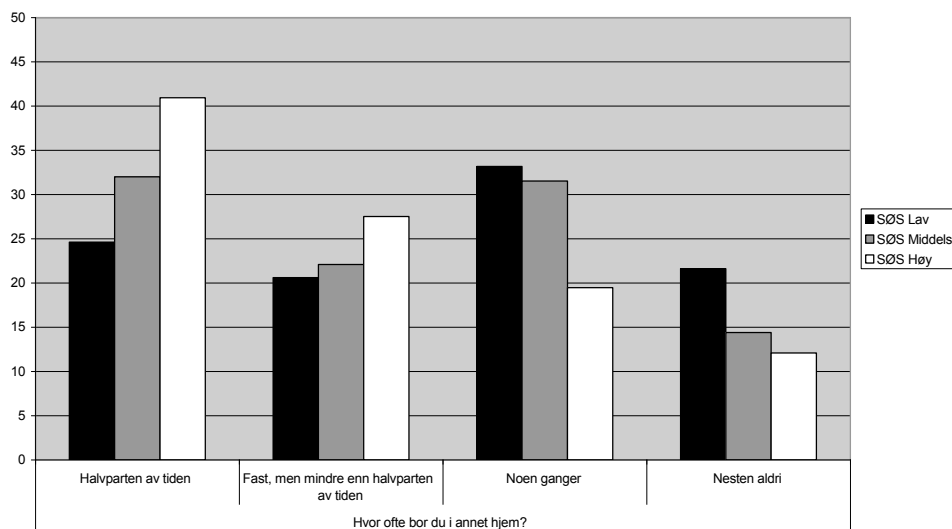
Figur 3.1 Familietype og sosioøkonomisk status (%)

Hjem nummer to

Av det totale utvalget var det 33.2 % som svarte at de, i tillegg til det hjemmet der de bor mest, også har et annet hjem eller en annen familie. Figur 3.2 viser andelen tid ungdommene i hver av de sosioøkonomiske gruppene tilbringer i hjem nummer to. Blant ungdommene med høy sosioøkonomisk status var det mest vanlig å bo halvparten av tiden i hjem nummer to (41 %). Blant ungdommene med middels sosioøkonomisk status var det like vanlig å bo i hjem nummer to ”noen ganger” (32 %) som å bo der halvparten av tiden (32 %). Blant ungdommene med lav sosioøkonomisk status var det mest vanlig å bo i hjem nummer to ”noen ganger” (33 %). Det var også i denne gruppen en større andel som rapporterte å nesten aldri bo i hjem nummer to enn i de to andre sosioøkonomiske gruppene.

Figur 3.2 Andel av tid i annet hjem (%)

Diskusjon

Fordelingen av ulike typer familier er ganske lik den som ble funnet i forrige undersøkelse i 2004/2005 (Ulveseter, Breivik, & Thuen, 2010). De fleste barn og ungdommer bor fortsatt sammen med både mor og far, uavhengig av sosioøkonomisk status. Imidlertid er det flere som bor sammen med kun mor blant dem med lav sosioøkonomisk status. Dette kan skyldes både at det er en høyere skilsmisserate i familier med lav sosioøkonomisk status (de Graaf & Kalmijn, 2006), og at familier med én voksen har færre ressurser enn familier med to voksne. Det er relativt få ungdommer som bor mest sammen med far etter et samlivsbrudd. Dette kan være fordi det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret fortsatt står sterkt. Det er ofte mor som har rollen som hovedomsorgsgiver i utgangspunktet, og dette fortsetter også etter et samlivsbrudd.

Samværsordning ser også ut til å være avhengig av sosioøkonomisk status. Det er flere blant ungdommene med høy sosioøkonomisk status som har faste avtaler om å bo i hjem nummer to, mens det er flere blant ungdommene med lav sosioøkonomisk status som bor i sitt hjem nummer to noen ganger eller nesten aldri. Andre studier har funnet at fedre med lav inntekt og kort utdanning har minst samvær med sine barn (Kitterød, 2008).

Der mor også har lav inntekt er samværet med far aller minst. Hvorfor det er slik, har vi lite kunnskap om. En mulighet er at familier i ulike sosioøkonomiske lag organiserer familielivet sitt på forskjellige måter (Stefansen, 2011). For eksempel kan en tenke seg at familier med lav sosioøkonomisk status kan ha en mer tradisjonell kjønnsrollefordeling der far i mindre grad er involvert i å ta seg av barna, mens familier med høyere sosioøkonomisk status kan være mer opptatt av likestilling og at barnas relasjon med far vektet like mye som barnas relasjon med mor. Det kan også hende at fedre med lav inntekt kan ha andre problemer som gjør samvær vanskelig, som for eksempel helseproblemer. Far kan også avstå fra kontakt med barna fordi han ikke har råd til reise, mat og utstyr eller at han ikke har en passende bolig som samværet kan foregå i.

4 Fysisk aktivitet

Å bevege seg er naturlig for oss mennesker og er noe de fleste barn og unge har stor glede av. Tilstrekkelig med regelmessig fysisk aktivitet er dessuten nødvendig for normal vekst og utvikling og for utvikling av god motorikk (Sosial - og helsedirektoratet, 2000). Det er også etter hvert godt dokumentert at fysisk aktivitet er viktig for å optimalisere fysisk form, helse og selvfølelse. Aktivitet i barne- og ungdomsårene er viktig for å utvikle en aktiv livsstil som kan opprettholdes livet ut, og for å redusere risikoen for livsstilssykdommer i voksen alder, da det er generelt akseptert at utviklingen av disse sykdommene starter tidlig i livet (Strong m.fl., 2005).

Fysisk aktivitet brukes gjerne som et overordnet begrep på fysisk utfoldelse knyttet til spontan lek og bevegelse, idrett, mosjon, friluftsliv, trening, kroppsøving og transport (Sosial - og helsedirektoratet, 2000). Det er videre vanlig å kategorisere fysisk aktivitet ut fra frekvens, varighet, intensitet og type. For å forstå hvorfor noen barn og unge er totalt svært aktive, mens andre har et lavt fysisk aktivitetsnivå, har man i de senere årene sett en dreining innen forskningen fra å fokusere på individfaktorer og faktorer relatert til de nære sosiale omgivelsene, til å anvende en sosialøkologisk tilnærming. Det innebærer et større fokus på å forstå barn og unges adferd som et resultat av samspillet mellom faktorer knyttet til individet og forhold i de omgivelsene og institusjonene/miljøene barna oppholder seg i. Ut fra dette perspektivet er det viktig å kartlegge fysisk aktivitet på de ulike arenaene barn oppholder seg. I dette kapitlet tar vi for oss ungdommers fysiske aktivitet generelt og på spesifikke arenaer. Vi sammenligner også aktivitetsnivået på tvers av sosioøkonomiske grupper, kjønn og alder.

Indikatorer på fysisk aktivitet

I undersøkelsen svarte elevene på flere spørsmål om fysisk aktivitet, her presenterer vi resultater for moderat-til-intens aktivitet, intens aktivitet, fysisk aktivitet i skoletiden (kroppsøving og friminutt) og aktivitet knyttet til transport til skolen.

Total fysisk aktivitet av moderat-til-høy intensitet

Fysisk aktivitet av moderat-til-høy intensitet ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svarkategorier:

Med fysisk aktivitet mener vi aktiviteter som gjør at du en del av tiden får økt puls og blir andpusten. Fysisk aktivitet er for eksempel idrettsaktiviteter etter skolen, aktiviteter på skolen, det å leke med venner eller det å gå til skolen. Andre eksempler er å løpe, stå på skateboard, sykle, svømme, spille fotball, stå på ski / snowboard eller danse. For det neste spørsmålet, legg sammen all den tiden du var fysisk aktiv hver dag.

- I løpet av de siste 7 dagene. Hvor mange av disse dagene var du fysisk aktiv i minst 60 minutter per dag?
 - Ingen dager
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7 dager

Fysisk aktivitet med høy intensitet utenom skoletid

Fysisk aktivitet med høy intensitet utenom skoletid ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svarkategorier:

- Utenom skoletid: Hvor mange timer i uka driver du idrett, eller mosjonerer så mye at du blir andpusten og/eller svett?
 - Ingen
 - Omtrent ½ time
 - Omtrent 1 time
 - Omtrent 2-3 timer
 - Omtrent 4-6 timer
 - 7 timer eller mer

Fysisk aktivitet i skoletiden

For å måle fysisk aktivitet i skoletiden ble følgende spørsmål og svarkategorier brukt:

- Hvor mange ganger i en vanlig uke deltar du i kroppøvingstimer? (ta også med tilvalgsfag hvor du er fysisk aktiv, f. eks. idrett, friluftsliv). En dobbelttime = 2 ganger.
 - 0 ganger
 - 1 gang
 - 2 ganger
 - 3 ganger

- 4 ganger
- Mer enn 4 ganger
- I friminuttene: Hvor ofte beveger du deg så mye at du blir andpusten og/eller svett?
 - Hvert friminutt
 - Ikke hvert friminutt, men likevel hver dag
 - Ikke hver dag, men likevel hver uke
 - Ikke så ofte som hver uke
 - Aldri

Transport til skolen

For å kartlegge hvordan elevene kom seg til skolen ble følgende spørsmål og svarkategorier brukt:

- På en vanlig dag er mesteparten av reisen din til skolen gjennomført...?
 - Til fots
 - Med sykkel
 - Med buss, trikk, T-bane, tog eller båt
 - Med bil, motorsykkel eller moped
 - På andre måter

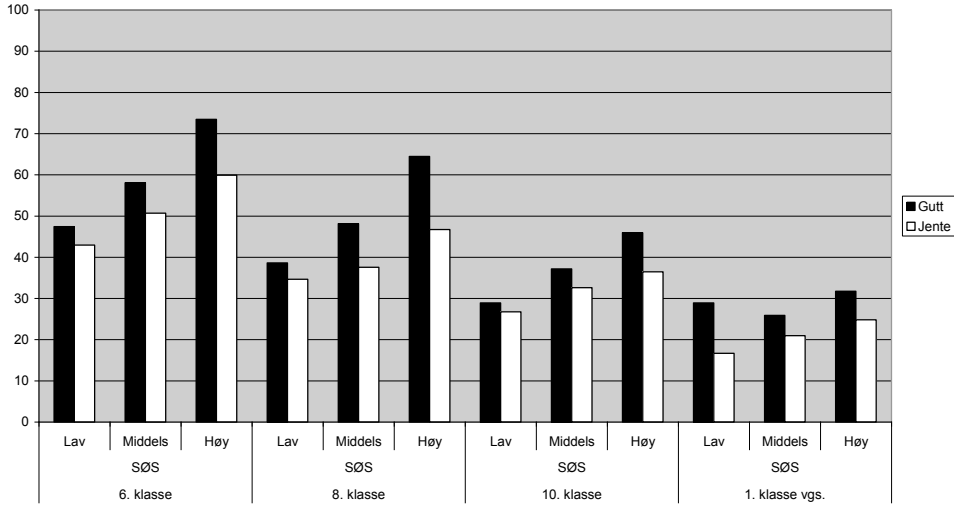
Resultater

Detaljerte resultater for fysisk aktivitet finnes i Tabell 4.1.A. til Tabell 4.7.C. i Appendiks A.

Total fysisk aktivitet av moderat-til-høy intensitet

Blant gutter ser vi en klar sammenheng mellom sosioøkonomisk status og fysisk aktivitet av moderat-til-høy intensitet fra 6. til 10. klasse. Med økende sosioøkonomisk status øker aktivitetsnivået. Dette ser vi imidlertid ikke blant gutter på videregående nivå (Se Figur 4.1). Også blant jenter viste resultatet at frekvensen av fysisk aktivitet av moderat-til-høy intensitet er høyere blant jenter med høy sosioøkonomisk status enn blant jenter med lav sosioøkonomisk status. Dette ser vi på tvers av de fire klassetrinnene.

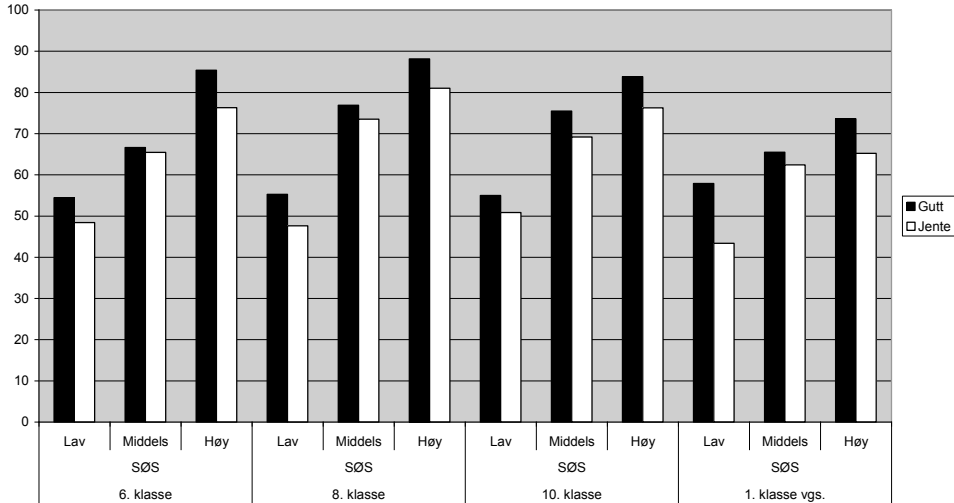
Figur 4.1 Prosentandel som rapporterte at de er fysisk aktive i minst 60 minutter om dagen fem dager i uken eller oftere (Fysisk aktivitet av moderat-til-høy intensitet)

Fysisk aktivitet av høy intensitet

I Figur 4.2 presenteres prosentandelen som rapporterte at de driver med fysisk aktivitet av høy intensitet 2-3 timer i uken eller oftere. Blant både gutter og jenter øker andelen som driver med fysisk aktivitet av høy intensitet med sosioøkonomisk status. For alle aldersgruppene er andelen aktive vesentlig høyere i gruppen med høy sosioøkonomisk status enn i gruppen med lav sosioøkonomisk status. For eksempel rapporterte 88 % av guttene i 8. klasse med høy sosioøkonomisk status fysisk aktivitet av høy intensitet minst 2-3 timer i uken, mens det tilsvarende tallet for guttene med lav sosioøkonomisk status var 55 %.

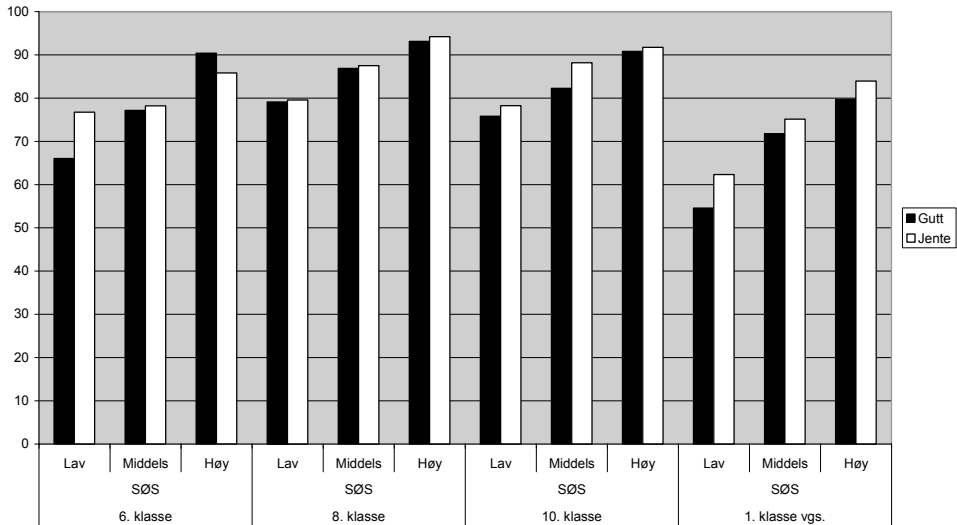
Figur 4.2 Prosentandel som rapporterte at de driver med idrett eller mosjonerer 2-3 timer i uken eller oftere (Intens fysisk aktivitet)

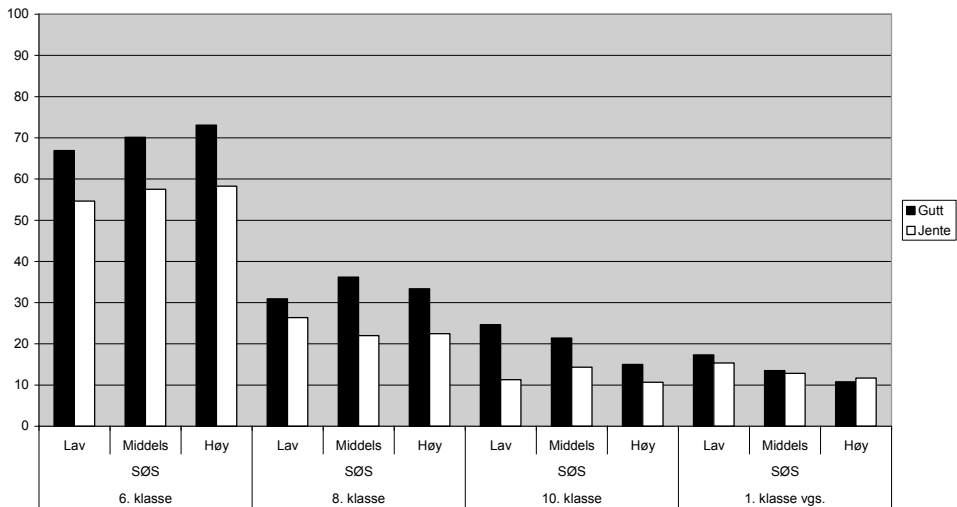
Fysisk aktivitet i skoletiden

I tråd med resultatene for moderat og intens fysisk aktivitet viser resultatet for deltakelse i kroppsøvingstimer lavere deltakelse blant elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn (se Figur 4.3). Denne trenden ser vi på alle fire klassetrinn blant både jenter og gutter. Resultatet for aktivitet i friminutt viser imidlertid ikke denne trenden (se Figur 4.4.) Blant gutter i 10. klasse og i 1. klasse på videregående skole er det derimot slik at en større andel i gruppen med lav sosioøkonomisk status rapporterte å være aktive i friminuttene enn i gruppen med høy sosioøkonomisk status. Jenter i de tre sosioøkonomiske gruppene rapporterte omtrent lik aktivitet i friminutt på tvers av klassetrinn. Yngre elever rapporterte i langt større grad å være aktive i friminuttene enn eldre elever.

Figur 4.3 Prosentandel som rapporterte at de deltar i minst to kroppsøvingstimer e.l. per uke

Figur 4.4 Prosentandel som rapporterte at de er aktive (andpusten/svett) i minst ett friminutt per dag

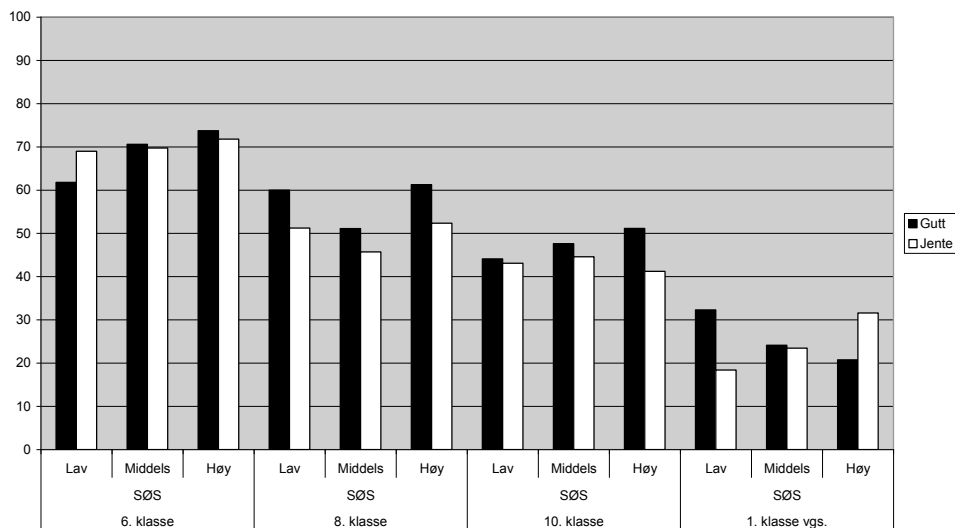

Transportaktivitet

I likhet med resultatet for aktivitet i friminutt viser ikke resultatet for transportaktivitet noen tydelige skiller mellom de sosioøkonomiske gruppene (se Figur 4.5). Unntaket er for elever på videregående skole. På dette klassetrinnet rapporterte jenter med høyere sosioøkonomisk status oftere at de går eller sykler til skolen, mens det motsatte mønsteret er

synlig for gutter (gutter med lav sosioøkonomisk status går og sykler oftere enn gutter med høy sosioøkonomisk status). Andelen ungdommer som går eller sykler til skolen er større blant yngre enn eldre elever.

Figur 4.5 Prosentandel som rapporterte at de går eller sykler til skolen (Transportaktivitet)

Diskusjon

Når det gjelder barn og unges fysiske aktivitet, viser resultatene at aktivitetsnivået har en sammenheng med sosioøkonomisk status. Det observeres store forskjeller mellom sosioøkonomiske grupper i andelen som er i fysisk aktivitet av moderat- til- høy intensitet 60 minutter minst fem dager i uken. Dette målet reflekterer andelen i de ulike gruppene som tilfredsstiller de nasjonale (Sosial - og helsedirektoratet, 2005) og internasjonale anbefalingene for fysisk aktivitet (World Health Organization, 2004). Spesielt observeres det her svært store forskjeller i aktivitetsnivå blant gutter i 6. og 8. klasse, der andelen som tilfredsstiller anbefalingene er omtrent 25 prosentpoeng lavere i gruppene med lav sosioøkonomisk status sammenlignet med gruppene med høy sosioøkonomisk status. En slik sammenheng mellom aktivitet av moderat-til-høy intensitet og sosioøkonomisk status ser vi imidlertid ikke for gutter på videregående skole. For jenter derimot observeres det en sammenheng på tvers av alle aldersgruppene, men forskjellene er mindre. Dette kan til dels skyldes at en generelt lavere andel jenter er fysisk aktive i 60 minutter minst 5 dager i uken. Også i andre studier er det funnet at lavere prevalens av daglig fysisk aktivitet av moderat-til-høy intensitet kan knyttes til lavere

sosioøkonomisk status. I den internasjonale HBSC-studien fra 2005-06 ble det funnet en slik sammenheng i litt under halvparten av de 41 landene som deltok (Currie, Gabhainn, m.fl., 2008).

Sammenligner man resultatene med tall fra HEVAS-undersøkelse fra 2005-06, finner man en utvikling der elever med høyest sosioøkonomisk status på 6. klassetrinn, og blant gutter på 8. og 10. klassetrinn har blitt betydelig mer aktive, mens gutter med lavest sosioøkonomisk status på 6.klassetrinn og 10. klassetrinn har blitt mindre aktive. Disse resultatene kan tyde på at det pågår en polarisering av aktivitetsmønsteret blant ungdommer med ulik sosioøkonomisk status for disse aldersgruppene. På videregående klassetrinn observeres imidlertid en nedgang for gruppen med høyest sosioøkonomisk status som er aktive i forhold til anbefalingene. Det kan synes som om de sosioøkonomiske forskjellene øker blant de yngste ungdommene, men blir mindre på videregående nivå. Det er ikke enkelt å tolke hva disse resultatene er et uttrykk for, og det vil være interessant å se hvordan disse trendene utvikler seg over tid.

Forskjellene i andelen som møter de gjeldende anbefalingene for fysisk aktivitet kan delvis forklares ut fra deltagelse i idrett og mosjon utenom skoletid. Resultatene viser at prosentandelen som rapporterte at de driver med fysisk aktivitet av høy intensitet utenom skoletid minst 2-3 timer i uken øker betraktelig med økende sosioøkonomisk status. Denne trenden observeres på tvers av kjønn og alderstrinn, og forskjellene mellom de ulike gruppene er overraskende store. I det samlede utvalget ligger andelen som er fysisk aktive gjennom idrett eller mosjon minst 2-3 timer i uken på rundt 80 % i gruppen med høy sosioøkonomisk status, noe som er svært høyt. Tilsvarende tall for gruppen med lav sosioøkonomisk status er rundt 50 %.

Ut fra et sosialøkologisk perspektiv er det rimelig å anta at det er flere årsaker til mindre fysisk aktivitet blant ungdommer med lav sosioøkonomisk status. På makronivå kan begrenset tilgjengelighet av idrettsaktiviteter i området der barna vokser opp være en faktor. Venners aktivitetsvaner kan også tenkes å være en faktor, og i den sammenheng vil barnas oppvekstmiljø ha betydning. I tillegg vil familieforhold være av betydning. En ny litteraturgjennomgang viser at fysisk aktive foreldre (spesielt mødre), fysisk aktivitet sammen med foreldre og foreldrenes støtte i form av transport og betaling av medlemsavgift, har størst betydning for barnas aktivitetsnivå (Verloigne, Van Lippevelde, Maes,

Brug, & De Bourdeaudhuij, 2012). I Norge er det dokumentert sosiale ulikheter i fysisk aktivitet blant voksenbefolkningen (Grøtvedt, 2002; Ommundsen & Aadland, 2009). Det er derfor sannsynlig at en større andel av barna i familier med høy sosioøkonomisk status har foreldre som er aktive. Forhold knyttet til medlemsavgifter og transport innebærer også prioritering av økonomiske ressurser og ungdommers deltakelse vil dermed kunne avhenge av foreldrenes inntekt.

Når det gjelder fysisk aktivitet i kroppsøvningsfaget eller i aktive valgfag viser resultatene overraskende store forskjeller relatert til sosioøkonomisk bakgrunn. Elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn har lavere deltagelse på tvers av kjønn og på alle fire klassetrinn. Forskjellene er størst blant sjetteklassinger og elever på videregående skole. I 6. klasse har elevene kun obligatorisk kroppsøving (ikke valgfag). Dersom man antar at det ikke er store forskjeller mellom de sosioøkonomiske gruppene i skader og sykdom som medfører at elevene ikke kan delta i kroppsøving, betyr det at det er andre forhold som fører til frafallet og som har en sammenheng med sosioøkonomisk status. Faktorer som har vist seg å ha en sammenheng med barns motivasjon for å delta i fysisk aktivitet er deres opplevelse av kompetanse og mestring (Kaltiala-Heino, Rimpelä, Marttunen, Rimpelä, & Rantanen, 1999; Ommundsen, Lemyre, Abrahamsen, & Roberts, 2010). Ettersom ungdommer med lav sosioøkonomisk status er mindre deltagende i fysisk aktivitet generelt, og i idrett på fritiden spesielt, har de et dårligere utgangspunkt for å mestre de ulike aktivitetene som inngår i kroppsøvningsfaget.

Et interessant funn er at fysisk aktivitet i friminuttene viser en delvis motsatt trend med størst andel daglig aktive gutter blant elevene med lav sosioøkonomisk status i 10. klasse og i 1. klasse på videregående skole. Jentene i de tre sosioøkonomiske gruppene rapporterte omtrent lik aktivitet i friminutt på tvers av klassetrinn. Disse resultatene tyder dermed på at friminuttsarenaen kan bidra til å utjevne de sosiale ulikhetene i daglig fysisk aktivitet. Norske studier viser at det er betydelig variasjon i hvor tilrettelagt skoler er for allsidig fysisk aktivitet, og sannsynligheten for å være aktiv i friminuttene øker betraktelig med et skolemiljø som er rikt på fasiliteter for aktivitet (Haug, Torsheim, Sallis, & Samdal, 2010; Haug, Torsheim, & Samdal, 2008). Spesielt er denne sammenhengen sterk på ungdomsskoletrinnet hvor skolene jevnt over er svært dårlig utstyrt i forhold til fysisk aktivitet i friminuttene (Haug, m.fl., 2010; Haug, m.fl.,

2008). Det er sannsynlig at dette er en av årsaksfaktorene for den kraftige reduksjonen vi ser i andelen aktive i friminuttene fra 6. til 8. klassetrinn.

For transportaktiviteter i tilknytning til skolen observeres et skille mellom de sosioøkonomiske gruppene kun for elever på videregående skole, der jenter med høyere sosioøkonomisk status oftere rapporterer at de går eller sykler til skolen, mens motsatt mønster observeres for gutter. De forskjellene vi ser i mengde fysisk aktivitet ser altså ikke ut til primært å være knyttet til transportaktivitet eller aktivitet i friminuttene.

5 Fritidsaktiviteter

Fritiden utgjør en stor og viktig del av barn og unges liv, og deltakelse i fritidsaktiviteter kan bidra til unike utviklingsmuligheter for sosialisering og læring. En aktiv fritid er forbundet med bedre velvære, god mental helse og økte muligheter for en sunn framtidig utvikling (Casey, Ripke, & Huston, 2005). Gjennom fritt å kunne velge aktiviteter å delta i kan barna få mulighet til å utvikle seg selv og sin egen identitet (Bakken, 1998; Eccles & Barber, 1999). Tidligere forskning har vist at deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter er særlig viktig for utvikling av initiativ, ferdigheter og kompetanse (Eccles, Barber, Stone, & Hunt, 2003; Larson, 2000). I tillegg er organiserte aktiviteter en viktig arena for sosialt samvær og støttende relasjoner med voksne og jevnaldrende. Organisert deltakelse har også i tidligere studier blitt assosiert med en lavere sannsynlighet for problematferd slik som rusmiddelbruk, antisosial atferd, aggresjon og kriminalitet (Fredricks & Eccles, 2008).

Mange barn og unge driver med organiserte fritidsaktiviteter, og en god del av dem igjen deltar i flere slike aktiviteter i uken. Andelen av de som deltar aktivt i organisasjoner i Norge har imidlertid sunket de siste tiårene, og vi ser også at deltakelse varierer veldig mellom ulike grupper i samfunnet. Hvor mye man deltar og hva man deltar i av organiserte fritidsaktiviteter vil blant annet avhenge av faktorer som kjønn og sosioøkonomisk status (Sletten, 2011).

I dette kapitlet vil vi rapportere unges deltakelse i fritidsaktiviteter ved å se på forskjeller mellom kjønn og sosiale statusgrupper. Spørsmålene om fritidsaktiviteter ble kun gitt til elever på 8. klassetrinn.

Indikatorer på deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter

Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter ble målt ved hjelp av følgende spørsmål:

- *Med organiserte aktiviteter mener vi aktiviteter som er drevet av idrettsklubber, andre klubber eller organisasjoner. Hvor ofte deltar du vanligvis i disse typene organiserte aktiviteter på fritiden?*
- Organisert lagidrett (for eksempel fotball, håndball, basketball, ishockey)

- Organiserte individuelle fysiske aktiviteter (for eksempel svømming, sykling, kampsport, friidrett, turn, dans, langrenn)
- Organiserte musikk- og dramaaktiviteter i grupper (for eksempel korps, kor, band, teatergruppe)
- Organiserte individuelle musikkaktiviteter (for eksempel spille et instrument, ta musikktimer)
- Andre organiserte aktiviteter i grupper (for eksempel kirkelige aktiviteter, speider)
- Svarkategoriene for hver av aktivitetene var:
 - Holder ikke på med denne typen aktivitet
 - 2-3 ganger i måneden eller sjeldnere
 - Omtrent en dag i uken
 - 2 ganger i uken eller oftere

Resultater

Detaljerte resultater for deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter finnes i Tabell 5.1. til Tabell 5.5. i Appendiks A.

Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter

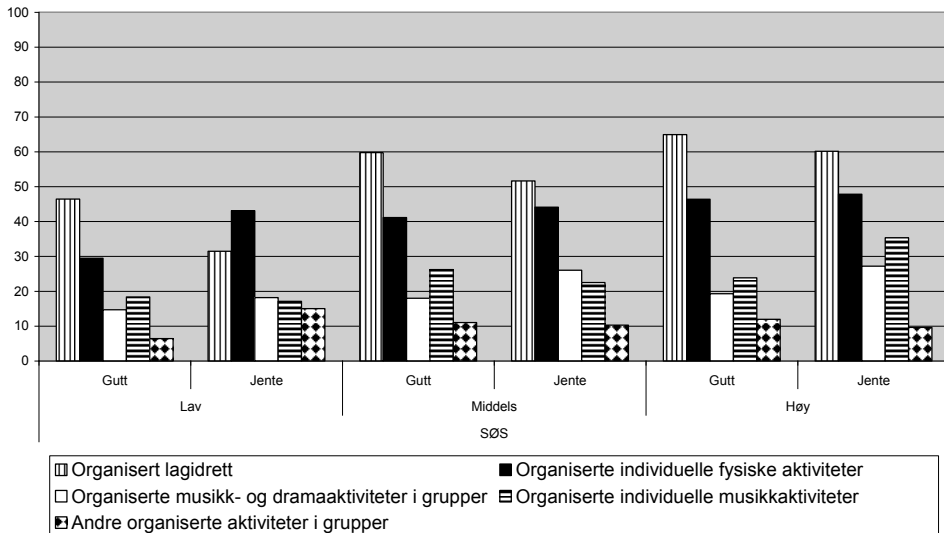
Blant åttendeklassingene rapporterte 81 % at de har minst én ukentlig organisert fritidsaktivitet, men andelen varierer mellom de sosioøkonomiske gruppene. Det er færre som deltar i minst én ukentlig organisert fritidsaktivitet i gruppen med lav sosioøkonomisk status (gutter 68 %, jenter 67 %), enn i gruppen med middels sosioøkonomisk status (gutter 83 %, jenter 82 %) og i gruppen høy sosioøkonomisk status (gutter 89 %, jenter 91 %).

I Figur 5.1 har vi presentert prosentandelen som deltar i de fem ulike typene organiserte fritidsaktiviteter. Med unntak av organiserte musikk- og dramaaktiviteter deltar gutter med lav sosioøkonomisk status sjeldnere i organiserte fritidsaktiviteter enn gutter med middels og høy sosioøkonomisk status.

Blant jenter øker deltakelse i lagidrett og individuelle musikkaktiviteter med økende sosioøkonomisk status. Når det gjelder individuelle idrettsaktiviteter, rapporterte jenter med lav sosioøkonomisk status å delta i mindre grad enn jenter med høy sosioøkonomisk status. Gruppen med lav sosioøkonomisk status rapporterte også lavere deltakelse i gruppebaserte musikk- og dramaaktiviteter enn gruppene med middels og høy

sosioøkonomisk status. Derimot rapporterte jenter med lav sosioøkonomisk status større grad av deltakelse i andre organiserte aktiviteter enn jenter med middels og høy sosioøkonomisk status.

Figur 5.1 Deltakelse i organisert fritidsaktivitet (8. klasse)

Diskusjon

I hovedtrekk viser resultatene at sosioøkonomiske ulikheter påvirker deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, både for gutter og for jenter, og på tvers av ulike typer organiserte aktiviteter (med kun noen få unntak). Vesentlig flere 13-åringer med høy og middels sosioøkonomisk status deltar i organisert aktivitet sammenlignet med 13-åringer fra familier med lav sosioøkonomisk status. Liknende resultater finner vi også i tidligere studier av barn og ungdom i Norge. Disse studiene viste at ungdommer fra familier med dårlig økonomi deltar generelt sjeldnere i organiserte aktiviteter enn deres jevnaldrende fra familier med god økonomi (Kristofersen, 2008; Sletten, 2011; Stefansen, 2004). Sosiale ulikheter kan dermed påvirke muligheter til positive opplevelser og utvikling gjennom deltakelse. Årsakene til de sosioøkonomiske forskjellene i deltakelse kan være flere. Forskjellene kan for eksempel skyldes kostnadene ved å delta, muligheter for transport og ulikheter i aktivitetstilbudet i nærmiljøet. Basert på andre studier gjennomført i Norge vet vi også at det er store forskjeller i deltakelse mellom jenter og gutter med ikke-vestlige bakgrunn og barn med norsk og vestlig bakgrunn. Ungdommer med ikke-vestlig bakgrunn, og særlig jenter, deltar i betydelig mindre grad (Kavli, 2007;

Kristofersen, 2008). For at en skal kunne gi like muligheter for organisert deltakelse til alle barn og unge som vokser opp i Norge, er det derfor viktig å iverksette tiltak som kan bidra til å bryte en del av de sosioøkonomiske barrierene for deltakelse som i dag rammer mange. Et sterkere fokus på integrering vil videre kunne gi flere barn og unge muligheten for positive erfaringer gjennom aktivitetsdeltakelse.

6 Spisevaner og kosthold

Kostholdsvaner i tråd med nasjonale anbefalinger ser ut til å fremme helse og forebygge en rekke sykdommer (Helsedirektoratet, 2011). Hos barn og ungdom er det særlig betydningen av sunne spisevaner som grunnlag for optimal utvikling som vektlegges, men også sammenhengen mellom et sunt kosthold og redusert risiko for overvekt, diabetes, karies og anemi bør framheves. Et kosthold basert på rikelige mengder frukt og grønt, samt passe mengder fett og sukker henger sammen med bedre skoleprestasjoner (Florence, Asbridge, & Veugeliers, 2008). Det er ikke bare hva en spiser, men også når en spiser, som er viktig. Ungdom som starter dagen med frokost med har bedre konsentrasjon og læringsevne (Murphy, 2007) og generelt sett mer positiv helseatferd enn jevnaldrende som dropper frokosten (Keski-Rahkonen, Kaprio, Rissanen, Virkkunen, & Rose, 2003). Sunne spisevaner i barne- og ungdomsårene har dessuten betydning for helse senere i livet, fordi spisevaner som etableres i ungdomsårene ser ut til å opprettholdes i voksen alder (Kelder, Perry, Klepp, & Lytle, 1994; Lien, Lytle, & Klepp, 2001).

Kostholds- og spisevaner påvirkes av en rekke forhold. Sosioøkonomisk status er en viktig faktor. Barn av foreldre med høy sosioøkonomisk status har sunnere spisevaner enn barn av foreldre med lav sosioøkonomisk status (Rasmussen m.fl., 2006). Det er grunn til å tro at sosioøkonomiske forskjeller som bakgrunn for kostholdsvaner er medvirkende til å forklare sosial ulikhet i helse (Sosial - og helsedirektoratet, 2005). I dette kapitlet fokuserer vi på måltidsvaner, kosthold, slankeatferd og tannpuss på tvers av sosioøkonomiske grupper, kjønn og alderstrinn.

Indikatorer på spisevaner og kosthold

Måltidsvaner

Måltidsvaner ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svaralternativer:

- Hvor ofte spiser du til vanlig disse måltidene (frokost, formiddagsmat/matpakke, middag eller brødmåltid etter skolen)?
 - Hver dag
 - 4-6 dager i uken
 - 1-3 dager i uken
 - Sjelden eller aldri

Kosthold

Kosthold ble målt ved hjelp av følgende spørsmål:

- Hvor mange ganger i uken spiser du **frukt**?
- Hvor mange ganger i uken spiser du **grønnsaker**?
- Hvor mange ganger i uken spiser du **godteri** (f.eks. drops og sjokolade)?
- Hvor mange ganger i uken drikker du **Cola, brus eller andre leskedrikker med sukker**?

- Svaralternativene var:
 - Aldri
 - Sjeldnere enn en gang per uke
 - En gang i uken
 - 2-4 dager i uken
 - 5-6 dager i uken
 - En gang hver dag
 - Flere ganger hver dag

Slankeatferd

Slankeatferd ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svaralternativer:

- Prøver du å slanke deg?
 - Nei, vekten min er passe
 - Nei, men jeg trenger å slanke meg
 - Nei, fordi jeg trenger å legge på meg
 - Ja

Tannpuss

Tannpuss ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svaralternativer:

- Hvor ofte pusser du tennene dine?
 - Mer enn én gang om dagen
 - Én gang om dagen
 - Minst én gang i uken, men ikke hver dag
 - Mindre enn én gang i uken
 - Aldri

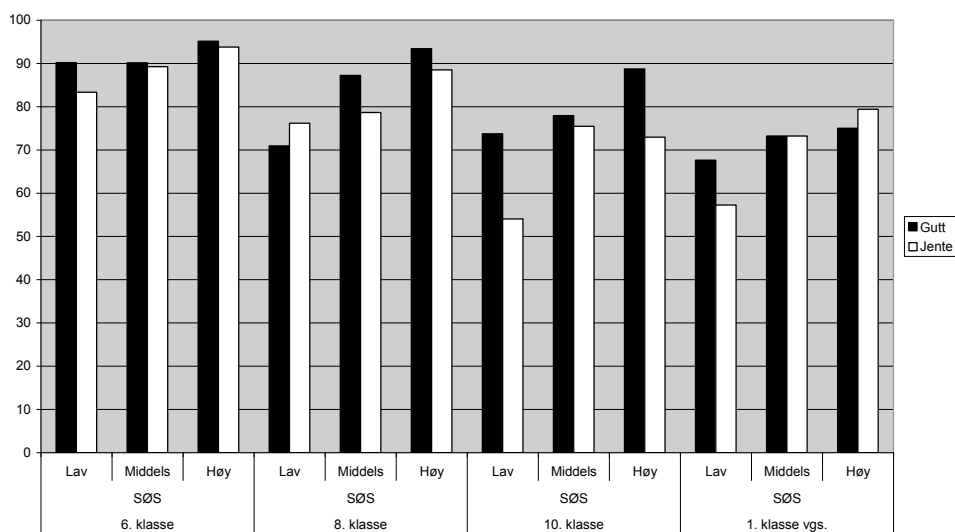
Resultater

Detaljerte resultater for spisevaner og kosthold finnes i Tabell 6.1.A. til Tabell 6.9.C. i Appendiks A.

Måltidsvaner

Elever fra familier med høy sosioøkonomisk status rapporterte at de spiser oftere frokost enn elever fra familier med lav sosioøkonomisk status. Denne forskjellen gjør seg gjeldende på alle fire klassetrinn. Eldre elever rapporterte at de spiser frokost sjeldnere enn yngre elever (se Figur 6.1).

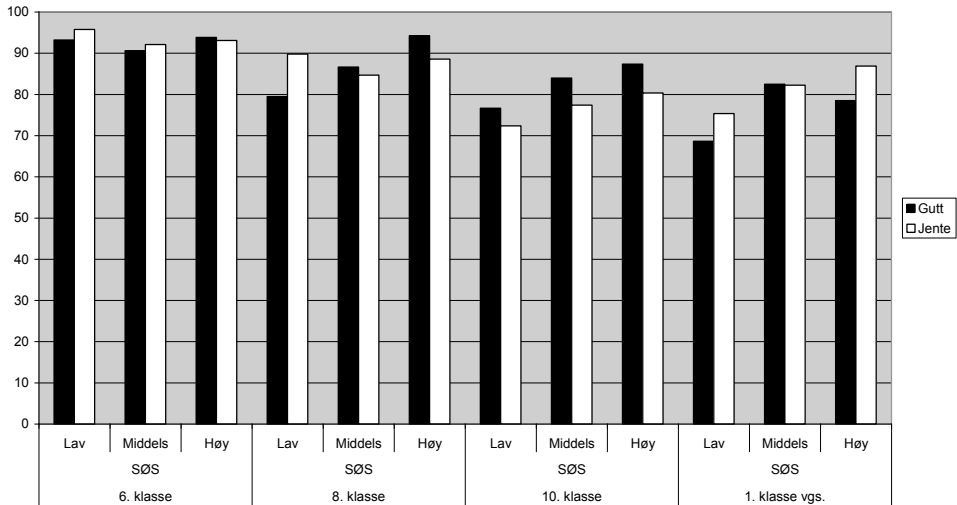
Figur 6.1 Prosentandel som rapporterte at de spiser frokost fire dager i uken eller oftere

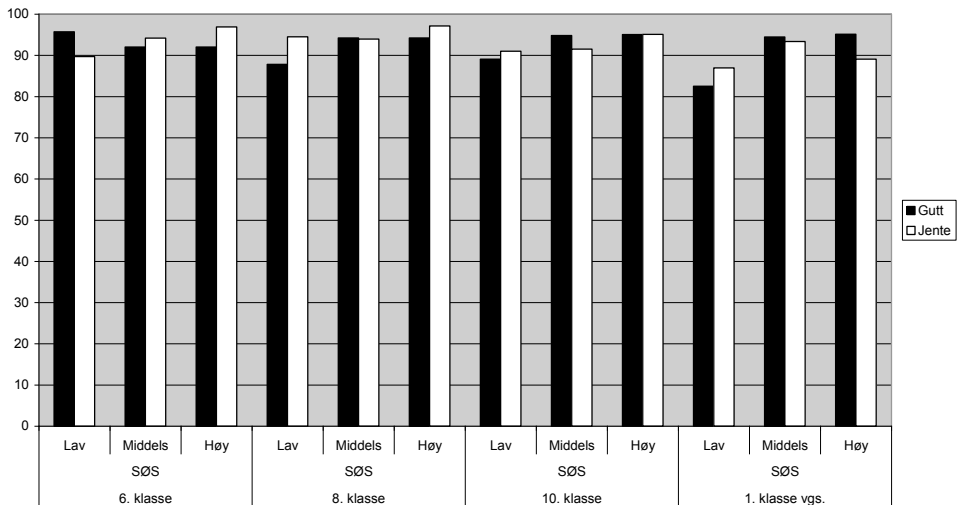
Fra og med 8. klasse for gutter og 10. klasse for jenter var det en lavere andel elever med lav sosioøkonomisk status som rapporterte at de spiser formiddagsmat/matpakke minst fire dager i uken sammenlignet med elever med høy sosioøkonomisk bakgrunn. I likhet med tallene for frokost, ser vi at andelen elever som spiser formiddagsmat/matpakke synker med økende alder (se Figur 6.2).

Tallene for gutter viste fra og med 8. klasse en svak tendens til at elever med lav sosioøkonomisk status sjeldnere spiser middag/brødmåltid etter skolen enn elever med høy sosioøkonomisk status (se Figur 6.3). I tallene for jenter kom denne forskjellen frem kun blant sjetteklassingene.

Figur 6.2 Prosentandel som rapporterte at de spiser formiddagsmat/matpakke fire dager i uken eller oftere

Figur 6.3 Prosentandel som rapporterte at de spiser middag eller et brødmåltid etter skolen fire dager i uken eller oftere

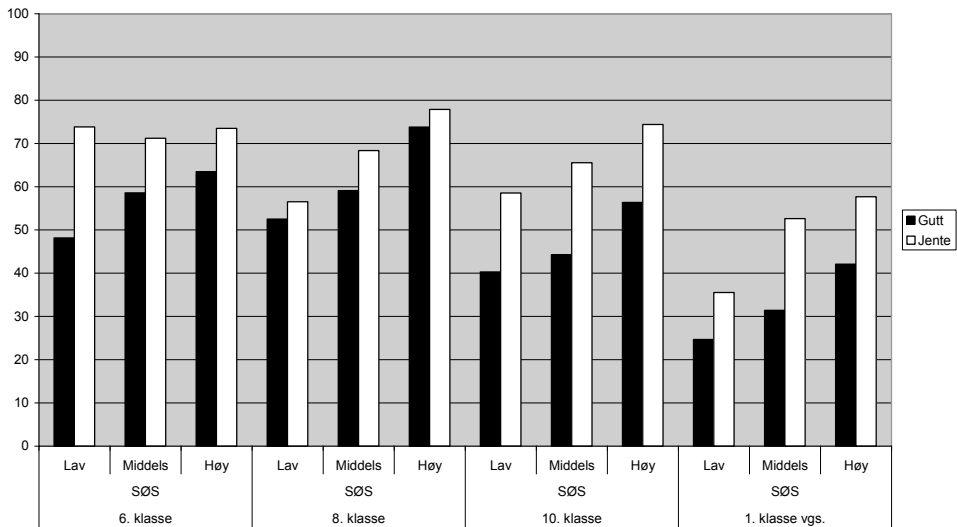

Kosthold

Figur 6.4 viser prosentandelen av elevene som rapporterte at de spiste frukt minst fem dager i uken. Fra og med 8. klasse er den generelle tendensen at elever med høyere sosioøkonomisk bakgrunn spiser oftere frukt. For eksempel, i første klasse på videregående skole rapporterte 25 % av guttene med lav sosioøkonomisk bakgrunn at de spiste frukt minst fem

dager i uken. Det tilsvarende tallet for gutter med høy sosioøkonomisk status var 42 %. Blant sjetteklassingene ser vi denne tendensen kun for gutter. Generelt rapporterte jenter at de spiser frukt oftere enn gutter. Yngre elever (6. – 8. klasse) rapporterte at de spiser frukt oftere enn eldre elever (10. klasse – 1. klasse vgs.).

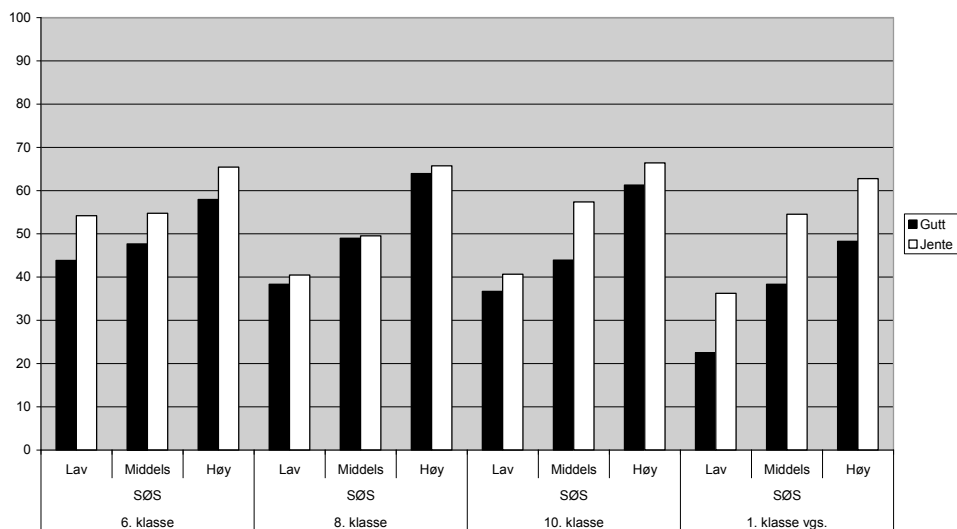
Figur 6.4 Prosentandel som rapporterte at de spiser frukt fem ganger i uken eller oftere

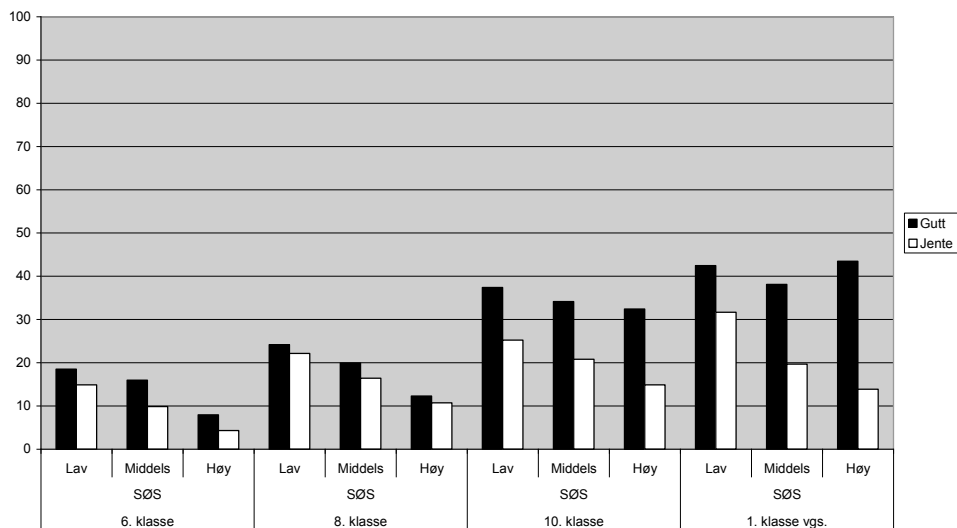
Blant sjetteklassingene var inntaket av grønnsaker høyere i gruppen med høy sosioøkonomisk status enn i de to andre gruppene. Fra og med 8. klasse var det et klart mønster blant både gutter og jenter at inntaket av grønnsaker økte med sosioøkonomisk bakgrunn (se Figur 6.5).

Tallene for inntak av godteri viste motsatt mønster (se Figur 6.6). Jenter med høyere sosioøkonomisk status rapporterte sjeldnere at de spiste godteri minst fem dager i uken på samtlige klassetrinn enn jevnaldrende med lav sosioøkonomisk status. Blant guttene var forskjellen mellom gruppen med høy og lav sosioøkonomisk status kun fremtredende blant 6. og 8. klassingene. Eldre elever rapporterte at de spiser godteri oftere enn yngre elever.

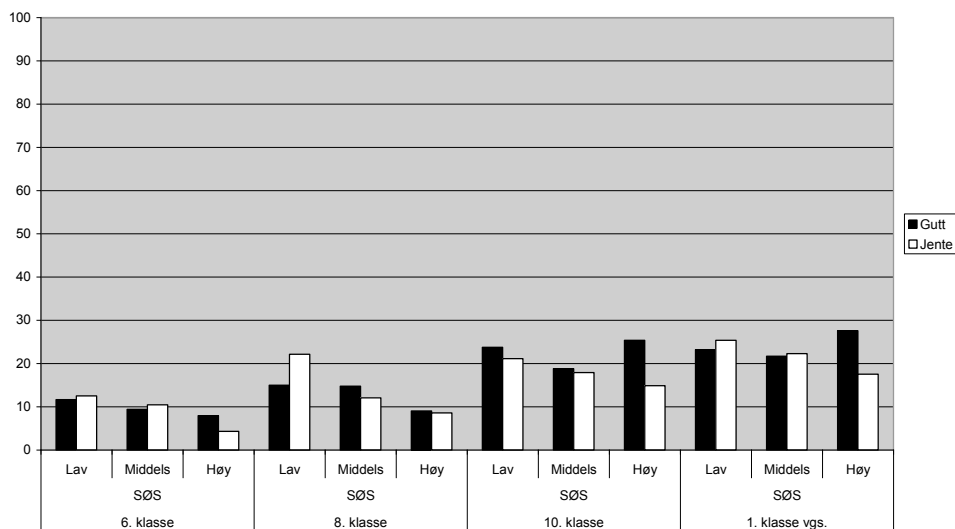
Figur 6.5 Prosentandel som rapporterte at de spiser grønnsaker fem dager i uken eller oftere

Figur 6.6 Prosentandel som rapporterte at de spiser godteri fem dager i uken eller oftere

Figur 6.7 Prosentandel som rapporterte at de drikker brus fem dager i uken eller oftere

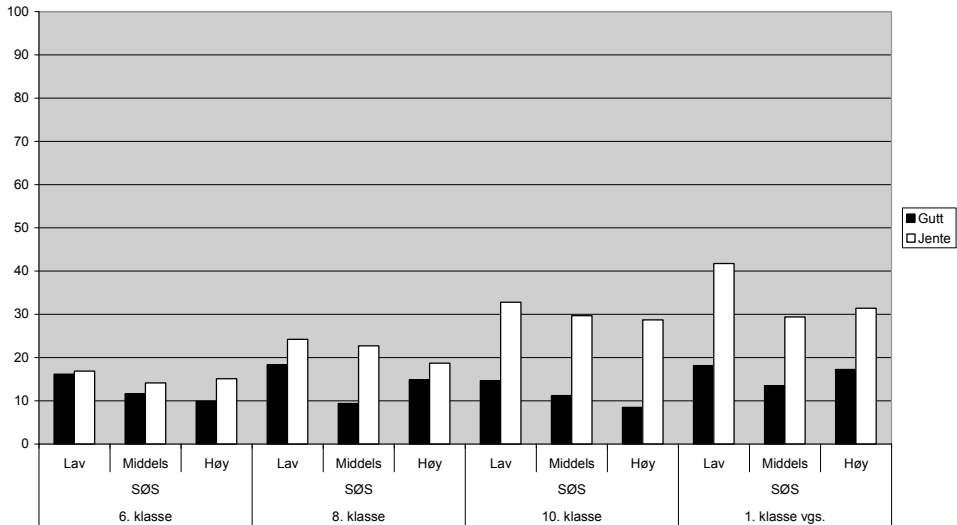

I likhet med resultatene for godteri viste tallene for brusdrikking at jenter med høy sosioøkonomisk status rapporterte å drikke brus sjeldnere enn jenter med lav sosioøkonomisk status på tvers av klassetrinn (se Figur 6.7). Blant guttene var det kun på 8. klassetrinn at dette mønsteret viste seg. Eldre elever rapporterte at de drikker brus oftere enn yngre elever.

Slankeatferd

Resultatene for slankeatferd viste ikke klare mønstre i forskjeller mellom sosioøkonomiske grupper med ett unntak (Se Figur 6.8). Blant jenter i 1. klasse på videregående skole med lav sosioøkonomisk status var det 42 % som rapporterte at de slanket seg, mot 29 % og 31 % blant jenter med henholdsvis middels og høy sosioøkonomisk status. På tvers av aldersgrupper anga jenter oftere at de slanket seg enn gutter. Denne kjønnsforskjellen var tydeligst blant de eldste elevene (10. klasse og 1. klasse vgs.).

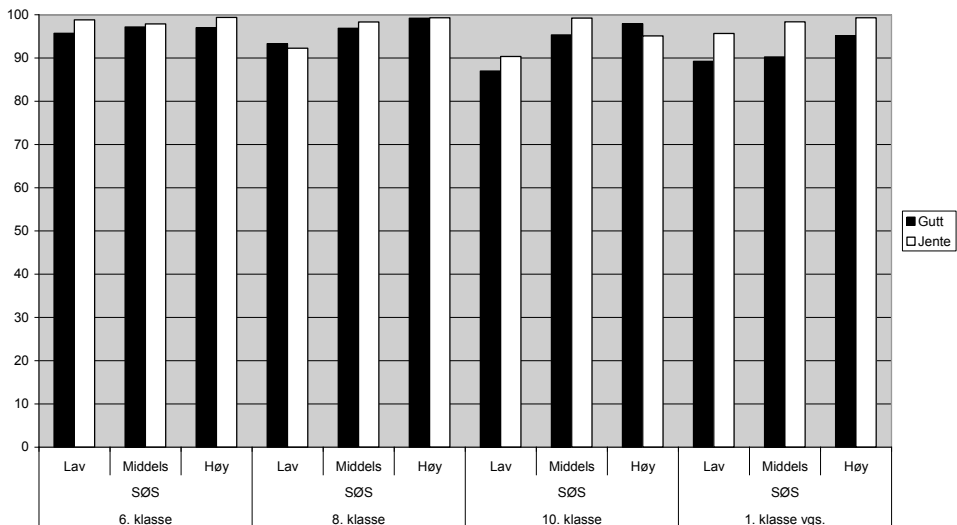
Figur 6.8 Prosentandel som rapporterte at de slanker seg

Tannpuss

Blant guttene var det en større andel som rapporterte at de pusset tennene minst én gang om dagen i gruppen med høy sosioøkonomisk status enn i gruppen med lav sosioøkonomisk status fra 8. klasse til 1. klasse på videregående skole. Det samme gjaldt for jenter på 8. og 10. klassetrinn (Se Figur 6.9).

Figur 6.9 Prosentandel som rapporterte at de pusser tennene minst én gang om dagen

Diskusjon

Undersøkelsen viser at svært mange ungdommer ikke følger nasjonale kostholdsråd om inntak av frukt og grønt fem ganger daglig, samt begrenset inntak av godteri og sukkerholdig brus. Analysene indikerer også at det er sosioøkonomiske forskjeller i spisevaner. Ungdom med lav sosioøkonomisk status rapporterer lavere inntak av frukt og grønt, høyere konsum av godteri og sukkerholdig leskedrikk og lavere tannpussfrekvens enn ungdom med høy sosioøkonomisk status. Lavere inntak av frukt og grønt i gruppene med lav sosioøkonomisk status kan reflektere det høye kostnadsnivået på denne type matvarer i Norge. Motivasjon for å spise frukt og grønt, samt at frukt og grønt er lett tilgjengelig, påvirker inntaket av frukt og grønt betydelig (Dibsdall, Lambert, Bobbin, & Frewer, 2003). Utdanningsnivået spiller en rolle for hvorvidt foreldrene baserer hverdagsmaten på sunne matvarer og om de motiverer barna til å følge gjeldene kostholdsråd. Det ser også ut til at spisevaner uttrykker identitet og tilhørighet, og at sunne varer har en sentral plass i høyere sosiale lag. Symbolverdien av godteri og brus appellerer ikke til høystatus-gruppene. Høyere tannpussfrekvens i høyere sosioøkonomiske grupper kan forstås i sammenheng med et generelt fokus på positiv helseatferd og oppfattelsen av utbredt kariesutvikling som et tegn på usunne vaner som høystatusgruppene gjerne ikke vil assosieres med.

Det generelle bildet er at jentene har sunnere kostholdsvaner enn guttene og flere jenter enn gutter pusser tennene mer enn en gang daglig. Videre rapporterer jentene i større grad enn guttene at de slanker seg eller at de trenger å slanke seg. Spisevanene blir mindre sunne med alderen og kjønnsforskjellene blir samtidig tydeligere. Lignede kjønnsforskjeller finnes også i voksenbefolkningen og det er grunn til å tro at kjønnsrollesosialisering og identitetsutviklingen som preger ungdomstiden er med på å forklare hvorfor jentenes spisevaner skiller seg fra guttenes (Croll, 2005).

7 Røyking, snus- og alkoholbruk

Bruk av tobakk og misbruk av alkohol er blant de fire viktigste risikofaktorene for de største folkehelse sykdommene (hjerte- og karlidelser, kreft, depresjon), i tillegg til usunt kosthold og fysisk inaktivitet. Opplevelser i ungdomstiden ser ut til å spille en avgjørende rolle for etablering av disse helsevanene, både når det gjelder røyking og alkoholbruk (Currie, Gabhainn, m.fl., 2008). Tidlig alkoholdebut gir forhøyet risiko for alkoholavhengighet og alkoholmisbruk i voksen alder (Grant & Dawson, 1997), selv om mekanismene for dette er uklare.

Tidligere forskning tyder på at forhold knyttet til familiens sosioøkonomiske status har betydning for ungdoms helsevaner, der lav sosioøkonomisk status er forbundet med høyere andel av ungdom som røyker tobakk, men lavere andel av ungdom som drikker mye alkohol og ofte har vært fulle (Currie, Gabhainn, m.fl., 2008; Wardle m.fl., 2003). Sammenhengene med sosioøkonomisk status er tydeligere for røyking enn for alkoholbruk og bruk av snus. For alkoholbruk er sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og alkoholbruk, varierende på tvers av indikatorer (Goodman & Huang, 2002). En norsk undersøkelse blant 16-20 åringer fant ingen sammenhenger mellom høy sosioøkonomisk status og bruk av snus (Øverland, Hetland, & Aarø, 2008).

Siden midten av 1970-tallet har det i Norge vært et betydelig fokus på å redusere omfanget av tobakksrøyking i befolkningen, og i det siste tiåret har det vært en jevn nedgang i røyking blant barn og unge (Samdal m.fl., 2009). Bruk av tobakk i form av snusing har derimot gått opp (Øverland, m. fl., 2008). For alkoholbruk blant ungdom har det vært rapportert en svak nedgang fra 2000 til 2008 (Vedøy & Skretting, 2009). I dette kapitlet ser vi på tobakksrøyking, snus- og alkoholbruk på tvers av sosioøkonomiske grupper, kjønn og alderstrinn.

Indikatorer på røyking, snus- og alkoholbruk

Tobakksrøyking og snusbruk

Tobakksrøyking og snusbruk ble målt ved hjelp av følgende spørsmål:

- Hvor ofte røyker du?

- Hvor ofte bruker du snus?
- Svarkategoriene var:
 - Hver dag
 - Hver uke
 - Sjeldnere enn en gang i uka
 - Ikke i det hele tatt

Alkoholbruk

Alkoholbruk ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svarkategorier:

- Hvor ofte drikker du for tiden alkoholholdige drikker som for eksempel øl, vin, brennevin eller rusbrus? (Spesifikke kategorier: øl, vin, brennevin, rusbrus, og annen alkoholholdig drikke)
 - Hver dag
 - Hver uke
 - Hver måned
 - Sjelden
 - Aldri

Drikkemønster

Drikkemønster ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svarkategorier:

- Har du noen gang drukket så mye alkohol at du har vært skikkelig beruset (full)?
 - Nei, aldri
 - Ja, en gang
 - Ja, 2-3 ganger
 - Ja, 4-10 ganger
 - Ja, mer enn 10 ganger

Resultater

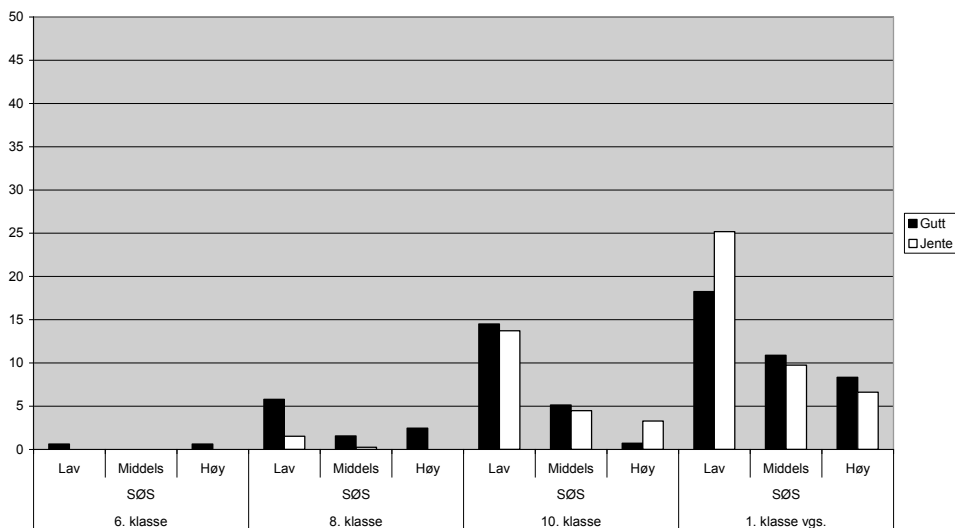
Detaljerte resultater for tobakksrøyking, snus- og alkoholbruk finnes i Tabell 7.1.A. til Tabell 7.8.C. i Appendiks A. I Tabell 7.9.A. til Tabell 7.14.C. har vi presentert tilleggsdata om debutalder for røyking, snus- og alkoholbruk.

Tobakksrøyking og snusbruk

Som en kan forvente, øker bruken av tobakk med økende alder. Selv om aldersforskjellen bare er på ett år ser vi en dobling av andelen som røyker tobakk daglig fra 6 % i 10. klasse til 12 % i 1. klasse på videregående skole. Andelen som røyker daglig er lik for gutter og jenter, men det er langt flere gutter som svarer at de bruker snus enn jenter.

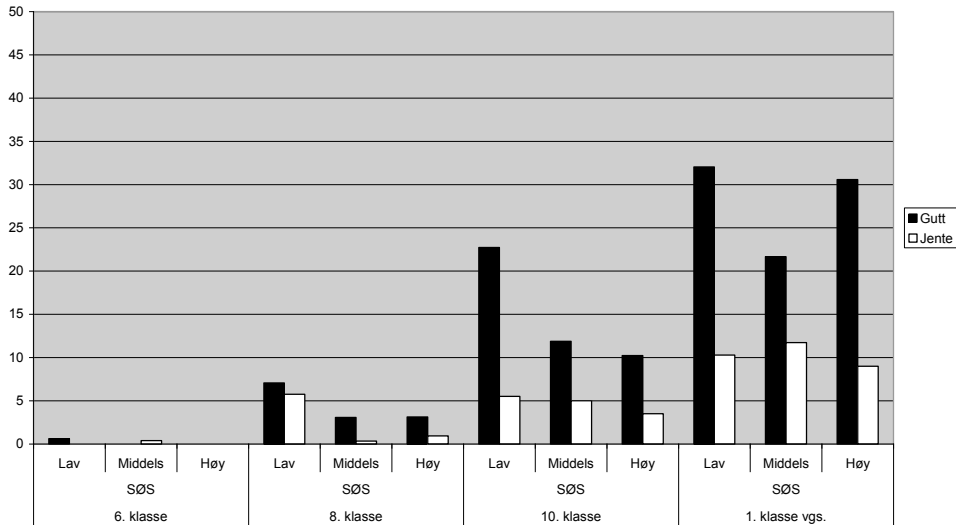
Figur 7.1 viser prosentandelen av elevene som rapporterte at de røyker daglig. Blant de eldste elevene (10. klasse og 1. klasse vgs.) var det en større andel i gruppen med lav sosioøkonomisk status som svarte at de røyker daglig enn i gruppene med høyere sosioøkonomisk status. Dette gjaldt både for gutter og jenter.

Figur 7.1 Prosentandel som rapporterte at de røyker daglig

Figur 7.2 viser prosentandelen av elevene som rapporterte at de bruker snus daglig. Med unntak av for gutter i 10. klasse og jenter i 8. klasse, fulgte ikke daglig bruk av snus sosioøkonomisk status. Blant gutter i 10. klasse og jenter i 8. klasse var det en større andel av elevene med lav sosioøkonomisk status som rapporterte at de bruker snus daglig enn i de to andre sosioøkonomiske gruppene.

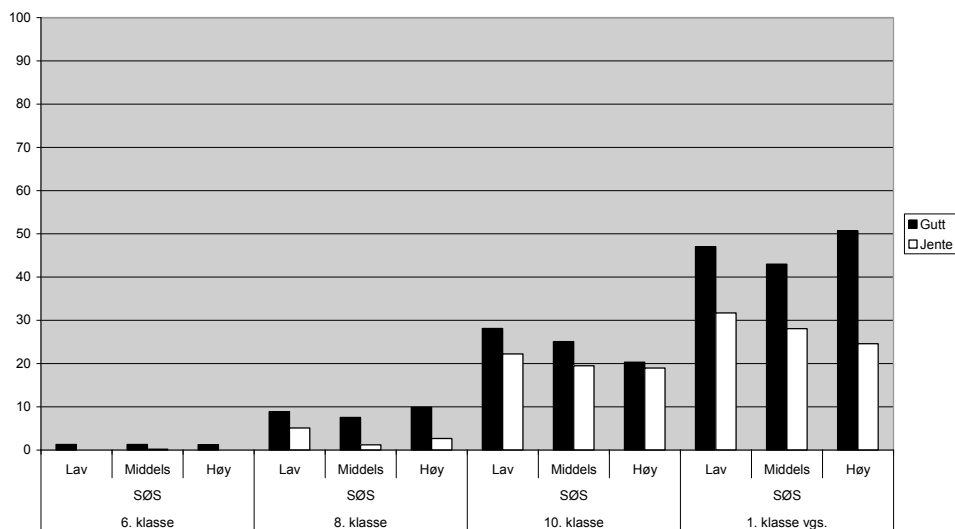
Figur 7.2 Prosentandel som rapporterte at de bruker snus daglig

Alkoholbruk

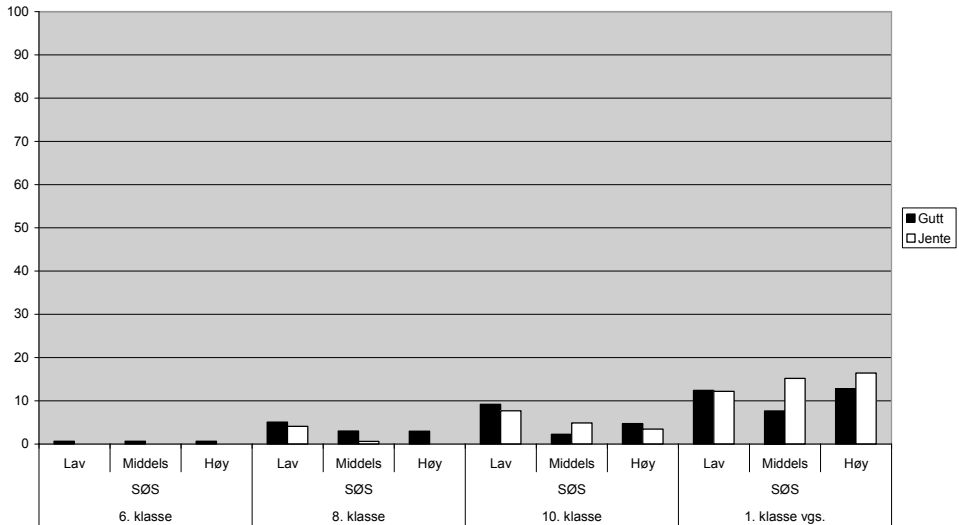
Figur 7.3 viser prosentandelen av elevene som rapporterte at de drikker øl minst månedlig. Som forventet øker drikking av øl med økende alder. Blant jenter var det en forskjell mellom sosioøkonomiske grupper i 1. klasse på videregående skole. Jenter med lav sosioøkonomisk status rapporterte at de drikker øl oftere enn jenter med høy sosioøkonomisk status. Blant gutter fant vi det samme mønsteret blant 10. klassingene. I den eldste aldersgruppen var det slik at gutter med høy sosioøkonomisk status rapporterte at de drikker øl oftere enn gutter med middels sosioøkonomisk status.

Figur 7.3 Prosentandel som rapporterte at de drikker øl månedlig eller oftere

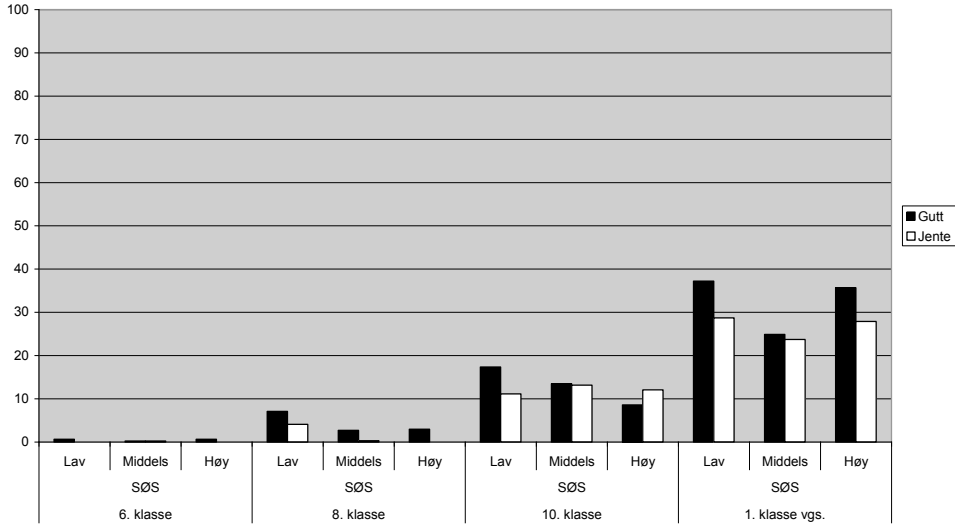
Figur 7.4 viser prosentandelen av elevene som rapporterte at de drikker vin månedlig eller oftere. På tidende klassetrinn rapporterte jenter med lav sosioøkonomisk status at de drikker vin minst månedlig i større grad enn jenter med høy sosioøkonomisk status. For gutter ser vi den samme tendensen som for øl: På tiende klassetrinn rapporterer en større andel av gutter med lav sosioøkonomisk status at de drikker vin minst månedlig enn andelen i gruppen med middels sosioøkonomisk status. I første klasse på videregående skole var det derimot slik at gutter med høy sosioøkonomisk status rapporterte at de drikker vin oftere enn gutter med middels sosioøkonomisk status.

Figur 7.4 Prosentandel som rapporterte at de drikker vin månedlig eller oftere

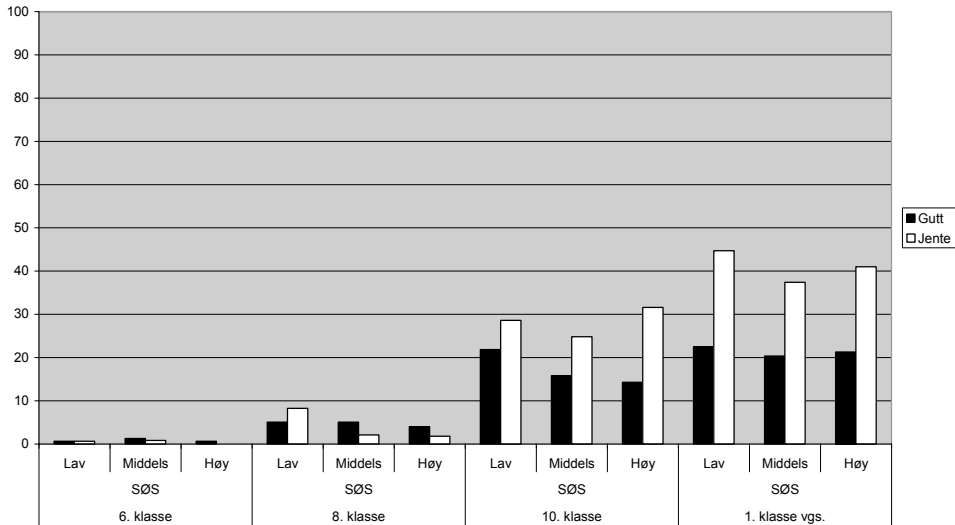
Figur 7.5 viser prosentandelen av elevene som rapporterte at de drikker sprit månedlig eller oftere. Igjen ser vi at gutter med lav sosioøkonomisk status i 10. klasse svarte at de drikker sprit minst månedlig i større grad enn gutter med høy sosioøkonomisk status. Blant gutter på videregående skole var det derimot slik at elevene med både lav og høy sosioøkonomisk status rapporterte å drikke sprit oftere enn elevene med middels sosioøkonomisk status. Den samme tendensen ser vi også blant jentene på videregående nivå.

Figur 7.5 Prosentandel som rapporterte at de drikker sprit månedlig eller oftere

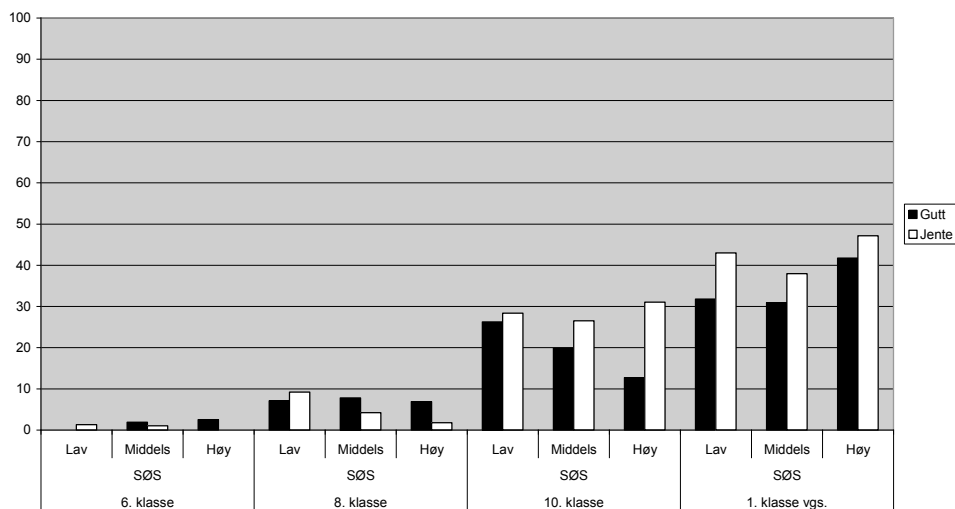
I Figur 7.6 ser vi tilsvarende tall for inntak av rusbrus. Blant tidendeklassingene rapporterte gutter med lav sosioøkonomisk status oftere at de drakk rusbrus minst månedlig enn gutter med høy sosioøkonomisk status. På åttende klassetrinn rapporterer jenter med lav sosioøkonomisk status hyppigst konsum av rusbrus. På tiende klassetrinn og videregående nivå ser vi en antydning til at jenter med lav og høy sosioøkonomisk status drikker rusbrus oftere enn jenter med middels sosioøkonomisk status.

Figur 7.6 Prosentandel som rapporterte at de drikker rusbrus månedlig eller oftere

Inntak av annen alkoholholdig drikk er presentert i Figur 7.7. Blant åttendeklassingene rapporterte jenter med lav sosioøkonomisk status at de oftere drikker andre alkoholholdige drikker enn jenter med høy sosioøkonomisk status. Blant tiendeklassingene og på videregående nivå var det jentene med høy sosioøkonomisk status som rapporterte hyppigst inntak av annen alkoholholdig drikk, etterfulgt av jentene med lav sosioøkonomisk status. Blant guttene i 10. klasse var inntaket av annen alkoholholdig drikk mer frekvent i gruppen med lav sosioøkonomisk status, enn i gruppene med middels og høy sosioøkonomisk status. På videregående nivå rapporterte både gutter med lav og høy sosioøkonomisk status å drikke annen alkohol oftere enn gutter med middels sosioøkonomisk status.

Figur 7.7 Prosentandel som rapporterte at de drikker annen alkoholholdig drikke månedlig eller oftere

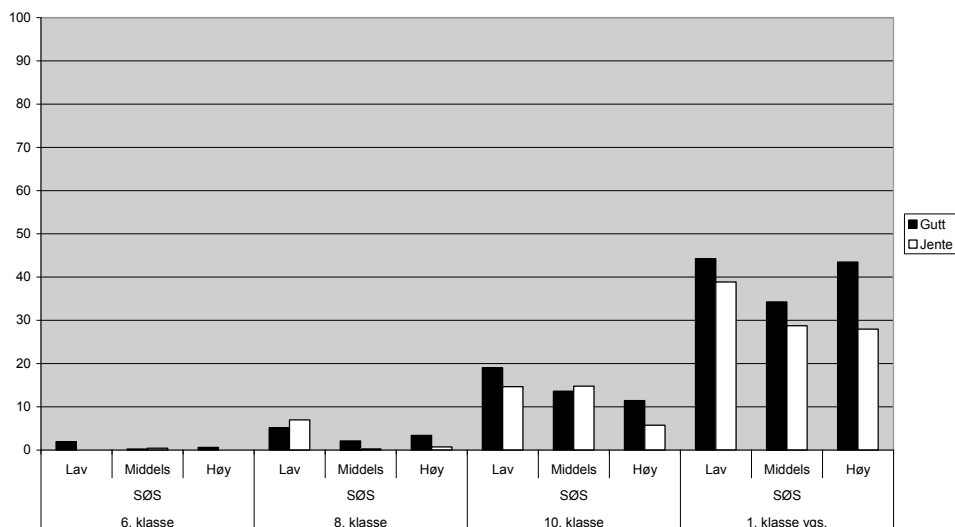

Drikkemønster

Figur 7.8 viser prosentandelen av ungdommene som rapporterte å ha vært full fire ganger eller mer. Fra 8. klasse til 1. klasse på videregående ser vi at jenter med høy sosioøkonomisk status i mindre grad rapporterte å ha vært full minst fire ganger enn jenter med lav sosioøkonomisk status. Særlig påfallende er det at blant jenter i 8. klasse med middels og høy sosioøkonomisk status var det 0-1 % som rapporterte at de hadde vært fulle minst fire ganger, mens blant jentene med lav sosioøkonomisk status var det tilsvarende tallet 7 %.

Blant gutter i 10. klasse rapporterte elever med lav sosioøkonomisk status hyppigere å ha vært fulle enn elever med høy sosioøkonomisk status. I tråd med resultatene for øl, vin og sprit, ser vi at gutter med både lav og høy sosioøkonomisk status rapporterer å ha vært full minst fire ganger oftere enn gutter med middels sosioøkonomisk status.

Figur 7.8 Prosentandel som rapporterte at de har vært fulle fire ganger eller mer

Diskusjon

Resultatene tyder på at det er en klar sosial gradient i tobakksrøyking, mens tallene er mer uklare når det gjelder snus. Bruken av snus ser ut til å være omtrent lik blant elever fra laveste og høyeste sosioøkonomiske gruppe i 1. klasse i videregående skole.

For alkoholbruk er den sosioøkonomiske gradienten mindre konsistent enn for tobakksrøyking. I 8.klasse synes det å være et mønster at jenter fra familier med lav sosioøkonomisk status har en høyere sannsynlighet for alkoholbruk enn jenter fra familier med høyere sosioøkonomisk status. For de eldre trinnene, og særlig videregående skole, er den sosioøkonomiske gradienten verken stigende eller fallende.

Ved en sammenligning av resultatene fra tilsvarende undersøkelser i Norge i perioden 1985-2005 (Samdal, m.fl., 2009), tyder resultatene på at nedgangen i røyking som startet rundt 2000 er stoppet opp, selv om tallene fra 2009 er litt lavere enn for 2005 for 10. klassinger (det er en ikke statistisk signifikant nedgang i dagligrøykere fra 7 % i 2005 til 6 % i 2009 blant gutter, og fra 9 % til 6 % blant jenter), mens det er ingen endringer blant elever i videregående skole.

Derimot har bruken av snus gått kraftig opp for begge kjønn, det er en dobling i daglig bruk av snus blant 15- og 16-årige gutter i løpet av de fire årene. Mens det i 2005 var så å si ingen jenter som svarte at de bruker snus daglig, var det 11 % av 16-årige jenter i 2009 som svarte dette. Snusbruk ser ut til å være svært utbredt i 2009, nærmere halvparten av guttene i 1. klasse på videregående svarer at de bruker snus.

Sammenlignet med resultatene i en tilsvarende internasjonal undersøkelse i 2005/06, ser det ut til at tobakksrøyking er langt mindre utbredt blant de norske elevene enn blant barn og unge fra de fleste av de 40 landene som deltok i den internasjonale studien (Currie, Gabhainn, m.fl., 2008). Snus inngår ikke i den internasjonale undersøkelsen, ettersom det er forbudt i EU og svært lite utbredt i de fleste land med unntak av Finland og Sverige. For alkoholbruk ser nivået ut til å være relativt uforandret fra siste nasjonale undersøkelse (Samdal, m.fl., 2009).

8 Subjektiv helse og velvære

Individens vurdering av egen helse, kalt *subjektiv helse*, har fått større oppmerksomhet de senere årene. En av årsakene til dette er at flere studier viser at subjektiv helse og velvære i stor grad ser ut til å kunne forutsi fremtidig sykkelighet og dødelighet (DeSalvo, Bloser, Reynolds, He, & Muntner, 2006). Ifølge Benyamini (2011) kan det være fire grunner til dette. For det første inkluderer og integrerer subjektiv helse et menneskes ulike mentale og kroppslige opplevelser, og kan dermed gi et bedre bilde på den generelle helsetilstanden enn det som er mulig med medisinske tester. For det andre er subjektiv helse en dynamisk vurdering av helserelaterte opplevelser, og baserer seg på en kontinuerlig observasjon over tid. Flere studier tyder på at vurderingen av egen helse hele tiden blir tilpasset endringer som skjer i kroppen, f.eks. endringer som skjer på grunn av pubertetsutvikling. Hvordan en takler slike endringer i ens egen helse vil kunne gi den enkelte innsikt som kan være nyttig i tilpasning til fremtidige utfordringer. Dermed vil den subjektive opplevelsen kunne gi en mer pålitelig indikasjon på hvordan helsen hos det enkelte individ forandrer seg. For det tredje påvirker vurderingen av egen helse atferd. For eksempel kan opplevelsen av en negativ endring i helse føre til forebyggende atferd som fysisk trening, røykeslutt og bedring av kosthold. Slik atferdsendring kan ha en positiv effekt på fremtidig helse. Sist men ikke minst henger subjektiv helse sammen med ressurser som utdanning, god økonomi og sosial støtte, samt psykologiske ressurser som optimisme, energi og opplevd kontroll. Slike ressurser er i seg selv forhold som har innvirkning på fremtidig helse, men det er uklart om det er fordi slike ressurser, særlig de psykologiske, er en indikasjon på helsetilstand, eller om de har en separat effekt på fremtidig helse.

I internasjonal forskning er det et økt fokus på positiv ungdomsutvikling, der ungdoms opplevelse av velvære og livstilfredshet har fått en sentral rolle (Huebner, Suldo, Smith, & McKnight, 2004). Betydningen av opplevd velvære er åpenbar, som påpekt av Csikszentmihalyi (1990, p. 192): «subjektive opplevelser er ikke bare en dimensjon i livet, de *er* livet». God subjektiv helse og velvære i ungdomsperioden er dermed ikke bare viktig som indikatorer for fremtidig helse, men et viktig mål i seg selv. I dette kapitlet fokuserer vi på forskjeller mellom sosioøkonomiske grupper i subjektive helseplager, livstilfredshet og subjektiv helse.

Indikatorer på subjektiv helse og velvære

Subjektive helseplager

Subjektive helseplager ble målt ved hjelp av følgende spørsmål:

- I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt følgende plager? (Sett ett kryss for hver linje)
- Spesifikke plager: Hodepine, vondt i magen, vondt i ryggen, følt deg nedfor (trist), vært irritabel eller i dårlig humør, nervøs, vanskelig for å sovne og svimmel
- Svarkategoriene var:
 - Omtrent hver dag
 - Mer enn én gang i uken
 - Omtrent hver uke
 - Omtrent hver måned
 - Sjelden eller aldri

Livstilfredshet

For å måle livstilfredshet ble elevene presentert for et bilde av en stige med 11 trinn (Cantrils livstilfredshetsstige) og fikk følgende instruksjon:

- Her er et bilde av en stige. Øverst på stigen (10) står for det best mulige livet for deg og nederst på stigen (0) er det verst mulige livet for deg. Generelt sett hvor synes du at du står på stigen nå for tiden? Sett kryss i den boksen som står ved siden av nummeret som best forteller hvor du står.

Selvrapportert helse

Selvrapportert helse ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svarkategorier:

- Vil du si at din helse er...?
 - Svært god
 - God
 - Ganske god
 - Dårlig

Resultater

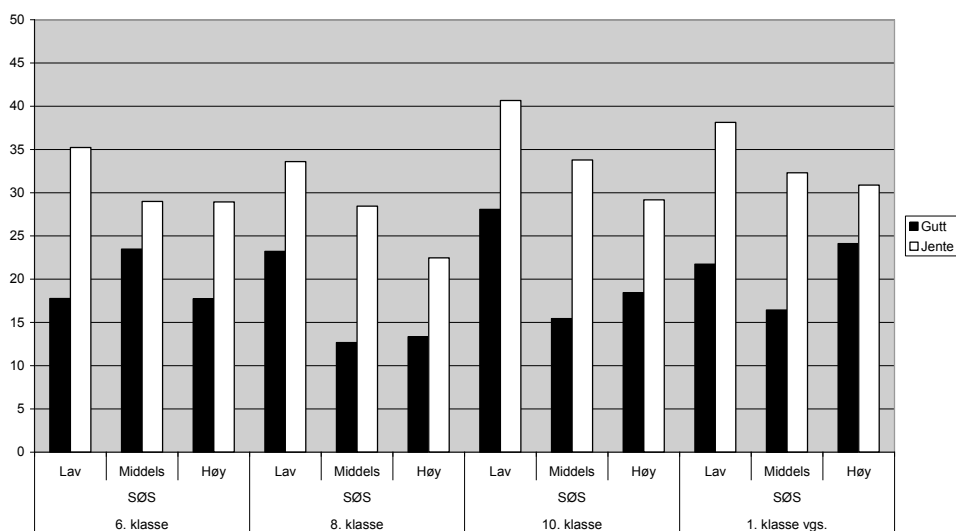
Detaljerte resultater for subjektiv helse og velvære finnes i Tabell 8.1.A. til Tabell 8.14.C. i Appendiks A.

Subjektive helseplager

Figur 8.1 viser prosentandelen av ungdommene som rapporterte én eller flere daglige helseplager. Blant jentene var det en klar trend på tvers av klassetrinn at gruppen med lav sosioøkonomisk status i større grad rapporterte én eller flere daglige helseplager enn gruppen med middels og høys sosioøkonomisk status. På åttende og tiende klassetrinn var det også en forskjell mellom jenter med middels og høy sosioøkonomisk status: Jenter med høy sosioøkonomisk status rapporterte i mindre grad å ha daglige helseplager.

Blant guttene ser vi at på åttende og tiende klassetrinn rapporterte gruppen med lav sosioøkonomisk status i større grad å ha én eller flere daglige helseplager. På sjette klassetrinn var det slik at gutter med middels sosioøkonomisk status rapporterte daglige helseplager oftere enn de andre guttene. På videregående nivå var det derimot slik at gutter med både høy og lav sosioøkonomisk status rapporterte daglige helseplager i større grad enn gutter med middels sosioøkonomisk status.

Figur 8.1 Prosentandel som rapporterte én eller flere daglige helseplager

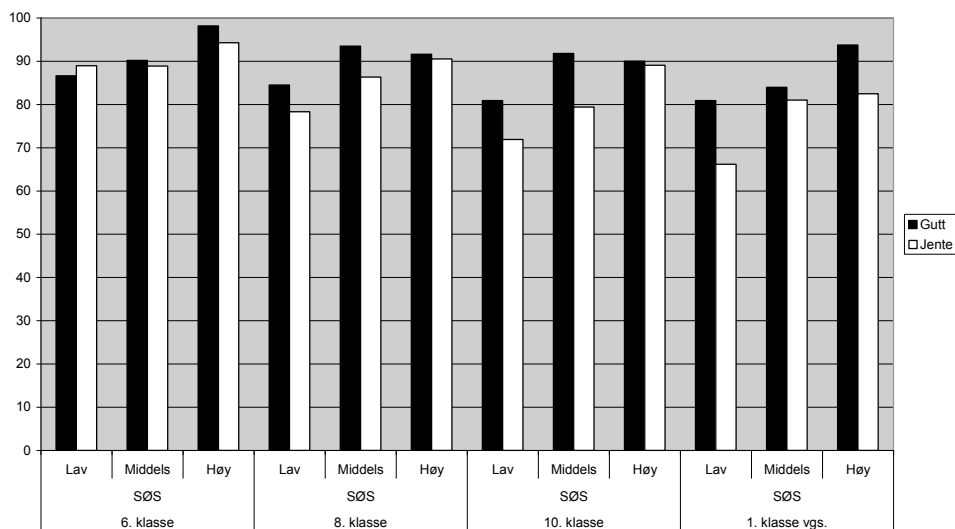
Livstilfredshet

I Figur 8.2 har vi presentert prosentandelen av deltakerne som skåret 6 eller høyere på livstilfredshetsstigen. For gutter fra 6. til 10. klasse viste resultatet at en mindre andel av gruppen med lav sosioøkonomisk status hadde en skåre som var 6 eller høyere, sammenlignet med gruppene med middels og høy sosioøkonomisk status. På videregående nivå skåret en større andel gutter med høy sosioøkonomisk status 6 eller høyere på livstilfredshet, sammenlignet med de to andre gruppene.

For jenter i åttende og tiende klasse viste resultatet at andelen som skåret 6 eller høyere på livstilfredshet økte med sosioøkonomisk status. På sjette klassetrinn skåret jenter med høy sosioøkonomisk status oftere høyt enn jenter med lav og middels sosioøkonomisk status. Den største forskjellen mellom gruppene fant vi blant jenter på videregående nivå. Mens 81-82% av jentene med middels og høy sosioøkonomisk status skåret 6 eller høyere på livstilfredshet, var det tilsvarende tallet kun 66 % for jentene med lav sosioøkonomisk status.

Det fremgår av Tabell 8.2.A. i Appendiks A at de fleste elevene (4 av 5) har krysset av på 6 eller høyere på livstilfredshetsstigen, andelen er høyere for gutter enn for jenter (med unntak av 6. klassinger), og går ned over alder for begge kjønn.

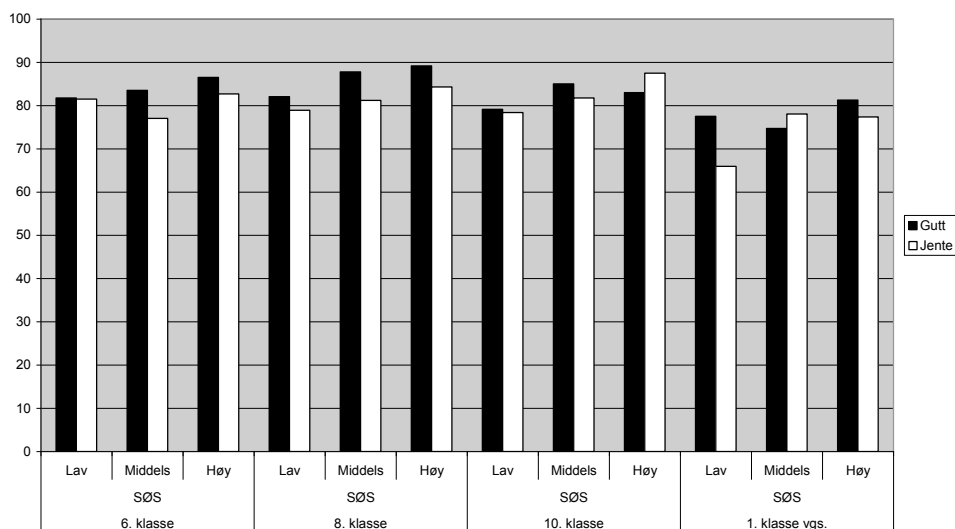
Figur 8.2 Prosentandel som skåret 6 eller høyere på livstilfredshet (skala 0-10)

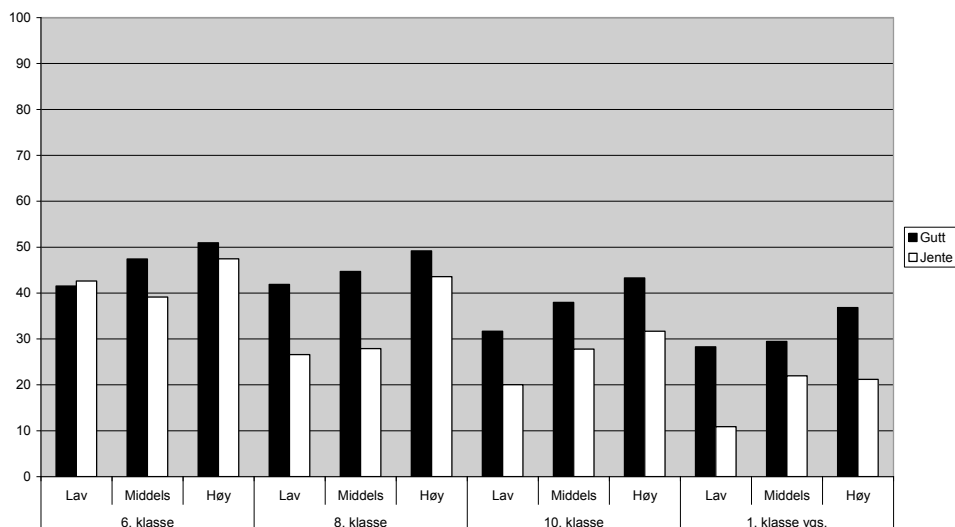
Selvrapportert helse

Figur 8.3 viser prosentandelen av elevene som vurderte sin egen helse som svært god eller god. Blant gutter fra 6.til 10.klasse ser vi en svak tendens til at gruppen med lav sosioøkonomisk status i mindre grad vurderte egen helse som svært god eller god. Denne tendensen ser vi også blant jenter fra 8. klasses trinn til 1. klasse på videregående. I likhet med resultatet for livstilfredshet er forskjellen i selvrapportert helse mellom sosioøkonomiske grupper særlig påfallende blant jenter på videregående nivå.

Figur 8.3 Prosentandel som vurderte egen helse som svært god eller god

Figur 8.4 Prosentandel som vurderte egen helse som svært god

Dersom vi kun ser på andelen av ungdommene som rapporterte at de har svært god helse (Figur 8.4), blir forskjellene mellom de sosioøkonomiske gruppene tydeligere. Blant både gutter og jenter er det fra og med åttende klasse en høyere andel av elevene med høy sosioøkonomisk status som rapporterer at de har svært god helse, enn blant elevene med lav sosioøkonomisk status.

Det er mindre enn halvparten av elevene som rapporterer svært god helse, men dersom de som har krysset av på at de har god helse tas med, er det 4 av 5 elever som svarer at de har svært god/god helse. En høyere andel av guttene rapporterer svært god helse, men kjønnsforskjellene er mindre tydelig i den andre enden av skalaen (ganske god eller dårlig helse). Andelen som rapporterer svært god helse er høyest blant de yngste.

Diskusjon

Majoriteten av barn og unge i denne undersøkelsen rapporterer en positiv opplevelse av egen helse og livstilfredshet. Resultatene tyder på at det er en klar sosial gradient i elevenes rapportering av livstilfredshet og subjektiv helse, noe som også er fremkommet i andre undersøkelser (for eksempel Goodman, Huang, Schafer-Kalkhoff, & Adler, 2007; von Rueden m.fl., 2006). Gutter og yngre elever rapporterer høyere livstilfredshet, bedre

helse og mindre daglige helseplager. Forskjellene mellom sosioøkonomiske grupper, kjønn og alder kommer tydelig frem ved at nesten alle (98 %) guttene i høystatusgruppen i 6. klasse plasserte seg på trinn 6 eller høyere av de 11 trinnene på livstilfredshetsstigen, mens 34 % av jentene i lavstatusgruppen i 1. klasse på videregående skole plasserte seg under 6 på skalaen.

Ved en sammenligning av resultatene fra tilsvarende undersøkelse i Norge i 2005 (Samdal, m.fl., 2009), tyder resultatene på at det ikke har skjedd særlig store endringer i barn og unges opplevelse av helse og livstilfredshet. Tallene er omtrent helt like for de to tidspunktene. Sammenlignet med resultatene i tilsvarende internasjonale undersøkelse i 2005/06, ser det ut til at de norske elevene opplever bedre subjektiv helse og høyere livstilfredshet enn gjennomsnittet av barn og unge i de andre landene i undersøkelsen (Currie, Gabhainn, m.fl., 2008).

9 Skoletrivsel og skolestress

Fordi skolen er en av de viktigste sosiale arenaer har den stor betydning for barn og unges utvikling og trivsel. Fra et helseperspektiv kan det være særlig interessant å studere hvordan det psykososiale miljøet på skolen påvirker den enkeltes helse (Samdal, 2009; Samdal, m.fl., 2009; Torsheim & Wold, 2001). Tidligere studier har vist at norske ungdomsskoleelever opplever skolearbeidet som stadig mer stressende, særlig fra siste halvdel av 1990-tallet, men også i perioden 2000 til 2005, og spesielt for elevene på 10. trinn (Samdal, 2009). På den annen side har ungdommenes skoletrivsel vært stabil hele perioden, og relativt høy sammenlignet med andre land, særlig for 15-åringer fra høyere sosioøkonomiske lag (Samdal, 2009).

I dette kapitlet vil vi rapportere barn og unges opplevelse av skolemiljøet ved å se på forskjeller mellom grupper basert på alder, kjønn og sosioøkonomisk status. Opplevelse av skolemiljøet inkluderer mål på skoletrivsel og skolestress.

Indikatorer på skoletrivsel og skolestress

Skoletrivsel

Skoletrivsel ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svarkategorier:

- Hvordan liker du deg på skolen akkurat nå for tiden?
 - Liker meg veldig godt
 - Liker meg ganske godt
 - Liker meg ikke særlig godt
 - Liker meg ikke i det hele tatt

Skolestress

Skolestress ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svarkategorier:

- Hvor stresset blir du av skolearbeidet (både arbeid du skal gjøre på skolen og lekser)?
 - Ikke i det hele tatt
 - Litt
 - Ganske mye
 - Svært mye

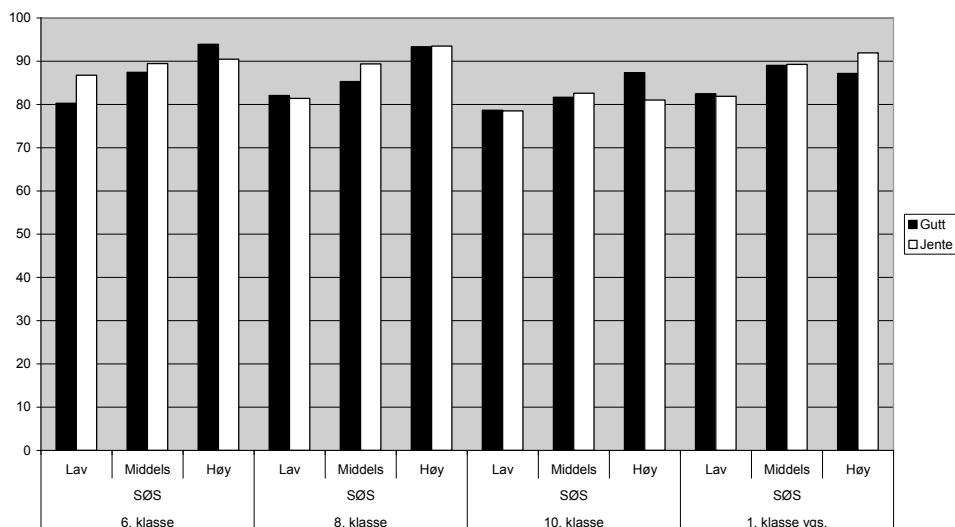
Resultater

Detaljerte resultater for skoletrivsel og skolestress finnes i Tabell 9.1.A. til Tabell 9.2.C. i Appendiks A. I Tabell 9.3.A. til Tabell 9.3.C. presenterer vi også resultater for skoleresultater som ikke er tatt med i dette kapittelet.

Skoletrivsel

Figur 9.1 viser prosentandelen av deltakerne som rapporterte at de liker seg ganske godt eller veldig godt på skolen. Blant gutter viste resultatet at andelen som trives på skolen øker med høyere sosioøkonomisk status. På alle fire alderstrinn rapporterte gutter fra familier med lav sosioøkonomisk status sjeldnere at de trives godt på skolen enn gutter med høy sosioøkonomisk status. Det samme mønsteret går igjen blant jentene på åttende klassetrinn og første klasse på videregående skole.

Figur 9.1 Prosentandel som rapporterte at de liker seg ganske godt eller veldig godt på skolen

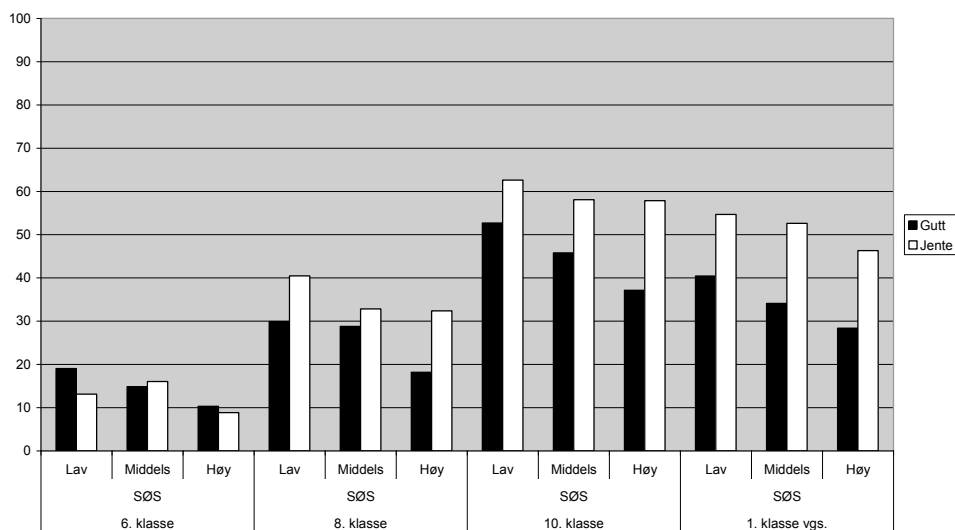

Skolestress

I Figur 9.2 presenteres prosentandelen av elevene som blir ganske stresset eller svært stresset av skolearbeidet. For gutter kan vi se resultatet som en parallell til resultatene for trivsel: På tvers av alderstrinn går andelen av gutter som rapporterer at de blir stresset av skolearbeidet ned med økende sosioøkonomisk status. En tilsvarende, men ikke fullt så tydelig, tendens ser vi også blant jenter fra 8. klasse til 1. klasse på videregående skole. I de

tre eldste gruppene, særlig blant tiendeklassingene og elevene på videregående, ser vi at jenter gjennomgående rapporterte å være mer stresset av skolearbeid enn gutter. Eldre elever (10.klasse og 1. klasse på videregående skole) rapporterte oftere å være stresset av skolearbeid enn yngre elever (6. og 8. klasse).

Figur 9.2 Prosentandel som rapporterte at de blir ganske eller svært stresset av skolearbeidet

Diskusjon

Andelen av elever som oppgir at de trives ganske eller svært godt er 79-94 %. Dette er sammenlignbart med resultatene fra forrige HEVAS-undersøkelse fra 2005/2006 (Samdal, m.fl., 2009). Det verdt å merke seg at det rapporteres høyere nivå av trivsel på alle fire klassetrinn blant gutter med høyere sosioøkonomisk status, mens denne tendensen kun fremkom i 8. klasse og i 1. klasse på videregående skole for jenter. Dette understreker betydningen av å fremme skoletrivsel, særlig blant elever med lavere sosioøkonomisk status.

Andelen elever som oppgir at de blir ganske eller veldig stresset av skolearbeidet varierer nokså mye mellom de ulike klassetrinn, fra 15 %

blant 6. klassinger, via 30 % blant 8. klassinger, 52 % blant 10 klassinger, og til 43 % blant elever i 1. klasse på videregående skole. Stressnivået er altså høyest blant 10. klassinger. Dette har antakelig sammenheng med at 10. klasse er avgangsåret i ungdomsskolen og legger grunnlaget for opptak til videregående utdanning, noe som gir økt prestasjonspress angående karakterer. Selv om et visst nivå av stress kan stimulere til økt ytelse, så kan konstant opplevd høyt press å øke nivået av subjektive helseplager (Torsheim & Wold, 2001). Tendensen til økt stressnivå er særlig tydelig for jenter. Fra og med 8. klasse opplever jenter betydelig mer stress enn gutter, uavhengig av sosioøkonomisk status. En mulig forklaring er at ungdomsårene oppleves mer krevende for jenter enn for gutter. Uansett gir disse resultatene grunn til å være mer oppmerksom på stress og eventuelle stressrelaterte plager hos jenter.

Til slutt er det en mer tydelig sammenheng mellom sosioøkonomisk status og opplevd stress hos gutter enn hos jenter. Gutter med høyere sosioøkonomisk status opplever mindre stress på alle klassetrinn. Denne tendensen er også til stede blant jenter, men ikke fullt så tydelig.

Samlet sett gir disse resultatene grunnlag for å hevde at norske skoleelever trives godt, men at deres opplevelse av stress på skolen varierer på tvers av klassetrinn, kjønn og sosioøkonomisk status. Dette gir grunn til å være mer oppmerksom på stress for enkelte grupper elever. Mer spesifikt gjelder dette elever i 10. klasse og i 1. klasse på videregående skole, spesielt blant jenter, men også blant gutter som oppgir lav sosioøkonomisk status.

10 Mobbing

Når en elev blir mobbet blir han eller hun utsatt for negative handlinger fra én eller flere andre elever gjentatte ganger over tid. Tilsvarende er det å mobbe definert som jevnlig å utsette medelever for negative handlinger. Forholdet mellom den som blir mobbet og den/de som mobber er karakterisert av en ujevn (faktisk eller opplevd) maktbalanse mellom partene, hvor den som blir mobbet er den svakere part (Olweus & Limber, 2010).

Å bli mobbet kan ha alvorlig helsekonsekvenser som økt risiko for depresjon (Due, Damsgaard, Lund, & Holstein, 2009) og en rekke psykosomatiske plager (Gini & Pozzoli, 2009). Tidligere forskning viser at ungdommer fra familier med lav sosioøkonomisk status har høyere sannsynlighet for å bli mobbet (Due m.fl., 2009). Danske forskere har videre vist at å bli mobbet har ulike konsekvenser for ungdommer fra familier med ulik sosioøkonomisk status. Sammenhengen mellom å bli mobbet som ungdom og depresjon i voksen alder var sterkere blant ungdommer med lav sosioøkonomisk status enn blant ungdommer med høyere sosioøkonomisk status (Due, Damsgaard, m.fl., 2009).

Å mobbe andre som barn har blant gutter vist seg å øke sannsynligheten for å være involvert i kriminelle handlinger i voksen alder (Sourander m.fl., 2011). Det er også forskning som viser at ungdommer som jevnlig mobber andre plages oftere med selvmordstanker og depresjon (Kaltiala-Heino, m.fl., 1999). Sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og det å mobbe andre er mer uklar enn sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og det å bli mobbet (Currie, Gabhainn, m.fl., 2008).

I dette kapitlet ser vi på hvor ofte gutter og jenter i ulike sosioøkonomiske grupper opplever å bli mobbet og hvor ofte de mobber andre.

Indikatorer på mobbing

Alle indikatorene på mobbing baserer seg på spørsmål utviklet av professor Dan Olweus (Solberg & Olweus, 2003). Før elevene svarte på spørsmål om mobbing ble de presentert for en definisjon av hva mobbing er:

Vi sier at en elev BLIR MOBBET når en annen elev eller flere andre elever sier eller gjør vonde og ubehagelige ting mot han eller henne. Det er også mobbing når en elev blir ertet gjentatte ganger på en måte som han eller hun ikke liker eller når han eller hun med vilje blir holdt utenfor. Men det er IKKE MOBBING når to omtrent like sterke (jevnbyrdige) elever slåss eller krangler. Det er heller ikke mobbing når noen blir ertet på en snill og vennskapelig måte.

Å bli mobbet

Å bli mobbet av andre ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svarkategorier:

- Hvor ofte er du blitt mobbet på skolen i løpet av de siste månedene?
 - Jeg er ikke blitt mobbet på skolen i løpet av de siste månedene
 - Bare en sjelden gang
 - 2 eller 3 ganger i måneden
 - Omtrent 1 gang i uken
 - Flere ganger i uken

Å mobbe andre

Å mobbe andre ble målt ved hjelp av følgende spørsmål og svarkategorier:

- Hvor ofte har du selv vært med på å mobbe en annen elev/andre elever på skolen i løpet av de siste månedene?
 - Jeg har ikke mobbet en annen elev/andre elever på skolen i løpet av de siste månedene
 - Bare en sjelden gang
 - 2 eller 3 ganger i måneden
 - Omtrent 1 gang i uken
 - Flere ganger i uken

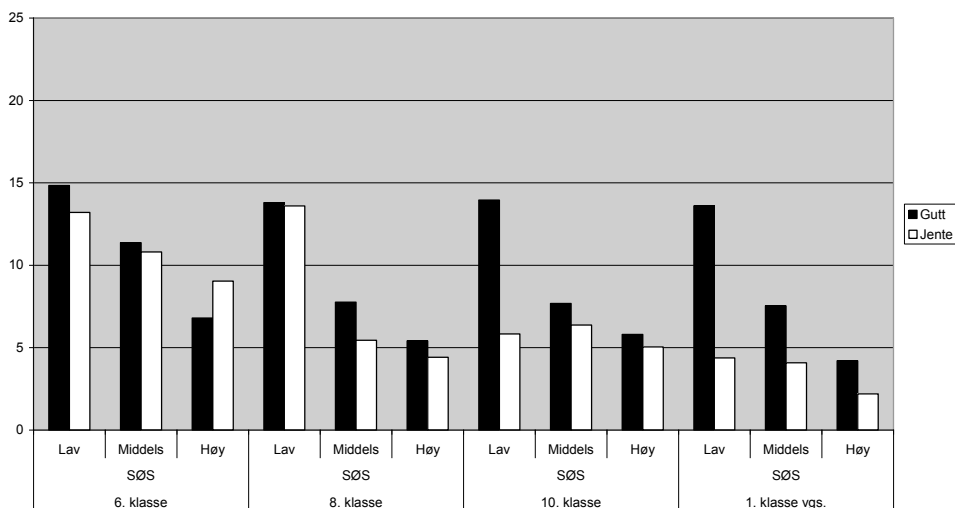
Resultater

Detaljerte resultater for mobbing finnes i Tabell 10.1.A. til Tabell 10.2.C. i Appendiks A.

Å bli mobbet

Figur 10.1 viser prosentandelen av ungdommene som rapporterte å ha blitt mobbet to til tre ganger i måneden eller oftere. Blant jenter var det ingen store forskjeller mellom de sosioøkonomiske gruppene med unntak av på åttende klassetrinn. Mens 14 % av jentene med lav sosioøkonomisk status rapporterte å ha blitt mobbet to til tre ganger månedlig eller oftere, var det tilsvarende tallet 4-5 % for jenter med middels og høy sosioøkonomisk status. Blant gutter ser vi at gutter med lav sosioøkonomisk status oftere rapporterte å ha blitt mobbet enn gutter med høy sosioøkonomisk status. Denne forskjellen kom frem blant gutter på alle fire klassetrinn.

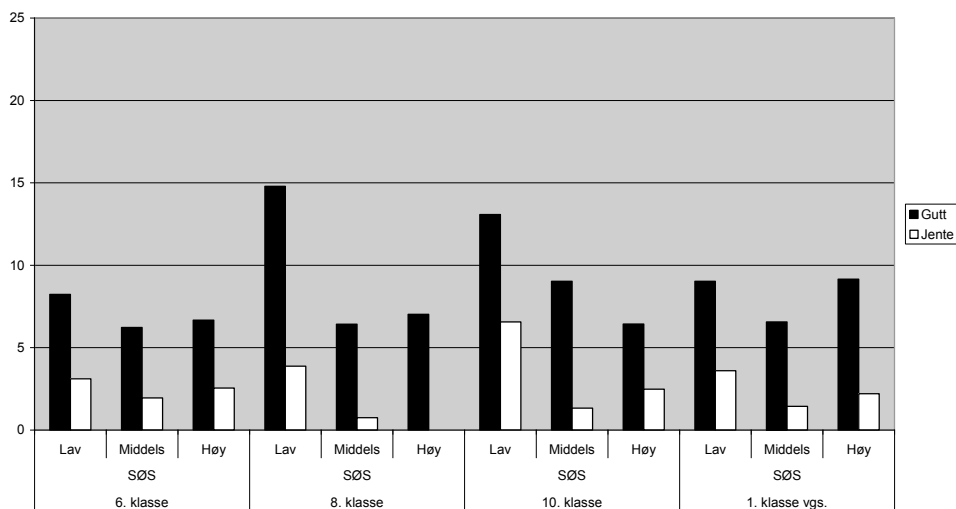
Figur 10.1 Prosentandel som rapporterte å ha blitt mobbet 2-3 ganger i måneden eller oftere de siste månedene

Å mobbe andre

I Figur 10.2 presenteres tilsvarende tall for å ha vært med på å mobbe andre elever. Også her fant vi ikke nevneverdige forskjeller mellom sosioøkonomiske grupper for jenter, men unntak av på tiende klassetrinn. Jenter med lav sosioøkonomisk status rapporterte oftere å ha mobbet andre enn jenter med middels og høy sosioøkonomisk status. Blant gutter fant vi at gutter med lav sosioøkonomisk status på ungdomstrinnet (8. og 10. klasse) oftere rapporterte å ha mobbet andre enn gutter med høy sosioøkonomisk status.

Figur 10.2 Prosentandel som rapporterte å ha mobbet andre 2-3 ganger eller oftere de siste månedene

Diskusjon

I tråd med tidligere forskning (Currie, Gabhainn, m.fl., 2008; Due, Merlo, m.fl., 2009) viser våre resultater at lav sosioøkonomisk status ser ut til å være en risikofaktor for å bli mobbet, primært blant gutter. Å bli mobbet kan ha alvorlige helsekonsekvenser (Due, Damsgaard, m.fl., 2009; Gini & Pozzoli, 2009) og det kan tenkes at ulik eksponering til mobbing i barne- og ungdomstiden er med å bidra til sosiale ulikheter i helse i voksen alder.

Blant deltakerne på ungdomstrinnet (8. og 10. klasse gutter, 10. klasse jenter) viser våre resultater at elever fra familier med lav sosioøkonomisk status oftere mobber andre. Dette kan skyldes flere faktorer. For eksempel er økonomiske problemer knyttet til vansker i relasjonen mellom ungdommer og deres foreldre (Smetana, Campione-Barr, & Metzger, 2006), noe som igjen kan henge sammen med aggressiv atferd.

11 Skjermbasert adferd og problematisk dataspilling

Den økende tilgjengeligheten og bruken av skjermbasert elektronisk utstyr blant barn og unge har ført til bekymring både blant helsemyndigheter og foreldre som frykter negative konsekvenser av denne typen adferd. Det er dokumentert at stillesittende skjermbaserte aktiviteter er forbundet med økende kroppsvekt og en rekke risikofaktorer for hjerte- og karlidelser (Hamilton, Healy, Dunstan, Zderic, & Owen, 2008). I tillegg er det dokumentert en sammenheng mellom stillesittende skjermbaserte aktiviteter og nakke-, skulder- og korsryggsmerter (Hakala, Rimpela, Saarni, & Salminen, 2006). Videre tyder forskningen på en negativ sammenheng mellom skjermbaserte aktiviteter og fysisk helse, sunt kosthold, livskvalitet, kroppsbygge, selvbilde og skoleprestasjoner (Iannotti m.fl., 2009). Det er også studier som viser en sammenheng mellom skjermbasert adferd og fysisk og verbal aggresjon, alkoholforbruk og stoffmisbruk (Iannotti, Janssen, m.fl., 2009; Iannotti, Kogan, Janssen, & Boyce, 2009). Samtidig er det i enkeltstående studier funnet positive effekter av skjermaktivitet, som økende antall venner, mer tid brukt på venner og bedre vennskap (Iannotti, Kogan, m.fl., 2009). Foreløpig er det ikke noen entydig dokumentasjon på at tid brukt på skjermaktiviteter erstatter tid brukt på fysisk aktivitet, men en nylig publisert studie basert på HEVAS-undersøkelsen finner en sammenheng mellom høyt nivå av skjermbasert aktivitet og lavt nivå av fysisk aktivitet i Nord-Amerika og Nord-Europa, også i Norge (Melkevik, Torsheim, Iannotti, & Wold, 2010).

En del foreldre og lærere bekymrer seg over ungdommer som bruker (for) mye tid på å spille tv- eller dataspill, særlig med tanke på utvikling av avhengighet. *Dataspillavhengighet* er ikke per dags dato en egen psykiatrisk diagnose og det er debatt i fagmiljøet om hvorvidt overdreven bruk av tv- og dataspill skal inkluderes som en psykisk lidelse (Petry, 2010). Uavhengig av hvorvidt problematisk dataspilling skal klassifiseres som en psykisk lidelse, er det slik at enkelte ungdommer kan oppleve at spilling tar så mye plass i hverdagen at det går på bekostning av andre aktiviteter (skole, jobb) og medfører konflikter med andre (foreldre, venner). Dette er symptomer kjent fra andre former for avhengighet.

Spilling som kommer i veien for deltakelse på andre arenaer i livet er relatert til dårligere mental helse (Ferguson, Coulson, & Barnett, 2011). En

studie blant norske ungdommer viste at gutter som rapporterte mange symptomer på problematisk dataspilling også rapporterte mer krangling med foreldre, mer skulking, og flere konsentrasjonsvansker. Disse guttene rapporterte også et mer problematisk forhold til rusmidler og flere tegn til ensomhet og depresjon enn jevnaldrende med ingen eller færre symptomer på problematisk spilling (Frøyland, Hansen, Sletten, Torgersen, & Von Soest, 2010). Når det gjelder sosioøkonomisk status, viste denne studien at gutter i familier med dårlig råd i større grad hadde symptomer på dataspillavhengighet (Frøyland, m.fl., 2010). I dette kapitlet tar vi for oss sosial ulikhet i skjermbasert atferd og problematisk dataspilling. Vi ser også på forskjeller på tvers av kjønn og aldersgrupper.

Indikatorer på skjermbasert atferd og problematisk dataspilling

Skjermbasert atferd

For å måle skjermbasert adferd ble følgende spørsmål benyttet:

- Hvor mange timer om dagen pleier du å se på TV på fritiden din (regn også med video og DVD)?
- Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke på å spille PC-spill eller TV-spill (Playstation, Xbox, GameCube etc.) på fritiden din?
- Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke PC til chatting online, surfing på internett, e-post, lekser etc. på fritiden din?

- Svarkategoriene var:
 - Ikke i det hele tatt
 - Ca. ½ time om dagen
 - Ca. 1 time om dagen
 - Ca. 2 timer om dagen
 - Ca. 3 timer om dagen
 - Ca. 4 timer om dagen
 - Ca. 5 timer om dagen
 - Ca. 6 timer om dagen
 - Ca. 7 timer eller mer om dagen

Spørsmålet om PC-spill og TV-spill ble ikke stilt til 6. klassingene. Alle tre spørsmålene ble besvart separat for ukedager og i helgen, her fokuserer vi på ukedager.

Problematisk dataspilling

For å måle problematisk dataspilling brukte vi en norsk oversettelse av et spørreskjema utviklet av Lemmens, Valkenburg og Peter (2009). Skjemaet er basert på symptomene for pengespillavhengighet (patologisk gambling) og er utviklet spesielt til bruk blant ungdom. Kortversjonen, som vi har brukt, inneholder syv spørsmål. Hvert spørsmål fokuserer på ett symptom. Først ble deltakerne presentert for denne definisjonen av spill:

Nå vil vi gjerne spørre deg om dine erfaringer med dataspill i løpet av det siste halvåret. NB! Med dataspill menes her ulike typer elektroniske spill som spilles på PC eller på ulike spillkonsoller som Playstation, PSP, Nintendo, Gameboy og liknende. Pengespill som f.eks. nettpoker og liknende regnes ikke som dataspill i denne sammenhengen.

Så ble deltakerne bedt om å ta stilling til følgende spørsmål:

- Hvor ofte i løpet av det siste halve året...
 - Tenkte du på et dataspill hele dagen?
 - Brukte du mer og mer tid på dataspill?
 - Begynte du å spille et dataspill for å slippe å tenke på andre ting?
 - Hørte du ikke på andre som bad deg om å spille mindre?
 - Følte du deg dårlig når du ikke kunne spille eller ikke fikk lov til å spille?
 - Havnet du i krangel med andre (f.eks. foreldre, venner, eller viktige andre) fordi du spilte for mye?
 - Lot du være å gjøre andre aktiviteter (f.eks. skole, jobb, lekser, idrett, hobbyer) for å spille dataspill?

- Svarkategoriene var:
 - Aldri
 - Nesten aldri
 - Av og til
 - Ofte
 - Veldig ofte

Spørsmålene om problematisk dataspilling ble kun stilt til elever på 8. klassetrinn.

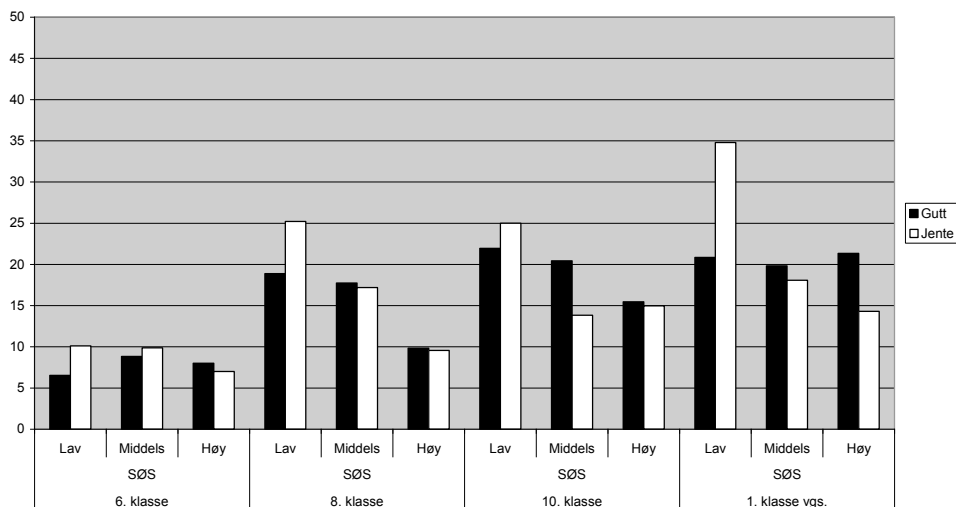
Resultater

Detaljerte resultater for skjermbasert atferd og problematisk dataspilling er presentert i Tabell 11.1.A. til Tabell 11.7. i Appendiks A.

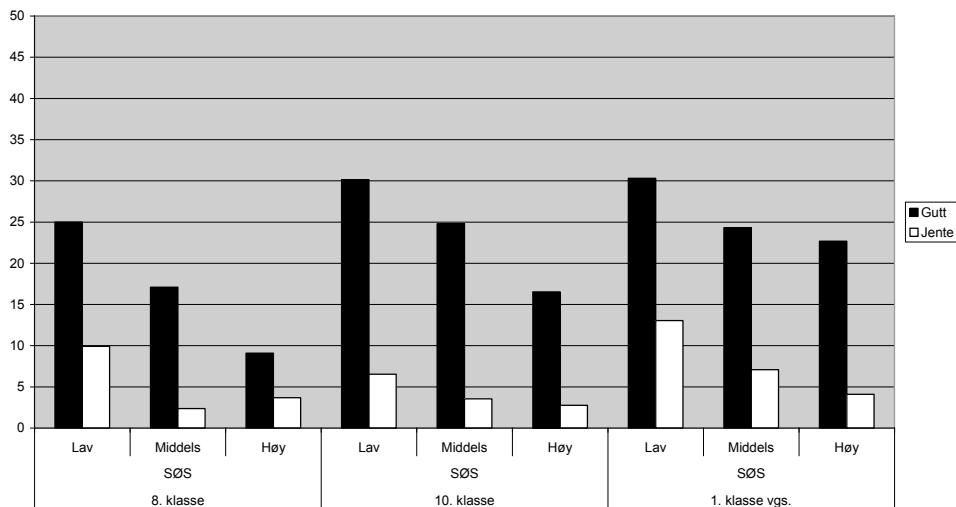
Skjermbasert atferd

Prosentandelen av ungdommene som rapporterte at de ser på tv, video eller dvd i fire timer daglig eller mer på ukedager er presentert i Figur 11.1. Her ser vi at fra og med 8. klasse blant jenter rapporterte en større andel av elevene med lav sosioøkonomisk status at de ser på tv/video/dvd fire timer eller mer daglig enn elevene med høy sosioøkonomisk status. Forskjellen mellom gruppene er særlig påfallende blant jenter på videregående nivå. Et tilsvarende mønster ser vi også blant gutter, men kun blant 8. og 10. klassingene.

Figur 11.1 Prosentandel som rapporterte at de ser på TV, Video eller DVD fire timer daglig eller mer på ukedager

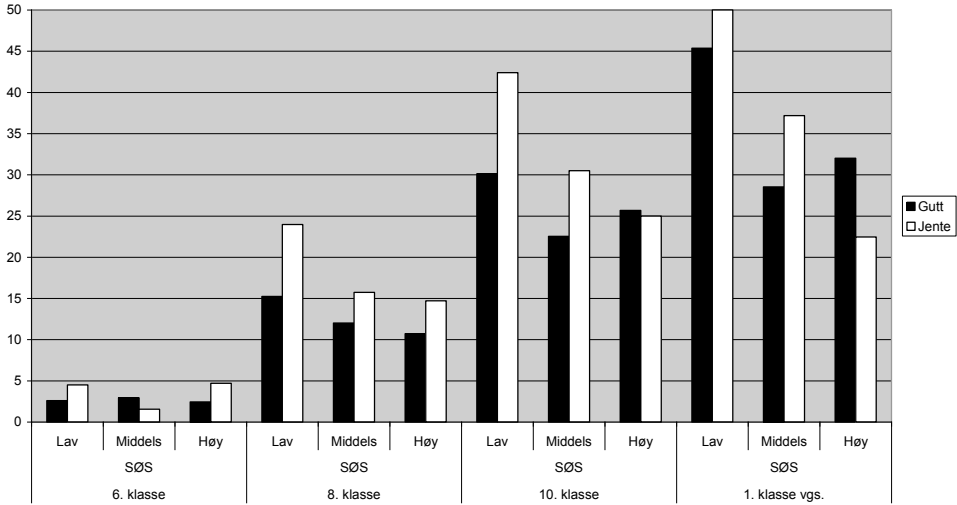
Figur 11.2 Prosentandel som rapporterte at de spiller PC- spill / TV-spill fire timer eller mer per dag på ukedager

Figur 11.2 viser prosentandelen av deltakerne som rapporterte at de spiller pc-spill eller tv-spill fire timer eller mer per dag på ukedager. Blant gutter var det en større andel som spiller fire timer eller mer i gruppen med lav sosioøkonomisk status enn i gruppen med høy sosioøkonomisk status på alle tre klassetrinn. Blant jenter kom det samme mønsteret frem blant 8. klassingene og jenter på videregående nivå. På alle klassetrinn rapporterer gutter i større grad at de spiller fire timer daglig eller mer.

Figur 11.3 viser prosentandelen av ungdommene som rapporterte at de brukte pc til chatting, surfing på internett, e-post og lekser fire timer eller mer daglig. Blant jenter ser vi at fra og med 8. klasse er andelen som bruker pc til denne typen aktiviteter høyere i gruppen med lav sosioøkonomisk status enn i gruppen med høy sosioøkonomisk status. Det samme mønsteret ser vi også blant de eldste guttene (1. klasse vgs.).

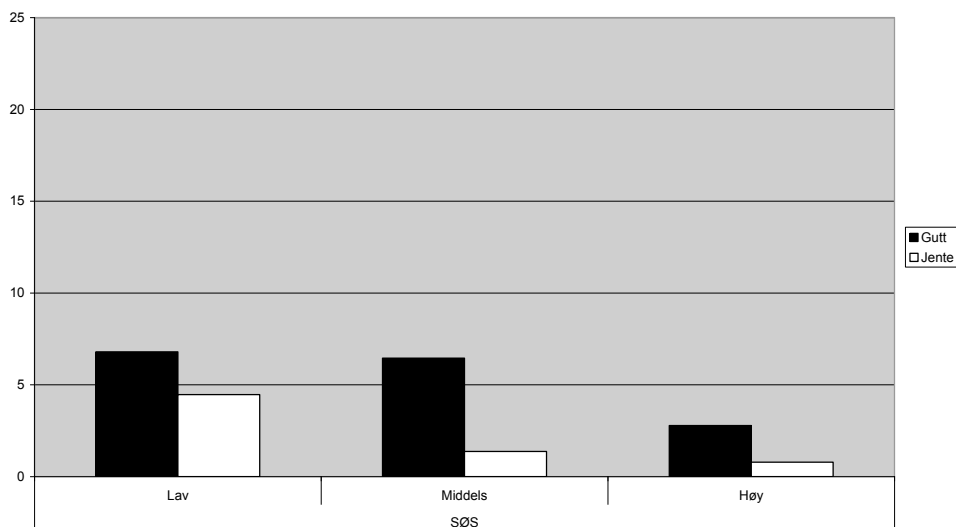
Figur 11.3 Prosentandel som rapporterte at de bruker PC til chatting, surfing o.l. fire timer eller mer per dag på ukedager

Problematiske dataspilling

To kriterier kan brukes for å beregne andelen ungdommer som har problemer knyttet til dataspill basert på de syv spørsmålene beskrevet over (Lemmens, m.fl., 2009). Det første kriteriet er at man har dataspillproblemer dersom man svarer bekreftende på minst 4 av de 7 spørsmålene. Å svare bekreftende vil si at man svarer ”Av og til”, ”Ofte” eller ”Veldig ofte”. Det andre kriteriet er at man har dataspillproblemer dersom man svarer bekreftende på 7 av 7 spørsmål. Vi fokuserer her på det andre kriteriet og i Figur 11.4 presenteres prosentandelen som svarte bekreftende på 7 av 7 spørsmål om problematisk dataspilling. For gutter varierer andelen som svarte bekreftende på samtlige spørsmål fra 7 % (lav sosioøkonomisk status) til 3 % (høy sosioøkonomisk status). For jenter varierer andelen som svarte bekreftende på samtlige spørsmål fra 4 % (lav sosioøkonomisk status) til 1 % (middels/ høy sosioøkonomisk status).

Figur 11.4 Prosentandel som møtte 7 av 7 kriterier for problematisk dataspilling (8. klasse)

Gutter rapporterte i større utstrekning dataspillproblemer enn jenter (6 % vs. 2 %), noe som er i tråd med funnene om at de også spiller mer dataspill (se Figur 11.2). I tolkningen av disse resultatene er det viktig å ha i mente at vi angir andelen som rapporterte problematisk dataspilling av hele utvalget, noe som også inkluderer ungdommer som ikke spiller. Hadde vi sett utelukkende på problematisk dataspilling blant ungdommer som spiller, ville resultatet gjerne vært annerledes.

Diskusjon

Resultatene viser en tydelig sosioøkonomisk gradient blant begge kjønn for andelen som ser på TV, video eller DVD i 4 timer eller mer på ukedagene for 8. og 10.klassetrinn, og blant jenter på videregående nivå. For den sistnevnte gruppen er andelen som ser på TV minst 4 timer per dag i gruppen med lav sosioøkonomisk status på hele 35 prosent. Dette er tilnærmet dobbelt så mange som i gruppen med middels sosioøkonomisk status, og nesten tre ganger så mange som i gruppen med høy sosioøkonomisk status. Tilsvarende data fra HEVAS undersøkelsen i 2005-06 viste også at tid brukt til å se på TV var negativt korrelert med sosioøkonomisk status i Norge (Melkevik, 2011). Denne sammenhengen ble også funnet for jenter i rundt halvparten av de andre 40 landene som deltok i HEVAS-studien, og i en tredjedel av landene for gutter (Currie,

Gabhainn, m.fl., 2008). I flere andre studier fra ulike land og i samme tidsperiode er det funnet tilsvarende sterke sammenhenger mellom tid brukt til å se på TV og ulike mål på sosioøkonomisk status (Brodersen, Steptoe, Boniface, & Wardle, 2007; Hesketh, Ball, Crawford, Campbell, & Salmon, 2007; Koivusilta, Lintonen, & Rimpelä, 2007; Lioret, Maire, Volatier, & Charles, 2007).

Våre resultater viser også tydelige sosioøkonomiske forskjeller i tid brukt på pc- og TV-spill. For eksempel, på 8. og 10. klassetrinn er andelen gutter som spiller pc-spill eller tv-spill fire timer per dag eller mer rundt dobbelt så stor i gruppen med lav sosioøkonomisk status som i gruppen med høy sosioøkonomisk status. Blant jenter kom det samme mønsteret frem blant 8. klassingene og på videregående nivå. Forskjellene mellom de sosioøkonomiske gruppene blir noe mindre med økende alder. Våre funn samsvarer med flere studier fra ulike land (Lioret, m.fl., 2007; C. A. Vereecken, Todd, Roberts, Mulvihill, & Maes, 2006), men står i kontrast til en norsk studie basert på data fra HEVAS undersøkelsen i 2005-06 der det ble funnet en positiv sammenheng mellom økende sosioøkonomisk status og bruk av PC- eller TV-spill (Melkevik, 2011). En forklaring på denne forskjellen kan være at Melkevik og kolleger målte sosioøkonomisk status kun som materiell velferd (FAS), mens vi har inkludert kulturell kapital og foreldres yrke, noe som til dels reflekterer utdanningsnivå. Det kan tenkes at foreldre med høyere utdanning har flere restriksjoner og fremstår som bedre rollemodeller i forhold til tid brukt på PC- og TV-spill.

Blant jenter er andelen som bruker pc til chatting, surfing på internett, e-post og lekser fire timer eller mer daglig høyere i gruppen med lav sosioøkonomisk status sammenlignet med gruppen med høy sosioøkonomisk status fra og med 8. klasse. Disse resultatene står i kontrast til funn fra den forrige HEVAS undersøkelsen (2005-06), der pc-bruk til chatting, surfing på internett, e-post og lekser var positivt korrelert med økende materiell velferd (FAS) (Melkevik, 2011). Det kan være at trenden med økende tid brukt på sosiale medier, og spesielt facebook, har hatt et ulikt forløp for de ulike sosioøkonomiske gruppene. Kanskje jenter med lavere sosioøkonomisk status bruker mer tid på sosiale medier enn jenter med høyere sosioøkonomisk status. Så langt finnes det ikke tilstrekkelig dokumentasjon som kan bekrefte en slik sammenheng, men Koivusilta og kolleger (2007) foreslår, basert på forskning innen skjermbasert adferd, at ungdom med høy sosioøkonomisk status i større grad bruker informasjons- og kommunikasjonsteknologi til skolearbeid,

mens ungdom med lav sosioøkonomisk status bruker samme teknologi til underholdningsrelaterte aktiviteter. Blant gutter så vi dette mønsteret primært blant elever på videregående nivå. Hva som ligger bak en slik kjønnsforskjell kan vi ikke gi et entydig svar på.

I tråd med tidligere forskning på problematisk dataspilling blant norske ungdommer (Frøyland, m.fl., 2010) fant vi en tendens til at problematisk dataspilling er mer frekvent i gruppen med lav og middels sosioøkonomisk status blant gutter, og i gruppen lav sosioøkonomisk status blant jenter, sammenlignet med gruppen med høy sosioøkonomisk status. Dette funnet må tolkes med stor forsiktighet: det er bare noen få prosentpoeng som skiller gruppene og vi kan ikke utelukke at forskjellene skyldes tilfeldigheter. Også i tråd med funnene til Frøyland og kolleger (2010) fant vi at problematisk dataspilling er mer vanlig blant gutter enn jenter.

Hvis vi sammenligner andelen som rapporterte at de spiller tv-spill eller pc-spill minst fire timer daglig med andelen som rapporterte problematisk dataspilling så ser vi at det å spille mye er mer vanlig enn problematisk dataspilling. Det vil si at ikke alle ungdommene som spiller mye har avhengighetslignende symptomer som at spillingen går foran andre viktige aktiviteter og fører til konflikter med familie og venner.

Samlet sett viser resultatene at norske ungdommer bruker en stor andel av fritiden sin på skjermbaserte aktiviteter. Det er funnet positive effekter knyttet til skjermbasert adferd, som for eksempel økt sosial støtte (Ho & Lee, 2001), og forbedrede skolekarakterer (Subrahmanyam, Greenfield, Kraut, & Gross, 2001), men da har spesifikke typer av skjermbasert adferd vært studert. Det er betydelig mer dokumentasjon på at skjermbasert adferd er forbundet med uheldige helsevaner, og TV-titting er den adferden der det finnes flest studier som viser en sammenheng med rekke uheldige helsevaner (Marshall, Gorely, & Biddle, 2006). De observerte sosioøkonomiske forskjellene kan dermed bidra til å opprettholde eksisterende sosioøkonomiske ulikheter i helse. Med bakgrunn i de negative effektene skjermbasert adferd kan ha på barn og unge, har enkelte land kommet med nasjonale anbefalinger om å redusere tid brukt på TV-titting (i USA) eller stillesittende skjermbasert (Australia) til ikke å overskride 2 timer daglig.

12 Oppsummering og diskusjon

Sosioøkonomiske utfordringer i barn og unges helse og helseatferd

Samlet sett viser resultatene at barn og unge fra hjem med lav sosioøkonomisk status rapporterer dårligere helse, lavere livstilfredshet og mer negativ helseatferd enn barn og unge fra hjem med middels eller høy sosioøkonomisk status. Den observerte sosiale ulikheten representerer store utfordringer for folkehelsen og tydeliggjør behov for tiltak som kan bidra til å redusere ulikheten.

Fysisk aktivitet lavest og skjermtid høyest i lavstatusgrupper

Resultatene fra studien viste at fysisk aktivitet sank med økende alder for både jenter og gutter og for alle sosioøkonomiske grupper. Fallet med økende alder var prosentvis like stort for alle sosioøkonomiske grupper, men på alle alderstrinn var barn og unge fra hjem med lav sosioøkonomisk status betraktelig mindre aktive enn barn og unge fra hjem med middels og høy sosioøkonomisk status. Forskjellen var noe større for gutter enn for jenter. For skjermtid ser vi en motsatt trend ved at tid foran pc, tv og video økte med økende alder, både for gutter og jenter, og at skjermbruken var høyest blant barn og unge fra hjem med lav sosioøkonomisk status, henholdsvis dobbel og tre ganger så høy som for ungdom fra hjem med middels og høy sosioøkonomisk status.

Disse funnene viser en bekymringsfull situasjon ved at barn og unge fra hjem med lav sosial status både er mindre fysisk aktive og i tillegg bruker mer tid til stillesittende skjermaktiviteter enn barn og unge fra hjem med middels og høy sosioøkonomisk status. Sammenlignet med resultater fra 2005 ser vi en ytterligere polarisering mellom barn fra hjem med høy og lav sosioøkonomisk status. Mens det fysiske aktivitetsnivået har gått opp for barn og unge fra høystatusgrupper fra 2005 til 2009 har det i samme tidsrom gått ned for barn og unge i lavstatusgrupper. Dette gjelder elever på grunnskolenivå. Tilsvarende har det vært en større økning i andelen barn og unge fra hjem med lav sosioøkonomisk status i tidsbruk på pc- og

tv-spill og i bruk av pc til chatting, surfing på internett, e-post og lekser sammenlignet med barn og unge fra høystatusgrupper. I den presenterte undersøkelsen er det ikke skilt mellom ulike typer oppgaver det brukes tid på. Annen forskning antyder imidlertid at ungdom fra høystatusgrupper bruker pc mest til skolearbeid, mens ungdom fra lavstatusgrupper bruker mest tid på underholdnings- og kommunikasjonsmedier (Koivusilta, m.fl., 2007). Denne ulikheten i bruk kan dermed også bidra til økende sosial ulikhet i skoleprestasjoner om den også er et uttrykk for hvor mye tid barn og unge bruker på lekser og hvilken informasjon de henter ut av nettet.

Myndighetene har de seinere årene lagt vekt på å inkludere daglig fysisk aktivitet i skolen for å redusere sosiale ulikheter og stimulere til at alle barn er fysisk aktiv 60 minutter per dag uavhengig av deltakelse i organisert idrett på fritiden. På 5.-7. trinn er det innført to nye kroppsøvingstimer per uke, men ellers er tiltakene som har vært satt i gang i stor grad basert på at skolene selv skal finne løsninger for tilrettelegging, noe som har resultert i at tilbudet legges til friminutt og midttimer. Tiltakene baseres dermed på at elevene selv velger og er motivert for å delta i fysisk aktivitet. Tidligere forskning har vist at mulighet for å være fysisk aktiv gjennom organisert tilbud eller fysiske fasiliteter i seg selv kan være aktivitetsfremmende (Haug, m.fl., 2010). Det faktum at flere gutter fra hjem med lav sosioøkonomisk status er mer aktive i friminuttene på 10. klasstrinn og første årstrinn på videregående skole enn elever fra høystatusgrupper tyder på at friminutt- og midttimereareaen har potensial til å redusere sosial ulikhet. Men det er likevel bare 20 % av guttene fra lavstatusgruppen som er fysisk aktive i minst ett friminutt i løpet av skoledagen. Dermed ser ikke tiltaket ut til å nå ut til hele bredden av elever og heller ikke sikre 60 minutter daglig aktivitet. Løsningen ser videre ikke ut til å være innføring av daglig kroppsøvingstime etter som deltakelse i disse timene er 15 prosentpoeng lavere for både gutter og jenter fra hjem med lav sosioøkonomisk status på ungdomstrinnet og hele 25 prosentpoeng lavere på videregående trinn sammenlignet med høystatusgrupper. Utfordringen er således å finne frem til aktiviteter og tilnærminger som erfarer som interessante og attraktive for alle elever. Tidligere forskning har vist at det nettopp er en sterk sammenheng mellom elevers interesse for fysisk aktivitet og i hvilken grad de velger å bruke fasilitetene og mulighetene til å være fysisk aktive (Haug, m.fl., 2008). Utfordringen blir således hvordan motivere uten å initiere obligatoriske rammer som ser ut til å forsterke heller enn å redusere de sosiale forskjellene.

Lavest deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter i lavstatusgrupper

Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter ble kun kartlagt for 8. klassetrinn og viste at jevnt over deltok gutter mer i organiserte lagidretter og individuelle idretter, mens jenter i noe større grad enn gutter deltok i musikk- og dramaaktiviteter. Selv om flertallet i alle sosio-økonomiske grupper deltok i organiserte aktiviteter, var det likevel store forskjeller i nivået på deltakelse mellom gruppene. Mens to tredjedeler av 8. klassingene fra hjem med lav sosioøkonomisk status deltok i organisert aktivitet var andelen rundt 80 % for gruppen med middels sosioøkonomisk status og hele 90 % for elever fra hjem med høy sosial status. Den tydelige sosiale gradienten i fritidsdeltakelse bekrefter funn fra tidligere undersøkelser (Kristofersen, 2008; Sletten, 2011; Stefansen, 2004). Det var ingen kjønnsforskjeller mellom de sosioøkonomiske gruppene for samlet aktivitetsdeltakelse, mens det var noen variasjoner med tanke på hvilken type aktiviteter de deltok i.

Forklaringsfaktorer for den sosioøkonomiske gradienten i deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter samlet sett kan nok i stor grad knyttes til de samme mekanismene som er identifisert for deltakelse i fysisk aktivitet. Tidligere forskning viser her at foreldre med høy sosioøkonomisk status er mer aktive selv enn foreldre med lav sosioøkonomisk status, og at høystatusgruppen gjennom denne aktiviteten ser ut til å være positive rollemodeller for sine barn (Verloigne, m.fl., 2012). I tillegg kan det tenkes at foreldre som selv er aktive i organiserte aktiviteter på fritiden er mer bevisste på å oppmuntre egne barn til å prøve ulike typer aktiviteter. Videre viser forskning fra fysisk aktivitet at foreldres aktive bidrag i form av transport til øvinger/kamper og opptredener//konkurranser og betaling av medlemskontingenter har positiv betydning for barn og unges aktivitetsnivå. Igjen er det rimelig å tenke seg at foreldre med høy sosial posisjon i større grad vil prioritere slik tilrettelegging for å stimulere til at barna deres deltar i aktiviteten. Dermed er det lettere for barn og unge fra hjem med høy sosioøkonomisk status å velge og prioritere å delta i organiserte aktiviteter sammenlignet med barn og unge fra hjem med lavere sosioøkonomiske status. Økt eksponering for ulike typer kultur- og idrettsaktiviteter gjennom skolen kan være et mulig tiltak som kan stimulere elever til å velge utfra interesse og kjennskap slik at de i mindre grad er avhengig av foreldres stimulering og oppfordring. Deltakelse i

fritidsaktiviteter koster penger og kan bli dyrt om en familie har flere barn og om aktiviteten krever dyrt utstyr. Med tanke på å redusere effekten av dårlige økonomiske rammevilkår for valg av fritidsaktiviteter, vil det være relevant å innføre reduserte deltakeravgifter for barn og unge fra hjem med lav sosioøkonomisk status (f.eks. inntektsgrense som gir rett til lavere egenandel uten krav om søknad og dokumentasjon) og også søskenmoderasjon med modell fra betaling for barnehageplass. Denne type tiltak kan gi flere barn fra hjem med lav sosioøkonomisk status mulighet til å delta i flere aktiviteter uten at det trenger bli sosialt stigmatiserende ettersom foreldre selv betaler inn den deltageravgiften de skal basert på kunnskap om egen inntekt.

Mer helseugunstig kosthold i lavstatusgrupper

Resultatene viste at regelmessighet i måltider gikk ned med økende alder. Nedgangen var nokså lik for begge kjønn, med unntak av frokostspising der fallet med økende alder var mye større for jentene. For frukt var det også et fall med økende alder, men det ble først synlig fra 8. klasstrinn og da mer for gutter enn for jenter. For grønnsaker var det først på første årstrinn i videregående skole at det ble observert fall i inntak av grønnsaker og igjen mest for guttene. Brus- og snopkonsum økte med økende alder og særlig fra 10. klasse og mest for gutter.

Med unntak av middagsspising viste resultatene gjennomgående at elever fra hjem med lav sosioøkonomisk status rapporterte mindre regelmessighet i måltider, lavere inntak av frukt og grønnsaker og høyere konsum av sukkerholdig brus og søtsaker enn elever fra høystatusgrupper. For regelmessighet i måltider slo dette mønsteret først ut fra ungdomstrinnet, mens for inntaket av spesifikke matvarer var den sosioøkonomiske gradienten synlig på alle klasstrinn. Funnene støtter således opp om tidligere forskning som har identifisert en sosial gradient i biomarkører for hjerte- og karlidelser også blant ungdom (Goodman, McEwen, Huang, Dolan, & Adler, 2005). Eksempler på biomarkører er livvidde, kroppsmasseindeks (KMI), kolesterol og triglyserider som alle er knyttet til kostholdsrelaterte faktorer. I tillegg understreker studien til Goodman og kolleger at sosial ulikhet i fysisk aktivitet også er med på å etablere risikofaktorer for hjerte- og karlidelser allerede fra ungdomsårene.

I 2007 ble det innført gratis skolefrukt til alle ungdomsskoler og til kombinerte skoler. Fra 2005 til 2009 er det samlet sett en økning i det

daglige fruktinntaket og særlig for 6. klasse og 8. klassetrinn. Gitt at alle på ungdomstrinnet får en frukt daglig ville det være rimelig å forvente at alle elever spiste minst en frukt per skoledag uavhengig av sosioøkonomisk status. De rapporterte resultatene viser derimot en klar sosial gradient også for å spise frukt en gang 5-6 dager i uken, og økningen i inntak fra 2005 til 2009 har vært størst for elever fra hjem med høy sosioøkonomisk status sammenlignet med lavstatusgruppen. Det understreker at det også er andre faktorer enn tilgjengelighet som spiller inn for faktisk inntak. En av faktorene vil være preferanser, det å like frukt, og en annen positive holdninger til det å spise frukt. Fra andre studier er det dokumentert at både preferanser og holdninger til fruktspising blant barn og unge har en klar sosial gradient der barn fra lavstatusgrupper i mindre grad tilbys frukt- og grønnsaker hjemme og dermed har hatt færre muligheter for å utvikle smakspreferanse og positive holdninger til å spise frukt (Dibsdall, m.fl., 2003). Som en tilnærming til å utjevne sosiale forskjeller vil det derfor være av betydning at elevene i større grad gjennom skolen, og for eksempel Mat og helsefaget, eksponeres for flere positive erfaringer med det å spise frukt. Kreftforeningens SPIS MER- tiltak rettet mot mat og helsefaget på 6. klassetrinn dokumenterte en slik positiv effekt ved at de sosioøkonomiske forskjellene i frukt- og grøntinntak ble redusert i løpet av intervensjonsperioden på et skoleår (Iversen & Samdal, 2006).

Mer røyking blant elever fra lavstatusgruppen, men få sosioøkonomiske forskjeller i snus- og alkoholbruk

Blant elevene på 10. klassetrinn rapporterte 6 % at de røykte daglig og på første årstrinn på videregående rapporterte dobbelt så mange (12 %) det samme. Det var ingen kjønnsforskjeller i tallene, men klare sosioøkonomiske forskjeller ved at flere elever fra hjem med lav sosioøkonomisk status røykte sammenlignet med høystatusgruppen.

For snusbruk rapporterte 13 % av guttene på 10. klassetrinn at de brukte snus daglig, for jentene var det tilsvarende tallet 5 %. For begge kjønn var det dobbelt så mange som rapporterte daglig snusbruk på første årstrinn i videregående skole, henholdsvis 25 % og 11 %. For snusbruk var det imidlertid ingen klar sosioøkonomisk gradient, med unntak av for gutter på 10. klassetrinn og jenter på 8. trinn, der flere i lavstatusgruppen rapporterte daglig snusbruk.

For alkoholbruk økte inntak av øl, vin og sprit med økende alder. Det samme gjaldt andelen som hadde vært full fire ganger eller mer. Gutter drakk mer øl enn jentene, og de eldste jentene noe mer vin enn guttene, mens for sprit var det ingen kjønnsforskjeller. Det sosioøkonomiske mønsteret er ikke like stabilt for alkoholbruk som for helseatferdene, som så langt er presentert. For jentene ser vi en sosioøkonomisk gradient for øl med fallende inntak med økende sosial status på begge de øverste aldersgruppene. Samme mønster gjelder for vin på 10. klasstrinn, mens på første årstrinn på videregående skole går gradienten motsatt vei. For sprit var det ingen sosioøkonomiske forskjeller for jentene på noen av alderstrinnene. For gutter ser vi en sosioøkonomisk gradient for øl, vin og sprit for 10. klasstrinn der inntaket gikk ned med økende sosial status. For videregående trinn drikker gutter i lav- og høystatusgruppene like mye øl, vin og sprit, mens gutter fra hjem med middels sosioøkonomisk status drikker mindre av alle alkoholtypene sammenlignet med de to andre statusgruppene. Nøyaktig det samme sosioøkonomiske mønsteret som for alkoholinntak for gutter på de to øverste alderstrinnene, ser vi for det å ha vært full fire ganger eller mer. For jentene var det en klar sosioøkonomisk gradient for begge de eldste klasstrinnene der flere jenter fra lavstatusgruppen hadde vært full fire ganger eller mer sammenlignet med de andre gruppene.

Den tydelige sosioøkonomisk gradienten for røyking kan nok i stor grad forklares ved at det er etablert en klar og direkte helserisiko knyttet til atferden. Forskning viser at høystatusgrupper raskere og i større grad endrer atferd basert på informasjon om helserisiko sammenlignet med lavstatusgrupper (Wardle & Steptoe, 2003). I likhet med tidligere studier (Øverland, m.fl., 2008) finner vi derimot ingen tydelig sammenheng mellom sosioøkonomisk status og snusbruk, med unntak av blant gutter på 10. klasstrinn og jenter på 8. klasstrinn. Her ble det observert en sosioøkonomisk gradient ved at flere fra lavstatusgruppen rapporterte snusbruk sammenlignet med de to andre sosioøkonomiske gruppene. Den manglende observerte negative helseeffekten av snus (Levy m.fl., 2004), gjør at myndighetene ikke har satt i gang kampanjer og tiltak for å forebygge snusatferd på lik linje med røyking. Dette kan igjen ha betydning for at foreldre også i liten grad bidrar til å regulere atferden. Skulle det på sikt bli dokumentert at snus har helseskadelige effekter, er det

rimelig å vente seg at det også for snusbruk vil bli etablert en tilsvarende sosial gradient i atferden som for røyking.

For alkoholbruk ser vi et interessant fenomen ved at den sosiale gradienten varierer med alder og kjønn. Gjennomgående er det en sosial gradient for både gutter og jenter på ungdomstrinnet der øl- og vinbruk går ned med økende sosioøkonomisk status. På videregående skole ser imidlertid trenden ut til å være snudd for jentene, mens blant guttene drikker lav- og høystatusgruppene like mye alkohol og mer enn guttene i kategorien middels sosioøkonomisk status. Det kan tenkes at foreldre i høystatusgrupper kommuniserer klarere holdninger til alkoholbruk og at denne bør kontrolleres så lenge barna er i skolepliktig alder, men at ansvaret for å regulere inntaket i større grad overlates til barna selv når de kommer på videregående skole.

Myndighetenes innsats rettet mot alkoholbruk blant barn og unge har i særlig grad hatt fokus på at foreldrene må være bevisste sin egen alkoholbruk i barnas nærvær, at det er viktig å kommunisere holdninger knyttet til måtehold og at barn ikke bør få smake alkohol hjemme. Den sosiale gradienten i alkoholbruk blant ungdomsskoleelevene kan tyde på at slike kampanjer i større grad har nådd frem til og blitt fulgt opp av foreldre med middels og høy sosioøkonomisk status.

Flere daglige helseplager blant jenter fra lavstatusgruppen

Andelen som rapporterte å ha en eller flere daglige helseplager var for guttene relativt stabil over alder (rundt 20 %), men med en tendens til et fall fra 6. klassetrinn til 8. trinn. Det rapporterte omfanget av daglige helseplager for jenter lå jevnt over 10-15 % over guttenes. For jentene var det en økning i plagenivå fra 8. klassetrinn til 10. trinn, som så holdt seg på videregående trinn. For jentene ser vi en klar sosial gradient i daglige helseplager; en større andel opplever daglige helseplager i lavstatusgruppen sammenlignet med de to andre gruppene. For guttene er mønsteret mindre stabilt. Der ser vi et tilsvarende mønster som for jentene på 8. og 10. klassetrinn, mens for 6. klasse rapporterte flere gutter fra hjem med middels sosioøkonomisk status daglige helseplager. På første årstrinn videregående rapporterte lavstatusgruppen færrest daglige plager sammenlignet med de to andre statusgruppene.

Den tydelige sosiale gradienten i helseplager for jenter på alle alderstrinn og for gutter på ungdomsskolen, der plagenivået øker med lavere sosial status, støtter opp om funn fra andre studier (Adler & Snibbe, 2003; Baum, Garofalo, & Yali, 1999; Starfield, Riley, Witt, & Robertson, 2002). Alle disse studiene setter fokus på økende stressopplevelser og færre tilgjengelige ressurser til å håndtere dem, særlig i hjemmemiljøet, med lavere sosioøkonomisk status. Barn og unge som samlet sett opplever mindre stress og som får hjelp til å håndtere stresset har lavere sannsynlighet for å utvikle helseplager. I høystatusgruppene har foreldre gjerne flere personlige og materielle ressurser til å hjelpe barna sine, både med generelle stressituasjoner og spesielt i forhold til skolen (Due, Lynch, Holstein, & Modvig, 2004). Det er også dokumentert at foreldre med høy sosioøkonomiske status raskere tar barna med til helsetjenesten for å få hjelp om de observerer at barna har utviklet helseplager (van Doorslaer & Masseria, 2004). En slik atferd kan bidra til at elevene fra hjem med høy sosioøkonomisk status får raskere hjelp og dermed samlet sett har mindre plager.

For å bidra til å redusere sosial ulikhet i helseplager blant ungdom kan det være viktig å få etablert et lavterskeltilbud i eller nær skolen der barn og unge selv kan ta kontakt eller lærerne kan oppmuntre dem til å gå om de observerer behov for det. For at et slikt system skal fungere, er det viktig at lærere har kompetanse på hvordan de kan registrere plager av både psykisk og fysisk karakter og på den måten bidra til at barn og unge får hjelp tidlig og forebygge at plagene blir kroniske (Domitrovitch, Weare, Elias, Greenberg, & Weissberg, 2005). Videre er det vesentlig at elevene får kompetanse i hjelpsøking slik at de tør å oppsøke hjelp og vet når og hvordan det bør gjøres.

Lavere livstilfredshet og mer negativ helseopplevelse i lavstatusgruppen

For både gutter og jenter var det en tendens til fallende livstilfredshet med økende alder, særlig gjaldt det for jentene. Med unntak av 6. klassetrinn rapporterte jentene lavere livstilfredshet enn guttene. Det samme mønsteret for alder og kjønn ser vi for selvrapportert helse. For guttene var det gjennomgående en sosioøkonomisk gradient på alle alderstrinn både for

livstilfredshet og helse der gutter fra hjem med lav sosioøkonomisk status rapporterte lavere tilfredshet og dårligere helse enn de andre statusgruppene. For jentene så vi et tilsvarende mønster fra 8. klassetrinn for livstilfredshet og tydelige sosioøkonomiske forskjeller i helseopplevelse primært for videregående trinn.

Økende livstilfredshet og bedre helse med økende sosioøkonomisk status skyldes trolig de samme mekanismene som forklarer lavere helseplager med økende status; barn og unge fra hjem høy sosioøkonomisk status har mer tilgjengelige sosiale og materielle ressurser hjemme, som positivt påvirker deres samlede livstilfredshet og helseopplevelse (Adler & Snibbe, 2003; Baum, m.fl., 1999; Proctor, Linley & Maltby, 2009; Starfield, m.fl., 2002).

Fokus på et godt psykososialt læringsmiljø i skolen kan bidra til å stimulere og utvikle både individuelle og miljømessige ressurser som fremmer både skoletrivsel, livstilfredshet og læring på tvers av alle sosioøkonomiske grupper. De individuelle ressursene kan styrkes gjennom å utvikle kompetanser og gi mestringsopplevelser, mens de miljømessige ressursene kan styrkes gjennom fokus på sosial samhandling og ansvar for fellesskapet. I tillegg til fokus på utvikling av et godt læringsmiljø, er det behov for mer spesifikke tiltak som fremmer sosiale ferdigheter for både å bli inkludert og inkludere andre samt mestring av egne og andres emosjonelle reaksjoner. Internasjonale studier viser at slike tiltak har positiv effekt på barn og unges psykiske helse og velvære (WHO, 2004).

Lavere skoletrivsel, høyere skolestress og lavere skoleprestasjoner i lavere sosioøkonomiske grupper

Elevenes skoletrivsel falt med økende alder, og fra ungdomstrinnet og oppover rapporterte jentene jevnt over å trives bedre enn guttene. For skolestress ser vi et motsatt mønster. Skolestress øker med økende alder opp til 10. klassetrinn for deretter å avta, og jenter rapporterte mer stress enn guttene fra ungdomstrinnet. Elevenes selvrapporterte skoleprestasjoner sammenlignet med klassekamerater gikk ned med økende alder, men her var det få kjønnsforskjeller i rapporteringen.

For gutter var det en klar sosioøkonomisk gradient i skoletrivsel ved at trivselen økte med økende sosial status. Tilsvarende mønster ser vi for jenter i 8. klasstrinn og første årstrinn på videregående skole. For gutter ser vi en tydelig sosioøkonomisk forskjell i skolestress ved at stressopplevelsen var størst for elever fra hjem med lav sosioøkonomisk status og sank med økende status. For jenter var det et tilsvarende mønster på 8. klasstrinn og første årstrinn på videregående skole. For alle aldersgrupper og begge kjønn var det en klar sosioøkonomisk gradient i rapportering av skoleprestasjoner ved at elever fra lavstatusgruppen rapporterte dårligere skoleprestasjoner enn de andre gruppene, og med unntak av på videregående trinn rapporterte høystatusgruppen betydelig bedre prestasjoner enn de to andre gruppene.

Funnene støtter opp om resultater fra andre studier som viser at foreldre med høy sosioøkonomisk status i større grad støtter opp om skoleaktiviteter ved å stille på foreldremøter, ha kontakt med lærerne og også hjelpe barna med leksene (Due, Lynch, Holstein og Modvig, 2003). Denne type støtte kan bidra til både å redusere opplevelsen av skolestress og også bedre elevenes skoleprestasjoner. Myndighetene har gjennom tiltaket *Helhetlig skoledag* satt i gang utprøving av et tiltak som blant annet har til intensjon å redusere sosial ulikhet i skoleprestasjoner gjennom å gi leksehjelp til alle elever som del av SFO-tilbudet (Rambøll, 2012). Evalueringen så langt viser at elever fra høystatusgruppen i større grad spør om hjelp fra lærerne eller andre voksne som er til stede og gir tilbudet. På samme måte som for helseplager, kan det således være behov for å lære hjelpsøkende kompetanse for læringsutfordringer. Problemet for noen elever kan være at de ikke vet hva de skal spørre om hjelp til og dermed lar være.

Gutter fra lavstatusgruppen mobbes mest og mobber mer

Rapportering av å være mobbet forekom hyppigst blant de yngste og var noe mer utbredt blant de eldste guttene sammenlignet med jentene på disse alderstrinnene. Gutter rapporterte å mobbe andre mer enn jenter, og mobbing av andre forekom oftest blant ungdomsskolegutter. For gutter var det en klar sosioøkonomisk gradient i å bli mobbet på alle alderstrinn der gutter fra hjem med lav sosioøkonomisk status ble mobbet mest. For jenter så vi et tilsvarende mønster på 8. klasstrinn. I forhold til å ha mobbet

andre var det en sosioøkonomisk gradient for gutter på 8. og 10. klassetrinn der lavstatusgruppen mobbet mest. For jenter var det et tilsvarende mønster for 10. klassetrinn.

Med tendensen til en sosial gradient både i det å bli mobbet og det å mobbe andre, ser det ut til at dette kan være en atferd som primært forekommer mellom lavstatus elever. Mobbing henger sammen med negative utfall i voksenalder ved at de som mobbes regelmessig over tid i større grad får psykiske problemer og ved at mobbere i større grad rekrutteres til kriminell atferd (Sourander m.fl., 2011). Begge disse gruppene faller ofte i tidlig alder utenfor arbeidsmarkedet og blir trygdemottakere. Det er således i samfunnets interesse å få bukt med mobbing og skolen har vist seg som en god arena for tiltak til å redusere mobbing (Nordahl, Brunstad, Egelund, Samdal, & Sørli, 2000; Nordahl m.fl., 2006; Olweus, 1993).

Negativ kumulativ effekt for lavstatusgruppen

Gjennomgående viser resultatene at barn og unge fra hjem med lav sosial status kommer dårligere ut både når det gjelder helseatferd, helseopplevelse, stressopplevelser og skoleprestasjoner. Bildet som vises er bekymringsfullt da det synliggjør at summen av belastninger for denne gruppen er stor.

Det er vanskelig å finne en enkelt faktor som kan forklare de observerte sosiale forskjellene. Noen av forskjellene kan trolig primært forklares økonomisk, slik som ulikhetene i inntak av frukt og grønnsaker og deltakelse i fritidsaktiviteter. Disse helseatferdene krever en betydelig kostnad som kan være vanskelig å prioritere for familier med dårlig økonomi. I tillegg til kostnadsaspektet kan prioritering eller stimulering av disse atferdene også bli påvirket av kunnskap og verdier knyttet til utdanning og yrkesstatus, såkalt kulturell kapital. Forskning viser at selv om alle sosioøkonomiske grupper er godt kjent med at frukt og grønnsaker er ernæringsmessig viktige, vil som oftest foreldre med høy sosioøkonomisk status være mer bevisst på å utvikle preferanser hos barna for denne type matvarer, og også legge vekt på at frukt og grønnsaker er lett tilgjengelige enn lavstatusgruppen. Den sosioøkonomiske forklaringsfaktoren er dermed sammensatt. I det presenterte materialet er det ikke mulig å tydeliggjøre hvilke aspekter som er mest avgjørende da

det er laget et samlemål for sosial ulikhet som bygger både på materielle, yrkesmessige- og kulturelle verdier (se kapittel 2 og Torsheim, Leversen og Samdal, 2005 for nærmere spesifisering av forklaringsmekanismer for ulike typer atferd og helseopplevelser).

De observerte sosiale ulikhetene i Norge følger i stor grad hovedmønsteret fra flertallet av landene som inngår i den internasjonale undersøkelsen (Currie m.fl., 2012) og støtter opp under andre studier som dokumenterer at det finnes sosial ulikhet i barn og unges helse (Holstein, m.fl., 2009; Richter, Erhart, m.fl., 2009). Som beskrevet ovenfor, kan sosial ulikhet forstås som akkumulering av stressopplevelser og ulikhet i mestringsressurser (Adler & Snibbe, 2003; Baum, m.fl., 1999; Richter, Vereecken, m.fl., 2009; Starfield, m.fl., 2002; Torsheim, m.fl., 2004). Sosial ulikhet i helse kan videre i tråd med Adler og Snibbe (2003) sees som en kausalrekke av prediktorer der sosioøkonomisk status legger grunnlaget for materielle og sosiale ressurser, som igjen har betydning for valg av helseatferd og mestring av ulike sosiale settinger, og som til sist påvirker helse og velvære. Tilnærmingen for å redusere sosiale ulikheter i helse synes dermed å ligge i å bedre materielle og sosiale vilkår.

Behov for tiltak – bidrar skolen til å øke heller enn å redusere sosioøkonomiske forskjeller?

De presenterte resultatene tydeliggjør behovet for tiltak rettet mot å redusere sosial ulikhet i barn og unges helse og helseatferd. Slike tiltak er fremhevet i handlingsplanen for sosial utjevning (St. meld. nr. 20 (2006-2007)) og nå sist som satsningsområde i den nye Folkehelsesloven som trådte i kraft 1.1. 2012. I de fleste av tiltakene rettet mot å redusere sosial ulikhet i både helse og helseatferd fremheves skolen som en sentral arena, særlig med utgangspunkt i at der når en alle.

Resultater fra denne studien synliggjør at tiltak som så langt har vært satt i gang, ikke ser ut til å ha redusert de sosioøkonomiske forskjellene, men at skolen tvert i mot ser ut til å reprodusere og forsterke sosial ulikhet ettersom foreldre med høy sosial status i større grad enn de andre gruppene følger opp skolens satsninger og prioriteringer hjemme. Tiltak som kan bidra til å redusere sosiale forskjeller må derfor trolig i større grad spisses mot utsatte grupper heller enn utelukkende å være rettet mot hele elevpopulasjonen. I tillegg vil tiltak som fjerner eller reduserer materielle barrierer, som for eksempel å redusere foreldres egenandel ved betaling for

barnas fritidsaktiviteter, kunne være økonomiske tiltak som kan redusere sosioøkonomiske forskjeller.

Til tross for at Norge over lengre tid har jobbet målrettet for å redusere sosiale ulikheter i skolen i tråd med skisserte OECD-anbefalinger (OECD, 2011), viser resultatene at det trengs ytterligere fokus på å redusere sosial ulikhet i skoleprestasjoner, skolestress og skoletrivsel. Tiltakene som har vært satt i gang, inkluderer spesialtiltak for elever som presterer svakt, men har mest hatt fokus på generelle tilnærminger for å fremme kvaliteten i skolen, redusere segregering og forbedre levekår for lavstatusgrupper. Som for helsesiden ser det ut for at det trengs enda mer spesifikke tiltak rettet mot de gruppene som presterer dårlig og som ikke trives på skolen. I denne sammenheng kan det også være nødvendig å vurdere om skolens innhold og vurderingsområder bør justeres slik at flere opplever å lykkes og få utviklet sine kompetanser. Det tenkes her særlig på den økte teoretiseringen som har skjedd i både grunnskolen og den videregående opplæringen gjennom de seinere års skolereformer. Norge har gjennom disse reformene lagt sterk vekt på å tilrettelegge for at alle skal ta høyere utdanning. Spørsmålet er om dette er en funksjonell ambisjon da vi står i fare for å skape tapere blant de som ikke mestrer skolens teoretiske tilnærming også til praksisfag.

For å skissere effektive tiltak for å redusere sosial ulikhet er det behov for ytterligere kunnskap om hvordan ulikheten oppstår. I denne sammenhengen er det særlig nødvendig med økt kunnskap om hvordan demografiske forhold som etnisk sammensetning av befolkningen kan være med på å forklare sosial ulikhet. Førstegenerasjonsinnvandrere faller ofte i lavstatuskategorier da de grunnet språkvansker og gjerne også til tross for høy utdanning havner i yrker med lav grunnlønn slik som i rengjøringsbransjen og transportsektoren. Grunnet språkvansker og manglende kjennskap til det norske skolesystemet, blir det også særlig vanskelig for dem å følge opp barna i deres skolearbeid, selv om de gjerne på generelt grunnlag stimulerer skoleinnsatsen. Dermed kan mangelen på konkret hjelp til skolearbeid, bidra til å forklare den sosiale ulikheten i skolestress og skoleprestasjoner. Slike situasjonsbeskrivelser synliggjør behovet for å vurdere om tiltak i større grad bør differensieres i forhold til etnisk bakgrunn, og med klar vekt på å stimulere integrering av både foreldre og barn for å fremme muligheter for helse og læring.

Konklusjon

Resultatene som er presentert i rapporten synliggjør en klar sosial gradient i barn og unges helse og tydeliggjør behovet for å følge opp den nasjonale satsningen på å redusere sosial ulikhet i helse gjennom konkrete tiltak. Behovet for tiltak rettet mot barn og unge er særlig påkrevd da forskning viser at sosiale faktorer har betydning for barn og unges helse her og nå, men også for deres fremtidige helse som voksen (Due m.fl., 2011). For eksempel vil barn og unge som ikke deltar i regelmessig fysisk aktivitet i barne- og ungdomstiden, ha lavere sannsynlighet for å være regelmessig fysisk aktiv som voksen (Kjønniksen m.fl., 2008). Tilsvarende følger ofte helseplager som etableres i barne- og ungdomsårene med en videre inn i voksen alder og legger grunnlag for økt sykefravær og kanskje uføretrygd (Kessler m.fl., 2004). På denne bakgrunn er det avgjørende å få satt inn tiltak som kan bidra til å redusere sosial ulikhet i helse og trivsel. Alle barn og ungdom bør få tilgang på gode materielle og sosiale ressurser for å håndtere de utviklingsoppgavene de står overfor i barndoms- og tenåringsfasen. Slik kan man legge til rette for at de får etablert et best mulig sosioøkonomisk grunnlag for egen voksentilværelse.

Referanseliste

- Adler, N. E., Boyce, T., Chesney, M. A., Cohen, S., Folkman, S., Kahn, R. L., & Syme, S. L. (1994). Socioeconomic status and health: The challenge of the gradient. *American Psychologist*, *49*(1), 15-24. doi: 10.1037/0003-066x.49.1.15
- Adler, N. E., & Snibbe, A. C. (2003). The role of psychosocial processes in explaining the gradient between socioeconomic status and health. *Current Directions in Psychological Science*, *12*(4), 119-123. doi: 10.1111/1467-8721.01245
- Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990s: An update of the Amato and Keith (1991) meta-analysis. *Journal of Family Psychology*, *15*(3), 355-370. doi: 10.1037//0893-3200.15.3.355
- Antonovsky, A. (1987). *Unraveling the mystery of health : How people manage stress and stay well*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Bakken, A. (1998). Ungdomstid i storbyen (Rapport nummer 7/1998). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Baum, A., Garofalo, J. P., & Yali, A. M. (1999). Socioeconomic status and chronic stress - Does stress account for SES effects on health? In N. E. M. M. B. S. J. Adler (Ed.), *Socioeconomic Status and Health in Industrial Nations: Social, Psychological, and Biological Pathways* (Vol. 896, pp. 131-144).
- Benyamini, Y. (2011). Why does self-rated health predict mortality? An update on current knowledge and a research agenda for psychologists. *Psychology & Health*, *26*(11), 1407-1413. doi: 10.1080/08870446.2011.621703

- Breivik, K., & Olweus, D. (2006). Children of divorce in a Scandinavian welfare state: Are they less affected than US children? *Scandinavian Journal of Psychology*, 47(1), 61-74. doi: 10.1111/j.1467-9450.2006.00493.x
- Brodersen, N. H., Steptoe, A., Boniface, D. R., & Wardle, J. (2007). Trends in physical activity and sedentary behaviour in adolescence: ethnic and socioeconomic differences. *British Journal of Sports Medicine*, 41(3), 140-144. doi: 10.1136/bjism.2006.031138
- Casey, D. M., Ripke, M. N., & Huston, A. C. (2005). *Activity participation and the well-being of children and adolescents in the context of welfare reform*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Chen, E., & Matthews, K. A. (2002). Socioeconomic differences in children's health: How and why do these relationships change with age? [Review]. *Psychological Bulletin*, 128(2), 295-329. doi: 10.1037/0033-2909.128.2.295
- Croll, J. (2005). Body image and adolescence. In J. Stang & M. Story (Red.), *Guidelines for adolescent nutrition services* (s. 155-166). Minneapolis, MN: Center for Leadership, Education and Training in Maternal and Child Nutrition, Division of Epidemiology and Community Health, School of Public Health, University of Minnesota.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The psychology of optimal experience*. New York: Harper and Row.
- Currie, C., Gabhainn, S. N., Godeau, E., Roberts, C., Smith, R., Currie, D., Pickett, W., Richter, M., Morgan, A., Barnekow, V. (2008). Inequalities in young people's health. Health behaviour in school-

- aged children international report from the 2005/2006 survey.
Copenhagen: World Health Organization
- Currie, C., Molcho, M., Boyce, W., Holstein, B., Torsheim, T., & Richter, M. (2008). Researching health inequalities in adolescents: The development of the Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) Family Affluence Scale. *Social Science & Medicine*, 66(6), 1429-1436. doi: 10.1016/j.socscimed.2007.11.024
- Currie, C., Samdal, O., Boyce, W., & Smith, R. (Eds.). (2002). *Health behaviour in school-aged children. A WHO cross-national survey (HBSC). Research protocol for the 2001-02 study*. Edinburgh: University of Edinburgh.
- Currie, C., Zanotti, C., Morgan, A., Currie, D., De Looze, M., Roberts, C., Samdal, O., Smith, O. R. F., Barnekow, V. (2012). Social determinants of health and well-being among young people. Health behaviour in school-aged children (HBSC) study: International report from the 2009/2010 survey (Health policy for children and adolescents, no. 6). Copenhagen: World Health Organization, Regional office for Europe.
- de Graaf, P. M., & Kalmijn, M. (2006). Change and stability in the social determinants of divorce: A comparison of marriage cohorts in the Netherlands. *European Sociological Review*, 22(5), 561-572. doi: 10.1093/esr/jcl010
- DeSalvo, K. B., Bloser, N., Reynolds, K., He, J., & Muntner, P. (2006). Mortality prediction with a single general self-rated health question. A meta-analysis. *Journal of General Internal Medicine*, 21(3), 267-275. doi: 10.1111/j.1525-1497.2005.0291.x

- Dibsdall, L. A., Lambert, N., Bobbin, R. F., & Frewer, L. J. (2003). Low-income consumers' attitudes and behaviour towards access, availability and motivation to eat fruit and vegetables. *Public Health Nutrition*, 6(2), 159-168. doi: 10.1079/PHN2002412
- Domitrovitch, C., Weare, K., Elias, M., Greenberg, M., & Weissberg, R. (2005). Enhancing resilience and reducing risk behaviour in schools. In H. C., J.-L. E. & S. S. (Red.), *Prevention of mental disorders: Effective interventions and policy options*. Oxford: Oxford University Press.
- Due, P., Damsgaard, M. T., Lund, R., & Holstein, B. E. (2009). Is bullying equally harmful for rich and poor children? A study of bullying and depression from age 15 to 27. *European Journal of Public Health*, 19, 464-469. doi: 10.1093/eurpub/ckp099
- Due, P., Krolner, R., Rasmussen, M., Andersen, A., Damsgaard, M. T., Graham, H., & Holstein, B. E. (2011). Pathways and mechanisms in adolescence contribute to adult health inequalities. *Scandinavian Journal of Public Health*, 39, 62-78. doi: 10.1177/1403494810395989
- Due, P., Lynch, J., Holstein, B., & Modvig, J. (2004). Socioeconomic health inequalities among a nationally representative sample of Danish adolescents: The role of different types of social relations. *International Journal of Psychology*, 39(5-6), 236-236.
- Due, P., Merlo, J., Harel-Fisch, Y., Damsgaard, M. T., Holstein, B. E., Hetland, J., Currie, C., Gabhainn, S. N., de Matos, M. G., Lynch, J. (2009). Socioeconomic inequality in exposure to bullying during adolescence: A comparative, cross-sectional, multilevel study in 35 countries. *American Journal of Public Health*, 99, 907-914.

- Eccles, J. S., & Barber, B. L. (1999). Student council, volunteering, basketball, or marching band: What kind of extracurricular involvement matters? *Journal of Adolescent Research, 14*(1), 10-43. doi: 10.1177/0743558499141003
- Eccles, J. S., Barber, B. L., Stone, M., & Hunt, J. (2003). Extracurricular activities and adolescent development. *Journal of Social Issues, 59*(4), 865-889. doi: 10.1046/j.0022-4537.2003.00095.x
- Ensminger, M. E., Forrest, C. B., Riley, A. W., Kang, M. S., Green, B. F., Starfield, B., & Ryan, S. A. (2000). The validity of measures of socioeconomic status of adolescents. *Journal of Adolescent Research, 15*(3), 392-419. doi: 10.1177/0743558400153005
- Evans, M. D. R., Kelley, J., Sikora, J., & Treiman, D. J. (2010). Family scholarly culture and educational success: Books and schooling in 27 nations. *Research in Social Stratification and Mobility, 28*(2), 171-197.
- Ferguson, C. J., Coulson, M., & Barnett, J. (2011). A meta-analysis of pathological gaming prevalence and comorbidity with mental health, academic and social problems. *Journal of Psychiatric Research, 45*, 1573-1578. doi: 10.1016/j.jpsychires.2011.09.005
- Florence, M. D., Asbridge, M., & Veugelers, P. J. (2008). Diet quality and academic performance. *The Journal of school health, 78*(4), 209-215. doi: 10.1111/j.1746-1561.2008.00288.x
- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2008). Participation in extracurricular activities in the middle school years: Are there developmental benefits for African American and European American youth? *Journal of Youth and Adolescence, 37*(9), 1029-1043. doi: 10.1007/s10964-008-9309-4

- Frøyland, L. R., Hansen, M., Sletten, M. A., Torgersen, L., & Von Soest, T. (2010). Uskyldig moro? Pengespill og dataspill blant norske ungdommer (Rapport nummer 18/2010). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Gini, G., & Pozzoli, T. (2009). Association between bullying and psychosomatic problems: A meta-analysis. *Pediatrics, 123*, 1059-1065. doi: 10.1542/peds.2008-1215
- Goodman, E., Adler, N. E., Daniels, S. R., Morrison, J. A., Slap, G. B., & Dolan, L. M. (2003). Impact of objective and subjective social status on obesity in a biracial cohort of adolescents. *Obesity Research, 11*(8), 1018-1026. doi: 10.1038/oby.2003.140
- Goodman, E., & Huang, B. (2002). Socioeconomic status, depressive symptoms, and adolescent substance use. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, 156*(5), 448-453.
- Goodman, E., Huang, B., Schafer-Kalkhoff, T., & Adler, N. E. (2007). Perceived socioeconomic status: A new type of identity that influences adolescents' self-rated health. *Journal of Adolescent Health, 41*(5), 479-487. doi: 10.1016/j.jadohealth.2007.05.020
- Goodman, E., McEwen, B., Huang, B., Dolan, L. M., & Adler, N. E. (2005). Social inequalities in biomarkers of cardiovascular risk in adolescence. *Psychosomatic Medicine, 67*, 9-15. doi: 0033-3174/05/6701-0009
- Grant, B. F., & Dawson, D. A. (1997). Age at onset of alcohol use and its association with DSM-IV alcohol abuse and dependence: Results from the National Longitudinal Alcohol Epidemiologic Survey. *Journal of Substance Abuse, 9*, 103-110. doi: 10.1016/s0899-3289(97)90009-2

- Greenacre, M. J. (2007). *Correspondence analysis in practice*. Boca Raton, FL: Chapman & Hall.
- Grøtvedt, L. (2002). Helseprofil for Oslo, Voksne. Oslo: Nasjonalt folkehelseinstitutt.
- Hakala, P. T., Rimpela, A. H., Saarni, L. A., & Salminen, J. J. (2006). Frequent computer-related activities increase the risk of neck-shoulder and low back pain in adolescents. *European Journal of Public Health, 16*(5), 536-541.
- Hamilton, M. T., Healy, G. N., Dunstan, D. W., Zderic, T. W., & Owen, N. (2008). Too little exercise and too much sitting: inactivity physiology and the need for new recommendations on sedentary behavior. *Current Cardiovascular Risk Reports, 2*, 290-298.
- Haug, E., Torsheim, T., Sallis, J. F., & Samdal, O. (2010). The characteristics of the outdoor school environment associated with physical activity. *Health Education Research, 25*(2), 248-256. doi: 10.1093/her/cyn050
- Haug, E., Torsheim, T., & Samdal, O. (2008). Physical environmental characteristics and individual interests as correlates of physical activity in Norwegian secondary schools: the health behaviour in school-aged children study. *The International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 5*, 47. doi: 10.1186/1479-5868-5-47
- Helsedirektoratet. (2011). *Kostråd for å fremme folkehelsen og forebygge kroniske sykdommer. Metodologi og vitenskaplig kunnskapsgrunnlag. Nasjonalt råd for ernæring*. Oslo: Helsedirektoratet.
- Hesketh, K., Ball, K., Crawford, D., Campbell, K., & Salmon, J. (2007). Mediators of the relationship between maternal education and

- children's TV viewing. *American Journal of Preventive Medicine*, 33(1), 41-47. doi: 10.1016/j.amepre.2007.02.039
- Ho, S. M. Y., & Lee, T. M. C. (2001). Computer usage and its relationship with adolescent lifestyle in Hong Kong. *Journal of Adolescent Health*, 29(4), 258-266.
- Holstein, B., Currie, C., Boyce, W., Damsgaard, M., Gobina, I., Kokonyei, G., Hetland, J., de Looze, M., Richter, M., Due, P., Grp, H. S. I. F. (2009). Socio-economic inequality in multiple health complaints among adolescents: International comparative study in 37 countries. *International Journal of Public Health*, 54, 260-270. doi: 10.1007/s00038-009-5418-4
- Huebner, E. S., Suldo, S. M., Smith, L. C., & McKnight, C. G. (2004). Life satisfaction in children and youth: Empirical foundations and implications for school psychologists. *Psychology in the Schools*, 41(1), 81-93. doi: 10.1002/pits.10140
- Iannotti, R. J., Janssen, I., Haug, E., Kololo, H., Annaheim, B., Borraccino, A., & Grp, H. P. A. F. (2009). Interrelationships of adolescent physical activity, screen-based sedentary behaviour, and social and psychological health. *International Journal of Public Health*, 54, 191-198. doi: 10.1007/s00038-009-5410-z
- Iannotti, R. J., Kogan, M. D., Janssen, I., & Boyce, W. F. (2009). Patterns of adolescent physical activity, screen-based media use, and positive and negative health indicators in the U.S. and Canada. *Journal of Adolescent Health*, 44(5), 493-499. doi: 10.1016/j.jadohealth.2008.10.142
- Iversen, A. C., & Samdal, O. (2006). Evaluering av "Spis mer": et tiltaksprogram for å stimulere til økt inntak av frukt og grønnsaker

- blant skolebarn (HEMIL-rapport nr. 2/2006). Bergen: HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen.
- Kaltiala-Heino, R., Rimpelä, M., Marttunen, M., Rimpelä, A., & Rantanen, P. (1999). Bullying, depression, and suicide ideation in Finnish adolescents: school survey. *British Medical Journal*, *319*, 348-351.
- Kavli, H. (2007). En felles fritid? Livet etter skoletid blant barn og unge i Oslo (Rapport nummer 2007:22). Oslo: Fafo.
- Kawachi, I., Kennedy, B. P., & Glass, R. (1999). Social capital and self-rated health: A contextual analysis. *American Journal of Public Health*, *89*(8), 1187-1193.
- Kelder, S. H., Perry, C. L., Klepp, K. I., & Lytle, L. L. (1994). Longitudinal tracking of adolescent smoking, physical activity, and food choice behaviors. *American Journal of Public Health*, *84*(7), 1121-1126.
- Keski-Rahkonen, A., Kaprio, J., Rissanen, A., Virkkunen, M., & Rose, R. J. (2003). Breakfast skipping and health-compromising behaviors in adolescents and adults. *European Journal of Clinical Nutrition*, *57*(7), 842-853. doi: 10.1038/sj.ejcn.1601618
- Kessler, R., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., Merikangas, K., and E. Walters (2005). Lifetime Prevalence and Age-of-Onset Distributions of DSM-IV Disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*, *62*: 593–603.
- Kitterød, R. (2008). Hvilke samværsfedre har lite kontakt med barna sine? (Rapport nummer 2008/56). Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Kjønniksen, L., Torsheim, T. & Wold, B. (2008). Tracking of leisure-time physical activity during adolescence and young adulthood: a 10-year

- longitudinal study. *International Journal of Behavioural Nutrition and Physical Activity*, 5(69), 1-11.
- Klepp, K.-I., & Aarø, L. E. (1997). *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid* (2 ed.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Klepp, K. I., Thuen, F., & Wilhelmsen, B. U. (Red.). (1995). *Ungdom for helse. Fra teori til praksis i helsefremmende arbeid med ungdom*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Koivusilta, L. K., Lintonen, T. P., & Rimpelä, A. H. (2007). Orientations in adolescent use of information and communication technology: A digital divide by sociodemographic background, educational career, and health. *Scandinavian Journal of Public Health*, 35, 95-103.
- Kristofersen, L. B. (2008). Fritid og sosial deltakelse. In M. Sandbæk (Ed.), *Barns levekår. Familiens inntekt og barns levekår over tid* (pp. 149-162). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Larson, R. W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American Psychologist*, 55(1), 170-183. doi: 10.1037//0003-066x.55.1.170
- Lemmens, J. S., Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2009). Development and validation of a game addiction scale for adolescents. *Media Psychology*, 12(1), 77-95. doi: 10.1080/15213260802669458
- Levy, D. T., Mumford, E. A., Cummings, K. M., Gilpin, E. A., Giovino, G., Hyland, A., Swenor, D., Warner, K. E. (2004). The relative risks of a low-nitrosamine smokeless tobacco product compared with smoking cigarettes: Estimates of a panel of experts. *Cancer Epidemiology Biomarkers & Prevention*, 13(12), 2035-2042.

- Lien, N., Lytle, L. A., & Klepp, K. I. (2001). Stability in consumption of fruit, vegetables, and sugary foods in a cohort from age 14 to age 21. *Preventive Medicine, 33*(3), 217-226. doi: 10.1006/pmed.2001.0874
- Lioret, S., Maire, B., Volatier, J. L., & Charles, M. A. (2007). Child overweight in France and its relationship with physical activity, sedentary behaviour and socioeconomic status. *European Journal of Clinical Nutrition, 61*(4), 509-516. doi: 10.1038/sj.ejcn.1602538
- Marshall, S. J., Gorely, T., & Biddle, S. J. (2006). A descriptive epidemiology of screen-based media use in youth: a review and critique. *Journal of Adolescence, 29*(3), 333-349. doi: 10.1016/j.adolescence.2005.08.016
- Melkevik, O. R. (2011). *Screen-based sedentary behaviors : pastimes for the poor, inactive and overweight? : a cross-national survey of children and adolescents in 39 countries*. Doctoral thesis, University of Bergen, Bergen.
- Melkevik, O. R., Torsheim, T., Iannotti, R. J., & Wold, B. (2010). Is spending time in screen-based sedentary behaviors associated with less physical activity: a cross national investigation. *The International Journal of Behavioral Nutrition and Physical activity, 7*, 46. doi: 10.1186/1479-5868-7-46
- Murphy, J. M. (2007). Breakfast and learning: An updated review. *Current Nutrition and Food Science, 3*(1), 3-36.
- Naevdal, F., & Thuen, F. (2004). Residence arrangements and well-being: A study of Norwegian adolescents. *Scandinavian Journal of Psychology, 45*(5), 363-371. doi: 10.1111/j.1467-9450.2004.00418.x
- Nordahl, T., Brunstad, P. O., Egelund, N., Samdal, O., & Sørli, M. A. (2000). *Vurdering av program og tiltak for å redusere problematferd*

- og utvikle sosial kompetanse: Innstilling fra faggruppe oppnevnt av Kirke, utdannings- og forskningsdepartementet og Barne- og familiedepartementet, juni 2000 (Rapport 2000). Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/rapporter_planer/rapporter/2000/vurdering-av-program-og-tiltak-for-a-red.html?id=105565
- OECD (2011). *Growing Income Inequality in OECD Countries: What Drives it and How Can Policy Tackle it ?* Forum, Paris, 2 May 2011
- Olweus, D., & Limber, S. P. (2010). Bullying in school: Evaluation and dissemination of the Olweus bullying prevention program. *American Journal of Orthopsychiatry*, 80, 124-134. doi: 10.1111/j.1939-0025.2010.01015.x
- Ommundsen, Y., & Aadland, A. (2009). Fysisk inaktive voksne i Norge. Hvem er inaktive – og hva motiverer til økt fysisk aktivitet? (Rapport nummer IS-1740). Oslo: Helsedirektoratet, Kreftforeningen og Norges Bedriftsidrettsforbund.
- Ommundsen, Y., Lemyre, P. N., Abrahamsen, F., & Roberts, G. C. (2010). Motivational climate, need satisfaction, regulation of motivation and subjective vitality: a study of young soccer players. *International Journal of Sport Psychology* 41(3), 216-242
- Petry, N. M. (2010). Commentary on Van Rooij et al. (2011): 'Gaming addiction' - a psychiatric disorder or not? *Addiction*, 106, 213-214.
- Proctor, C.L., Linley, P. A. & Maltby, J. (2009). Youth Life Satisfaction: A Review of the Literature Happiness Stud, 10, 583–630.
- Rambøll. (2012). Delrapport 2. Evaluering av helhetlig skoledag.
- Rasmussen, M., Krolner, R., Klepp, K. I., Lytle, L., Brug, J., Bere, E., & Due, P. (2006). Determinants of fruit and vegetable consumption

- among children and adolescents: a review of the literature. Part I: Quantitative studies. *The International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 3, 22. doi: 10.1186/1479-5868-3-22
- Richter, M., Erhart, M., Vereecken, C. A., Zambon, A., Boyce, W., & Gabhainn, S. N. (2009). The role of behavioural factors in explaining socio-economic differences in adolescent health: A multilevel study in 33 countries. *Social Science & Medicine*, 69(3), 396-403. doi: 10.1016/j.socscimed.2009.05.023
- Richter, M., Leppin, A., & Gabhainn, S. N. (2006). The relationship between parental socio-economic status and episodes of drunkenness among adolescents: findings from a cross-national survey. *Bmc Public Health*, 6. doi: 10.1186/1471-2458-6-289
- Richter, M., Vereecken, C. A., Boyce, W., Maes, L., Gabhainn, S. N., & Currie, C. E. (2009). Parental occupation, family affluence and adolescent health behaviour in 28 countries. *International journal of public health*, 54(4), 203-212. doi: 10.1007/s00038-009-8018-4
- Samdal, O. (2009). Sammenhengen mellom psykisk helse, skolemiljø, skoletrivsel og skoleprestasjoner (Rapport nummer 4/2009) Bergen: HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen.
- Samdal, O., Leversen, I., Torsheim, T., Manger, M. S., Brunborg, G. S., & Wold, B. (2009). Trender i helse og livsstil blant barn og unge 1985-2005. Norske resultater fra studien "Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land." (Rapport nummer 3/2009). Bergen: HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen. .
- Sletten, M. A. (2011). Å ha, å delta, å være en av gjengen. Velferd og fattigdom i et ungdomsperspektiv (Rapport nummer 11/2011). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

- Smetana, J. G., Campione-Barr, N., & Metzger, A. (2006). Adolescent development in interpersonal and societal contexts. *Annual Review of Psychology*, 57, 255-284. doi: 1.1146/annurev.psych.57.102904.190124
- Smith, G. D. (2003). *Health inequalities: lifecourse approaches*. Bristol: Policy Press.
- Solberg, M. E., & Olweus, D. (2003). Prevalence estimation of school bullying with the Olweus Bully Victim Questionnaire. *Aggressive Behavior*, 29(3), 239-268. doi: 10.1002/ab.10047
- Sosial - og helsedirektoratet. (2000). Fysisk aktivitet og helse - Anbefalinger (Rapport nummer IS-1011). Oslo: Sosial - og helsedirektoratet.
- Sosial - og helsedirektoratet. (2005). Norske anbefalinger for ernæring og fysisk aktivitet (Rapport nummer IS-1219). Oslo: Sosial - og helsedirektoratet.
- Sourander, A., Kolmek, A. B., Kumpulainen, K., Puustjärvi, A., Elonheimo, H., Ristkari, T., Tamminen, T., Moilanen, I., Piha, J., Ronning, J. A. (2011). Bullying at age eight and criminality in adulthood: findings from the Finnish nationwide 1981 birth cohort study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 46, 1211-1219. doi: 10.1007/s00127-010-0292-1
- St. meld. nr. 16 (2002-2003). *Resept for et sunnere Norge. Folkehelsepolitikken*. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/regpubl/stmeld/20022003/stmeld-nr-16-2002-2003-.html?id=196640>.
- St. meld. nr. 20 (2006-2007). *Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller*. Hentet fra

- <http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/regpubl/stmeld/2006-2007/Stmeld-nr-20-2006-2007-.html?id=449531>.
- St. meld. nr. 30 (2003-2004). *Kultur for læring*. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/20032004/stmeld-nr-030-2003-2004-.html?id=404433>.
- St. meld. nr. 31 (2007-2008). *Kvalitet i skolen*. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2007-2008/stmeld-nr-31-2007-2008-.html?id=516853>
- Starfield, B., Riley, A. W., Witt, W. P., & Robertson, J. (2002). Social class gradients in health during adolescence. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 56(5), 354-361. doi: 10.1136/jech.56.5.354
- Statistisk sentralbyrå. (2011). Skilsmisseratar for menn og kvinner i ulike aldersgrupper. Skilsmisser mellom ulike kjønn. 1959-2010. Hentet fra <http://www.ssb.no/ekteskap/tab-2011-08-25-09.html>
- Steele, F., Sigle-Rushton, W., & Kravdal, O. (2009). Consequences of family disruption on children's educational outcomes in Norway. *Demography*, 46(3), 553-574.
- Stefansen, K. (2004). Fritid og sosial deltakelse. In M. Sandbæk (Ed.), *Barns levekår. Hva betyr familiens innekst?* (pp. 109-126). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Stefansen, K. (2011). Foreldreskap i småbarnsfamilien. Klassekultur og sosial reproduksjon (Rapport nummer 24/2011). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Strong, W. B., Malina, R. M., Blimkie, C. J. R., Daniels, S. R., Dishman, R. K., Gutin, B., Hergenroeder, A. C., Must, A., Nixon, P. A., Pivarnik, J. M., Rowland, T., Trost, S., Trudeau, F. (2005). Evidence based

- physical activity for school-age youth. *The Journal of Pediatrics*, 146(6), 732-737.
- Subrahmanyam, K., Greenfield, P., Kraut, R., & Gross, E. (2001). The impact of computer use on children's and adolescents' development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 22(1), 7-30.
- Torsheim, T., Currie, C., Boyce, W., Kalnins, I., Overpeck, M., & Haugland, S. (2004). Material deprivation and self-rated health: a multilevel study of adolescents from 22 European and North American countries. *Social Science & Medicine*, 59(1), 1-12. doi: 10.1016/j.socscimed.2003.09.032
- Torsheim, T., Leversen, I., & Samdal, O. (2007). Sosial ulikhet i ungdoms helse: Er helseatferd viktig? *Norsk Epidemiologi*, 17(1), 79-86.
- Torsheim, T., & Wold, B. (2001). School-related stress, school support, and somatic complaints: A general population study. *Journal of Adolescent Research*, 16(3), 293-303. doi: 10.1177/0743558401163003
- Ulveseter, G., Breivik, K., & Thuen, F. (2010). Health-related adjustment of adolescents in various postdivorce family structures with main focus on father custody with and without a stepmother. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51(7), 379-395. doi: 10.1080/10502556.2010.504088
- van Doorslaer, E. & Masseria, C. (2004). *Income-Related Inequality in the Use of Medical Care in 21 OECD Countries*. OECD Health Working Papers, No. 14, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/687501760705>

- Vedøy, T. F., & Skretting, A. (2009). Ungdom og rusmidler. Resultater fra spørreskjemaundersøkelser 1968-2008 (Rapport nummer 5/2009). Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Vereecken, C., Dupuy, M., Rasmussen, M., Kelly, C., Nansel, T., Al Sabbah, H., Baldassari, D., Jordan, M. D., Maes, L., Niclasen, B. V., Ahluwalia, N., Grp, H. E. D. F. (2009). Breakfast consumption and its socio-demographic and lifestyle correlates in schoolchildren in 41 countries participating in the HBSC study. *International Journal of Public Health*, *54*, 180-190. doi: 10.1007/s00038-009-5409-5
- Vereecken, C. A., Todd, J., Roberts, C., Mulvihill, C., & Maes, L. (2006). Television viewing behaviour and associations with food habits in different countries. *Public Health Nutrition*, *9*(2), 244-250.
- Verloigne, M., Van Lippevelde, W., Maes, L., Brug, J., & De Bourdeaudhuij, I. (2012). Family- and school-based correlates of energy balance-related behaviours in 10-12-year-old children: a systematic review within the ENERGY (European Energy balance Research to prevent excessive weight Gain among Youth) project. *Public Health Nutrition*, 1-16. doi: 10.1017/S1368980011003168
- von Rueden, U., Gosch, A., Rajmil, L., Bisegger, C., Ravens-Sieberer, U., & The European KIDSCREEN group. (2006). Socioeconomic determinants of health related quality of life in childhood and adolescence: results from a European study. *Journal of Epidemiology and Community Health*, *60*(2), 130-135. doi: 10.1136/jech.2005.039792
- Wardle, J., Jarvis, M., Steggle, N., Sutton, S., Williamson, S., Farrimond, H., Cartwright, M., Simon, A. E. (2003). Socioeconomic disparities in cancer-risk behaviors in adolescence: baseline results from the

- Health and Behaviour in Teenagers Study (HABITS). *Preventive Medicine*, 36(6), 721-730. doi: 10.1016/s0091-7435(03)00047-1
- Wardle, J., Robb, K., & Johnson, F. (2002). Assessing socioeconomic status in adolescents: the validity of a home affluence scale. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 56(8), 595-599. doi: 10.1136/jech.56.8.595
- Wardle, J & Steptoe, A (2003). Socioeconomic differences in attitudes and beliefs about healthy lifestyles. *Journal of Epidemiological Community Health*; 57:440-443. doi:10.1136/jech.57.6.440
- West, P., & Sweeting, H. (2004). Evidence on equalisation in health in youth from the West of Scotland. [Article]. *Social Science & Medicine*, 59(1), 13-27. doi: 10.1016/j.socscimed.2003.12.004
- World Health Organization. (2004). Global strategy on diet, physical activity and health (pp. 20). Geneva: World Health Organization.
- Øverland, S., Hetland, J., & Aarø, L. E. (2008). Røyking og snusbruk blant ungdommar i 2004 og 2007. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, 128(16), 1820-1824.

Appendiks A - Tabeller

Denne appendiksen inneholder detaljerte frekvenstabeller for spørsmålene som ble stilt innen hvert temaområde. Men enkelte unntak følger alle tabellene det samme mønsteret. Vi presenterer én tabell (A) hvor frekvensene er brutt ned på kjønn og aldersgruppe, i tillegg til at samlet frekvens for aldersgruppene er tatt med. Deretter presenteres separate tabeller for gutter (B) og jenter (C) hvor frekvensene er brutt ned på aldersgruppe og tre nivåer av sosioøkonomisk status.

Tabeller familiestruktur.....	112
Tabeller fysisk aktivitet.....	116
Tabeller fritidsaktiviteter.....	130
Tabeller spisevaner og kosthold.....	134
Tabeller tobakksrøyking, snus- og alkoholbruk.....	152
Tabeller subjektiv helse og velvære.....	180
Tabeller mobbing.....	214
Tabeller skjermatferd og problematisk dataspilling.....	218

Tabeller familiestruktur

Tabell 3.1.A. Familietype og sosioøkonomisk status

			Familietype (%)					
			<i>n</i>	Intakt familie	Bare mor	Bare far	Mor og stefar	Far og stemor
SØS	Lav		1022	62	22	5	9	1
	Middels		3283	75	13	2	8	1
	Høy		1086	83	8	1	7	1
	Total		5391	74	13	3	8	1

Tabell 3.1.B. Familietype og sosioøkonomisk status per klassetrinn

				Familietype (%)					
				<i>n</i>	Intakt familie	Bare mor	Bare far	Mor og stefar	Far og stemor
6. klasse	SØS	Lav		299	73	17	3	6	1
		Middels		948	80	11	1	6	1
		Høy		310	87	7	0	5	1
8. klasse	SØS	Lav		228	63	23	4	8	3
		Middels		762	77	13	1	8	1
		Høy		252	86	7	1	6	1
10. klasse	SØS	Lav		246	60	24	5	9	2
		Middels		765	75	13	2	9	1
		Høy		253	83	6	2	9	1
1. klasse vgs.	SØS	Lav		249	51	26	9	14	0
		Middels		808	69	14	5	10	3
		Høy		271	77	11	3	8	2

Tabell 3.2.A. Har du et annet hjem eller en annen familie, slik det er når foreldre er separert eller skilt?

		Annet hjem (%)		
		<i>n</i>	Nei	Ja
SØS	Lav	1036	61	39
	Middels	3269	65	35
	Høy	1076	65	35
	Total	5381	64	36

Tabell 3.2.B. Har du et annet hjem eller en annen familie, slik det er når foreldre er separert eller skilt? Per klassetrinn

			Annet hjem (%)		
			<i>n</i>	Nei	Ja
6. klasse	SØS	Lav	307	82	18
		Middels	936	80	20
		Høy	304	84	16
8. klasse	SØS	Lav	228	49	51
		Middels	758	54	46
		Høy	248	60	40
10. klasse	SØS	Lav	246	54	46
		Middels	768	61	39
		Høy	252	69	31
1. klasse vgs.	SØS	Lav	255	56	44
		Middels	807	62	38
		Høy	272	45	55

Tabell 3.3.A. Hvis du har et annet hjem eller en annen familie, hvor ofte bor du der?

		Hvor ofte i annet hjem (%)				
			Halvparten av	Fast, men mindre enn halvparten av	Noen ganger	Nesten aldri
		<i>n</i>	tiden	tiden		
SØS	Lav	199	25	21	33	22
	Middels	625	32	22	32	14
	Høy	149	41	28	19	12
	Total	973	32	23	30	16

Tabell 3.3.B. Hvis du har et annet hjem eller en annen familie, hvor ofte bor du der? Per klassestrinn

			Hvor ofte i annet hjem (%)				
			<i>n</i>	Fast, men mindre enn		Noen ganger	Nesten aldri
				Halvparten av tiden	halvparten av tiden		
6. klasse	SØS	Lav	55	35	25	25	15
		Middels	180	44	19	28	9
		Høy	46	43	30	22	4
8. klasse	SØS	Lav	54	26	24	30	20
		Middels	144	35	21	33	10
		Høy	34	44	35	12	9
10. klasse	SØS	Lav	57	16	19	40	25
		Middels	157	23	29	29	18
		Høy	43	35	28	21	16
1. klasse vgs.	SØS	Lav	33	21	9	39	30
		Middels	144	23	19	37	21
		Høy	26	42	12	23	23

Tabeller fysisk aktivitet

Tabell 4.1.A. I løpet av de siste 7 dagene. Hvor mange av disse dagene var du fysisk aktiv i minst 60 minutter per dag?

		Antall dager fysisk aktiv (%)								
		<i>n</i>	Ingen dager	1	2	3	4	5	6	7
6. klasse	Gutt	804	3	4	8	12	14	18	14	27
	Jente	816	1	5	11	14	19	21	13	17
	Total	1620	2	4	9	13	17	20	13	22
8. klasse	Gutt	607	3	4	9	16	18	19	13	18
	Jente	658	3	5	13	18	21	21	12	6
	Total	1265	3	5	11	17	20	20	12	12
10. klasse	Gutt	690	6	8	16	17	16	16	9	12
	Jente	605	7	11	14	18	18	16	8	9
	Total	1295	6	9	15	18	17	16	9	11
1. klasse vgs.	Gutt	709	9	15	16	17	14	14	5	8
	Jente	690	10	17	21	16	15	10	6	5
Total		1399	10	16	19	17	15	12	5	7

Tabell 4.1.B. I løpet av de siste 7 dagene. Hvor mange av disse dagene var du fysisk aktiv i minst 60 minutter per dag? Gutter

		Antall dager fysisk aktiv (%)								
		n	Ingen	1	2	3	4	5	6	7
			dager							
6. klasse	SØS Lav	156	4	6	14	11	17	11	9	28
	Middels	486	3	3	8	13	15	19	13	26
	Høy	162	1	1	4	10	10	21	23	29
8. klasse	SØS Lav	114	8	8	11	18	17	12	10	17
	Middels	372	2	3	9	18	19	21	12	15
	Høy	121	2	2	7	7	17	19	17	28
10. klasse	SØS Lav	135	12	11	15	17	16	17	4	8
	Middels	420	5	8	17	18	16	15	11	11
	Høy	135	4	7	14	15	15	19	8	19
1. klasse	SØS Lav	135	13	14	16	17	10	14	4	11
vgs.	Middels	429	9	17	17	17	14	14	6	7
	Høy	145	6	11	14	19	19	17	6	9

Kjønn = Gutt

Tabell 4.1.C. I løpet av de siste 7 dagene. Hvor mange av disse dagene var du fysisk aktiv i minst 60 minutter per dag? Jenter

		Antall dager fysisk aktiv (%)								
		n	Ingen	1	2	3	4	5	6	7
			dager							
6. klasse	SØS Lav	156	1	11	12	17	17	14	10	19
	Middels	503	1	4	10	14	21	24	11	15
	Høy	157	1	2	11	11	15	20	18	21
8. klasse	SØS Lav	127	6	7	18	17	17	21	6	7
	Middels	394	3	6	13	20	21	20	11	6
	Høy	137	2	4	8	15	24	23	18	7
10. klasse	SØS Lav	116	10	13	13	17	20	12	7	8
	Middels	371	6	9	15	19	19	17	8	8
	Høy	118	7	13	14	19	12	15	9	12
1. klasse	SØS Lav	138	20	23	19	13	9	9	4	4
vgs.	Middels	415	8	16	22	15	18	10	6	5
	Høy	137	7	14	20	21	13	11	7	7

Kjønn = Jente

Tabell 4.2.A. Utenom skoletid: Hvor mange TIMER i uka driver du idrett, eller mosjonerer du så mye at du blir andpusten og/eller svett?

		Antall timer idrett / mosjon (%)						
		<i>n</i>	Ingen	½	1	2-3	4-6	7 eller mer
6. klasse	Gutt	810	6	13	14	24	25	19
	Jente	825	5	12	19	33	24	8
	Total	1635	5	12	17	28	24	13
8. klasse	Gutt	604	6	8	11	26	26	23
	Jente	663	8	10	12	28	30	12
	Total	1267	7	9	11	27	28	17
10. klasse	Gutt	689	11	7	9	26	26	22
	Jente	612	9	8	16	26	26	15
	Total	1301	10	7	12	26	26	19
1. klasse	Gutt	699	16	8	10	25	21	20
vgs.	Jente	686	13	10	18	29	22	9
	Total	1385	14	9	14	27	22	14

Tabell 4.2.B. Utenom skoletid: Hvor mange TIMER i uka driver du idrett, eller mosjonerer du så mye at du blir andpusten og/eller svett? Gutter

			Antall timer idrett / mosjon (%)						
			<i>n</i>	Ingen	½	1	2-3	4-6	7 eller mer
6. klasse	SØS	Lav	158	8	20	18	18	17	19
		Middels	488	6	13	14	26	25	15
		Høy	164	1	5	9	24	32	30
8. klasse	SØS	Lav	114	16	16	13	25	14	17
		Middels	372	5	6	12	28	29	20
		Høy	118	3	5	4	22	29	37
10. klasse	SØS	Lav	131	20	14	11	19	21	15
		Middels	416	9	6	10	28	26	21
		Høy	142	8	4	5	27	29	28
1. klasse	SØS	Lav	133	25	9	8	24	17	17
		Middels	426	16	8	11	24	21	20
vgs.		Middels	426	16	8	11	24	21	20
		Høy	140	9	8	10	26	25	23

Kjønn = Gutt

Tabell 4.2.C. Utenom skoletid: Hvor mange TIMER i uka driver du idrett, eller mosjonerer du så mye at du blir andpusten og/eller svett? Jenter

			Antall timer idrett / mosjon (%)						
			<i>n</i>	Ingen	½	1	2-3	4-6	7 eller mer
6. klasse	SØS	Lav	157	11	18	22	32	14	3
		Middels	512	4	12	20	33	26	6
		Høy	156	1	8	15	31	26	19
8. klasse	SØS	Lav	126	17	13	21	28	15	5
		Middels	400	6	10	11	28	35	11
		Høy	137	5	6	8	30	28	23
10. klasse	SØS	Lav	120	18	16	16	23	20	8
		Middels	370	7	7	17	28	26	15
		Høy	122	10	2	12	22	32	22
1. klasse	SØS	Lav	136	24	18	15	25	15	4
		Middels	415	10	8	20	30	23	9
vgs.		Middels	415	10	8	20	30	23	9
		Høy	135	10	10	16	27	26	13

Kjønn = Jente

Tabell 4.3.A. Hvor mange ganger i en vanlig uke deltar du i kroppsøvingstimer (ta også med tilvalgsfag hvor du er fysisk aktiv)? En dobbeltime = 2 ganger.

		Deltar i antall kroppsøvingstimer (%)						
		<i>n</i>	0	1	2	3	4	Mer enn 4
6. klasse	Gutt	812	6	16	27	24	8	18
	Jente	814	5	16	28	26	11	14
	Total	1626	6	16	28	25	10	16
8. klasse	Gutt	591	4	9	27	31	14	15
	Jente	664	3	9	32	30	15	10
	Total	1255	4	9	30	31	15	12
10. klasse	Gutt	691	2	15	47	22	5	9
	Jente	617	3	10	49	28	6	4
	Total	1308	3	13	48	25	6	7
1. klasse	Gutt	695	7	23	57	4	3	7
	Jente	689	6	20	63	3	2	6
vgs.	Jente	689	6	20	63	3	2	6
	Total	1384	7	21	60	3	2	7

Tabell 4.3.B. Hvor mange ganger i en vanlig uke deltar du i kroppøvingstimer (ta også med tilvalgsfag hvor du er fysisk aktiv)? En dobbeltime = 2 ganger. Gutter

			Deltar i antall kroppøvingstimer (%)						
			<i>n</i>	0	1	2	3	4	Mer enn 4
6. klasse	SØS	Lav	156	12	22	22	22	6	16
		Middels	490	6	17	30	23	8	17
		Høy	166	3	7	25	30	13	23
8. klasse	SØS	Lav	110	7	14	33	22	12	13
		Middels	365	4	9	26	33	14	14
		Høy	116	1	6	25	35	15	18
10. klasse	SØS	Lav	128	7	17	46	18	5	7
		Middels	422	2	16	43	23	5	11
		Høy	141	0	9	57	23	6	4
1. klasse	SØS	Lav	132	10	36	37	5	3	10
		Middels	425	6	22	59	4	3	6
		Høy	138	6	14	69	4	1	6

Kjønn = Gutt

Tabell 4.3.C. Hvor mange ganger i en vanlig uke deltar du i kroppøvingstimer (ta også med tilvalgsfag hvor du er fysisk aktiv)? En dobbeltime = 2 ganger. Jenter

			Deltar i antall kroppøvingstimer (%)						
			<i>n</i>	0	1	2	3	4	Mer enn 4
6. klasse	SØS	Lav	159	7	16	31	25	8	13
		Middels	500	5	17	27	27	12	12
		Høy	155	3	12	28	25	12	21
8. klasse	SØS	Lav	127	6	15	31	28	12	9
		Middels	399	4	9	32	29	17	10
		Høy	138	0	6	33	36	14	10
10. klasse	SØS	Lav	124	6	16	48	22	6	3
		Middels	372	2	10	49	29	6	5
		Høy	121	2	7	49	30	9	4
1. klasse	SØS	Lav	138	12	26	46	4	3	9
		Middels	414	5	20	65	4	1	5
		Høy	137	3	13	75	1	2	6

Kjønn = Jente

Tabell 4.4.A. I friminuttene: Hvor OFTE beveger du deg så mye at du blir andpusten og/eller svett?

		I bevegelse i friminuttene (%)					
		n	Hvert friminutt	Ikke hvert, men likevel	Ikke hver dag, men likevel	Ikke så ofte som hver uke	Aldri
				hver dag	hver uke	som hver uke	
6. klasse	Gutt	819	36	34	18	7	5
	Jente	841	16	41	26	12	5
	Total	1660	26	38	22	10	5
8. klasse	Gutt	603	9	26	28	25	12
	Jente	672	3	20	23	30	24
	Total	1275	6	23	26	28	18
10. klasse	Gutt	691	4	16	19	27	33
	Jente	623	1	12	19	27	41
	Total	1314	3	14	19	27	37
1. klasse vgs.	Gutt	702	4	10	16	22	49
	Jente	687	2	11	13	23	51
	Total	1389	3	11	15	22	50

Tabell 4.4.B. I friminuttene: Hvor OFTE beveger du deg så mye at du blir andpusten og/eller svett? Gutter

			I bevegelse i friminuttene (%)					
			n	Hvert friminutt	Ikke hvert, men likevel hver dag	Ikke hver dag, men		Aldri
						likevel hver uke	Ikke så ofte som hver uke	
6. klasse	SØS	Lav	157	39	27	18	9	6
		Middels	495	38	33	18	7	5
		Høy	167	29	44	20	4	3
8. klasse	SØS	Lav	110	7	24	24	28	17
		Middels	373	9	28	28	25	10
		Høy	120	10	23	32	23	13
10. klasse	SØS	Lav	130	8	17	15	26	35
		Middels	421	4	18	19	27	32
		Høy	140	2	13	21	29	35
1. klasse	SØS	Lav	133	6	11	16	21	46
		Middels	430	3	10	17	21	49
vgs.		Høy	139	3	8	14	23	52

Kjønn = Gutt

Tabell 4.4.C. I friminuttene: Hvor OFTE beveger du deg så mye at du blir andpusten og/eller svett? Jenter

			I bevegelse i friminuttene (%)					
			n	Hvert friminutt	Ikke hvert, men likevel hver dag	Ikke hver dag, men		Aldri
						likevel hver uke	Ikke så ofte som hver uke	
6. klasse	SØS	Lav	163	19	36	21	17	7
		Middels	520	14	44	28	11	4
		Høy	158	20	38	28	9	4
8. klasse	SØS	Lav	129	7	19	20	32	22
		Middels	405	3	19	25	28	24
		Høy	138	1	22	20	33	25
10. klasse	SØS	Lav	124	1	10	15	32	41
		Middels	377	1	14	20	25	41
		Høy	122	1	10	21	29	39
1. klasse	SØS	Lav	137	4	11	12	30	43
		Middels	413	2	11	15	21	51
vgs.		Høy	137	1	11	9	21	58

Kjønn = Jente

Tabell 4.5.A. På en vanlig dag er MESTEPARTEN av reisen din TIL skolen gjennomført...?

		Til skolen (%)					
		<i>n</i>	Til fots	Med sykkel	Med buss, trikk, t-bane, tog eller båt	Med bil, motorsykkel eller moped	På andre måter
6. klasse	Gutt	803	32	37	20	8	2
	Jente	823	41	29	19	9	2
	Total	1626	37	33	20	9	2
8. klasse	Gutt	577	26	29	37	7	1
	Jente	634	37	11	41	10	1
	Total	1211	32	19	39	9	1
10. klasse	Gutt	661	28	19	41	10	1
	Jente	600	34	10	43	13	0
	Total	1261	31	15	42	12	1
1. klasse vgs.	Gutt	667	19	6	57	17	0
	Jente	674	20	4	59	16	1
	Total	1341	20	5	58	17	1

Tabell 4.5.B. På en vanlig dag er MESTEPARTEN av reisen din TIL skolen gjennomført...? Gutter

			Til skolen (%)					
			n	Til fots	Med sykkel	Med buss,	Med bil,	På andre måter
						trikk, t-bane, tog eller båt	motorsykkel eller moped	
6. klasse	SØS	Lav	157	29	33	26	9	3
		Middels	486	32	39	19	8	2
		Høy	160	38	36	19	7	1
8. klasse	SØS	Lav	110	27	33	33	6	1
		Middels	356	24	28	40	8	1
		Høy	111	32	29	31	5	3
10. klasse	SØS	Lav	127	30	14	46	9	1
		Middels	401	29	19	41	10	1
		Høy	133	26	26	35	12	2
1. klasse	SØS	Lav	130	28	5	56	11	1
		Middels	402	18	6	57	18	0
vgs.		Høy	135	13	7	59	21	0

Kjønn = Gutt

Tabell 4.5.C. På en vanlig dag er MESTEPARTEN av reisen din TIL skolen gjennomført...? Jenter

			Til skolen (%)					
			n	Til fots	Med sykkel	Med buss,	Med bil,	På andre måter
						trikk, t-bane, tog eller båt	motorsykkel eller moped	
6. klasse	SØS	Lav	158	47	22	20	9	3
		Middels	509	39	31	18	10	2
		Høy	156	43	29	21	6	1
8. klasse	SØS	Lav	123	46	5	40	8	1
		Middels	383	33	12	43	10	1
		Høy	128	39	13	36	12	0
10. klasse	SØS	Lav	116	36	7	47	9	1
		Middels	370	34	11	43	12	0
		Høy	114	33	8	39	20	0
1. klasse	SØS	Lav	136	16	2	68	12	1
		Middels	405	20	3	60	16	0
vgs.		Høy	133	24	8	47	21	0

Kjønn = Jente

Tabell 4.6.A. På en vanlig dag er MESTEPARTEN av reisen din FRA skolen gjennomført...?

		Fra skolen (%)					
		<i>n</i>	Til fots	Med sykkel	Med buss, trikk, t-bane, tog eller båt	Med bil, motorsykkel eller moped	På andre måter
6. klasse	Gutt	813	35	37	22	4	2
	Jente	831	43	30	21	5	2
	Total	1644	39	33	22	4	2
8. klasse	Gutt	571	28	29	37	4	2
	Jente	641	41	11	43	5	0
	Total	1212	35	20	40	5	1
10. klasse	Gutt	662	32	19	42	5	1
	Jente	599	38	9	46	6	1
	Total	1261	35	14	44	6	1
1. klasse vgs.	Gutt	665	20	6	57	15	1
	Jente	674	22	4	62	12	1
	Total	1339	21	5	59	14	1

Tabell 4.6.B. På en vanlig dag er MESTEPARTEN av reisen din FRA skolen gjennomført...? Gutter

			Fra skolen (%)					
			<i>n</i>	Til fots	Med sykkel	Med buss, trikk, t-bane, tog eller båt	Med bil, motorsykkel eller moped	På andre måter
6. klasse	SØS	Lav	157	34	32	25	6	3
		Middels	492	35	39	21	4	2
		Høy	164	38	37	21	2	1
8. klasse	SØS	Lav	104	27	32	34	7	1
		Middels	355	26	28	40	4	2
		Høy	112	34	29	30	3	4
10. klasse	SØS	Lav	123	32	15	46	6	2
		Middels	404	34	18	42	4	1
		Høy	135	28	25	38	7	1
1. klasse	SØS	Lav	129	27	6	55	10	2
		Middels	401	20	6	57	17	0
vgs.		Høy	135	16	8	59	16	0

Kjønn = Gutt

Tabell 4.6.C. På en vanlig dag er MESTEPARTEN av reisen din FRA skolen gjennomført...? Jenter

			Fra skolen (%)					
			<i>n</i>	Til fots	Med sykkel	Med buss, trikk, t-bane, tog eller båt	Med bil, motorsykkel eller moped	På andre måter
6. klasse	SØS	Lav	159	45	24	22	6	3
		Middels	514	41	31	21	5	1
		Høy	158	46	30	22	1	1
8. klasse	SØS	Lav	123	49	6	41	4	0
		Middels	388	37	12	45	5	1
		Høy	130	42	14	37	7	0
10. klasse	SØS	Lav	117	37	6	50	6	1
		Middels	367	38	11	46	5	0
		Høy	115	39	8	43	9	1
1. klasse	SØS	Lav	135	19	2	65	11	3
		Middels	405	23	3	63	10	0
vgs.		Høy	134	23	7	54	16	0

Kjønn = Jente

Tabell 4.7.A. Hvor lang tid tar det deg vanligvis å dra hjemmefra til skolen?

		Reisetid til skolen (%)					
		n	Mindre enn 5			30 min. til 1	Mer enn 1
			min.	5-15 min.	15-30 min.	time	time
6. klasse	Gutt	808	28	49	18	4	1
	Jente	829	22	52	21	5	1
	Total	1637	25	50	19	4	1
8. klasse	Gutt	598	16	47	28	7	1
	Jente	670	14	42	34	9	1
	Total	1268	15	45	31	8	1
10. klasse	Gutt	681	16	39	31	12	3
	Jente	618	10	40	35	12	2
	Total	1299	13	40	33	12	2
1. klasse vgs.	Gutt	695	11	21	32	28	8
	Jente	690	8	23	36	25	8
	Total	1385	10	22	34	26	8

Tabell 4.7.B. Hvor lang tid tar det deg vanligvis å dra hjemmefra til skolen? Gutter

			Reisetid til skolen (%)					
			n	Mindre enn 5			30 min. til 1	Mer enn 1
				min.	5-15 min.	15-30 min.	time	time
6. klasse	SØS	Lav	156	24	51	17	6	2
		Middels	489	31	47	18	3	1
		Høy	163	24	53	18	4	1
8. klasse	SØS	Lav	115	21	48	23	5	3
		Middels	368	14	48	29	8	1
		Høy	115	17	45	30	6	1
10. klasse	SØS	Lav	129	17	37	35	8	3
		Middels	413	16	40	28	14	2
		Høy	139	13	40	35	9	3
1. klasse	SØS	Lav	133	9	20	33	29	8
		Middels	422	13	22	31	26	8
vgs.		Høy	140	8	20	35	31	6

Kjønn = Gutt

Tabell 4.7.C. Hvor lang tid tar det deg vanligvis å dra hjemmefra til skolen? Jenter

			Reisetid til skolen (%)					
			n	Mindre enn 5			30 min. til 1	Mer enn 1
				min.	5-15 min.	15-30 min.	time	time
6. klasse	SØS	Lav	162	28	47	19	4	1
		Middels	512	20	53	22	5	0
		Høy	155	22	53	19	4	2
8. klasse	SØS	Lav	126	12	44	37	6	2
		Middels	405	15	40	35	10	0
		Høy	139	12	46	32	9	1
10. klasse	SØS	Lav	121	11	40	36	11	2
		Middels	377	10	41	35	12	2
		Høy	120	10	38	38	13	3
1. klasse	SØS	Lav	138	6	17	37	30	9
		Middels	416	7	24	39	24	7
vgs.		Høy	136	13	26	29	23	9

Kjønn = Jente

Tabeller fritidsaktiviteter

Tabell 5.1. Hvor ofte deltar du vanligvis i organisert lagidrett (for eksempel fotball, håndball, basketball, ishockey) på fritiden? 8. klasse

			Organisert lagidrett (%)				
			n	2-3 ganger i			
				Holder ikke på med dette	måneden eller sjeldnere	Omtrent en gang i uken	2 ganger i uken eller oftere
Gutt	SØS	Lav	112	48	5	7	39
		Middels	358	36	4	11	48
		Høy	114	31	4	6	59
		Total	584	37	5	10	49
Jente	SØS	Lav	124	58	10	14	18
		Middels	399	42	6	8	43
		Høy	138	36	4	14	46
		Total	661	44	7	11	39

Tabell 5.2. Hvor ofte deltar du vanligvis i organiserte individuelle fysiske aktiviteter (for eksempel svømming, sykling, kampsport, fridrett, turn, dans, langrenn) på fritiden? 8.klasse

			Organiserte individuelle fysiske aktiviteter (%)				
			n	2-3 ganger i			
				Holder ikke på med dette	måneden eller sjeldnere	Omtrent en gang i uken	2 ganger i uken eller oftere
Gutt	SØS	Lav	112	61	10	13	17
		Middels	350	48	11	18	23
		Høy	110	42	12	20	26
		Total	572	49	11	17	22
Jente	SØS	Lav	123	46	11	24	20
		Middels	397	41	15	22	22
		Høy	136	38	15	21	26
		Total	656	41	14	22	22

Tabell 5.3. Hvor ofte deltar du i organiserte musikk- og dramaaktiviteter i grupper (for eksempel korps, kor, band, teatergruppe) på fritiden? 8. klasse

			Organiserte musikk- og dramaaktiviteter i grupper (%)				
			<i>n</i>	2-3 ganger i			
				Holder ikke på med dette	måneden eller sjeldnere	Omtrent en gang i uken	2 ganger i uken eller oftere
Gutt	SØS	Lav	109	81	5	9	6
		Middels	350	79	3	10	8
		Høy	109	75	6	11	8
		Total	568	79	4	10	8
Jente	SØS	Lav	121	75	7	12	6
		Middels	388	67	7	18	8
		Høy	136	69	4	18	10
		Total	645	69	6	17	8

Tabell 5.4. Hvor ofte deltar du i organiserte individuelle musikkaktiviteter (for eksempel spille et instrument, ta musikktimer) på fritiden? 8. klasse

			Organiserte individuelle musikkaktiviteter (%)				
			<i>n</i>	2-3 ganger i			
				Holder ikke på med dette	måneden eller sjeldnere	Omtrent en gang i uken	2 ganger i uken eller oftere
Gutt	SØS	Lav	109	78	4	10	8
		Middels	347	71	3	17	9
		Høy	109	70	6	12	12
		Total	565	72	4	15	10
Jente	SØS	Lav	117	78	5	11	6
		Middels	387	71	6	15	7
		Høy	133	60	5	24	11
		Total	637	70	6	16	8

Tabell 5.5. Hvor ofte deltar du i andre organiserte aktiviteter i grupper (for eksempel kirkelige aktiviteter, speider) på fritiden? 8. klasse

			Andre organiserte aktiviteter (%)				
			<i>n</i>	2-3 ganger i			
				Holder ikke på med dette	måneden eller sjeldnere	Omtrent en gang i uken	2 ganger i uken eller oftere
Gutt	SØS	Lav	109	85	8	4	3
		Middels	345	83	6	7	4
		Høy	109	78	10	8	4
		Total	563	83	7	6	4
Jente	SØS	Lav	120	78	7	9	6
		Middels	389	83	7	8	3
		Høy	135	82	8	7	2
		Total	644	82	7	8	3

Tabeller spisevaner og kosthold

Tabell 6.1.A. Hvor mange ganger i uken spiser du frokost?

		Frokost (%)				
		<i>n</i>	Hver dag	4-6 dager i uken	1-3 dager i uken	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	815	82	9	5	4
	Jente	849	80	9	7	4
	Total	1664	81	9	6	4
8. klasse	Gutt	621	71	14	9	5
	Jente	681	64	16	9	11
	Total	1302	68	15	9	8
10. klasse	Gutt	705	63	16	12	9
	Jente	625	54	16	16	13
	Total	1330	59	16	14	11
1. klasse vgs.	Gutt	713	52	21	16	12
	Jente	696	54	17	18	11
	Total	1409	53	19	17	11

Tabell 6.1.B. Hvor mange ganger i uken spiser du frokost? Gutter

			Frokost (%)				
			<i>n</i>	Hver dag	4-6 dager i uken	1-3 dager i uken	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	163	77	13	4	6
		Middels	488	81	9	5	5
		Høy	164	90	5	4	1
8. klasse	SØS	Lav	117	56	15	15	14
		Middels	383	71	16	8	4
		Høy	121	85	8	7	0
10. klasse	SØS	Lav	137	50	23	12	14
		Middels	426	63	15	13	9
		Høy	142	75	13	8	4
1. klasse vgs.	SØS	Lav	136	46	22	18	15
		Middels	433	52	21	16	11
		Høy	144	55	20	14	11

Kjønn = Gutt

Tabell 6.1.C. Hvor mange ganger i uken spiser du frokost? Jenter

			Frokost (%)				
			<i>n</i>	Hver dag	4-6 dager i uken	1-3 dager i uken	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	168	76	7	11	5
		Middels	520	79	10	7	3
		Høy	161	88	6	4	2
8. klasse	SØS	Lav	130	58	18	9	15
		Middels	412	62	16	10	12
		Høy	139	76	12	7	4
10. klasse	SØS	Lav	124	32	22	23	23
		Middels	379	58	17	14	11
		Høy	122	66	7	16	11
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	37	20	21	22
		Middels	422	55	18	17	10
		Høy	136	68	11	15	5

Kjønn = Jente

Tabell 6.2.A. Hvor mange ganger i uken spiser du formiddagsmat/matpakke?

		Formiddagsmat/matpakke (%)				
		<i>n</i>	Hver dag	4-6 dager i uken	1-3 dager i uken	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	814	63	29	5	3
	Jente	842	70	23	4	3
	Total	1656	67	26	4	3
8. klasse	Gutt	620	57	30	8	5
	Jente	678	57	29	9	4
	Total	1298	57	30	9	5
10. klasse	Gutt	703	50	34	8	9
	Jente	621	50	27	13	10
	Total	1324	50	30	10	9
1. klasse vgs.	Gutt	714	49	30	14	7
	Jente	697	54	28	12	6
	Total	1411	51	29	13	6

Tabell 6.2.B. Hvor mange ganger i uken spiser du formiddagsmat/matpakke? Gutter

			Formiddagsmat/matpakke (%)				
			<i>n</i>	Hver dag	4-6 dager i uken	1-3 dager i uken	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	162	67	26	4	2
		Middels	490	61	30	5	4
		Høy	162	67	27	4	2
8. klasse	SØS	Lav	117	52	27	10	10
		Middels	382	55	31	8	5
		Høy	121	65	29	4	2
10. klasse	SØS	Lav	137	42	34	9	15
		Middels	424	50	34	8	8
		Høy	142	54	33	6	6
1. klasse vgs.	SØS	Lav	137	39	29	18	14
		Middels	433	53	30	13	5
		Høy	144	47	32	15	7

Kjønn = Gutt

Tabell 6.2.C. Hvor mange ganger i uken spiser du formiddagsmat/matpakke? Jenter

			Formiddagsmat/matpakke (%)				
			<i>n</i>	Hver dag	4-6 dager i uken	1-3 dager i uken	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	165	76	19	3	1
		Middels	518	69	23	5	3
		Høy	159	66	27	3	4
8. klasse	SØS	Lav	127	55	35	7	3
		Middels	411	56	29	11	5
		Høy	140	62	26	8	4
10. klasse	SØS	Lav	123	46	27	14	14
		Middels	376	50	27	14	9
		Høy	122	55	25	11	9
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	43	33	14	10
		Middels	422	55	27	13	5
		Høy	137	63	24	9	4

Kjønn = Jente

Tabell 6.3.A. Hvor mange ganger i uken spiser du middag eller et brødmåltid etter skolen?

		Middag (%)				
		<i>n</i>	Hver dag	4-6 dager i uken	1-3 dager i uken	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	814	83	10	4	3
	Jente	841	85	9	4	2
	Total	1655	84	9	4	3
8. klasse	Gutt	617	82	11	4	3
	Jente	679	82	13	4	1
	Total	1296	82	12	4	2
10. klasse	Gutt	701	82	11	3	3
	Jente	621	79	14	6	2
	Total	1322	81	12	5	2
1. klasse vgs.	Gutt	714	78	14	5	3
	Jente	696	74	18	6	2
	Total	1410	76	16	6	2

**Tabell 6.3.B. Hvor mange ganger i uken spiser du middag eller et brødmåltid etter skolen?
Gutter**

			Middag (%)				
			<i>n</i>	Hver dag	4-6 dager i uken	1-3 dager i uken	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	163	85	10	2	2
		Middels	488	82	10	5	3
		Høy	163	84	8	3	5
8. klasse	SØS	Lav	115	77	10	5	7
		Middels	381	82	13	4	2
		Høy	121	87	7	4	2
10. klasse	SØS	Lav	137	74	15	5	6
		Middels	423	84	11	3	2
		Høy	141	86	9	4	1
1. klasse vgs.	SØS	Lav	137	67	15	12	6
		Middels	433	81	14	3	2
		Høy	144	81	15	3	1

Kjønn = Gutt

**Tabell 6.3.C. Hvor mange ganger i uken spiser du middag eller et brødmåltid etter skolen?
Jenter**

			Middag (%)				
			<i>n</i>	Hver dag	4-6 dager i uken	1-3 dager i uken	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	165	81	9	7	3
		Middels	515	86	8	4	2
		Høy	161	87	10	1	2
8. klasse	SØS	Lav	127	82	13	3	2
		Middels	412	81	13	4	2
		Høy	140	87	10	3	0
10. klasse	SØS	Lav	122	77	14	9	0
		Middels	377	78	13	6	2
		Høy	122	81	14	2	2
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	62	25	9	4
		Middels	421	77	16	5	1
		Høy	137	74	15	7	4

Kjønn = Jente

Tabell 6.4.A. Hvor mange ganger i uken spiser du frukt?

		Frukt (%)							
		Sjeldnere					Flere		
			enn én	Én gang i	2-4 dager i	5-6 dager i	En gang	ganger hver	
		<i>n</i>	Aldri	gang i uken	uken	uken	uken	hver dag	dag
6. klasse	Gutt	816	2	6	9	26	17	19	21
	Jente	847	1	3	5	19	19	22	31
	Total	1663	1	5	7	22	18	21	26
8. klasse	Gutt	628	2	4	8	25	24	22	15
	Jente	685	1	4	6	20	22	26	20
	Total	1313	2	4	7	23	23	24	18
10. klasse	Gutt	706	5	9	10	30	17	12	17
	Jente	624	2	4	6	22	17	19	29
	Total	1330	3	7	8	26	17	16	22
1. klasse	Gutt	716	6	17	17	29	14	8	11
	Jente	697	2	8	12	28	15	14	20
vgs.	Total	1413	4	12	15	28	15	11	16

Tabell 6.4.B. Hvor mange ganger i uken spiser du frukt? Gutter

			Frukt (%)						
			Sjeldnere enn én gang i					Flere ganger	
			Aldri	uken	Én gang i uken	2-4 dager i uken	5-6 dager i uken	En gang hver dag	hver dag
		<i>n</i>							
6. klasse	SØS Lav	162	2	6	11	32	13	14	21
	Middels	490	2	6	9	24	18	20	21
	Høy	164	0	5	6	25	21	21	22
8. klasse	SØS Lav	120	4	7	9	28	26	16	11
	Middels	386	2	3	9	27	23	22	15
	Høy	122	2	5	3	16	28	28	18
10. klasse	SØS Lav	139	9	12	8	31	14	9	17
	Middels	425	5	9	11	31	16	12	15
	Høy	142	1	6	8	28	21	15	20
1. klasse	SØS Lav	138	10	23	19	23	11	3	11
	Middels	433	4	18	17	30	12	8	11
vgs.	Middels	433	4	18	17	30	12	8	11
	Høy	145	5	8	14	31	20	10	12

Kjønn = Gutt

Tabell 6.4.C. Hvor mange ganger i uken spiser du frukt? Jenter

			Frukt (%)						
			Sjeldnere enn én gang i					Flere ganger	
			Aldri	uken	Én gang i uken	2-4 dager i uken	5-6 dager i uken	En gang hver dag	hver dag
		<i>n</i>							
6. klasse	SØS Lav	168	2	3	7	14	14	23	38
	Middels	517	1	4	4	19	22	22	27
	Høy	162	1	1	4	22	17	23	33
8. klasse	SØS Lav	131	3	5	7	28	16	24	16
	Middels	414	1	4	6	21	23	26	20
	Høy	140	1	3	6	13	26	26	26
10. klasse	SØS Lav	123	2	7	10	23	18	17	24
	Middels	380	2	4	5	23	19	20	27
	Høy	121	1	3	6	16	12	21	41
1. klasse	SØS Lav	138	4	12	21	27	9	13	13
	Middels	422	1	7	11	28	17	14	22
vgs.	Middels	422	1	7	11	28	17	14	22
	Høy	137	1	6	8	28	18	18	22

Kjønn = Jente

Tabell 6.5.A. Hvor mange ganger i uken spiser du grønnsaker?

		Grønnsaker (%)							
		Sjeldnere					Flere		
			enn én		Én gang i	2-4 dager i	5-6 dager i	En gang	ganger hver
		<i>n</i>	Aldri	gang i uken	uken	uken	uken	hver dag	dag
6. klasse	Gutt	815	4	8	11	27	18	18	13
	Jente	847	3	5	10	26	20	22	15
	Total	1662	3	7	10	27	19	20	14
8. klasse	Gutt	628	4	6	10	31	23	18	9
	Jente	685	4	7	10	28	23	22	6
	Total	1313	4	6	10	29	23	20	8
10. klasse	Gutt	707	4	6	14	30	22	16	7
	Jente	625	3	4	11	26	23	23	10
	Total	1332	3	5	12	28	23	20	8
1. klasse	Gutt	716	6	10	13	34	18	14	6
	Jente	697	3	8	10	27	24	19	10
vgs.	Total	1413	4	9	12	31	21	16	8

Tabell 6.5.B. Hvor mange ganger i uken spiser du grønnsaker? Gutter

		Grønnsaker (%)							
		n	Sjeldnere					Flere	
			Aldri	enn én gang i uken	Én gang i uken	2-4 dager i uken	5-6 dager i uken	En gang hver dag	Flere ganger hver dag
6. klasse	SØS Lav	162	7	8	13	28	18	14	12
	Middels	489	3	9	12	28	17	17	14
	Høy	164	2	7	9	25	19	26	13
8. klasse	SØS Lav	120	9	6	10	37	16	15	8
	Middels	386	3	8	10	30	23	16	9
	Høy	122	1	1	7	27	28	28	8
10. klasse	SØS Lav	139	5	12	17	29	14	14	8
	Middels	426	4	5	15	32	23	15	7
	Høy	142	1	2	8	27	30	23	8
1. klasse vgs.	SØS Lav	138	13	13	15	36	9	7	6
	Middels	433	4	10	13	34	18	14	6
	Høy	145	3	6	11	32	26	19	3

Kjønn = Gutt

Tabell 6.5.C. Hvor mange ganger i uken spiser du grønnsaker? Jenter

		Grønnsaker (%)							
		n	Sjeldnere					Flere	
			Aldri	enn én gang i uken	Én gang i uken	2-4 dager i uken	5-6 dager i uken	En gang hver dag	Flere ganger hver dag
6. klasse	SØS Lav	168	4	8	11	24	17	20	17
	Middels	517	2	5	10	28	20	21	14
	Høy	162	3	2	6	23	23	28	14
8. klasse	SØS Lav	131	5	8	15	31	18	14	8
	Middels	414	3	7	10	30	22	22	6
	Høy	140	3	3	7	21	30	29	6
10. klasse	SØS Lav	123	6	9	11	34	19	13	9
	Middels	380	3	3	12	25	25	23	9
	Høy	122	1	5	7	20	20	35	11
1. klasse vgs.	SØS Lav	138	5	17	12	30	17	12	7
	Middels	422	2	6	10	27	25	19	11
	Høy	137	1	3	9	23	26	25	12

Kjønn = Jente

Tabell 6.6.A. Hvor mange ganger i uken spiser du godteri?

		Godteri (%)							
		<i>n</i>	Sjeldnere				Flere		
			Aldri	enn én gang i uken	Én gang i uken	2-4 dager i uken	5-6 dager i uken	En gang hver dag	ganger hver dag
6. klasse	Gutt	817	2	17	45	26	4	3	2
	Jente	847	2	14	46	28	4	3	2
	Total	1664	2	16	45	27	4	3	2
8. klasse	Gutt	628	4	8	35	40	7	4	3
	Jente	685	3	8	35	40	7	4	2
	Total	1313	3	8	35	40	7	4	2
10. klasse	Gutt	706	3	9	25	42	11	6	4
	Jente	624	4	9	26	43	10	4	4
	Total	1330	3	9	26	43	11	5	4
1. klasse	Gutt	716	2	11	25	39	13	5	6
	Jente	697	3	10	27	39	10	7	5
vgs.	Total	1413	2	10	26	39	11	6	5

Tabell 6.6.B. Hvor mange ganger i uken spiser du godteri? Gutter

		Godteri (%)							
		n	Sjeldnere					Flere	
			Aldri	enn én gang i uken	Én gang i uken	2-4 dager i uken	5-6 dager i uken	En gang hver dag	Flere ganger hver dag
6. klasse	SØS Lav	163	2	25	43	18	7	3	2
	Middels	490	2	16	45	28	3	4	3
	Høy	164	2	15	47	28	5	1	2
8. klasse	SØS Lav	120	7	13	35	30	8	4	3
	Middels	386	3	8	34	40	9	4	2
	Høy	122	1	6	35	49	4	2	3
10. klasse	SØS Lav	139	4	12	25	35	9	8	7
	Middels	425	2	8	25	46	11	4	4
	Høy	142	5	8	23	38	15	8	2
1. klasse vgs.	SØS Lav	138	4	20	22	31	9	4	10
	Middels	433	2	10	29	37	13	4	4
	Høy	145	0	3	17	52	14	7	6

Kjønn = Gutt

Tabell 6.6.C. Hvor mange ganger i uken spiser du godteri? Jenter

		Godteri (%)							
		n	Sjeldnere					Flere	
			Aldri	enn én gang i uken	Én gang i uken	2-4 dager i uken	5-6 dager i uken	En gang hver dag	Flere ganger hver dag
6. klasse	SØS Lav	168	3	15	49	21	4	5	4
	Middels	517	2	14	44	30	5	3	2
	Høy	162	4	14	48	31	1	1	2
8. klasse	SØS Lav	131	5	8	31	35	11	6	5
	Middels	414	2	10	37	39	6	4	2
	Høy	140	6	4	34	46	6	2	0
10. klasse	SØS Lav	123	2	15	27	35	8	8	5
	Middels	380	5	7	28	42	11	4	3
	Høy	121	2	7	21	55	9	3	2
1. klasse vgs.	SØS Lav	138	1	16	23	34	10	9	7
	Middels	422	3	8	27	39	10	7	5
	Høy	137	4	7	28	43	9	4	4

Kjønn = Jente

Tabell 6.7.A. Hvor mange ganger i uken drikker du brus?

		Brus (%)							
		Sjeldnere					Flere		
			enn én		Én gang i	2-4 dager i	5-6 dager i	En gang	ganger hver
		<i>n</i>	Aldri	gang i uken	uken	uken	uken	hver dag	dag
6. klasse	Gutt	815	4	17	33	32	6	3	5
	Jente	847	6	20	37	27	5	2	3
	Total	1662	5	18	35	29	6	2	4
8. klasse	Gutt	628	3	9	29	41	9	6	4
	Jente	685	5	14	30	34	9	5	2
	Total	1313	4	12	29	38	9	6	3
10. klasse	Gutt	706	4	7	17	38	16	8	10
	Jente	624	7	15	25	32	9	5	6
	Total	1330	5	11	21	35	13	7	8
1. klasse	Gutt	717	3	6	14	37	15	9	16
	Jente	698	7	19	21	32	9	5	6
vgs.	Total	1415	5	12	18	35	12	7	11

Tabell 6.7.B. Hvor mange ganger i uken drikker du brus? Gutter

		Brus (%)							
		Sjeldnere							Flere
		enn én							ganger
		gang i	Én gang i	2-4 dager i	5-6 dager i	En gang	hver dag		
		<i>n</i>	Aldri	uken	uken	uken	uken	hver dag	hver dag
6. klasse	SØS Lav	162	5	20	30	27	9	3	7
	Middels	489	3	16	32	33	6	4	6
	Høy	164	4	15	37	36	5	2	1
8. klasse	SØS Lav	120	3	10	34	28	10	11	3
	Middels	386	2	9	26	44	10	5	5
	Høy	122	3	7	33	44	6	4	2
10. klasse	SØS Lav	139	6	7	14	36	13	9	16
	Middels	425	3	7	19	37	17	8	9
	Høy	142	5	7	13	42	15	11	7
1. klasse	SØS Lav	139	5	9	15	28	9	7	26
	Middels	433	3	6	15	38	17	9	13
vgs.	Middels	433	3	6	15	38	17	9	13
	Høy	145	1	2	10	43	18	10	15

Kjønn = Gutt

Tabell 6.7.C. Hvor mange ganger i uken drikker du brus? Jenter

		Brus (%)							
		Sjeldnere							Flere
		enn én							ganger
		gang i	Én gang i	2-4 dager i	5-6 dager i	En gang	hver dag		
		<i>n</i>	Aldri	uken	uken	uken	uken	hver dag	hver dag
6. klasse	SØS Lav	168	11	18	34	21	5	3	7
	Middels	517	5	20	39	27	6	2	3
	Høy	162	7	20	37	31	3	0	1
8. klasse	SØS Lav	131	4	14	32	28	9	8	5
	Middels	414	5	14	29	36	9	6	2
	Høy	140	6	15	31	37	7	3	1
10. klasse	SØS Lav	123	6	16	24	28	13	2	10
	Middels	380	7	14	26	32	10	6	5
	Høy	121	7	15	25	38	4	7	4
1. klasse	SØS Lav	139	4	22	13	30	14	8	9
	Middels	422	5	18	22	35	9	5	6
vgs.	Middels	422	5	18	22	35	9	5	6
	Høy	137	14	22	26	25	7	4	3

Kjønn = Jente

Tabell 6.8.A. Prøver du å slanke deg?

		(Slanking %)				
		<i>n</i>	Nei, vekten min er passe	Nei, men jeg trenger å slanke meg	Nei, fordi jeg trenger å legge på meg	Ja
6. klasse	Gutt	796	72	9	7	12
	Jente	828	68	11	6	15
	Total	1624	70	10	7	14
8. klasse	Gutt	626	68	10	10	12
	Jente	672	55	17	7	22
	Total	1298	61	13	8	17
10. klasse	Gutt	707	63	13	13	11
	Jente	618	48	18	4	30
	Total	1325	56	15	8	20
1. klasse vgs.	Gutt	713	52	13	20	15
	Jente	695	41	21	6	32
	Total	1408	47	17	13	24

Tabell 6.8.B. Prøver du å slanke deg? Gutter

			Slanking (%)				
			<i>n</i>	Nei, men jeg		Nei, fordi jeg	
				er passe	meg	trenger å legge	Ja
				er passe	meg	på meg	Ja
6. klasse	SØS	Lav	161	68	9	7	16
		Middels	473	73	9	6	12
		Høy	162	73	9	8	10
8. klasse	SØS	Lav	120	59	11	12	18
		Middels	385	71	11	9	9
		Høy	121	68	8	9	15
10. klasse	SØS	Lav	137	59	13	13	15
		Middels	428	64	13	11	11
		Høy	142	64	11	17	8
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	46	14	22	18
		Middels	430	54	13	19	13
		Høy	145	52	12	19	17

Kjønn = Gutt

Tabell 6.8.C. Prøver du å slanke deg? Jenter

			Slanking (%)				
			<i>n</i>	Nei, men jeg		Nei, fordi jeg	
				er passe	meg	trenger å legge	Ja
				er passe	meg	på meg	Ja
6. klasse	SØS	Lav	166	66	13	4	17
		Middels	503	69	10	7	14
		Høy	159	67	12	6	15
8. klasse	SØS	Lav	128	50	12	14	24
		Middels	405	53	19	5	23
		Høy	139	65	13	4	19
10. klasse	SØS	Lav	122	44	20	2	33
		Middels	374	47	19	4	30
		Høy	122	53	15	3	29
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	32	20	6	42
		Middels	419	42	22	6	29
		Høy	137	48	18	3	31

Kjønn = Jente

Tabell 6.9.A. Hvor ofte pusser du tennene dine?

		Tannpusser (%)					
		<i>n</i>	Minst én gang				Aldri
			Mer enn én gang om dagen	En gang om dagen	i uken, men ikke hver dag	Sjeldnere enn én gang i uken	
6. klasse	Gutt	815	73	24	2	1	0
	Jente	843	79	19	1	0	0
	Total	1658	76	22	2	0	0
8. klasse	Gutt	621	72	24	3	0	1
	Jente	681	78	20	2	0	0
	Total	1302	75	22	2	0	0
10. klasse	Gutt	706	66	28	4	1	1
	Jente	625	79	17	2	1	0
	Total	1331	72	23	3	1	1
1. klasse vgs.	Gutt	713	61	30	6	1	2
	Jente	697	78	20	1	0	0
	Total	1410	69	25	4	1	1

Tabell 6.9.B. Hvor ofte pusser du tennene dine? Gutter

			Tannpuss (%)					
			<i>n</i>	Mer enn én gang om dagen	En gang om dagen	Minst én		Aldri
						gang i uken,		
					men ikke	én gang i		
					hver dag	uken		
6. klasse	SØS	Lav	162	67	28	4	0	1
		Middels	489	73	25	2	1	0
		Høy	164	79	18	2	1	0
8. klasse	SØS	Lav	119	56	37	4	0	3
		Middels	382	74	23	3	0	0
		Høy	120	82	18	1	0	0
10. klasse	SØS	Lav	138	55	32	8	4	1
		Middels	426	67	28	4	0	1
		Høy	142	73	25	2	0	0
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	54	35	4	2	4
		Middels	430	60	31	7	1	1
		Høy	144	71	24	3	0	1

Kjønn = Gutt

Tabell 6.9.C. Hvor ofte pusser du tennene dine? Jenter

			Tannpuss (%)					
			<i>n</i>	Mer enn én gang om dagen	En gang om dagen	Minst én		Aldri
						gang i uken,		
					men ikke	én gang i		
					hver dag	uken		
6. klasse	SØS	Lav	165	76	22	1	0	0
		Middels	518	79	19	2	1	0
		Høy	160	83	17	1	0	0
8. klasse	SØS	Lav	129	71	21	5	2	1
		Middels	413	79	20	2	0	0
		Høy	139	81	18	1	0	0
10. klasse	SØS	Lav	124	72	19	6	2	2
		Middels	379	82	17	1	0	0
		Høy	122	80	16	4	1	0
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	72	23	1	1	1
		Middels	422	78	21	2	0	0
		Høy	137	82	17	1	0	0

Kjønn= Jente

Tabeller tobakksrøyking, snus- og alkoholbruk

Tabell 7.1.A. Hvor ofte røyker du?

		Hyppighet av røyking (%)				
		<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Sjeldnere enn en gang i uken	Ikke i det hele tatt
6. klasse	Gutt	798	0	1	1	98
	Jente	834	0	0	0	100
	Total	1632	0	0	1	99
8. klasse	Gutt	627	3	1	4	93
	Jente	685	0	0	2	97
	Total	1312	1	0	3	95
10. klasse	Gutt	708	6	3	8	83
	Jente	625	6	2	8	84
	Total	1333	6	2	8	83
1. klasse vgs.	Gutt	713	12	6	14	69
	Jente	696	12	4	10	74
	Total	1409	12	5	12	71

Tabell 7.1.B. Hvor ofte røyker du? Gutter

			Hyppighet av røyking (%)				
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Sjeldnere enn en gang i uken	Ikke i det hele tatt
6. klasse	SØS	Lav	162	1	1	2	96
		Middels	476	0	0	1	99
		Høy	160	1	1	1	98
8. klasse	SØS	Lav	121	6	0	4	90
		Middels	384	2	1	4	93
		Høy	122	2	0	2	96
10. klasse	SØS	Lav	138	14	3	9	73
		Middels	428	5	3	8	84
		Høy	142	1	4	8	87
1. klasse vgs.	SØS	Lav	137	18	6	10	66
		Middels	432	11	5	14	70
		Høy	144	8	8	18	66

Kjønn = Gutt

Tabell 7.1.C. Hvor ofte røyker du? Jenter

			Hyppighet av røyking (%)				
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Sjeldnere enn en gang i uken	Ikke i det hele tatt
6. klasse	SØS	Lav	166	0	0	0	100
		Middels	509	0	0	0	100
		Høy	159	0	0	1	99
8. klasse	SØS	Lav	131	2	1	3	95
		Middels	414	0	0	2	98
		Høy	140	0	0	2	98
10. klasse	SØS	Lav	124	14	2	6	77
		Middels	379	4	2	8	85
		Høy	122	3	1	9	87
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	25	1	12	61
		Middels	421	10	5	9	76
		Høy	136	7	4	10	79

Kjønn = Jente

Tabell 7.2.A. Hvor ofte bruker du snus?

		Hyppighet av bruk av snus (%)				
		<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Sjeldnere enn en gang i uken	Ikke i det hele tatt
6. klasse	Gutt	805	0	1	2	97
	Jente	825	0	0	0	99
	Total	1630	0	0	1	98
8. klasse	Gutt	488	4	2	4	90
	Jente	494	1	1	3	95
	Total	982	3	2	3	92
10. klasse	Gutt	616	13	5	12	70
	Jente	543	5	4	15	77
	Total	1159	9	4	13	73
1. klasse vgs.	Gutt	646	25	6	12	56
	Jente	571	11	5	15	69
	Total	1217	19	6	14	62

Tabell 7.2.B. Hvor ofte bruker du snus? Gutter

			Hyppighet av bruk av snus (%)				
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Sjeldnere enn en gang i uken	Ikke i det hele tatt
6. klasse	SØS	Lav	163	1	1	2	96
		Middels	481	0	0	2	98
		Høy	161	0	2	1	96
8. klasse	SØS	Lav	99	7	1	3	89
		Middels	293	3	3	5	89
		Høy	96	3	2	2	93
10. klasse	SØS	Lav	110	23	4	19	55
		Middels	379	12	6	11	72
		Høy	127	10	4	9	77
1. klasse vgs.	SØS	Lav	128	32	8	12	48
		Middels	397	22	6	13	60
		Høy	121	31	7	10	52

Kjønn = Gutt

Tabell 7.2.C. Hvor ofte bruker du snus? Jenter

			Hyppighet av bruk av snus (%)				
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Sjeldnere enn en gang i uken	Ikke i det hele tatt
6. klasse	SØS	Lav	160	0	0	2	98
		Middels	507	0	0	0	100
		Høy	158	0	0	1	99
8. klasse	SØS	Lav	87	6	0	7	87
		Middels	300	0	2	2	96
		Høy	107	1	1	2	96
10. klasse	SØS	Lav	109	6	4	24	67
		Middels	320	5	4	13	78
		Høy	114	4	4	11	82
1. klasse vgs.	SØS	Lav	107	10	5	14	71
		Middels	375	12	4	15	69
		Høy	89	9	6	16	70

Kjønn = Jente

Tabell 7.3.A. Hvor ofte drikker du for tiden øl?

		ØI (%)					
		<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	Gutt	798	0	0	1	18	81
	Jente	801	0	0	0	8	92
	Total	1599	0	0	1	13	86
8. klasse	Gutt	535	2	1	5	23	68
	Jente	544	1	1	1	13	84
	Total	1079	1	1	3	18	76
10. klasse	Gutt	652	1	7	17	35	40
	Jente	582	1	5	14	30	50
	Total	1234	1	6	16	33	45
1. klasse vgs.	Gutt	695	2	17	26	31	24
	Jente	655	0	8	19	35	37
	Total	1350	1	13	23	33	30

Tabell 7.3.B. Hvor ofte drikker du for tiden øl? Gutter

			Øl (%)					
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	SØS	Lav	158	0	1	1	13	86
		Middels	478	0	0	1	17	82
		Høy	162	0	1	1	26	73
8. klasse	SØS	Lav	102	5	1	3	31	60
		Middels	332	1	2	5	23	70
		Høy	101	1	2	7	18	72
10. klasse	SØS	Lav	121	3	12	13	36	36
		Middels	403	0	6	19	34	40
		Høy	128	0	6	14	38	42
1. klasse vgs.	SØS	Lav	134	6	24	17	28	25
		Middels	419	1	15	26	33	24
		Høy	142	1	15	35	29	20

Kjønn = Gutt

Tabell 7.3.C. Hvor ofte drikker du for tiden øl? Jenter

			Øl (%)					
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	SØS	Lav	156	0	0	0	7	93
		Middels	487	0	0	0	8	92
		Høy	158	0	0	0	8	92
8. klasse	SØS	Lav	98	2	2	1	11	84
		Middels	334	0	1	1	15	84
		Høy	112	1	0	2	10	88
10. klasse	SØS	Lav	117	1	8	14	30	48
		Middels	349	1	4	15	28	52
		Høy	116	0	4	15	35	46
1. klasse vgs.	SØS	Lav	123	2	10	20	37	32
		Middels	410	0	9	19	33	39
		Høy	122	0	6	19	38	38

Kjønn = Jente

Tabell 7.4.A. Hvor ofte drikker du for tiden vin?

		Vin (%)					
		<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	Gutt	794	0	0	1	12	88
	Jente	799	0	0	0	6	94
	Total	1593	0	0	0	9	91
8. klasse	Gutt	534	1	0	2	16	81
	Jente	541	1	0	0	13	86
	Total	1075	1	0	1	14	83
10. klasse	Gutt	648	0	1	2	30	66
	Jente	583	0	1	4	32	63
	Total	1231	0	1	3	31	65
1. klasse vgs.	Gutt	688	1	2	7	38	53
	Jente	654	0	4	11	37	48
	Total	1342	1	3	9	38	50

Tabell 7.4.B. Hvor ofte drikker du for tiden vin? Gutter

			Vin (%)					
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	SØS	Lav	157	0	0	1	6	93
		Middels	477	0	0	0	12	87
		Høy	160	0	0	1	15	84
8. klasse	SØS	Lav	99	4	1	0	11	84
		Middels	333	1	0	2	18	79
		Høy	102	0	0	3	15	82
10. klasse	SØS	Lav	120	2	3	5	24	67
		Middels	401	0	0	1	30	68
		Høy	127	0	2	3	35	61
1. klasse vgs.	SØS	Lav	129	3	5	5	33	54
		Middels	418	0	2	6	38	54
		Høy	141	0	1	12	40	48

Kjønn = Gutt

Tabell 7.4.C. Hvor ofte drikker du for tiden vin? Jenter

			Vin (%)					
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	SØS	Lav	156	0	0	0	8	92
		Middels	485	0	0	0	4	96
		Høy	158	0	0	0	7	93
8. klasse	SØS	Lav	98	3	0	1	12	84
		Middels	331	0	0	0	14	86
		Høy	112	0	0	0	11	89
10. klasse	SØS	Lav	117	0	4	3	31	62
		Middels	350	0	0	5	31	64
		Høy	116	0	0	3	34	62
1. klasse vgs.	SØS	Lav	123	2	2	8	34	54
		Middels	409	0	3	11	38	47
		Høy	122	0	5	11	39	45

Kjønn = Jente

Tabell 7.5.A. Hvor ofte drikker du for tiden sprit?

		Sprit (%)					
		<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	Gutt	792	0	0	0	2	97
	Jente	799	0	0	0	1	98
	Total	1591	0	0	0	2	98
8. klasse	Gutt	535	1	0	2	8	88
	Jente	545	1	0	0	5	94
	Total	1080	1	0	1	6	91
10. klasse	Gutt	650	1	3	10	24	63
	Jente	583	0	2	10	21	67
	Total	1233	0	3	10	22	65
1. klasse vgs.	Gutt	690	1	9	19	30	40
	Jente	653	0	7	18	26	49
	Total	1343	1	8	19	28	44

Tabell 7.5.B. Hvor ofte drikker du for tiden sprit? Gutter

			Sprit (%)					
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	SØS	Lav	157	0	0	1	1	98
		Middels	475	0	0	0	3	97
		Høy	160	0	1	0	3	97
8. klasse	SØS	Lav	99	4	0	3	5	88
		Middels	334	1	0	1	10	88
		Høy	102	0	0	3	6	91
10. klasse	SØS	Lav	121	2	6	9	28	55
		Middels	401	0	3	10	22	64
		Høy	128	0	0	9	23	68
1. klasse vgs.	SØS	Lav	129	3	12	22	28	35
		Middels	418	1	8	16	31	44
		Høy	143	1	8	27	31	34

Kjønn = Gutt

Tabell 7.5.C. Hvor ofte drikker du for tiden sprit? Jenter

			Sprit (%)					
			Valid N	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	SØS	Lav	156	0	0	0	3	97
		Middels	485	0	0	0	1	99
		Høy	158	0	0	0	2	98
8. klasse	SØS	Lav	98	3	1	0	3	93
		Middels	334	0	0	0	4	95
		Høy	113	0	0	0	6	94
10. klasse	SØS	Lav	117	0	3	8	23	66
		Middels	350	0	2	11	20	67
		Høy	116	0	2	10	21	67
1. klasse vgs.	SØS	Lav	122	1	6	22	28	43
		Middels	409	0	7	16	26	50
		Høy	122	0	6	22	24	48

Kjønn = Jente

Tabell 7.6.A. Hvor ofte drikker du for tiden rusbrus?

		Rusbrus (%)					
		<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	Gutt	790	0	0	1	5	94
	Jente	797	0	0	0	3	97
	Total	1587	0	0	1	4	95
8. klasse	Gutt	535	1	1	3	13	82
	Jente	541	1	1	2	13	84
	Total	1076	1	1	2	13	83
10. klasse	Gutt	644	1	4	12	32	52
	Jente	584	1	5	21	34	39
	Total	1228	1	5	16	33	46
1. klasse vgs.	Gutt	688	1	5	15	35	44
	Jente	654	0	8	31	36	25
	Total	1342	1	6	23	35	35

Tabell 7.6.B. Hvor ofte drikker du for tiden rusbrus? Gutter

			Rusbrus (%)					
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	SØS	Lav	157	0	0	1	4	95
		Middels	474	0	0	1	6	93
		Høy	159	0	1	0	4	95
8. klasse	SØS	Lav	99	4	1	0	14	81
		Middels	335	1	1	3	14	81
		Høy	101	0	1	3	9	87
10. klasse	SØS	Lav	119	3	6	13	32	46
		Middels	399	0	4	12	31	53
		Høy	126	1	3	10	33	53
1. klasse vgs.	SØS	Lav	129	4	7	12	34	43
		Middels	418	1	5	15	33	46
		Høy	141	1	5	16	42	37

Kjønn = Gutt

Tabell 7.6.C. Hvor ofte drikker du for tiden rusbrus? Jenter

			Rusbrus (%)					
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	SØS	Lav	155	0	0	1	5	94
		Middels	484	0	0	0	2	97
		Høy	158	0	0	0	3	97
8. klasse	SØS	Lav	97	3	1	4	12	79
		Middels	332	0	1	1	15	83
		Høy	112	0	0	2	7	91
10. klasse	SØS	Lav	119	1	9	18	32	39
		Middels	351	1	5	19	36	40
		Høy	114	0	3	29	31	38
1. klasse vgs.	SØS	Lav	123	1	12	32	32	24
		Middels	409	0	7	30	36	27
		Høy	122	0	5	36	39	20

Kjønn = Jente

Tabell 7.7.A. Hvor ofte drikker du for tiden annen alkoholholdig drikke?

		Annen alkoholholdig drikke (%)					
		<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	Gutt	793	0	0	1	9	89
	Jente	795	0	0	1	4	95
	Total	1588	0	0	1	6	92
8. klasse	Gutt	535	2	1	4	20	73
	Jente	543	1	1	2	17	79
	Total	1078	2	1	3	18	76
10. klasse	Gutt	646	1	6	13	38	42
	Jente	587	1	5	22	37	35
	Total	1233	1	6	17	38	39
1. klasse vgs.	Gutt	682	1	9	23	38	29
	Jente	650	1	10	30	37	23
	Total	1332	1	10	26	37	26

Tabell 7.7.B. Hvor ofte drikker du for tiden annen alkoholholdig drikke? Gutter

			Annen alkoholholdig drikke (%)					
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	SØS	Lav	158	0	0	0	8	92
		Middels	477	0	1	1	9	89
		Høy	158	1	0	2	9	88
8. klasse	SØS	Lav	99	5	0	2	28	65
		Middels	334	1	1	5	19	74
		Høy	102	1	2	4	17	76
10. klasse	SØS	Lav	122	2	8	16	35	39
		Middels	398	1	5	14	38	42
		Høy	126	0	4	9	42	45
1. klasse vgs.	SØS	Lav	129	4	14	14	36	33
		Middels	414	1	7	23	39	30
		Høy	139	1	9	32	38	20

Kjønn = Gutt

Tabell 7.7.C. Hvor ofte drikker du for tiden annen alkoholholdig drikke? Jenter

			Annen alkoholholdig drikke (%)					
			<i>n</i>	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
6. klasse	SØS	Lav	156	0	0	1	3	96
		Middels	483	0	0	1	4	95
		Høy	156	0	0	0	3	97
8. klasse	SØS	Lav	98	5	2	2	20	70
		Middels	333	1	2	2	17	79
		Høy	112	0	0	2	12	87
10. klasse	SØS	Lav	120	1	8	19	35	37
		Middels	351	1	5	21	37	37
		Høy	116	0	5	26	40	29
1. klasse vgs.	SØS	Lav	121	2	12	29	39	18
		Middels	406	0	10	28	36	26
		Høy	123	0	10	37	37	16

Kjønn = Jente

Tabell 7.8.A. Har du noen gang drukket så mye alkohol at du har vært skikkelig beruset (full)?

		Vært skikkelig beruset / full (%)					
		<i>n</i>	Aldri	En gang	2-3 ganger	4-10 ganger	Mer enn 10 ganger
6. klasse	Gutt	802	97	3	0	0	1
	Jente	811	99	0	0	0	0
	Total	1613	98	1	0	0	0
8. klasse	Gutt	619	91	5	1	1	2
	Jente	676	94	2	2	1	1
	Total	1295	93	4	2	1	1
10. klasse	Gutt	703	64	10	12	7	7
	Jente	624	60	12	15	7	6
	Total	1327	62	11	13	7	6
1. klasse vgs.	Gutt	715	37	11	13	12	26
	Jente	696	37	13	20	13	17
	Total	1411	37	12	17	13	22

Tabell 7.8.B. Har du noen gang drukket så mye alkohol at du har vært skikkelig beruset (full)? Gutter

			Vært skikkelig beruset / full (%)					
			<i>n</i>	Aldri	En gang	2-3 ganger	4-10 ganger	Mer enn 10 ganger
6. klasse	SØS	Lav	157	97	1	0	0	2
		Middels	483	97	3	0	0	0
		Høy	162	96	3	0	0	1
8. klasse	SØS	Lav	116	88	5	2	0	5
		Middels	384	92	4	2	1	1
		Høy	119	91	6	0	1	3
10. klasse	SØS	Lav	137	61	8	12	9	9
		Middels	426	64	10	12	7	7
		Høy	140	66	11	11	6	5
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	34	9	12	11	33
		Middels	432	41	11	14	11	23
		Høy	145	30	12	14	17	27

Kjønn = Gutt

Tabell 7.8.C. Har du noen gang drukket så mye alkohol at du har vært skikkelig beruset (full)? Jenter

			Vært skikkelig beruset / full (%)					
			<i>n</i>	Aldri	En gang	2-3 ganger	4-10 ganger	Mer enn 10 ganger
6. klasse	SØS	Lav	158	100	0	0	0	0
		Middels	496	99	0	0	0	0
		Høy	157	100	0	0	0	0
8. klasse	SØS	Lav	129	88	5	1	3	4
		Middels	410	95	2	2	0	0
		Høy	137	96	1	2	0	1
10. klasse	SØS	Lav	123	53	17	15	8	7
		Middels	379	62	9	14	8	7
		Høy	122	61	17	16	5	1
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	32	13	17	14	24
		Middels	421	39	12	20	14	15
		Høy	136	38	13	21	10	18

Kjønn = Jente

Tabell 7.9.A. Har du noen gang prøv å røyke (minst en sigarett)?

		Prøvd å røyke (%)		
		<i>n</i>	Ja	Nei
6. klasse	Gutt	797	9	91
	Jente	831	5	95
	Total	1628	7	93
8. klasse	Gutt	628	23	77
	Jente	683	13	87
	Total	1311	18	82
10. klasse	Gutt	708	40	60
	Jente	626	40	60
	Total	1334	40	60
1. klasse vgs.	Gutt	714	58	42
	Jente	696	54	46
	Total	1410	56	44

Tabell 7.9.B. Har du noen gang prøv å røyke (minst en sigarett)? Gutter

			Prøvd å røyke (%)		
			<i>n</i>	Ja	Nei
6. klasse	SØS	Lav	162	12	88
		Middels	475	9	91
		Høy	160	8	93
8. klasse	SØS	Lav	121	31	69
		Middels	385	23	77
		Høy	122	17	83
10. klasse	SØS	Lav	137	50	50
		Middels	429	39	61
		Høy	142	31	69
1. klasse vgs.	SØS	Lav	137	66	34
		Middels	433	57	43
		Høy	144	55	45

Kjønn = Gutt

Tabell 7.9.C. Har du noen gang prøv å røyke (minst en sigarett)? Jenter

			Prøvd å røyke (%)		
				Ja	Nei
6. klasse	SØS	Lav	166	5	95
		Middels	506	4	96
		Høy	159	6	94
8. klasse	SØS	Lav	131	21	79
		Middels	412	13	87
		Høy	140	7	93
10. klasse	SØS	Lav	124	48	52
		Middels	380	37	63
		Høy	122	41	59
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	64	36
		Middels	421	53	47
		Høy	136	48	52

Kjønn = Jente

Tabell 7.10.A. Hvor gammel var du første gangen du røykte (mer enn et trekk for å prøve)?

		Debutalder, røyking (%)							
		n	Aldri	11 år eller yngre			16 år eller eldre		
				12 år	13 år	14 år	15 år		
6. klasse	Gutt	795	94	5	0	0	0	0	0
	Jente	819	98	2	0	0	0	0	0
	Total	1614	96	4	0	0	0	0	0
8. klasse	Gutt	613	83	7	5	5	0	0	0
	Jente	678	90	4	3	3	0	0	0
	Total	1291	87	5	4	4	0	0	0
10. klasse	Gutt	692	64	6	3	8	10	7	1
	Jente	617	65	2	4	9	10	8	1
	Total	1309	65	4	4	8	10	7	1
1. klasse vgs.	Gutt	710	45	5	5	10	8	14	11
	Jente	690	48	5	4	10	11	14	8
	Total	1400	47	5	5	10	10	14	10

**Tabell 7.10.B. Hvor gammel var du første gangen du røykte (mer enn et trekk for å prøve)?
Gutter**

			Debutalder, røyking (%)							
			n	11 år eller yngre					16 år eller eldre	
				Aldri	12 år	13 år	14 år	15 år	eldre	
6. klasse	SØS	Lav	155	94	6	0	0	0	0	0
		Middels	479	94	6	0	0	0	0	0
		Høy	161	97	2	1	0	0	0	0
8. klasse	SØS	Lav	112	79	12	4	5	0	0	0
		Middels	381	83	6	5	5	0	0	0
		Høy	120	88	3	5	4	0	0	0
10. klasse	SØS	Lav	133	52	12	4	14	11	8	0
		Middels	420	66	6	3	7	10	6	1
		Høy	139	71	1	2	6	9	8	3
1. klasse	SØS	Lav	134	36	7	10	11	9	16	11
		Middels	433	48	5	3	10	8	14	12
vgs.		Middels	433	48	5	3	10	8	14	12
		Høy	143	48	5	6	8	8	13	11

Kjønn = Gutt

**Tabell 7.10.C. Hvor gammel var du første gangen du røykte (mer enn et trekk for å prøve)?
Jenter**

			Debutalder, røyking (%)							
			n	11 år eller yngre					16 år eller eldre	
				Aldri	12 år	13 år	14 år	15 år	eller eldre	
6. klasse	SØS	Lav	159	97	3	0	0	0	0	0
		Middels	504	98	2	0	0	0	0	0
		Høy	156	97	3	0	0	0	0	0
8. klasse	SØS	Lav	130	82	8	6	4	0	0	0
		Middels	410	90	3	2	4	0	0	0
		Høy	138	97	0	2	0	1	0	0
10. klasse	SØS	Lav	125	59	5	8	12	9	6	1
		Middels	371	67	2	4	8	10	9	1
		Høy	121	64	1	3	8	12	7	3
1. klasse	vgs. SØS	Lav	137	39	12	6	11	13	11	9
		Middels	417	50	3	3	10	11	15	8
		Høy	136	53	4	4	8	10	13	8

Kjønn = Jente

Tabell 7.11.A. Har du noen gang prøv snus?

		Prøvd snus (%)		
		<i>n</i>	Ja	Nei
6. klasse	Gutt	812	11	89
	Jente	835	3	97
	Total	1647	7	93
8. klasse	Gutt	623	26	74
	Jente	685	12	88
	Total	1308	19	81
10. klasse	Gutt	706	48	52
	Jente	621	43	57
	Total	1327	46	54
1. klasse vgs.	Gutt	718	63	37
	Jente	695	53	47
	Total	1413	58	42

Tabell 7.11.B. Har du noen gang prøvd snus? Gutter

			Prøvd snus (%)		
			<i>n</i>	Ja	Nei
6. klasse	SØS	Lav	164	10	90
		Middels	486	12	88
		Høy	162	10	90
8. klasse	SØS	Lav	120	36	64
		Middels	383	25	75
		Høy	120	23	77
10. klasse	SØS	Lav	136	54	46
		Middels	428	48	52
		Høy	142	41	59
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	68	32
		Middels	434	61	39
		Høy	145	63	37

Kjønn = Gutt

Tabell 7.11.C. Har du noen gang prøvd snus? Jenter

			Prøvd snus (%)		
			<i>n</i>	Ja	Nei
6. klasse	SØS	Lav	166	5	95
		Middels	508	3	97
		Høy	161	4	96
8. klasse	SØS	Lav	131	15	85
		Middels	414	12	88
		Høy	140	8	92
10. klasse	SØS	Lav	123	47	53
		Middels	376	40	60
		Høy	122	51	49
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	51	49
		Middels	420	55	45
		Høy	137	47	53

Kjønn = Jente

Tabell 7.12.A. Hvor gammel var du første gangen du brukte snus?

		Debutalder, snus (%)							
		n	11 år eller yngre					16 år eller eldre	
			Aldri	12 år	13 år	14 år	15 år	eldre	
6. klasse	Gutt	798	93	6	0	0	0	0	0
	Jente	819	99	1	0	0	0	0	0
	Total	1617	96	4	0	0	0	0	0
8. klasse	Gutt	616	80	5	7	7	0	0	0
	Jente	677	91	1	3	5	1	0	0
	Total	1293	86	3	5	6	0	0	0
10. klasse	Gutt	698	54	4	4	10	18	9	1
	Jente	618	59	1	1	7	15	15	1
	Total	1316	57	3	3	8	17	12	1
1. klasse	Gutt	710	39	4	5	11	14	15	13
	Jente	690	50	0	2	8	11	17	11
vgs.	Total	1400	45	2	3	10	13	16	12

Tabell 7.12.B. Hvor gammel var du første gangen du brukte snus? Gutter

			Debutalder, snus (%)							
			<i>n</i>	Aldri	11 år eller yngre	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år eller eldre
6. klasse	SØS	Lav	155	95	5	0	0	0	0	0
		Middels	483	93	7	0	0	0	0	0
		Høy	160	94	6	0	0	0	0	0
8. klasse	SØS	Lav	113	78	10	6	6	0	0	0
		Middels	382	80	4	8	8	0	0	0
		Høy	121	83	5	5	7	0	0	0
10. klasse	SØS	Lav	134	49	3	8	13	19	7	0
		Middels	424	55	5	3	9	16	11	1
		Høy	140	59	1	2	9	21	6	2
1. klasse vgs.	SØS	Lav	134	32	7	4	12	17	12	16
		Middels	432	43	3	5	11	11	16	13
		Høy	144	36	3	4	11	21	14	10

Kjønn = Gutt

Tabell 7.12.C. Hvor gammel var du første gangen du brukte snus? Jenter

			Debutalder, snus (%)							
			<i>n</i>	Aldri	11 år eller yngre	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år eller eldre
6. klasse	SØS	Lav	159	98	2	0	0	0	0	0
		Middels	504	99	1	0	0	0	0	0
		Høy	156	99	1	0	0	0	0	0
8. klasse	SØS	Lav	130	86	3	3	7	1	0	0
		Middels	409	91	0	3	5	0	0	0
		Høy	138	94	0	1	3	1	0	0
10. klasse	SØS	Lav	124	54	3	2	12	15	14	0
		Middels	373	62	1	1	6	14	14	1
		Høy	121	55	1	2	4	19	17	3
1. klasse vgs.	SØS	Lav	136	53	0	3	10	13	13	8
		Middels	417	48	1	1	8	12	19	12
		Høy	137	53	0	1	7	9	17	13

Kjønn = Jente

Tabell 7.13.A. Hvor gammel var du første gangen du drakk alkohol (mer enn bare smakt)?

		Debutalder alkohol (%)							
		n	11 år eller yngre					16 år eller eldre	
			Aldri	12 år	13 år	14 år	15 år	eldre	
6. klasse	Gutt	800	89	11	0	0	0	0	0
	Jente	819	96	4	0	0	0	0	0
	Total	1619	92	7	0	0	0	0	0
8. klasse	Gutt	617	74	9	10	7	1	0	0
	Jente	680	83	4	7	6	0	0	0
	Total	1297	79	6	8	6	0	0	0
10. klasse	Gutt	702	40	6	4	10	21	17	3
	Jente	619	35	2	3	12	20	25	2
	Total	1321	37	4	3	11	20	21	2
1. klasse vgs.	Gutt	711	21	5	6	10	17	27	14
	Jente	697	18	3	5	16	19	25	16
	Total	1408	19	4	6	13	18	26	15

**Tabell 7.13.B. Hvor gammel var du første gangen du drakk alkohol (mer enn bare smakt)?
Gutter**

			Debutalder alkohol (%)							
			<i>n</i>	Aldri	11 år eller yngre	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år eller eldre
6. klasse	SØS	Lav	157	89	11	0	0	0	0	0
		Middels	481	88	12	0	0	0	0	0
		Høy	162	91	9	1	0	0	0	0
8. klasse	SØS	Lav	114	68	12	10	9	1	0	0
		Middels	384	73	9	10	7	1	0	0
		Høy	119	84	3	8	4	1	0	0
10. klasse	SØS	Lav	136	38	7	7	10	21	17	0
		Middels	425	39	5	3	11	21	17	3
		Høy	141	42	6	1	9	22	16	4
1. klasse vgs.	SØS	Lav	135	21	7	6	10	21	21	14
		Middels	431	23	3	5	10	16	28	14
		Høy	145	14	6	12	11	15	29	14

Kjønn = Gutt

**Tabell 7.13.C. Hvor gammel var du første gangen du drakk alkohol (mer enn bare smakt)?
Jenter**

			Debutalder alkohol (%)							
			<i>n</i>	Aldri	11 år eller yngre	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år eller eldre
6. klasse	SØS	Lav	160	97	3	1	0	0	0	0
		Middels	503	96	4	0	0	0	0	0
		Høy	156	97	3	0	0	0	0	0
8. klasse	SØS	Lav	130	80	7	8	5	0	0	0
		Middels	412	84	3	7	6	0	0	0
		Høy	138	85	4	4	7	0	0	0
10. klasse	SØS	Lav	125	31	2	2	20	18	26	0
		Middels	372	36	2	4	10	20	24	2
		Høy	122	35	2	2	10	19	27	4
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	18	4	8	18	14	23	15
		Middels	421	17	3	3	16	20	26	15
		Høy	137	18	1	6	13	20	24	18

Kjønn = Jente

Tabell 7.14.A. Hvor gammel var du første gangen du ble full?

		Debutalder full (%)							
		n	11 år eller yngre					16 år eller eldre	
			Aldri	12 år	13 år	14 år	15 år		
6. klasse	Gutt	796	98	2	0	0	0	0	0
	Jente	820	100	0	0	0	0	0	0
	Total	1616	99	1	0	0	0	0	0
8. klasse	Gutt	615	92	1	3	3	1	0	0
	Jente	678	95	1	1	2	0	0	0
	Total	1293	94	1	2	3	1	0	0
10. klasse	Gutt	694	63	1	2	4	13	13	3
	Jente	618	59	0	0	4	14	18	4
	Total	1312	61	1	1	4	13	16	3
1. klasse vgs.	Gutt	710	36	2	4	7	10	22	18
	Jente	695	36	1	2	8	14	22	18
	Total	1405	36	1	3	8	12	22	18

Tabell 7.14.B. Hvor gammel var du første gangen du ble full? Gutter

			Debutalder full (%)							
			<i>n</i>	Aldri	11 år eller yngre	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år eller eldre
6. klasse	SØS	Lav	157	97	2	1	0	0	0	0
		Middels	479	97	2	0	0	0	0	0
		Høy	160	99	1	0	0	0	0	0
8. klasse	SØS	Lav	112	89	4	3	4	1	0	0
		Middels	383	92	1	3	3	1	0	0
		Høy	120	94	0	3	3	0	0	0
10. klasse	SØS	Lav	135	61	1	1	7	17	11	1
		Middels	421	63	1	2	4	13	14	3
		Høy	138	67	0	1	3	9	15	5
1. klasse vgs.	SØS	Lav	134	31	3	5	7	13	21	19
		Middels	433	40	2	3	7	10	22	17
		Høy	143	31	1	5	9	9	25	20

Kjønn = Gutt

Tabell 7.14.C. Hvor gammel var du første gangen du ble full? Jenter

			Debutalder full (%)							
			<i>n</i>	Aldri	11 år eller yngre	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år eller eldre
6. klasse	SØS	Lav	159	100	0	0	0	0	0	0
		Middels	505	100	0	0	0	0	0	0
		Høy	156	100	0	0	0	0	0	0
8. klasse	SØS	Lav	128	88	2	2	6	1	0	0
		Middels	412	96	0	1	1	0	0	0
		Høy	138	98	0	0	1	1	0	0
10. klasse	SØS	Lav	125	52	0	2	7	14	23	2
		Middels	373	61	1	0	4	14	18	2
		Høy	120	60	0	0	3	11	15	11
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	31	3	3	9	15	20	19
		Middels	419	38	0	1	7	15	22	17
		Høy	137	34	0	3	10	9	23	21

Kjønn = Jente

Tabeller subjektiv helse og velvære

Tabell 8.1.A. En eller flere daglige helseplager

		En eller flere helseplager daglig (%)		
		<i>n</i>	Nei	Ja
6. klasse	Gutt	783	79	21
	Jente	832	70	30
	Total	1615	74	26
8. klasse	Gutt	611	85	15
	Jente	674	72	28
	Total	1285	78	22
10. klasse	Gutt	701	81	19
	Jente	619	66	34
	Total	1320	74	26
1. klasse vgs.	Gutt	711	81	19
	Jente	696	67	33
	Total	1407	74	26

Tabell 8.1.B. En eller flere daglige helseplager. Gutter

			En eller flere helseplager daglig		
			<i>n</i>	Nei	Ja
6. klasse	SØS	Lav	152	82	18
		Middels	473	77	23
		Høy	158	82	18
8. klasse	SØS	Lav	112	77	23
		Middels	379	87	13
		Høy	120	87	13
10. klasse	SØS	Lav	139	72	28
		Middels	421	85	15
		Høy	141	82	18
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	78	22
		Middels	432	84	16
		Høy	141	76	24

Kjønn = Gutt

Tabell 8.1.C. En eller flere daglige helseplager. Jenter

			En eller flere helseplager daglig		
			<i>n</i>	Nei	Ja
6. klasse	SØS	Lav	159	65	35
		Middels	514	71	29
		Høy	159	71	29
8. klasse	SØS	Lav	128	66	34
		Middels	408	72	28
		Høy	138	78	22
10. klasse	SØS	Lav	123	59	41
		Middels	376	66	34
		Høy	120	71	29
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	62	38
		Middels	421	68	32
		Høy	136	69	31

Kjønn = Jente

Tabell 8.2.A. Livstilfredshet, skåre 6 eller høyre på en skala fra 0 til 10.

		Livstilfredshet 6 eller høyere		
		<i>n</i>	Nei	Ja
6. klasse	Gutt	789	9	91
	Jente	832	10	90
	Total	1621	10	90
8. klasse	Gutt	618	9	91
	Jente	668	14	86
	Total	1286	12	88
10. klasse	Gutt	702	11	89
	Jente	614	20	80
	Total	1316	15	85
1. klasse vgs.	Gutt	710	15	85
	Jente	689	22	78
	Total	1399	18	82

Tabell 8.2.B. Livstilfredshet, skåre 6 eller høyre på en skala fra 0 til 10. Gutter

			Livstilfredshet 6 eller høyere		
			<i>n</i>	Nei	Ja
6. klasse	SØS	Lav	157	13	87
		Middels	469	10	90
		Høy	163	2	98
8. klasse	SØS	Lav	116	16	84
		Middels	383	7	93
		Høy	119	8	92
10. klasse	SØS	Lav	136	19	81
		Middels	426	8	92
		Høy	140	10	90
1. klasse vgs.	SØS	Lav	136	19	81
		Middels	430	16	84
		Høy	144	6	94

Kjønn = Gutt

Tabell 8.2.C. Livstilfredshet, skåre 6 eller høyre på en skala fra 0 til 10. Jenter

			Livstilfredshet 6 eller høyere		
			<i>n</i>	Nei	Ja
6. klasse	SØS	Lav	163	11	89
		Middels	512	11	89
		Høy	157	6	94
8. klasse	SØS	Lav	129	22	78
		Middels	402	14	86
		Høy	137	9	91
10. klasse	SØS	Lav	121	28	72
		Middels	374	21	79
		Høy	119	11	89
1. klasse vgs.	SØS	Lav	136	34	66
		Middels	416	19	81
		Høy	137	18	82

Kjønn = Jente

Tabell 8.3.A. Vil du si at din helse er ...?

		Selvrapportert helse				
		<i>n</i>	Svært god	God	Ganske god	Dårlig
6. klasse	Gutt	801	47	37	16	1
	Jente	832	41	38	20	1
	Total	1633	44	37	18	1
8. klasse	Gutt	622	45	42	11	2
	Jente	677	31	51	17	2
	Total	1299	38	46	14	2
10. klasse	Gutt	707	38	46	14	3
	Jente	623	27	55	16	2
	Total	1330	33	50	15	2
1. klasse vgs.	Gutt	717	31	46	19	4
	Jente	694	20	56	21	4
	Total	1411	25	51	20	4

Tabell 8.3.B. Vil du si at din helse er ...? Gutter

			Selvrapportert helse				
			<i>n</i>	Svært god	God	Ganske god	Dårlig
6. klasse	SØS	Lav	159	42	40	16	3
		Middels	479	47	36	16	0
		Høy	163	51	36	13	0
8. klasse	SØS	Lav	117	42	40	15	3
		Middels	385	45	43	11	1
		Høy	120	49	40	9	2
10. klasse	SØS	Lav	139	32	47	14	6
		Middels	427	38	47	13	2
		Høy	141	43	40	16	1
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	28	49	17	6
		Middels	435	29	45	21	4
		Høy	144	37	44	15	3

Kjønn = Gutt

Tabell 8.3.C. Vil du si at din helse er ...? Jenter

			Selvrapportert helse				
			<i>n</i>	Svært god	God	Ganske god	Dårlig
6. klasse	SØS	Lav	162	43	39	18	1
		Middels	514	39	38	21	2
		Høy	156	47	35	17	0
8. klasse	SØS	Lav	128	27	52	16	5
		Middels	409	28	53	18	1
		Høy	140	44	41	14	1
10. klasse	SØS	Lav	125	20	58	17	5
		Middels	378	28	54	17	2
		Høy	120	32	56	12	1
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	11	55	28	6
		Middels	419	22	56	19	3
		Høy	137	21	56	20	3

Kjønn = Jente

Tabell 8.4.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt hodepine?

		Hodepine (%)					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	805	3	7	9	20	61
	Jente	847	6	11	9	21	53
	Total	1652	5	9	9	21	57
8. klasse	Gutt	622	3	6	8	24	59
	Jente	680	6	11	14	27	43
	Total	1302	4	9	11	25	50
10. klasse	Gutt	707	3	7	11	22	57
	Jente	622	8	14	17	26	35
	Total	1329	5	10	14	24	47
1. klasse vgs.	Gutt	713	3	8	10	23	55
	Jente	697	10	17	18	25	31
	Total	1410	6	13	14	24	43

Tabell 8.4.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt hodepine? Gutter

			Hodepine (%)					
			<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	156	3	9	13	11	63
		Middels	486	3	5	7	23	61
		Høy	163	4	9	9	20	58
8. klasse	SØS	Lav	116	9	5	11	19	56
		Middels	385	1	6	9	24	59
		Høy	121	3	7	3	26	61
10. klasse	SØS	Lav	139	6	11	11	21	51
		Middels	426	2	7	12	21	59
		Høy	142	5	4	8	27	56
1. klasse	SØS	Lav	138	4	7	9	25	54
		Middels	433	3	8	11	22	56
vgs.		Høy	142	4	9	9	26	52

Kjønn = Gutt

Tabell 8.4.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt hodepine? Jenter

			Hodepine (%)					
			<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	164	7	9	9	15	61
		Middels	522	6	12	9	22	52
		Høy	161	6	9	10	26	49
8. klasse	SØS	Lav	130	7	13	10	25	45
		Middels	411	6	12	13	29	40
		Høy	139	4	7	20	22	47
10. klasse	SØS	Lav	123	6	15	22	25	32
		Middels	378	8	14	16	26	37
		Høy	121	10	12	17	27	34
1. klasse	SØS	Lav	139	12	19	20	23	27
		Middels	421	10	17	18	25	30
vgs.		Høy	137	8	15	15	28	35

Kjønn = Jente

Tabell 8.5.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vondt i magen?

		Vondt i magen (%)					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	797	3	7	8	31	51
	Jente	845	6	11	10	29	44
	Total	1642	4	9	9	30	48
8. klasse	Gutt	625	3	3	10	29	56
	Jente	678	3	10	14	39	34
	Total	1303	3	6	12	34	45
10. klasse	Gutt	708	2	5	8	28	58
	Jente	622	4	8	12	46	30
	Total	1330	3	6	10	36	45
1. klasse vgs.	Gutt	715	2	4	10	29	56
	Jente	697	4	10	12	51	23
	Total	1412	3	7	11	39	40

Tabell 8.5.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vondt i magen? Gutter

			Vondt i magen (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	152	3	11	10	24	53
		Middels	482	3	6	7	34	50
		Høy	163	4	4	7	32	53
8. klasse	SØS	Lav	119	8	4	8	28	53
		Middels	385	2	3	12	29	55
		Høy	121	2	3	6	29	60
10. klasse	SØS	Lav	139	4	6	7	27	55
		Middels	427	1	5	8	27	59
		Høy	142	4	3	8	29	56
1. klasse	SØS	Lav	139	4	6	10	20	60
		Middels	433	1	3	11	30	55
vgs.		Høy	143	1	6	6	32	55

Kjønn = Gutt

Tabell 8.5.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vondt i magen? Jenter

			Vondt i magen (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	163	7	9	9	22	53
		Middels	521	6	11	11	30	41
		Høy	161	3	12	10	30	45
8. klasse	SØS	Lav	129	4	13	13	38	32
		Middels	410	3	8	14	41	34
		Høy	139	1	10	14	36	39
10. klasse	SØS	Lav	123	7	7	13	45	28
		Middels	378	3	9	11	46	30
		Høy	121	3	5	12	48	32
1. klasse	SØS	Lav	139	4	12	11	53	20
		Middels	421	5	10	12	50	24
vgs.		Høy	137	4	9	14	50	23

Kjønn = Jente

Tabell 8.6.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vondt i ryggen?

		Vondt i ryggen					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	795	4	3	4	15	74
	Jente	845	5	4	4	12	76
	Total	1640	4	4	4	13	75
8. klasse	Gutt	623	3	6	5	16	69
	Jente	679	5	5	8	19	63
	Total	1302	4	6	7	18	66
10. klasse	Gutt	705	7	5	9	20	59
	Jente	621	7	9	9	23	52
	Total	1326	7	7	9	21	56
1. klasse vgs.	Gutt	716	6	7	12	22	53
	Jente	697	12	10	13	25	40
	Total	1413	9	9	13	23	46

Tabell 8.6.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vondt i ryggen? Gutter

			Vondt i ryggen (%)					
			<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	152	4	5	7	14	70
		Middels	481	4	3	4	15	74
		Høy	162	2	2	4	15	77
8. klasse	SØS	Lav	119	4	5	3	17	71
		Middels	383	3	7	7	17	66
		Høy	121	2	5	4	14	74
10. klasse	SØS	Lav	139	13	6	12	18	50
		Middels	424	6	5	7	21	62
		Høy	142	4	4	13	20	58
1. klasse	SØS	Lav	138	7	7	9	20	56
		Middels	434	6	6	12	23	53
vgs.		Middels	434	6	6	12	23	53
		Høy	144	8	10	13	22	49

Kjønn = Gutt

Tabell 8.6.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vondt i ryggen? Jenter

			Vondt i ryggen (%)					
			<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	163	6	5	4	12	74
		Middels	521	5	5	4	12	75
		Høy	161	4	2	3	9	81
8. klasse	SØS	Lav	130	8	6	11	15	61
		Middels	410	5	5	7	20	63
		Høy	139	3	4	9	20	64
10. klasse	SØS	Lav	123	11	13	9	25	42
		Middels	377	7	9	9	21	54
		Høy	121	5	7	7	28	54
1. klasse	SØS	Lav	139	13	15	9	30	33
		Middels	421	11	10	15	23	41
vgs.		Middels	421	11	10	15	23	41
		Høy	137	12	7	12	26	45

Kjønn = Jente

Tabell 8.7.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du følt deg nedfor (trist)?

		Følt deg nedfor (trist) (%)					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	793	4	7	10	25	54
	Jente	843	6	12	12	25	46
	Total	1636	5	10	11	25	50
8. klasse	Gutt	622	2	5	9	28	56
	Jente	678	7	12	14	33	33
	Total	1300	5	9	12	31	44
10. klasse	Gutt	707	3	6	8	26	58
	Jente	621	10	18	21	29	23
	Total	1328	6	11	14	27	42
1. klasse vgs.	Gutt	715	3	9	9	25	54
	Jente	697	9	17	19	31	25
	Total	1412	6	13	14	28	39

Tabell 8.7.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du følt deg nedfor (trist)? Gutter

			Følt deg nedfor (trist) (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	153	4	10	13	20	53
		Middels	479	4	6	10	25	55
		Høy	161	3	6	9	32	50
8. klasse	SØS	Lav	118	5	6	10	20	58
		Middels	383	2	6	10	31	52
		Høy	121	2	2	4	29	64
10. klasse	SØS	Lav	139	7	7	8	19	58
		Middels	426	2	5	7	28	58
		Høy	142	1	5	10	25	58
1. klasse	SØS	Lav	138	7	10	8	22	54
		Middels	433	3	9	10	27	51
		Høy	144	2	8	7	22	62

Kjønn = Gutt

Tabell 8.7.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du følt deg nedfor (trist)? Jenter

			Følt deg nedfor (trist) (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	164	7	13	7	17	56
		Middels	519	6	12	13	26	43
		Høy	160	4	11	15	26	44
8. klasse	SØS	Lav	130	9	19	16	32	23
		Middels	409	7	12	14	30	36
		Høy	139	6	5	12	42	35
10. klasse	SØS	Lav	123	13	19	22	26	20
		Middels	378	10	17	21	28	24
		Høy	120	5	18	19	33	25
1. klasse	SØS	Lav	139	12	22	16	28	22
		Middels	421	9	16	19	31	24
		Høy	137	6	15	20	31	28

Kjønn = Jente

Tabell 8.8.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært irritable eller i dårlig humør?

		Vært irritable eller i dårlig humør (%)					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	796	4	11	18	32	36
	Jente	842	7	14	18	29	33
	Total	1638	5	13	18	30	34
8. klasse	Gutt	621	4	13	19	37	26
	Jente	679	7	15	25	33	19
	Total	1300	6	14	22	35	23
10. klasse	Gutt	704	4	11	26	35	24
	Jente	620	9	24	24	30	13
	Total	1324	6	17	25	33	19
1. klasse vgs.	Gutt	714	4	13	22	38	22
	Jente	697	7	23	26	33	12
	Total	1411	6	18	24	35	17

Tabell 8.8.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært irritabel eller i dårlig humør? Gutter

			Vært irritabel eller i dårlig humør (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	153	5	9	18	32	36
		Middels	480	4	11	18	30	37
		Høy	163	3	12	18	36	31
8. klasse	SØS	Lav	117	8	16	20	28	28
		Middels	383	2	14	20	39	25
		Høy	121	4	10	17	40	28
10. klasse	SØS	Lav	139	6	14	22	36	22
		Middels	424	4	9	27	37	24
		Høy	141	4	13	30	27	26
1. klasse	SØS	Lav	138	9	11	16	35	29
		Middels	433	3	13	23	38	22
		Høy	143	3	13	27	41	17

Kjønn = Gutt

Tabell 8.8.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært irritabel eller i dårlig humør? Jenter

			Vært irritabel eller i dårlig humør (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	161	9	11	12	22	46
		Middels	520	5	15	19	30	31
		Høy	161	11	14	19	30	27
8. klasse	SØS	Lav	130	8	18	26	28	20
		Middels	411	8	15	23	35	19
		Høy	138	7	12	31	33	17
10. klasse	SØS	Lav	123	11	30	27	22	11
		Middels	377	8	24	25	29	14
		Høy	120	8	18	20	43	12
1. klasse	SØS	Lav	139	9	27	18	35	11
		Middels	421	7	24	28	31	11
		Høy	137	7	16	28	35	15

Kjønn = Jente

Tabell 8.9.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært nervøs?

		Nervøs (%)					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	796	3	5	10	29	53
	Jente	843	6	10	12	26	46
	Total	1639	4	8	11	28	49
8. klasse	Gutt	622	3	7	14	30	47
	Jente	678	5	11	18	31	35
	Total	1300	4	9	16	30	40
10. klasse	Gutt	708	2	8	17	31	43
	Jente	622	4	14	20	32	30
	Total	1330	3	11	18	31	37
1. klasse vgs.	Gutt	714	2	6	15	32	44
	Jente	697	5	12	18	33	32
	Total	1411	4	9	16	33	38

Tabell 8.9.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært nervøs? Gutter

			Nervøs (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	153	3	3	11	26	56
		Middels	480	3	6	9	30	52
		Høy	163	3	5	10	30	52
8. klasse	SØS	Lav	117	5	12	14	26	44
		Middels	384	2	6	13	33	46
		Høy	121	3	5	16	23	53
10. klasse	SØS	Lav	139	5	10	20	18	47
		Middels	427	0	8	16	31	44
		Høy	142	3	7	15	40	35
1. klasse	SØS	Lav	138	6	5	12	31	46
		Middels	432	2	6	16	35	42
vgs.		Høy	144	1	7	17	26	49

Kjønn = Gutt

Tabell 8.9.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært nervøs? Jenter

			Nervøs (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	164	7	10	8	26	49
		Middels	519	7	11	11	27	44
		Høy	160	2	9	17	24	49
8. klasse	SØS	Lav	129	9	16	15	27	33
		Middels	410	4	10	20	29	36
		Høy	139	2	9	16	40	32
10. klasse	SØS	Lav	123	6	16	20	26	32
		Middels	378	4	14	21	33	29
		Høy	121	3	11	20	34	32
1. klasse	SØS	Lav	139	6	14	17	32	31
		Middels	421	5	11	20	32	32
vgs.		Høy	137	7	12	12	38	31

Kjønn = Jente

Tabell 8.10.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vanskelig for å sovne?

		Vanskelig for å sovne (%)					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	805	12	9	13	13	53
	Jente	844	14	13	12	17	45
	Total	1649	13	11	12	15	49
8. klasse	Gutt	620	8	9	12	17	53
	Jente	680	9	13	14	21	43
	Total	1300	9	11	13	19	48
10. klasse	Gutt	708	8	9	12	19	52
	Jente	622	12	14	15	18	42
	Total	1330	10	11	13	18	47
1. klasse vgs.	Gutt	717	9	13	11	22	46
	Jente	697	12	13	14	21	39
	Total	1414	11	13	13	21	43

**Tabell 8.10.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vanskelig for å sovne?
Gutter**

			Vanskelig for å sovne (%)					
			<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	154	10	15	10	11	55
		Middels	487	15	8	13	13	51
		Høy	164	7	8	13	18	54
8. klasse	SØS	Lav	116	14	6	9	6	66
		Middels	383	8	10	12	19	51
		Høy	121	5	9	15	21	50
10. klasse	SØS	Lav	140	14	6	8	16	56
		Middels	426	6	10	13	19	51
		Høy	142	7	8	15	18	52
1. klasse	SØS	Lav	138	8	14	9	21	48
		Middels	434	8	13	12	21	46
vgs.		Høy	145	12	9	10	23	46

Kjønn = Gutt

**Tabell 8.10.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vanskelig for å sovne?
Jenter**

			Vanskelig for å sovne (%)					
			<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	SØS	Lav	164	18	7	8	17	49
		Middels	519	13	14	13	17	43
		Høy	161	13	14	10	17	47
8. klasse	SØS	Lav	130	14	15	18	17	37
		Middels	411	9	11	14	22	45
		Høy	139	6	16	9	24	45
10. klasse	SØS	Lav	123	14	14	15	15	43
		Middels	379	11	14	14	18	42
		Høy	120	11	13	17	19	40
1. klasse	SØS	Lav	139	12	19	14	19	37
		Middels	421	13	13	14	18	41
vgs.		Høy	137	11	9	16	30	34

Kjønn = Jente

Tabell 8.11.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært svimmel?

		Svimmel (%)					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	795	3	4	5	17	71
	Jente	847	3	6	7	13	72
	Total	1642	3	5	6	15	72
8. klasse	Gutt	620	2	4	7	17	70
	Jente	679	4	8	9	17	62
	Total	1299	3	6	8	17	66
10. klasse	Gutt	707	2	4	7	20	67
	Jente	623	4	12	8	21	55
	Total	1330	3	7	8	20	62
1. klasse vgs.	Gutt	716	3	6	7	18	67
	Jente	696	4	10	12	22	52
	Total	1412	4	8	10	20	59

Tabell 8.11.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært svimmel? Gutter

			Svimmel (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	153	1	5	4	16	74
		Middels	480	3	3	5	18	70
		Høy	162	2	5	6	15	72
8. klasse	SØS	Lav	116	5	4	7	17	66
		Middels	384	2	3	9	17	70
		Høy	120	2	5	3	16	75
10. klasse	SØS	Lav	139	4	6	11	14	65
		Middels	426	2	3	7	21	67
		Høy	142	1	1	7	20	70
1. klasse	SØS	Lav	138	5	4	3	17	72
		Middels	434	2	6	8	19	65
vgs.		Middels	434	2	6	8	19	65
		Høy	144	4	5	10	15	66

Kjønn = Gutt

Tabell 8.11.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært svimmel? Jenter

			Svimmel (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	165	4	5	8	9	74
		Middels	522	3	6	6	13	72
		Høy	160	1	6	9	15	69
8. klasse	SØS	Lav	130	5	15	8	12	59
		Middels	410	5	6	9	19	62
		Høy	139	2	6	7	19	66
10. klasse	SØS	Lav	123	5	11	10	25	50
		Middels	379	4	12	7	20	57
		Høy	121	2	12	11	20	55
1. klasse	SØS	Lav	139	4	13	9	22	52
		Middels	421	4	10	13	23	50
vgs.		Middels	421	4	10	13	23	50
		Høy	136	7	6	11	21	56

Kjønn = Jente

Tabell 8.12.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vondt i nakke og skulderen?

		Vondt i nakke og skulderen					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	795	4	6	6	19	64
	Jente	839	5	5	8	18	64
	Total	1634	5	6	7	19	64
8. klasse	Gutt	619	4	7	9	21	59
	Jente	673	6	8	11	22	53
	Total	1292	5	7	10	22	56
10. klasse	Gutt	705	5	7	10	23	56
	Jente	621	8	13	11	24	45
	Total	1326	6	10	10	24	51
1. klasse vgs.	Gutt	715	5	8	10	21	56
	Jente	693	13	15	15	21	36
	Total	1408	9	11	13	21	46

Tabell 8.12.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vondt i nakke og skulderen? Gutter

			Vondt i nakke og skulderen (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	154	4	10	5	22	59
		Middels	479	5	6	6	17	67
		Høy	162	2	5	8	23	62
8. klasse	SØS	Lav	117	5	9	10	16	60
		Middels	380	3	6	11	21	59
		Høy	122	3	7	2	26	61
10. klasse	SØS	Lav	139	7	11	6	21	55
		Middels	424	5	5	9	23	58
		Høy	142	2	8	14	23	53
1. klasse	SØS	Lav	138	5	10	7	22	55
		Middels	433	5	7	12	19	56
vgs.		Middels	433	5	7	12	19	56
		Høy	144	5	6	8	26	55

Kjønn = Gutt

Tabell 8.12.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt vondt i nakke og skulderen? Jenter

			Vondt i nakke og skulderen (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	162	5	5	9	15	65
		Middels	517	4	6	8	19	63
		Høy	160	7	3	7	18	66
8. klasse	SØS	Lav	129	10	9	15	22	45
		Middels	405	6	6	11	20	57
		Høy	139	3	10	9	29	49
10. klasse	SØS	Lav	122	11	17	9	25	38
		Middels	378	6	11	11	25	48
		Høy	121	9	14	11	23	43
1. klasse	SØS	Lav	138	15	11	15	25	33
		Middels	420	13	16	17	19	35
vgs.		Middels	420	13	16	17	19	35
		Høy	135	13	14	8	26	39

Kjønn = Jente

Tabell 8.13.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært lei og utslitt (sliten)?

		Lei og utslitt (sliten) (%)					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	797	8	14	18	25	34
	Jente	832	9	15	18	25	34
	Total	1629	8	15	18	25	34
8. klasse	Gutt	621	8	12	23	25	31
	Jente	675	11	16	21	31	21
	Total	1296	9	14	22	28	26
10. klasse	Gutt	705	10	14	23	27	26
	Jente	618	15	27	20	27	11
	Total	1323	12	20	22	27	19
1. klasse vgs.	Gutt	716	11	17	24	26	22
	Jente	691	21	23	21	24	11
	Total	1407	16	20	22	25	17

**Tabell 8.13.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært lei og utslitt (sliten)?
Gutter**

			Lei og utslitt (sliten) (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	153	8	10	18	24	39
		Middels	482	8	14	20	27	32
		Høy	162	6	19	15	23	37
8. klasse	SØS	Lav	117	13	11	18	26	32
		Middels	383	7	14	24	25	31
		Høy	121	9	7	26	26	31
10. klasse	SØS	Lav	138	13	14	20	27	27
		Middels	425	9	14	24	27	26
		Høy	142	8	13	22	29	27
1. klasse	SØS	Lav	138	9	16	17	27	31
vgs.		Middels	435	11	17	25	26	20
		Høy	143	11	17	27	24	20

Kjønn = Gutt

**Tabell 8.13.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært lei og utslitt (sliten)?
Jenter**

			Lei og utslitt (sliten) (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	159	11	11	14	23	42
		Middels	512	9	16	18	26	31
		Høy	161	6	16	21	22	35
8. klasse	SØS	Lav	129	12	22	20	25	21
		Middels	408	12	15	21	32	20
		Høy	138	6	12	24	35	24
10. klasse	SØS	Lav	123	20	28	20	22	11
		Middels	374	14	26	22	28	10
		Høy	121	15	27	17	29	12
1. klasse	SØS	Lav	137	23	28	18	20	10
vgs.		Middels	417	21	22	24	23	11
		Høy	137	17	23	17	31	12

Kjønn = Jente

Tabell 8.14.A. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært redd?

		Redd (%)					
		<i>n</i>	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
6. klasse	Gutt	793	2	4	3	14	77
	Jente	840	5	5	6	18	65
	Total	1633	3	5	5	16	71
8. klasse	Gutt	619	1	1	3	13	82
	Jente	675	3	4	8	18	67
	Total	1294	2	3	6	15	74
10. klasse	Gutt	704	1	1	3	11	84
	Jente	617	3	5	6	19	66
	Total	1321	2	3	4	15	76
1. klasse vgs.	Gutt	715	2	1	3	12	82
	Jente	693	4	4	8	22	62
	Total	1408	3	3	5	17	72

Tabell 8.14.B. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært redd? Gutter

			Redd (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	153	2	3	5	8	82
		Middels	478	2	4	3	16	75
		Høy	162	1	6	1	15	77
8. klasse	SØS	Lav	117	3	3	2	11	82
		Middels	381	1	1	4	13	81
		Høy	121	0	0	1	13	86
10. klasse	SØS	Lav	139	4	2	2	12	80
		Middels	424	0	1	3	11	85
		Høy	141	1	0	2	10	87
1. klasse	SØS	Lav	138	4	0	2	16	78
		Middels	434	0	2	3	12	83
		Høy	143	2	2	5	6	85

Kjønn = Gutt

Tabell 8.14.C. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du vært redd? Jenter

			Redd (%)					
				Omtrent hver	Mer enn én	Omtrent hver	Omtrent hver	Sjelden eller
			<i>n</i>	dag	gang i uken	uke	måned	aldri
6. klasse	SØS	Lav	163	7	4	6	16	67
		Middels	518	5	6	5	18	66
		Høy	159	2	5	9	22	62
8. klasse	SØS	Lav	130	8	7	11	18	55
		Middels	406	2	3	8	18	69
		Høy	139	1	4	4	17	74
10. klasse	SØS	Lav	123	0	7	7	20	66
		Middels	374	3	5	7	20	64
		Høy	120	4	3	4	15	74
1. klasse	SØS	Lav	138	4	11	9	23	53
		Middels	420	3	4	8	23	62
		Høy	135	4	1	5	19	72

Kjønn = Jente

Tabeller skoletrivsel og skolestress

Tabell 9.1.A. Hvordan liker du deg på skolen akkurat nå for tiden?

		Liker skolen (%)				
		<i>n</i>	Veldig godt	Ganske godt	Ikke særlig godt	Ikke i det hele tatt
6. klasse	Gutt	819	46	42	10	3
	Jente	834	48	41	8	3
	Total	1653	47	41	9	3
8. klasse	Gutt	617	37	49	10	4
	Jente	671	44	45	9	2
	Total	1288	41	47	9	3
10. klasse	Gutt	698	29	54	13	5
	Jente	621	31	50	15	3
	Total	1319	30	52	14	4
1. klasse vgs.	Gutt	705	36	51	10	3
	Jente	692	40	49	9	3
	Total	1397	38	50	9	3

Tabell 9.1.B. Hvordan liker du deg på skolen akkurat nå for tiden? Gutter

			Liker skolen (%)				
			<i>n</i>	Veldig godt	Ganske godt	Ikke særlig godt	Ikke i det hele tatt
6. klasse	SØS	Lav	162	43	37	17	3
		Middels	493	47	41	10	3
		Høy	164	44	50	5	1
8. klasse	SØS	Lav	117	28	54	8	10
		Middels	380	38	48	12	3
		Høy	120	45	48	5	2
10. klasse	SØS	Lav	131	24	54	15	6
		Middels	425	30	52	13	5
		Høy	142	30	58	9	4
1. klasse vgs.	SØS	Lav	137	35	47	12	5
		Middels	428	36	53	9	2
		Høy	140	37	50	10	3

Kjønn = Gutt

Tabell 9.1.C. Hvordan liker du deg på skolen akkurat nå for tiden? Jenter

			Liker skolen (%)				
			<i>n</i>	Veldig godt	Ganske godt	Ikke særlig godt	Ikke i det hele tatt
6. klasse	SØS	Lav	166	47	40	8	5
		Middels	511	48	42	8	3
		Høy	157	51	39	8	1
8. klasse	SØS	Lav	129	36	46	14	5
		Middels	404	42	47	9	2
		Høy	138	57	37	6	1
10. klasse	SØS	Lav	121	21	58	15	7
		Middels	379	34	49	15	3
		Høy	121	34	47	17	2
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	38	43	12	6
		Middels	418	40	49	8	3
		Høy	136	39	53	6	2

Kjønn = Jente

Tabell 9.2.A. Hvor stresset blir du av skolearbeidet (både arbeid du skal gjøre på skolen og lekser)?

		Stresset av skolearbeid (%)				
		<i>n</i>	Ikke i det hele tatt	Litt	Ganske mye	Veldig mye
6. klasse	Gutt	820	30	55	9	5
	Jente	844	25	61	10	4
	Total	1664	27	58	10	5
8. klasse	Gutt	617	21	52	17	10
	Jente	675	11	55	21	13
	Total	1292	15	54	19	11
10. klasse	Gutt	697	12	43	29	16
	Jente	621	6	35	35	24
	Total	1318	9	39	32	20
1. klasse vgs.	Gutt	705	20	46	21	13
	Jente	695	5	43	34	17
	Total	1400	13	45	28	15

Tabell 9.2.B. Hvor stresset blir du av skolearbeidet (både arbeid du skal gjøre på skolen og lekser)? Gutter

			Stresset av skolearbeid (%)				
			Ikke i det hele				
			<i>n</i>	tatt	Litt	Ganske mye	Veldig mye
6. klasse	SØS	Lav	163	30	51	11	8
		Middels	492	28	57	10	5
		Høy	165	37	53	7	3
8. klasse	SØS	Lav	117	23	47	20	10
		Middels	379	18	53	18	11
		Høy	121	27	55	13	5
10. klasse	SØS	Lav	131	12	35	34	18
		Middels	426	11	43	29	17
		Høy	140	16	47	27	10
1. klasse vgs.	SØS	Lav	136	20	40	21	19
		Middels	428	18	48	21	13
		Høy	141	26	46	19	9

Kjønn = Gutt

Tabell 9.2.C. Hvor stresset blir du av skolearbeidet (både arbeid du skal gjøre på skolen og lekser)? Jenter

			Stresset av skolearbeid				
			Ikke i det hele				
			<i>n</i>	tatt	Litt	Ganske mye	Veldig mye
6. klasse	SØS	Lav	168	22	65	10	3
		Middels	518	22	62	11	5
		Høy	158	34	57	8	1
8. klasse	SØS	Lav	131	7	53	21	19
		Middels	405	11	56	21	12
		Høy	139	12	55	22	10
10. klasse	SØS	Lav	123	4	33	35	28
		Middels	377	7	35	37	21
		Høy	121	7	36	30	28
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	7	38	35	20
		Middels	420	5	43	35	17
		Høy	136	4	49	32	15

Kjønn = Jente

Tabell 9.3.A. Hva tror du kontaktlæreren din mener om skoleresultatene dine sammenlignet med klassekameratene dine? Han/hun mener jeg er...:

		Kontaktlærers vurdering av skoleresultater (%)				
		<i>n</i>	Veldig god	God	Middels	Dårligere enn middels
6. klasse	Gutt	813	26	48	23	3
	Jente	833	30	47	21	2
	Total	1646	28	48	22	3
8. klasse	Gutt	603	17	45	32	6
	Jente	665	17	46	33	4
	Total	1268	17	46	32	5
10. klasse	Gutt	694	13	36	38	13
	Jente	619	16	34	39	10
	Total	1313	15	35	39	12
1. klasse vgs.	Gutt	705	13	35	41	10
	Jente	691	12	38	42	9
	Total	1396	12	37	41	10

Tabell 9.3.B. Hva tror du kontaktlæreren din mener om skoleresultatene dine sammenlignet med klassekameratene dine? Han/hun mener jeg er...: Gutter

			Kontaktlærers vurdering av skoleresultater (%)				
			n	Veldig god	God	Middels	Dårligere enn
							middels
6. klasse	SØS	Lav	160	27	44	24	5
		Middels	491	24	50	24	3
		Høy	162	31	48	19	2
8. klasse	SØS	Lav	113	14	30	42	14
		Middels	371	13	48	33	6
		Høy	119	33	49	18	0
10. klasse	SØS	Lav	130	8	29	42	20
		Middels	422	12	36	39	14
		Høy	142	21	42	33	4
1. klasse vgs.	SØS	Lav	136	13	26	46	15
		Middels	428	13	38	40	9
		Høy	141	12	38	40	10

Kjønn = Gutt

Tabell 9.3.C. Hva tror du kontaktlæreren din mener om skoleresultatene dine sammenlignet med klassekameratene dine? Han/hun mener jeg er...: Jenter

			Kontaktlærers vurdering av skoleresultater (%)				
			n	Veldig god	God	Middels	Dårligere enn
							middels
6. klasse	SØS	Lav	163	24	45	28	3
		Middels	515	29	47	22	2
		Høy	155	39	48	12	2
8. klasse	SØS	Lav	129	12	36	45	6
		Middels	400	13	49	33	4
		Høy	136	32	46	20	2
10. klasse	SØS	Lav	122	5	28	44	23
		Middels	376	18	34	40	9
		Høy	121	24	41	32	2
1. klasse vgs.	SØS	Lav	138	9	25	51	15
		Middels	417	12	41	40	7
		Høy	136	15	41	38	7

Kjønn = Jente

Tabeller mobbing

Tabell 10.1.A. Hvor ofte er du blitt mobbet på skolen de siste månedene?

		Blitt mobbet (%)					
		<i>n</i>	Ikke blitt mobbet	Bare en sjelden gang	2-3 ganger i måneden	Omtrent en gang i uken	Flere ganger i uken
6. klasse	Gutt	792	70	19	5	3	3
	Jente	823	69	20	5	3	3
	Total	1615	69	20	5	3	3
8. klasse	Gutt	601	71	20	4	2	2
	Jente	665	76	17	3	2	2
	Total	1266	74	18	3	2	2
10. klasse	Gutt	684	76	15	3	2	4
	Jente	616	81	13	3	2	1
	Total	1300	78	14	3	2	2
1. klasse vgs.	Gutt	693	78	14	2	2	3
	Jente	691	88	9	2	1	1
	Total	1384	83	11	2	2	2

Tabell 10.1.B. Hvor ofte er du blitt mobbet på skolen de siste månedene? Gutter

			Blitt mobbet (%)					
			<i>n</i>	Ikke blitt mobbet	Bare en sjelden gang	2-3 ganger i måneden	Omtrent en gang i uken	Flere ganger i uken
6. klasse	SØS	Lav	155	71	14	8	1	6
		Middels	475	69	20	5	4	3
		Høy	162	73	20	3	2	1
8. klasse	SØS	Lav	116	66	21	4	3	6
		Middels	374	70	22	4	2	2
		Høy	111	80	14	1	3	2
10. klasse	SØS	Lav	129	70	16	4	6	4
		Middels	417	78	15	2	1	5
		Høy	138	78	16	4	1	0
1. klasse	SØS	Lav	125	75	11	3	2	8
		vgs.	Middels	425	77	16	2	3
		Høy	143	83	13	1	1	2

Kjønn = Gutt

Tabell 10.1.C. Hvor ofte er du blitt mobbet på skolen de siste månedene? Jenter

			Blitt mobbet (%)					
			<i>n</i>	Ikke blitt mobbet	Bare en sjelden gang	2-3 ganger i måneden	Omtrent en gang i uken	Flere ganger i uken
6. klasse	SØS	Lav	159	64	23	4	4	6
		Middels	509	68	21	6	2	3
		Høy	155	77	14	3	3	3
8. klasse	SØS	Lav	125	64	22	3	2	8
		Middels	404	77	17	3	2	0
		Høy	136	85	10	2	1	1
10. klasse	SØS	Lav	120	77	18	3	3	0
		Middels	377	82	12	2	2	2
		Høy	119	82	13	3	2	0
1. klasse	SØS	Lav	137	88	8	1	2	1
		vgs.	Middels	417	86	10	2	1
		Høy	137	93	4	2	0	0

Kjønn = Jente

Tabell 10.2.A. Hvor ofte har du selv vært med på å mobbe en annen elev / andre elever på skolen de siste månedene?

		Mobbet andre (%)					
		<i>n</i>	Ikke mobbet andre	Bare en sjelden gang	2-3 ganger i måneden	Omtrent en gang i uken	Flere ganger i uken
6. klasse	Gutt	805	74	20	4	2	1
	Jente	831	84	13	2	0	0
	Total	1636	79	17	3	1	1
8. klasse	Gutt	603	67	25	4	2	2
	Jente	670	84	14	1	0	1
	Total	1273	76	19	2	1	1
10. klasse	Gutt	691	62	28	5	2	2
	Jente	621	84	13	2	1	0
	Total	1312	73	21	3	1	1
1. klasse vgs.	Gutt	702	67	25	4	1	3
	Jente	692	87	11	1	0	0
	Total	1394	77	18	3	1	2

Tabell 10.2.B. Hvor ofte har du selv vært med på å mobbe en annen elev / andre elever på skolen de siste månedene? Gutter

			Mobbet andre (%)					
			<i>n</i>	Ikke mobbet andre	Bare en sjelden gang	2-3 ganger i måneden	Omtrent en gang i uken	Flere ganger i uken
6. klasse	SØS	Lav	158	77	15	5	2	1
		Middels	482	73	21	3	2	1
		Høy	165	72	21	4	1	1
8. klasse	SØS	Lav	115	63	23	5	4	5
		Middels	374	65	28	4	1	1
		Høy	114	76	17	3	3	2
10. klasse	SØS	Lav	130	57	30	5	3	5
		Middels	421	62	29	5	1	3
		Høy	140	67	26	2	4	0
1. klasse vgs.	SØS	Lav	133	66	25	2	3	5
		Middels	427	68	25	4	1	2
		Høy	142	65	26	5	0	4

Kjønn = Gutt

Tabell 10.2.C. Hvor ofte har du selv vært med på å mobbe en annen elev / andre elever på skolen de siste månedene? Jenter

			Mobbet andre (%)					
			<i>n</i>	Ikke mobbet andre	Bare en sjelden gang	2-3 ganger i måneden	Omtrent en gang i uken	Flere ganger i uken
6. klasse	SØS	Lav	161	83	14	2	1	1
		Middels	513	85	13	2	0	0
		Høy	157	83	15	1	1	1
8. klasse	SØS	Lav	129	79	17	1	0	3
		Middels	404	86	14	1	0	0
		Høy	137	85	15	0	0	0
10. klasse	SØS	Lav	122	84	9	4	1	2
		Middels	378	84	15	1	1	0
		Høy	121	85	12	2	1	0
1. klasse vgs.	SØS	Lav	139	86	11	2	0	1
		Middels	417	87	12	1	0	0
		Høy	136	90	7	1	0	1

Kjønn = Jente

Tabeller skjermatferd og problematisk dataspilling

Tabell 11.1.A. Ukedager: Hvor mange timer om dagen pleier du å se på TV i fritiden din (regn også med video og DVD)?

		Timer TV, video, DVD (%)									
		Ikke i det									7 timer
		<i>n</i>	hele tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	eller mer
6. klasse	Gutt	464	5	22	27	26	13	6	1	1	0
	Jente	493	7	22	30	23	10	5	2	1	2
	Total	957	6	22	28	24	11	6	1	1	1
8. klasse	Gutt	579	4	13	24	31	12	9	3	1	3
	Jente	643	4	14	21	25	19	9	4	2	2
	Total	1222	4	14	22	28	16	9	3	1	3
10. klasse	Gutt	520	5	11	20	26	18	14	3	1	2
	Jente	481	6	9	20	26	23	9	4	2	2
	Total	1001	6	10	20	26	20	11	3	1	2
1. klasse vgs.	Gutt	494	9	12	17	26	16	7	5	2	5
	Jente	428	6	14	18	25	17	11	4	3	2
	Total	922	7	13	18	25	16	9	5	3	4

Tabell 11.1.B. Ukedager: Hvor mange timer om dagen pleier du å se på TV i fritiden din (regn også med video og DVD)? Gutter

		Timer TV, video, DVD (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
6. klasse	SØS Lav	92	4	24	27	24	14	3	1	1	1
	Middels	272	4	22	26	25	13	6	1	1	0
	Høy	100	6	20	26	30	10	6	1	1	0
8. klasse	SØS Lav	106	4	16	21	33	8	8	5	1	6
	Middels	361	4	11	25	30	13	11	2	2	3
	Høy	112	4	17	25	32	13	6	1	1	2
10. klasse	SØS Lav	82	7	12	21	22	16	15	2	1	4
	Middels	328	6	11	17	26	20	16	2	1	2
	Høy	110	1	12	28	31	13	7	5	1	2
1. klasse	SØS Lav	96	16	11	16	23	14	5	6	2	7
	Middels	323	8	11	18	28	16	9	5	2	5
vgs.	Høy	75	4	16	16	23	20	3	7	7	5

Kjønn = Gutt

Tabell 11.1.C. Ukedager: Hvor mange timer om dagen pleier du å se på TV i fritiden din (regn også med video og DVD)? Jenter

		Timer TV, video, DVD (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
6. klasse	SØS Lav	99	8	24	27	17	13	6	2	0	2
	Middels	294	4	21	32	25	8	5	2	1	2
	Høy	100	14	20	27	22	10	5	1	1	0
8. klasse	SØS Lav	123	5	15	20	17	18	11	6	5	4
	Middels	384	4	13	18	27	21	10	4	1	2
	Høy	136	3	15	28	28	16	6	2	0	1
10. klasse	SØS Lav	92	7	9	14	18	27	11	7	3	4
	Middels	282	7	7	21	29	22	8	3	2	1
	Høy	107	4	13	20	25	23	8	5	0	2
1. klasse	SØS Lav	69	6	12	14	20	13	16	7	7	4
	Middels	310	6	14	18	26	18	11	3	2	2
vgs.	Høy	49	4	22	24	22	12	4	6	4	0

Kjønn = Jente

Tabell 11.2.A. I helgen: Hvor mange timer om dagen pleier du å se på TV i fritiden din (regn også med video og DVD)?

		Timer TV, video, DVD (%)									
		n	Ikke i det							7 timer eller mer	
			hele tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
6. klasse	Gutt	463	4	10	18	23	21	14	6	3	2
	Jente	491	4	11	18	26	21	12	4	2	1
	Total	954	4	10	18	24	21	13	5	3	2
8. klasse	Gutt	570	2	6	12	23	24	14	10	4	6
	Jente	643	1	5	11	24	25	17	8	5	4
	Total	1213	2	5	12	23	24	16	9	5	5
10. klasse	Gutt	517	4	5	10	19	22	19	12	5	4
	Jente	480	2	4	8	23	23	20	13	5	3
	Total	997	3	4	9	21	22	19	12	5	4
1. klasse vgs.	Gutt	499	6	4	8	19	24	16	9	4	10
	Jente	428	2	2	11	21	21	17	14	6	6
	Total	927	4	3	9	20	23	17	11	5	8

Tabell 11.2.B. I helgen: Hvor mange timer om dagen pleier du å se på TV i fritiden din (regn også med video og DVD)? Gutter

		Timer TV, video, DVD (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
6. klasse	SØS Lav	91	4	10	18	22	23	11	5	2	4
	Middels	272	4	10	17	23	21	15	6	3	2
	Høy	100	2	9	19	25	20	13	7	5	0
8. klasse	SØS Lav	105	4	6	16	16	23	12	9	5	10
	Middels	356	2	6	11	23	25	16	8	4	6
	Høy	109	3	6	11	27	22	11	16	3	3
10. klasse	SØS Lav	82	6	4	9	20	20	16	13	6	7
	Middels	326	4	5	10	16	25	18	13	6	3
	Høy	109	0	6	11	28	16	23	7	4	6
1. vgs.	SØS Lav	97	6	7	8	24	22	14	3	4	11
	Middels	327	6	4	8	19	25	17	9	4	9
	Høy	75	4	3	9	13	25	19	15	1	11

Kjønn = Gutt

Tabell 11.2.C. I helgen: Hvor mange timer om dagen pleier du å se på TV i fritiden din (regn også med video og DVD)? Jenter

		Timer TV, video, DVD (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
6. klasse	SØS Lav	99	6	11	16	30	16	13	2	3	2
	Middels	293	3	11	18	26	22	11	6	3	2
	Høy	99	3	11	21	21	25	14	3	1	0
8. klasse	SØS Lav	120	3	8	8	21	19	17	10	8	7
	Middels	390	1	4	12	24	23	18	9	5	3
	Høy	133	1	5	13	26	34	12	5	4	2
10. klasse	SØS Lav	92	2	7	8	18	14	16	11	14	10
	Middels	281	2	3	9	24	25	21	11	3	1
	Høy	107	2	3	7	24	24	20	17	1	3
1. vgs.	SØS Lav	67	3	3	10	18	19	13	16	3	13
	Middels	313	2	2	10	22	22	18	13	6	4
	Høy	48	0	0	17	19	23	13	15	10	4

Kjønn = Jente

Tabell 11.3.A. Ukedager: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke på PC-spill eller TV-spill (Playstation, Xbox, GameCube etc.) på fritiden din?

		Timer PC-spill / TV-spill (%)									
		n	Ikke i det		1	2	3	4	5	6	7 timer eller mer
			hele tatt	½ time							
8. klasse	Gutt	571	13	13	19	24	13	8	4	1	3
	Jente	640	60	15	10	5	6	1	1	0	1
	Total	1211	38	14	15	14	9	4	3	1	2
10. klasse	Gutt	519	14	9	16	20	17	12	5	1	5
	Jente	483	68	12	6	7	3	2	1	0	0
	Total	1002	40	10	11	14	10	7	3	1	3
1. klasse	Gutt	499	15	12	16	18	14	11	4	4	6
vgs.	Jente	429	67	13	5	5	2	3	1	1	1
	Total	928	39	12	11	12	8	8	3	3	4

Tabell 11.3.B. Ukedager: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke på PC-spill eller TV-spill (Playstation, Xbox, GameCube etc.) på fritiden din? Gutter

		Timer PC-spill / TV-spill (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
8.	SØS Lav	104	15	9	16	21	13	12	4	3	7
klasse	Middels	357	11	14	19	25	14	8	5	1	3
	Høy	110	19	15	23	24	10	5	4	1	0
	SØS Lav	83	23	10	12	12	13	14	7	0	8
klasse	Middels	327	13	8	15	20	19	12	6	2	5
	Høy	109	12	12	20	26	14	10	2	1	4
	SØS Lav	99	19	9	13	16	12	7	5	5	13
klasse	Middels	325	14	12	17	19	13	13	4	3	4
	vgs. Høy	75	12	15	15	17	19	11	4	3	5

Kjønn = Gutt

Tabell 11.3.C. Ukedager: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke på PC-spill eller TV-spill (Playstation, Xbox, GameCube etc.) på fritiden din? Jenter

		Timer PC-spill / TV-spill (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
8.	SØS Lav	121	51	16	7	8	7	3	2	2	3
klasse	Middels	383	61	14	11	5	6	1	1	0	1
	Høy	136	62	18	10	1	4	2	1	0	1
	SØS Lav	92	63	12	9	5	4	2	3	0	1
klasse	Middels	282	70	12	5	7	2	2	1	0	0
	Høy	109	68	11	6	7	5	1	1	1	0
	SØS Lav	69	64	12	3	7	1	4	3	1	4
klasse	Middels	311	67	14	4	5	3	4	1	1	1
	vgs. Høy	49	78	6	10	2	0	2	0	2	0

Kjønn = Jente

Tabell 11.4.A. I helgen: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke på PC-spill eller TV-spill (Playstation, Xbox, GameCube etc.) på fritiden din?

		Timer PC-spill / TV-spill (%)									
		n	Ikke i det		1	2	3	4	5	6	7 timer eller mer
			hele tatt	½ time							
8. klasse	Gutt	574	9	6	13	21	19	13	6	5	7
	Jente	640	48	17	14	8	5	4	2	1	2
	Total	1214	30	12	13	14	11	9	4	3	4
10. klasse	Gutt	515	12	5	9	12	17	14	11	7	13
	Jente	481	60	13	9	5	5	3	1	1	2
	Total	996	35	9	9	9	11	9	6	4	8
1. klasse	Gutt	499	13	8	8	15	15	11	11	5	15
vgs.	Jente	427	60	13	9	4	4	2	2	3	2
	Total	926	35	10	8	10	10	7	6	4	9

Tabell 11.4.B. I helgen: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke på PC-spill eller TV-spill (Playstation, Xbox, GameCube etc.) på fritiden din? Gutter

		Timer PC-spill / TV-spill (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
8.	SØS Lav	104	13	6	13	13	18	13	8	5	12
klasse	Middels	357	8	5	13	22	20	14	6	5	7
	Høy	113	12	9	13	24	15	12	7	4	4
10.	SØS Lav	83	20	5	7	14	13	8	7	5	19
klasse	Middels	325	11	5	8	11	18	15	11	8	13
	Høy	107	7	6	14	15	19	12	13	5	9
1.	SØS Lav	99	13	12	10	10	13	10	9	4	18
klasse	Middels	327	14	8	7	16	15	11	11	5	14
vgs.	Høy	73	12	4	7	16	22	8	12	7	11

Kjønn = Gutt

Tabell 11.4.C. I helgen: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke på PC-spill eller TV-spill (Playstation, Xbox, GameCube etc.) på fritiden din? Jenter

		Timer PC-spill / TV-spill (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
8.	SØS Lav	122	43	16	14	5	6	7	4	2	4
klasse	Middels	383	49	19	12	8	5	4	2	1	1
	Høy	135	53	14	17	8	2	2	0	1	1
10.	SØS Lav	92	59	10	9	7	4	2	2	1	7
klasse	Middels	281	63	12	9	5	5	4	1	1	1
	Høy	108	55	19	8	6	5	3	1	2	2
1.	SØS Lav	69	57	12	10	3	7	1	1	1	7
klasse	Middels	309	61	14	9	4	3	3	2	3	2
vgs.	Høy	49	61	12	6	8	6	2	2	2	0

Kjønn = Jente

Tabell 11.5.A. Ukedager: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke PC til chatting online, surfing på internett, e-post, lekser etc. på fritiden din?

		Timer pc-bruk (%)									
		n	Ikke i det		1	2	3	4	5	6	7 timer eller mer
			hele tatt	½ time							
6. klasse	Gutt	398	9	35	34	16	3	2	1	0	0
	Jente	430	6	31	39	14	7	1	1	0	0
	Total	828	8	33	37	15	5	2	1	0	0
8. klasse	Gutt	575	12	21	23	21	10	5	3	2	3
	Jente	645	6	17	20	22	18	8	4	2	2
	Total	1220	9	19	22	22	14	7	3	2	3
10. klasse	Gutt	516	4	12	19	23	17	13	6	1	4
	Jente	482	2	5	12	24	25	18	7	4	3
	Total	998	3	9	16	24	21	15	7	2	4
1. klasse vgs.	Gutt	498	2	8	15	22	19	14	7	2	9
	Jente	429	1	4	16	17	24	19	9	4	6
	Total	927	2	7	16	20	21	16	8	3	8

Tabell 11.5.B. Ukedager: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke PC til chatting online, surfing på internett, e-post, lekser etc. på fritiden din? Gutter

		Timer pc-bruk (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
6. klasse	SØS Lav	77	8	35	31	17	6	0	1	0	1
	Middels	239	11	32	34	18	2	2	1	0	0
	Høy	82	4	44	38	11	1	2	0	0	0
8. klasse	SØS Lav	105	18	15	18	23	10	7	2	2	5
	Middels	358	10	23	24	21	10	4	3	2	3
	Høy	112	13	23	24	21	7	5	2	1	3
10. klasse	SØS Lav	83	5	6	24	17	18	13	10	1	6
	Middels	324	5	14	17	24	18	12	5	1	5
	Høy	109	2	10	24	24	15	14	7	3	2
1. vgs.	SØS Lav	97	2	10	11	16	14	20	8	2	15
	Middels	326	3	9	16	23	21	13	6	2	7
	Høy	75	1	4	19	27	17	12	9	1	9

Kjønn = Gutt

Tabell 11.5.C. Ukedager: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke PC til chatting online, surfing på internett, e-post, lekser etc. på fritiden din? Jenter

		Timer pc-bruk (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
6. klasse	SØS Lav	89	3	31	39	15	7	0	4	0	0
	Middels	256	7	32	38	14	6	1	0	0	0
	Høy	85	6	27	41	14	7	5	0	0	0
8. klasse	SØS Lav	121	8	15	13	21	19	12	3	3	5
	Middels	388	5	17	23	21	18	7	5	2	2
	Høy	136	4	19	21	27	14	9	4	1	1
10. klasse	SØS Lav	92	3	5	11	18	20	20	12	7	4
	Middels	282	1	7	11	25	26	18	7	2	3
	Høy	108	2	2	15	28	29	15	5	4	2
1. vgs.	SØS Lav	68	1	1	18	12	18	15	15	9	12
	Middels	312	1	4	15	19	24	21	8	3	6
	Høy	49	0	10	18	18	31	12	6	2	2

Kjønn = Jente

Tabell 11.6.A. I helgen: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke PC til chatting online, surfing på internett, e-post, lekser etc. på fritiden din?

		Timer pc-bruk (%)									
		n	Ikke i det		1	2	3	4	5	6	7 timer eller mer
			hele tatt	½ time							
6. klasse	Gutt	386	82	11	4	2	0	0	1	0	0
	Jente	424	79	11	7	2	1	0	0	0	0
	Total	810	80	11	6	2	1	0	0	0	0
8. klasse	Gutt	572	13	16	20	17	13	8	5	3	6
	Jente	640	8	12	16	21	15	11	7	4	5
	Total	1212	11	14	18	19	14	10	6	3	5
10. klasse	Gutt	516	4	7	15	18	19	12	10	5	8
	Jente	480	2	3	8	18	20	20	15	7	8
	Total	996	3	5	12	18	20	16	12	6	8
1. klasse vgs.	Gutt	497	3	7	12	19	17	12	11	5	14
	Jente	427	2	3	11	15	20	18	14	6	10
	Total	924	3	5	11	17	19	15	13	5	13

Tabell 11.6.B. I helgen: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke PC til chatting online, surfing på internett, e-post, lekser etc. på fritiden din? Gutter

		Timer pc-bruk (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
6. klasse	SØS Lav	77	74	12	8	3	1	0	1	0	1
	Middels	230	85	10	3	1	0	0	0	0	0
	Høy	79	84	10	5	1	0	0	0	0	0
8. klasse	SØS Lav	104	19	13	16	16	13	7	5	5	6
	Middels	356	11	17	21	17	13	8	5	2	6
	Høy	112	15	17	19	19	12	8	4	2	4
10. klasse	SØS Lav	83	5	5	11	23	18	8	10	8	12
	Middels	324	5	8	14	19	18	15	10	4	7
	Høy	109	2	7	22	15	22	8	11	6	7
1. vgs.	SØS Lav	97	3	8	11	16	9	14	13	4	20
	Middels	326	3	8	12	20	17	11	12	5	13
	Høy	74	1	1	15	18	26	15	5	5	14

Kjønn = Gutt

Tabell 11.6.C. I helgen: Hvor mange timer om dagen pleier du å bruke PC til chatting online, surfing på internett, e-post, lekser etc. på fritiden din? Jenter

		Timer pc-bruk (%)									
		n	Ikke i det hele tatt								7 timer eller mer
			tatt	½ time	1	2	3	4	5	6	
6. klasse	SØS Lav	88	75	9	10	3	2	0	0	0	0
	Middels	251	80	12	6	1	1	0	0	0	0
	Høy	85	78	13	6	2	0	1	0	0	0
8. klasse	SØS Lav	119	10	13	15	13	18	12	6	4	8
	Middels	387	9	12	15	21	16	11	7	4	4
	Høy	134	6	12	18	28	11	13	6	3	4
10. klasse	SØS Lav	92	5	1	5	15	15	22	12	11	13
	Middels	281	1	4	9	18	21	19	15	6	7
	Høy	107	2	1	7	20	22	20	17	7	5
1. vgs.	SØS Lav	67	1	1	4	13	19	16	16	12	15
	Middels	311	3	3	12	16	21	18	12	5	10
	Høy	49	2	4	12	14	16	18	24	2	6

Kjønn = Jente

Tabell 11.7. Andel som møtte 7 av 7 kriterier for problematisk dataspilling (8. klasse)

			Møtte 7 av 7 kriterier for problematisk dataspilling (%)		
			<i>n</i>	Nei	Ja
Gutt	SØS	Lav	103	93	7
		Middels	341	94	6
		Høy	108	97	3
		Total	552	94	6
Jente	SØS	Lav	112	96	4
		Middels	365	99	1
		Høy	127	99	1
		Total	604	98	2

Appendiks B - Spørreskjema

UNIVERSITETET I BERGEN

HEMIL-senteret

Senter for forskning om helsefremmende arbeid, miljø og livsstil

HELSEVANER BLANT SKOLEELEVER.

EN WHO-UNDERSØKELSE I 43 LAND.

SPØRRESKJEMA FOR 2009

10.klassetrinn og 1. årstrinn videregående skole

Bokmål

Christiesgt. 13 - 5015 Bergen Telefon: 55 58 28 08 Telefax: 55 58 98 87

Etablert i samarbeid med Nasjonalforeningen for folkehelsen 1988

Samarbeidssenter for Verdens Helseorganisasjon (WHO)

Kjære elev!

Ved å svare på disse spørsmålene, vil du hjelpe oss med å finne ut mer om barn og unges livsstil og skolemiljø. De samme spørsmålene vil bli stilt til skoleelever i 42 andre land. Svarene dine skal være hemmelige, derfor skal du ikke skrive navnet ditt på spørreskjemaet. Ingen på skolen vil få lov til å se ditt spørreskjema.

Dersom du ikke ønsker å fylle ut spørreskjemaet kan du la være. Hvis det er noen spørsmål du ikke ønsker å svare på kan du gå over til neste spørsmål og la det andre stå åpent.

Etter at du har fylt ut spørreskjemaet, kan du legge det i konvolutten som er delt ut, og lime igjen.

Les hvert enkelt spørsmål, og svar så ærlig som du kan.

På forhånd takk for hjelpen!

Oddrun Samdal
Professor

Anne-Siri Fismen
Forsker

1. Er du gutt eller jente? (Sett kryss i den ruten som passer)

Gutt

Jente

2. Hvilket klassetrinn går du på?

6. klassetrinn

8. klassetrinn

10. klassetrinn

Videregående skole (1. klasse)

3. I hvilken måned ble du født?

Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Hvilket år ble du født?

Før 1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	Etter 1995
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Hvor mye veier du uten klær?

Jeg veier kg.

6. Hvor høy er du uten sko?

Jeg er cm.

7. Har din familie bil?

- Nei
- Ja, en
- Ja, to eller flere

8. Har du eget soverom?

- Ja
- Nei

9. Hvor mange ganger har du reist et sted på ferie med familien din i løpet av det siste året?

- Ingen
- En gang
- To ganger
- Mer enn to ganger

10. Hvor mange PC-er har familien din?

- Ingen
- En
- To
- Mer enn to

11. Hvor mange bøker har familien din hjemme?

Det er vanligvis rundt 40 bøker i hver rekke i bokhyllen.

- ingen
- 1-10 bøker
- 11-50 bøker
- 51-100 bøker
- 101-250 bøker
- 251-500 bøker
- Mer enn 500 bøker

12. Vil du si at din helse er...?

- Svært god
- God
- Ganske god
- Dårlig

13. Kun for jenter: Har du fått menstruasjonen (mensen)?

- Nei, jeg har ikke fått menstruasjonen
- Ja, jeg fikk den da jeg var år og måneder

14.

Her er et bilde av en stige. Øverst på stigen (10) står for det best mulige livet for deg og nederst på stigen (0) er det verst mulige livet for deg.

Generelt sett hvor synes du at du står på stigen nå for tiden?

Sett kryss i den boksen som står ved siden av nummeret som best forteller hvor du står.

☐	10	Best mulig liv
☐	9	
☐	8	
☐	7	
☐	6	
☐	5	
☐	4	
☐	3	
☐	2	
☐	1	
☐	0	Dårligst mulig liv

15. I løpet av de siste 6 månedene: Hvor ofte har du hatt følgende plager? (Sett ett kryss for hver linje)

	Omtrent hver dag	Mer enn én gang i uken	Omtrent hver uke	Omtrent hver måned	Sjelden eller aldri
a) Hodepine	☐	☐	☐	☐	☐
b) Vondt i magen	☐	☐	☐	☐	☐
c) Vondt i ryggen	☐	☐	☐	☐	☐
d) Følt deg nedfor (trist)	☐	☐	☐	☐	☐
e) Vært irritabel eller i dårlig humør	☐	☐	☐	☐	☐
f) Nervøs	☐	☐	☐	☐	☐
g) Vanskelig for å sovne	☐	☐	☐	☐	☐
h) Svimmel	☐	☐	☐	☐	☐
i) Vondt i nakke og skulderen.	☐	☐	☐	☐	☐
j) Lei og utslitt (sliten)	☐	☐	☐	☐	☐
k) Redd	☐	☐	☐	☐	☐

16. Sett ett kryss for hver påstand i den boksen som best beskriver hvor ofte du har følt deg slik i løpet av de siste ukene.

	Aldri	Av og til	Ofte	Nesten alltid
a) Jeg er fornøyd med hvordan jeg har det for tiden.	☐	☐	☐	☐
b) Livet mitt går bra.	☐	☐	☐	☐
c) Livet mitt er akkurat slik det skal være.	☐	☐	☐	☐
d) Jeg kunne tenke meg å forandre mange ting i livet mitt.	☐	☐	☐	☐
e) Jeg skulle ønske livet var annerledes.	☐	☐	☐	☐
f) Jeg har et godt liv.	☐	☐	☐	☐
g) Jeg trives med hva som skjer i livet mitt.	☐	☐	☐	☐
h) Jeg har det jeg ønsker meg i livet.	☐	☐	☐	☐
i) Jeg har det bedre enn de fleste andre på min alder.	☐	☐	☐	☐

 Nå kommer noen spørsmål om en del av vanene dine. Først kommer et spørsmål om fysisk aktivitet.

Med fysisk aktivitet mener vi aktiviteter som gjør at du en del av tiden får økt puls og blir andpusten. Fysisk aktivitet er for eksempel idrettsaktiviteter etter skolen, aktiviteter på skolen, det å leke med venner eller det å gå til skolen. Andre eksempler er å løpe, stå på skateboard, sykle, svømme, spille fotball, stå på ski/snowboard eller danse.

For det neste spørsmålet, legg sammen all den tiden du var fysisk aktiv hver dag.

17. I løpet av de siste 7 dagene. Hvor mange av disse dagene var du fysisk aktiv i minst 60 minutter per dag?

 Ingen 1 2 3 4 5 6 7 Dager
 dager

18. Hvor ofte spiser du vanligvis frokost (mer enn et glass melk eller juice)? Sett ett kryss for ukedager og ett for helgen.

Ukedager

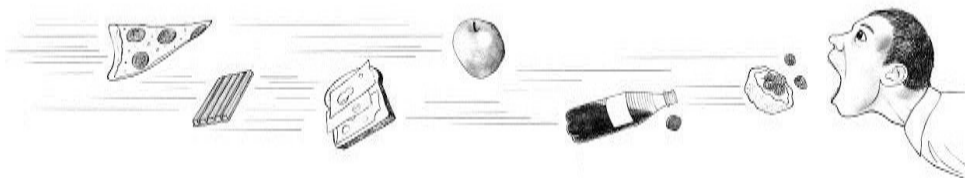
Helgen

- Jeg spiser aldri frokost på ukedager
- En dag
- To dager
- Tre dager
- Fire dager
- Fem dager

- Jeg spiser aldri frokost i helgen
- Jeg spiser vanligvis frokost bare en av dagene i helgen (lørdag eller søndag)
- Jeg spiser vanligvis frokost begge dagene i helgen (både lørdag og søndag)

19. Hvor mange ganger i uken spiser eller drikker du noe av dette? (Sett ett kryss for hver linje)

	Aldri	Sjeldnere enn en gang per uke	En gang i uken	2-4 dager i uken	5-6 dager i uken	En gang hver dag	Flere ganger hver dag
a) Frukt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Grønnsaker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Godteri (f.eks. drops og sjokolade)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Cola, brus eller andre leskedrikker med sukker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. Hvor ofte spiser du til vanlig disse måltidene? (Sett ett kryss for hver linje)

	Hver Dag	4-6 dager i uken	1-3 dager i uken	Sjelden eller aldri
a) Frokost	☐	☐	☐	☐
b) Formiddagsmat/ Matpakke	☐	☐	☐	☐
c) Middag eller brødmåltid etter skolen	☐	☐	☐	☐

21. Hvor ofte pusser du tennene dine?

- Mer enn én gang om dagen
- Én gang om dagen
- Minst én gang i uka, men ikke hver dag
- Mindre enn én gang i uka
- Aldri

**22. Noen barn går på skolen eller til sengs sultne fordi det ikke er nok mat hjemme.
Hvor ofte skjer dette deg?**

- Alltid
- Ofte
- Av og til
- Aldri

23. Prøver du å slanke deg?

- Nei, vekten min er passe
- Nei, men jeg trenger å slanke meg
- Nei, fordi jeg trenger å legge på meg
- Ja

24. Har du noen gang prøvd å røyke (minst en sigarett)?

- Ja
- Nei

25. Hvor ofte røyker du?

- Hver dag
- Hver uke
- Sjeldnere enn en gang i uka
- Ikke i det hele tatt

26. Hvor mange sigaretter røyker du vanligvis på en uke (7dager)?

_____ Antall sigaretter

27. Røyker du på eller i nærheten av skolens område i skoletida?

- Ja, hver dag
- Ja, hver uke
- Ja, sjeldnere enn én gang i uka,
- Nei

28. Hvordan får du tak i de sigarettene du røyker? (Flere kryss mulig)

- Jeg røyker ikke
- Jeg kjøper dem selv
- Jevnaldrende venner/venninner kjøper til meg
- Eldre gutter/jenter jeg kjenner, kjøper til meg
- Eldre søsken kjøper til meg
- Foreldre kjøper til meg
- Jeg får fremmede til å kjøpe for meg
- Jeg får/bommer sigaretter de gangene jeg har behov for røyk
- Jeg tar dem hjemme
- Annet

29. Har du lyst til å slutte å røyke nå?

- Jeg røyker ikke
- Ja
- Nei

30. Har du noen gang prøvd snus?

- Ja
- Nei

31. Hvor ofte bruker du snus?

- Hver dag
- Hver uke
- Sjeldnere enn en gang i uka
- Ikke i det hele tatt

32. Tror du at du kommer til å røyke daglig når du blir omtrent 20 år gammel?

- Ja, helt sikkert
- Ja, jeg tror det
- Nei, jeg tror ikkje det
- Nei, helt sikkert ikke

33. Tror du at du kommer til å bruke snus daglig når du blir omtrent 20 år gammel?

- Ja, helt sikkert
- Ja, jeg tror det
- Nei, jeg tror ikke det
- Nei, helt sikkert ikke

34. Har du noen gang prøvd å drikke alkohol? (Det vil si øl, vin eller brennevin som f.eks. sprit, whisky og lignende)

- Ja
- Nei
- Vet ikke

35. Hvor ofte drikker du for tiden alkoholholdige drikker som for eksempel øl, vin, brennevin eller rusbrus? Prøv også å regne med de gangene du så vidt har smakt. (Sett ett kryss for hver linje).

	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Sjelden	Aldri
a) Øl	☐	☐	☐	☐	☐
b) Vin	☐	☐	☐	☐	☐
c) Brennevin	☐	☐	☐	☐	☐
d) Rusbrus	☐	☐	☐	☐	☐
e) Annen alkoholholdig drikke	☐	☐	☐	☐	☐

36. Har du noen gang drukket så mye alkohol at du har vært skikkelig beruset (full)?

- Nei, aldri
- Ja, en gang
- Ja, 2-3 ganger
- Ja, 4-10 ganger
- Ja, mer enn 10 ganger

37. Hvor gammel var du første gangen du gjorde følgende?
Dersom du ikke har gjort det, krysser du for svaret 'aldri'.

	Aldri	11 år eller yngre	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år eller eldre
a) Drakk alkohol (mer enn bare smakt)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Ble full	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Røykte (mer enn et trekk for å prøve)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Brukte snus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

38. Hvor mange ganger har du gjort følgende innen de siste 30 dagene? Sett ett kryss per linje.

	0	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40+
Røyket sigaretter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drukke alkohol	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vært 'full'	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Nå kommer noen spørsmål om dine foreldres yrke.

39.

Far

Har din far jobb?

- ja
- Nei
- Jeg vet ikke
- Jeg har ikke eller treffer ikke min far

Hvis du svarte JA, kan du da skrive hvor han jobber (f.eks. sykehus, restaurant, skole)

.....
.....

Skriv ned nøyaktig hva han gjør der (for eksempel sykepleier, kelner, lærer)

.....
.....

Hvis du svarte NEI, vet du hva din far gjør?
Sett kryss ved det svaret som passer best.

- Han er syk, pensjonist eller student
- Han søker etter jobb
- Han er hjemme på heltid (tar seg av hus og barn)
- Jeg vet ikke

Mor

Har din mor jobb?

- Ja
- Nei
- Jeg vet ikke
- Jeg har ikke eller treffer ikke min mor

Hvis du svarte JA, kan du da skrive hvor hun jobber (f.eks. sykehus, restaurant, skole)

.....
.....

Skriv ned nøyaktig hva hun gjør der (for eksempel sykepleier, kelner, lærer)

.....
.....

Hvis du svarte NEI, vet du hva din mor gjør?
Sett kryss ved det svaret som passer best.

- Hun er syk, pensjonist eller student
- Hun søker etter jobb
- Hun er hjemme på heltid (tar seg av hus og barn).
- Jeg vet ikke

40. Alle familier er forskjellige. Ikke alle barn bor sammen med begge foreldrene sine. Noen ganger bor barna med bare en av foreldrene og andre ganger har de to hjem eller familier de bor sammen med. Nå skal du først krysse av på hvem som bor der du bor hele, mesteparten eller halvparten av tiden.

Voksne

Barn

Mor

Skriv hvor mange brødre og søstre som bor her (ta med halvsøsken, stesøsken og fostersøsken). Skriv 0 (null) om det ikke bor noen der.

Far

Stemor (eller fars kjæreste)

Hvor mange brødre?

Stefar (eller mors kjæreste)

Bestemor

Hvor mange søstre?

Bestefar

Jeg bor i fosterhjem eller på barnehjem

Noen andre voksne som bor hos deg, eller et annet sted du bor, skriv det ned:

.....

41. Er dine foreldre skilt eller flyttet fra hverandre?

Ja, de er skilt eller flyttet fra hverandre

Nei

42. Har du et annet hjem eller en annen familie, slik det er når foreldre er separert eller skilt?

Nei → Hvis du svarer nei, går du videre til spørsmål 36 på neste side.

Ja ↓

Hvis JA: Hvor ofte bor du der?

- Halvparten av tiden
- Fast, men mindre enn halvparten av tiden
- Noen ganger
- Nesten aldri

Kryss av for de som bor der:

Voksne

Barn

Mor

Far

Stemor (eller fars kjæreste)

Stefar (eller mors kjæreste)

Bestemor

Bestefar

Jeg bor i fosterhjem eller på barnehjem

Noen andre voksne som bor hos deg, eller et annet sted du bor, skriv det ned:

.....
.....

Skriv hvor mange brødre og søstre som bor her (ta med halvsøsken, stesøsken og fostersøsken). Skriv 0 (null) om det ikke bor noen der.

Hvor mange brødre?

Hvor mange søstre?

43. Hvor god råd har din familie?

- Svært god råd
- God råd
- Middels god råd
- Ikke særlig god råd
- Dårlig råd
- Jeg vet ikke

OM Å BLI MOBBET

Vi skal nå fortsette med spørsmål om mobbing. Vi sier at en elev BLIR MOBBET når en annen elev eller flere andre elever sier eller gjør vonde og ubehagelige ting mot han eller henne. Det er også mobbing når en elev blir ertet gjentatte ganger på en måte som han eller hun ikke liker eller når han eller hun med vilje blir holdt utenfor. Men det er IKKE MOBBING når to omtrent like sterke (jevnbryrdige) elever slåss eller krangler. Det er heller ikke mobbing når noen blir ertet på en snill og vennskapelig måte.

44a. Hvor ofte er du blitt mobbet på skolen i løpet av de siste månedene?

- Jeg er ikke blitt mobbet på skolen i løpet av de siste månedene
- Bare en sjelden gang
- 2 eller 3 ganger i måneden
- Omtrent 1 gang i uken
- Flere ganger i uken

44b. Hvor ofte har du selv vært med på å mobbe en annen elev/andre elever på skolen i løpet av de siste månedene?

- Jeg har ikke mobbet en annen elev/andre elever på skolen i løpet av de siste månedene
- Bare en sjelden gang
- 2 eller 3 ganger i måneden
- Omtrent 1 gang i uken
- Flere ganger i uken

45a. Hvor ofte er du blitt kalt "homo", "homse", "lesbe" eller liknende ord av en annen elev de siste månedene?

- Jeg har ikke blitt kalt dette av en annen elev i løpet av de siste månedene
- Bare en sjelden gang
- 2 eller 3 ganger i måneden
- Omtrent 1 gang i uken
- Flere ganger i uken

45b. Hvor ofte har du kalt en annen elev "homo", "homse", "lesbe" eller liknende ord de siste månedene?

- Jeg har ikke kalt en annen elev dette i løpet av de siste månedene
- Bare en sjelden gang
- 2 eller 3 ganger i måneden
- Omtrent 1 gang i uken
- Flere ganger i uken

46. Hvor lett eller vanskelig er det for deg å snakke med andre om ting som virkelig plager deg?
 Sett ett kryss for hver av de personene som er listet opp nedenfor.

	Veldig lett	Nokså lett	Nokså vanskelig	Veldig vanskelig	Jeg har ikke eller treffer ikke denne personen
Far	☐	☐	☐	☐	☐
Stefar/mors kjæreste	☐	☐	☐	☐	☐
Mor	☐	☐	☐	☐	☐
Stemor/fars kjæreste	☐	☐	☐	☐	☐
Eldre brødre	☐	☐	☐	☐	☐
Eldre søstre	☐	☐	☐	☐	☐
Beste venn	☐	☐	☐	☐	☐
Venner av samme kjønn	☐	☐	☐	☐	☐
Venner av motsatt kjønn	☐	☐	☐	☐	☐

47. Hvor mange nære gutte- og jentevenner har du nå for tiden?

Gutter

- Ingen
- En
- To
- Tre eller flere

Jenter

- Ingen
- En
- To
- Tre eller flere

48. Hvor ofte er du sammen med venner etter skolen?

0 1 2 3 4 5 Dager

49. Hvor mange kvelder i uka er du ute sammen med venner?

0 1 2 3 4 5 6 7 Kvelder

50. Hvor ofte snakker du med vennene dine på telefonen (både huselefon og mobiltelefon)?

- Mer enn 3 ganger om dagen
- 2-3 ganger om dagen
- 1 gang om dagen
- 4-6 ganger i uken
- Sjeldnere

51. Har du egen mobiltelefon?

- Ja
- Nei

52. Hvor mange tekstmeldinger sender du vanligvis hver dag?

- 0
- 1 – 2
- 3 – 5
- 6 – 10
- 11 – 20
- Mer enn 20

53. Utenom skoletid: Hvor lang tid bruker du vanligvis når du gjør følgende på en hverdag?

	Ikke noe tid	Mindre enn ½ time om dagen	½ - 1 time	2 – 3 timer	4 timer	Mer enn 4 timer
Spiller TV-spill (Playstation/Xbox/GameCube etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spiller PC-spill	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chatter med andre på internett	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skriver eller leser e-post	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bruker PC til andre ting	☐	☐	☐	☐	☐	☐

54. Har du nære venner som du har truffet via internett (chatting, e-post eller lignende), men som du ikke har møtt og bare holder kontakt med på nettet?

- Nei, jeg har ingen slike venner
- En
- To
- Tre
- Fire eller flere

Nå kommer et par spørsmål om deg selv.

55. Hva synes du om kroppen din?

Den er:

- Altfor tynn
- Litt for tynn
- Omtrent passe størrelse
- Litt for tykk
- Altfor tykk

56. Mange barn og unge pådrar seg skader fra diverse aktiviteter som ulike sporter eller slossing med hverandre på ulike steder som i gata eller hjemme. Skader kan også være forgiftning eller brannskader. Skader inkluderer ikke sykdommer som meslingene eller influensa. Det følgende spørsmålet er om skader du har hatt innen de siste 12 månedene.

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger har du vært så skadet at du måtte bli behandlet av en doktor eller sykepleier?

- Jeg har ikke vært skadet i løpet av de 12 siste månedene
- 1 gang
- 2 ganger
- 3 ganger
- 4 ganger eller mer

Nå kommer noen spørsmål om skolen.

57. Hvor stresset blir du av skolearbeidet (både arbeid du skal gjøre på skolen og lekser)?

- Ikke i det hele tatt
- Litt
- Ganske mye
- Svært mye

58. Hva tror du kontaktlæreren din mener om skoleresultatene dine sammenlignet med klassekameratene dine?

Han/hun mener jeg er :

- Veldig god
- God
- Middels
- Dårligere enn middels

59. Hvordan liker du deg på skolen akkurat nå for tiden?

- Liker meg veldig godt
- Liker meg ganske godt
- Liker meg ikke særlig godt
- Liker meg ikke i det hele tatt

60. Nedenfor følger noen påstander om elevene i klassen din. Sett ett kryss i hver kolonne etter hvor enig du er i uttalelsen.

	Helt enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Helt Uenig
a) Elevene i klassen min liker å være med hverandre	☐	☐	☐	☐	☐
b) De fleste i klassen min er snille og hjelpsomme	☐	☐	☐	☐	☐
c) Andre elever godtar meg som jeg er.	☐	☐	☐	☐	☐
d) Når en elev i klassen min er lei seg, er det alltid noen andre i klassen som vil prøve å hjelpe.	☐	☐	☐	☐	☐
e) Elevene i klassen min behandler hverandre med respekt.	☐	☐	☐	☐	☐

Nå kommer noen flere spørsmål om en del av vanene dine. Først kommer noen flere spørsmål om fysisk aktivitet.

61. **Utenom skoletid:** Hvor mange GANGER i uka driver du idrett, eller mosjonerer du så mye at du blir andpusten og/eller svett?

- Hver dag
- 4-6 ganger i uka
- 2-3 ganger i uka
- En gang i uka
- En gang i måneden
- Mindre enn en gang i måneden
- Aldri

62. Utenom skoletid: Hvor mange TIMER i uka driver du idrett, eller mosjonerer du så mye at du blir andpusten og/eller svett?

- Ingen
- Omtrent 1/2 time
- Omtrent 1 time
- Omtrent 2-3 timer
- Omtrent 4-6 timer
- 7 timer eller mer

63. Hvor lang tid tar det deg vanligvis å dra hjemmefra til skolen?

- Mindre enn 5 minutter
- 5 til 15 minutter
- 15-30 minutter
- 30 minutter til 1 time
- Mer enn 1 time

**64. På en vanlig dag er MESTEPARTEN av reisen din TIL skolen gjennomført?
Sett bare ett kryss.**

- Til fots
- Med sykkel
- Med buss, trikk, T-bane, tog eller båt
- Med bil, motorsykkel eller moped
- På andre måter

**65. På en vanlig dag er MESTEPARTEN av reisen din FRA skolen gjennomført?
Sett bare ett kryss.**

- Til fots
- Med sykkel
- Med buss, trikk, T-bane, tog eller båt
- Med bil, motorsykkel eller moped
- På andre måter

66. I friminuttene: Hvor OFTE beveger du deg så mye at du blir andpusten og/eller svett?

- Hvert friminutt
- Ikke hvert friminutt, men likevel hver dag
- Ikke hver dag, men likevel hver uke
- Ikke så ofte som hver uke
- Aldri

67. Hvor mange ganger i en vanlig uke deltar du i kroppsøvingstimer? (ta også med tilvalgsfag hvor du er fysisk aktiv, f. eks. idrett, friluftsliv). En dobbeltime = 2 ganger.

- 0 ganger
- 1 gang
- 2 ganger
- 3 ganger
- 4 ganger
- Mer enn 4 ganger

68. Hvor mange minutter i løpet av en enkel kroppsøvingstime (45 minutter) beveger du deg såpass mye at du blir varm og litt andpusten?

- 0 minutter
- 1- 10 minutter
- 11-20 minutter
- 21-30 minutter
- Mer enn 30 minutter

Nå følger noen flere spørsmål om dine helsevaner.

69. Har du noen gang brukt hasj? Sett ett kryss per linje

	Aldri	En eller to ganger	3 til 5 ganger	6 til 9 ganger	10 til 19 ganger	20 til 39 ganger	40 ganger eller mer
I løpet av livet ditt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I løpet av de siste 12 månedene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I løpet av de siste 30 dagene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

70. Har du noen gang hatt samleie?

- Ja
- Nei

71. Hvor gammel var du første gang du hadde samleie?

- Jeg har aldri hatt samleie
- 11 år eller yngre
- 12 år
- 13 år
- 14 år
- 15 år
- 16 år
- 17 år eller eldre

72. Sist gang du hadde samleie, hvilke prevensjonsmetode brukte du og partneren din for å unngå graviditet?

Jeg har aldri hatt samleie *Gå til neste spørsmål*

Vi brukte ikke prevensjonsmiddel *Gå til neste spørsmål*

Ja Nei

P-piller

Kondom

Avbrutt samleie

En annen metode

Er ikke sikker

73. Sist du hadde samleie, brukte du kondom?

- Jeg har aldri hatt samleie
- Ja
- Nei

Nå følger en del spørsmål om skolearbeidet og skolemiljøet ditt.

74. Nedenfor står noen påstander som beskriver dine skoleresultater. Sett ett kryss for hver påstand.

		Helt enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a)	Karakterene jeg får i de ulike fagene gjenspeiler hvor godt jeg gjør det i de fagene.	☐	☐	☐	☐	☐
b)	Lærerne mine er rettferdige når de gir meg karakterer.	☐	☐	☐	☐	☐
c)	Gode karakterer er viktig for meg.	☐	☐	☐	☐	☐
d)	Jeg får ros av lærerne mine når jeg gjør en god jobb.	☐	☐	☐	☐	☐
e)	Jeg får ros av lærerne mine når jeg prøver så godt jeg kan i timen.	☐	☐	☐	☐	☐
f)	Lærerne mine gir meg bare ros når jeg fortjener det.	☐	☐	☐	☐	☐
g)	Å få ros av lærerne er viktig for meg.	☐	☐	☐	☐	☐

75. Nedenfor står noen påstander om hva du synes om skolearbeidet ditt. Sett ett kryss for hver påstand.

	Aldri	Sjelden	Av og til	Ofte	Veldig ofte
a) Jeg blir stresset av skolearbeidet.	☐	☐	☐	☐	☐
b) I timen prøver jeg så godt jeg kan å oppnå målene som lærerne mine har satt.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Jeg har for mye skolearbeid.	☐	☐	☐	☐	☐
d) Jeg synes skolearbeid er vanskelig.	☐	☐	☐	☐	☐
e) Jeg synes skolearbeid er slitsomt.	☐	☐	☐	☐	☐
f) Jeg har mer skolearbeid å gjøre enn jeg klarer.	☐	☐	☐	☐	☐

76. Nedenfor står noen påstander om hva du tenker om å gå på skolen. Sett ett kryss for hver påstand.

		Helt enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a)	Jeg gleder meg til å gå på skolen.	☐	☐	☐	☐	☐
b)	Jeg liker å gå på skolen.	☐	☐	☐	☐	☐
c)	Jeg har lyst til å gjøre det bra på skolen.	☐	☐	☐	☐	☐
d)	Jeg tar skolen alvorlig.	☐	☐	☐	☐	☐
e)	Jeg følger med i timene.	☐	☐	☐	☐	☐
f)	Jeg har det gøy på skolen.	☐	☐	☐	☐	☐
g)	Det vi lærer i timene er interessant.	☐	☐	☐	☐	☐
h)	Jeg liker det vi gjør på skolen.	☐	☐	☐	☐	☐
i)	Jeg synes ofte det er dumt at timen allerede er slutt.	☐	☐	☐	☐	☐
j)	Jeg liker å lære nye ting.	☐	☐	☐	☐	☐

77. Nedenfor står noen påstander om læring på skolen. Sett ett kryss for hver påstand.

	Helt enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a) Ett av målene mine er å vise andre at jeg er flink med skolearbeidet.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Ett av målene mine er å vise andre at skolearbeid er lett for meg.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Det er viktig for meg at jeg ser smart ut sammenlignet med andre i klassen min.	☐	☐	☐	☐	☐
d) Ett av målene mine er å mestre mange nye ferdigheter.	☐	☐	☐	☐	☐
e) Det er viktig for meg å forstå skolearbeidet skikkelig.	☐	☐	☐	☐	☐
f) Det er viktig for meg at andre elever i klassen min mener jeg er flink på skolen.	☐	☐	☐	☐	☐
g) Det er viktig for meg at jeg forbedrer ferdighetene mine i timene.	☐	☐	☐	☐	☐
h) Det er viktig for meg at andre elever i klassen ikke tror jeg er dum.	☐	☐	☐	☐	☐
i) Ett av målene mine er å forhindre at andre elever i klassen tror at jeg ikke er smart	☐	☐	☐	☐	☐
j) Det er viktig for meg at læreren ikke tror at jeg kan mindre enn andre elever i klassen.	☐	☐	☐	☐	☐
k) Ett av målene mine er å unngå at det ser ut som jeg har problemer med å gjøre skolearbeidet.	☐	☐	☐	☐	☐

78. Nedenfor står noen flere påstander om læring på skolen. Sett ett kryss for hver påstand.

	Helt enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a) I klassen vår er det viktig å forstå arbeidet, ikke bare lære det utenat.	☐	☐	☐	☐	☐
b) I klassen vår er det veldig viktig å lære nye ting.	☐	☐	☐	☐	☐
c) I klassen vår er det OK å gjøre feil så lenge du lærer.	☐	☐	☐	☐	☐
d) I klassen vår er hovedmålet å få gode karakterer.	☐	☐	☐	☐	☐
e) I klassen vår er det veldig viktig å få riktige svar.	☐	☐	☐	☐	☐
f) I klassen vår er det viktig å få høy poengsum på prøver.	☐	☐	☐	☐	☐
g) I klassen vår er det kjempeviktig å vise andre at du ikke er dårlig på skolen.	☐	☐	☐	☐	☐
h) I klassen vår er det viktig at du ikke gjør feil når alle ser på.	☐	☐	☐	☐	☐
i) I klassen vår er det viktig ikke å gjøre det dårligere enn andre elever.	☐	☐	☐	☐	☐

79. Nedenfor står noen flere påstander om læring på skolen. Sett ett kryss for hver påstand.

	Helt enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a) I klassen vår er det veldig viktig å prøve skikkelig.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Hvor mye du forbedrer deg er veldig viktig i klassen vår.	☐	☐	☐	☐	☐
c) I klassen vår er hovedmålet å forstå ordentlig det vi lærer.	☐	☐	☐	☐	☐
d) I klassen vår er det viktigste å få gode karakterer.	☐	☐	☐	☐	☐
e) I klassen vår er det veldig viktig alltid å ha rett svar.	☐	☐	☐	☐	☐
f) I klassen vår er det viktig å få høy skåre på tester.	☐	☐	☐	☐	☐

80. Nedenfor står noen påstander om dine lærere. Sett ett kryss for hver påstand.

	Helt enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a) Lærerne mine forteller meg om jeg har løst en oppgave riktig eller ikke.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Lærerne mine oppmuntrer meg når jeg gjør skolearbeid.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Når jeg trenger ekstra hjelp fra lærerne, får jeg det.	☐	☐	☐	☐	☐
d) Det er tydelig hva lærerne mine forventer at jeg skal gjøre.	☐	☐	☐	☐	☐
e) Lærerne mine forteller meg hvordan jeg skal gjøre det bedre på oppgaver.	☐	☐	☐	☐	☐
f) Lærerne mine gir meg veiledning i hvordan jeg skal løse oppgaver.	☐	☐	☐	☐	☐
g) Lærerne mine viser tillit til at jeg kan gjøre det bra i faget.	☐	☐	☐	☐	☐
h) Jeg føler at lærerne mine gir meg valgmuligheter.	☐	☐	☐	☐	☐
i) Lærerne mine prøver å skjønne hvordan jeg forstår ting før de foreslår en ny måte å gjøre ting på.	☐	☐	☐	☐	☐
j) Lærerne mine sørger for at jeg virkelig forstår målene mine og hva jeg må gjøre for å nå dem.	☐	☐	☐	☐	☐
k) Lærerne mine oppmuntrer meg til å stille spørsmål.	☐	☐	☐	☐	☐
l) Lærerne mine lytter til hvordan jeg har lyst til å gjøre ting.	☐	☐	☐	☐	☐
m) Jeg føler meg forstått av lærerne mine.	☐	☐	☐	☐	☐

81. Nedenfor står noen flere påstander om dine lærere. Sett ett kryss for hver påstand.

	Helt enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a) Jeg kan være åpen med lærerne mine.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Jeg føler at lærerne mine godtar meg som jeg er.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Jeg har stor tillit til lærerne mine.	☐	☐	☐	☐	☐
d) Lærerne mine gir meg fullstendige og nøyaktige svar på spørsmålene mine.	☐	☐	☐	☐	☐
e) Jeg føler at lærerne mine bryr seg om meg som person.	☐	☐	☐	☐	☐

82. Nedenfor står noen påstander om dine lærere og arbeidet i klasserommet. Sett ett kryss for hver påstand.

	Helt enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a) Lærerne våre sørger for at vi oppfører oss fint i klassen.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Lærerne våre legger merke til det hvis vi blir forstyrret.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Lærerne våre sørger for at vi følger med i timene.	☐	☐	☐	☐	☐
d) Det tar ofte lang tid før elevene i klassen kommer til ro.	☐	☐	☐	☐	☐
e) Elevene snakker ofte med hverandre i timene.	☐	☐	☐	☐	☐
f) Det er klare regler for hvordan en oppfører seg i klassen når læreren underviser.	☐	☐	☐	☐	☐
g) Lærerne våre har gitt klar beskjed om hva som skjer hvis noen bryter reglene.	☐	☐	☐	☐	☐
h) I klassen min får elevene ha et ord med i laget når det lages klasseregler.	☐	☐	☐	☐	☐
i) I klassen min får elevene ta del i å bestemme klasseregler.	☐	☐	☐	☐	☐

83. Nedenfor står noen påstander om hvordan dere jobber på skolen. Sett ett kryss for hver påstand.

	Helt enig	Enig	Verken enig eller uenig	Uenig	Helt uenig
a) I klassen har vi regelmessig gruppearbeid.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Mesteparten av tiden foreleser lærerne våre for hele klassen.	☐	☐	☐	☐	☐
c) I klassen vår jobber vi regelmessig på egenhånd.	☐	☐	☐	☐	☐
d) I klassen vår samarbeider vi regelmessig om å løse problemer.	☐	☐	☐	☐	☐
e) Lærerne våre ber oss regelmessig om å finne ut av problemstillinger på egenhånd.	☐	☐	☐	☐	☐
f) Lærerne våre stiller spørsmål som får oss til å tenke.	☐	☐	☐	☐	☐
g) Lærerne våre gir oss ikke nok tid til å tenke ut svar på spørsmålene deres.	☐	☐	☐	☐	☐
h) I klassen vår kan elevene regelmessig velge hvilke oppgaver vi skal jobbes med.	☐	☐	☐	☐	☐
i) I klassen min får elevene være med å bestemme hvordan vi skal bruke undervisningstiden.	☐	☐	☐	☐	☐
j) I klassen min får elevene være med å planlegge hvordan undervisningen skal være.	☐	☐	☐	☐	☐

84. I løpet av dette skoleåret: Hvor ofte har du hatt følgende opplevelser når du holder på med skolearbeid.
Sett kryss:

	Svært ofte	Ganske ofte	Av og til	Ikke i det hele tatt
a) Jeg legger ned all min energi når jeg holder på med skolearbeid (som for eksempel lekser, prosjektarbeid, gruppearbeid og annet skolearbeid)	☐	☐	☐	☐
b) Jeg setter meg selv på prøve når jeg holder på med skolearbeid	☐	☐	☐	☐
c) Jeg arbeider konsentrert når jeg driver med skolearbeid	☐	☐	☐	☐
d) Jeg setter meg mål når jeg holder på med skolearbeid	☐	☐	☐	☐
e) Jeg finner ut hvordan jeg kan nå mine mål i skolearbeidet	☐	☐	☐	☐
f) Jeg planlegger hvordan jeg skal gjøre skolearbeid	☐	☐	☐	☐

TAKK FOR HJELPEN

Appendiks C: Publikasjonsliste

Artikler i vitenskapelige tidsskrifter med referee

- Aanerød, O. K., Senneseth, T., Wold, B., & Torsheim, T. (1999). 15-åringers opplevelse av overbelastning i skolen, mestring (sense of coherence) og subjektive helseplager. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 4(315-321).
- Aarø, L. E., Haugland, S., Hetland, J., Torsheim, T., Samdal, O., & Wold, B. (2001). Psykiske og somatiske plager blant ungdom. *Tidsskrift for Den Norske Legeforening*, 121(25), 2923-2927.
- Aarø, L. E., Laberg, J. C., & Wold, B. (1995). Health Behaviors Among Adolescents - Towards A Hypothesis Of 2 Dimensions. *Health Education Research*, 10(1), 83-93. doi: 10.1093/her/10.1.83
- Aarø, L. E., Wold, B., Kannas, L., & Rimpelä, M. (1986). Health behaviour in school children. A WHO cross-national survey. *Health Promotion International*, 1(1), 17-33.
- Boyce, W., Torsheim, T., Currie, C., & Zambon, A. (2006). The family affluence scale as a measure of national wealth: Validation of an adolescent self-report measure. *Social Indicators Research*, 78(3), 473-487. doi: 10.1007/s11205-005-1607-6
- Brunborg, G.S., Pallesen, S., Torsheim, T., Hetland, Melkevik, O., Mentzoni, R. Andreassen, C.S. Samdal, O. (2013) Prevalence of video game addiction and association with subjective health complaints in a nationally representative sample of Norwegian 8th graders. *Media Psychology*, 16 (1), 115-128.
- Cavallo, F., Zambon, A., Borraccino, A., Raven-Sieberer, U., Torsheim, T., Lemma, P., & Grp, H. P. H. (2006). Girls growing through adolescence have a higher risk of poor health. *Quality of Life Research*, 15(10), 1577-1585. doi: 10.1007/s11136-006-0037-5
- Currie, C., Molcho, M., Boyce, W., Holstein, B. E., Torsheim, T., & Richter, M. (2008). Researching health inequalities in adolescents: The development of the Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) Family Affluence Scale. *Social Science & Medicine*, 66(6), 1429-1436. doi: 10.1016/j.socscimed.2007.11.024
- Currie, C., Nic Gabhainn, S., Godeau, E., and the International HBSC Network Coordinating Committee (Currie, C., Samdal, O., Ravens-Sieberer, U., Nic Gabhainn, S., Morgan, A., Roberts, C., Dür, W., Cavallo, F., Godeau, E., Boyce, W., Pudule, I., Rasmussen, M., & Smith, B. (2009). The Health Behaviour in School-aged Children: WHO Collaborative Cross-National (HBSC) Study: origins, concept, history and development 1982-2008. *International Journal of Public Health*, 54, 131-139.
- Danielsen, A. G. (2010). Supportive and motivating environments in school. Main factors to make well-being and learning a reality. *Norsk Epidemiologi*, 20(1), 33-39.
- Danielsen, A. G., Breivik, K., & Wold, B. (2011). Do perceived academic competence and school satisfaction mediate the relationships between perceived support provided by teachers and classmates, and academic initiative? *Scandinavian Journal of Educational Research*, 55(4), 379-401.

- Danielsen, A. G., Samdal, O., Hetland, J., & Wold, B. (2009). School-Related Social Support and Students' Perceived Life Satisfaction. *The Journal of Educational Research, 102*(4), 303-318.
- Danielsen, A. G., Wiium, N., Wilhelmsen, B., & Wold, B. (2010). Supportive and motivating environments in school. Main factors to make well-being and learning a reality. *Journal of School Psychology, 48*(3), 247-267.
- Diseth, Å., Danielsen, A.G., and Samdal, O. (2012). A path analysis of basic needs support, self-efficacy, achievement goals, life satisfaction and academic achievement level among secondary school students. *Educational Psychology, 32*(3), 335-354
- Felder-Puig, R., Griebler, R., Samdal, O., King, MA., Freeman, J., Duer, W. (2012). Does the school performance variable used in the international health behavior in school-aged children (HBSC) study reflect students' school grades?. *Journal of School Health, 82* (9), 404-409.
- Fismen, AS, Torsheim, T. & Samdal, O. (2012). Family affluence and cultural capital as indicators of social inequalities in adolescent's eating behaviours: a population-based survey. *BMC Public Health, 12*(1036). doi:10.1186/1471-2458-12-1036.
- Freeman, J.G., Samdal, O., Baban, A. & Bancila, D. (2012). The Relationship Between School Perceptions and Psychosomatic Complaints: Cross-Country Differences Across Canada, Norway, and Romania. *Advances in School Mental Health Prom., 4*(2), 95-104. doi: 10.1007/s12310-011-9070-9
- Freeman, J. G., Samdal, O., Klinger, D. A., Dur, W., Griebler, R., Currie, D., & Rasmussen, M. (2009). The relationship of schools to emotional health and bullying. *International Journal of Public Health, 54*, 251-259. doi: 10.1007/s00038-009-5421-9
- Haug, E., Rasmussen, M., Samdal, O., Iannotti, R., Kelly, C., Borraccino, A., Vereecken, C., Melkevik, O., Lazzeri, G., Giacchi, M., Ercan, O., Due, P., Ravens-Sieberer, U., Currie, C., Morgan, A., Ahluwalia, N., and the HBSC Obesity Writing Group (2009). Overweight in school-aged children and its relationship with demographic and lifestyle factors: results from the WHO-Collaborative Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) Study. *International Journal of Public Health, 54*, 167-179. doi: 10.1007/s00038-009-5408-6
- Haug, E., Torsheim, T., Sallis, J. F., & Samdal, O. (2010). The characteristics of the outdoor school environment associated with physical activity. *Health Education Research, 25*(2), 248-256. doi: 10.1093/her/cyn050
- Haug, E., Torsheim, T., & Samdal, O. (2008). Physical environmental characteristics and individual interests as correlates of physical activity in Norwegian secondary schools: The health behaviour in school-aged children study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 5*. doi: 10.1186/1479-5868-5-47
- Haug, E., Torsheim, T., & Samdal, O. (2010). Local school policies increase physical activity in Norwegian secondary schools. *Health Promotion International, 25*(1), 63-72. doi: 10.1093/heapro/dap040

- Haugland, S., & Wold, B. (2001). Subjective health complaints in adolescence - Reliability and validity of survey methods. *Journal of Adolescence*, 24(5), 611-624. doi: 10.1006/jado.2000.0393
- Haugland, S., Wold, B., Stevenson, J., Aarø, L. E., & Woynarowska, B. (2001). Subjective health complaints in adolescence - A cross-national comparison of prevalence and dimensionality. *European Journal of Public Health*, 11(1), 4-10. doi: 10.1093/eurpub/11.1.4
- Haugland, S., Wold, B., & Torsheim, T. (2003). Relieving the pressure? The role of physical activity in the relationship between school-related stress and adolescent health complaints. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 74(2), 127-135.
- Hetland, J., Torsheim, T., & Aarø, L. E. (2002). Subjective health complaints in adolescence: dimensional structure and variation across gender and age. *Scandinavian Journal of Public Health*, 30(3), 223-230. doi: 10.1080/140349402320290953
- Holstein, B. E., Damsgaard, M. T., Due, P., Eriksson, L., Fismen, A.-S., Henriksen, P. W., . . . Rasmussen, M. (In press). Socioeconomic patterning of physical inactivity among adolescents: comparative study across six Nordic countries. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*.
- Holthe, A., Larsen, T., & Samdal, O. (2009). The role of physical structures in implementing the Norwegian guidelines for healthy school meals. *Health & Place*, 11 September, doi:10.1016/j.healthplace.2009.09.001<<http://dx.doi.org/10.1016/j.healthplace.2009.09.001>>
- Honkala, E., Kannas, L., Rimpelä, M., Wold, B., Aarø, L. E. & Gillies, P. (1988), Dental Health Habits in Austria, England, Finland and Norway. *International Dental Journal*, 38, 131-138.
- Iannotti R.J., Janssen I., Haug E., Kololo H., Annaheim B., Borraccino A.; HBSC Physical Activity Focus Group. Interrelationships of adolescent physical activity, screen-based sedentary behaviour, and social and psychological health. *Int Journal of Public Health*. 54(2).191-198. doi: 10.1007/s00038-009-5410-z
- Hopland, K., Aarø, L. E., & Wold, B. (1993). Sosialt nettverk, einsemd og kvardagsplager. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 30(12), 1174-1181.
- Iannotti, R.J., Chen, R., Kololo, H., Petronyte, G., Haug, E., Roberts, C. (2013). Motivations for adolescent participation in leisure-time physical activity: international differences. *Journal of Physical Activity & Health*, 10(1), 106-12.
- Iannotti, R. J., Janssen, I., Haug, E., Kololo, H., Annaheim, B., Borraccino, A., & Grp, H. P. A. F. (2009). Interrelationships of adolescent physical activity, screen-based sedentary behaviour, and social and psychological health. *International Journal of Public Health*, 54, 191-198. doi: 10.1007/s00038-009-5410-z
- Johnsen, M., Søviknes, I., & Torsheim, T. (2001). Mestringsressurser og opplev skolerelatert stress hos skoleungdom: en prospektiv studie av gjensidige sammenhenger. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 38(9), 821-826.

- Klepp, K.I., Wold, B. & Aarø, L.E. (1991), Røyking og bruk av alkohol blant norske skolebarn: Tendenser i 1980-årene. *Tidsskrift for den norske Lægeforening*, 23(111), 2859-63.
- Kuusela, S., Honkala, E., Kannas, L., Tynjälä, J. & Wold, B. (1997) Oral hygiene habits of 11-year-old schoolchildren in 22 European countries and Canada in 1993/94. *Journal of Dental Research*, 76, 1602-1609.
- Kvaavik, E., Samdal, O., Trygg, K., Johansson, L., & Klepp, K. I. (2007). Fem om dagen - ti år etter. *Tidsskrift for Den Norske Legeforening*, 127, 2250-2253.
- Leveresen I., Danielsen, A. G., Birkeland M. S., and Samdal, O. (2012). Basic psychological need satisfaction in leisure activities and adolescents' life satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(12), 1588- 1599. doi: 10.1007/s10964-012-9776-5.
- Leveresen, I., Danielsen, A. G., Wold, B., and Samdal, O. (2012). What they want and what they get: self-reported motives, perceived competence and relatedness in adolescent leisure Activities. *Child Development Research*, Volume 2012, Article ID 684157. doi: 10.1155/2012/684157
- Leveresen, I., Torsheim, T., and Samdal, O., (2012). Gendered leisure activity behavior among Norwegian adolescents across different socio-economic status groups, *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 3(4), 355-75.
- Levin, K., Torsheim, T., Vollebergh, W., Richter, M., Davies, C., Schnohr, C., . . . Currie, C. (2011). National Income And Income Inequality, Family Affluence And Life Satisfaction Among Adolescents In 35 Countries. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 65, A39-A39. doi: 10.1136/jech.2011.142976b.11
- Melkevik, O., Torsheim, T., Iannotti, R. J., & Wold, B. (2010). Is spending time in screen-based sedentary behaviors associated with less physical activity: a cross national investigation. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7. doi: 10.1186/1479-5868-7-46
- Melkevik, O., Torsheim, T., & Rasmussen, M. (2010). Patterns of screen-based sedentary behavior and physical activity and associations with overweight among Norwegian adolescents: a latent profile approach. *Norsk Epidemiologi*, 20(1), 109-117.
- Nutbeam, D., Aarø, L.E. & Wold, B. (1991) The lifestyle concept and health education with young people. Results from a WHO international study. *World Health Statistics Quarterly*, 44, 55-61.
- Osen, E., Torsheim, T., & Wold, B. (2000). Skolerelatert støtte som moderator av kjønnsforskjeller i subjektive helseplager hos norsk skoleungdom. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 37(19), 900-907.
- Pallesen, S., Hetland, J., Sivertsen, B., Samdal, O., Torsheim, T., & Nordhus, I. H. (2008). Time trends in sleep-onset difficulties among Norwegian adolescents: 1983-2005. *Scandinavian Journal of Public Health*, 36(8), 889-895. doi: 10.1177/1403494808095953
- Pallesen, S., Hetland, J., Sivertsen, B., Samdal, O., Torsheim, T., & Nordhus, I.H. (2008). Time Trends in Sleep-Onset Difficulties among Norwegian Adolescents: 1983-2005. *Insomnia*, 36, 889-895.

- Ravens-Sieberer, U., Erhart, M., Torsheim, T., Hetland, J., Freeman, J., Danielson, M., . . . Grp, H. P. H. (2008). An international scoring system for self-reported health complaints in adolescents. *European Journal of Public Health, 18*(3), 294-299. doi: 10.1093/eurpub/ckn001
- Ravens-Sieberer, U., Torsheim, T., Hetland, J., Vollebergh, W., Cavallo, F., Jericek, H., . . . Grp, H. P. H. F. (2009). Subjective health, symptom load and quality of life of children and adolescents in Europe. *International Journal of Public Health, 54*, 151-159. doi: 10.1007/s00038-009-5406-8
- Rise, J., Haugejorden, O., Wold, B. & Aarø, L.E. (1991) Distribution of dental health behaviours in Nordic school children. *Community Dent Oral Epidemiol, 19*, 9-13.
- Rise, J., Wold, B. & Aarø, L.E. (1991) Determinants of dental health behaviours in Nordic schoolchildren. *Community Dent Oral Epidemiol, 19*, 14-19.
- Roberts, C., Currie, C., Samdal, O., Currie, D., Smith, R., & Maes, L. (2007). Measuring the health and health behaviours of adolescents through cross-national survey research: recent developments in the Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) survey *Journal of Public Health, 15*, 179-186.
- Roberts, C., Freeman, J., Samdal, O., Schnohr, C., de Looze, M.E., Nic Gabhainn, S., Iannotti, R., Rasmussen, M., and the International HBSC Study Group (2009). The Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: methodological developments and current tensions, *International Journal of Public Health, 54*, S140-S150. doi: 10.1007/s00038-009-5405-9
- Rustad, E.C. & Samdal, O. (2009). Hvilken betydning har støtte fra foreldre, venner og lærere for norske 15-åringers livstilfredshet? (How important is support from parents, friends and teachers for Norwegian 15-year olds life satisfaction?). *Sykepleien Forskning, 2*(4), 90-99.
- Samdal, O., Bye, H.H., Torsheim, T., Fismen, A.S., Haug, E., Smith, R. & Wold, B. (2012). Trender i sosial ulikhet i helse. *Tidsskrift for ungdomsforskning, 12*(2), 21-42.
- Samdal, O., Nutbeam, D., Wold, B., & Kannas, L. (1998). Achieving health and educational goals through schools - a study of the importance of the school climate and the students' satisfaction with school. *Health Education Research, 13*(3), 383-397. doi: 10.1093/her/13.3.383
- Samdal, O., Tynjala, J., Roberts, C., Sallis, J. F., Villberg, J., & Wold, B. (2007). Trends in vigorous physical activity and TV watching of adolescents from 1986 to 2002 in seven European Countries. *European Journal of Public Health, 17*(3), 242-248. doi: 10.1093/eurpub/ckl245
- Samdal, O., Wold, B., & Bronis, M. (1999). Relationship between students' perceptions of school environment, their satisfaction with school and perceived academic achievement: An international study. *School Effectiveness and School Improvement, 10*(3), 296-320. doi: 10.1076/sesi.10.3.296.3502
- Samdal, O., Wold, B., Klepp, K. I., & Kannas, L. (2000). Students' perception of school and their smoking and alcohol use: A cross-national study. *Addiction Research, 8*(2), 141-167. doi: 10.3109/16066350009004417

- Smith, C., Wold, B. & Moore, L. (1992) Health Behaviour Research with Adolescents: a Perspective from the WHO Cross-National Health Behaviour in School-Aged Children Study. *Health Promotion Journal of Australia* 2(2), 41-44.
- Thuen, F., Wold, B. & Klepp, K.I. (1991) Selvrappoertert ulykkesfrekvens blant barn og ungdom. *Tidsskrift for den norske Lægeforening*, 19(111), 2445-8.
- Torsheim, T., Aarø, L. E., & Wold, B. (2001). Sense of coherence and school-related stress as predictors of subjective health complaints in early adolescence: interactive, indirect or direct relationships? *Social Science & Medicine*, 53(5), 603-614. doi: 10.1016/s0277-9536(00)00370-1
- Torsheim, T., Aarø, L. E., & Wold, B. (2003). School-related stress, social support, and distress: Prospective analysis of reciprocal and multilevel relationships. *Scandinavian Journal of Psychology*, 44(2), 153-159. doi: 10.1111/1467-9450.00333
- Torsheim, T., Currie, C., Boyce, W., Kalnins, I., Overpeck, M., & Haugland, S. (2004). Material deprivation and self-rated health: a multilevel study of adolescents from 22 European and North American countries. *Social Science & Medicine*, 59(1), 1-12. doi: 10.1016/j.socscimed.2003.09.032
- Torsheim, T., Currie, C., Boyce, W., & Samdal, O. (2006). Country material distribution and adolescents' perceived health: multilevel study of adolescents in 27 countries. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 60(2), 156-161. doi: 10.1136/jech.2005.037655
- Torsheim, T., Eriksson, L., Schnohr, C. W., Hansen, F., Bjarnason, T., & Valimaa, R. (2010). Screen-based activities and physical complaints among adolescents from the Nordic countries. *Bmc Public Health*, 10. doi: 10.1186/1471-2458-10-324
- Torsheim, T., Leversen, I., & Samdal, O. (2007). Sosial ulikhet i ungdoms helse: Er helseatderd viktig? *Norsk Epidemiologi*, 17(1), 79-86.
- Torsheim, T., Ravens-Sieberer, U., Hetland, J., Valimaa, R., Danielson, M., & Overpeck, M. (2006). Cross-national variation of gender differences in adolescent subjective health in Europe and North America. *Social Science & Medicine*, 62(4), 815-827. doi: 10.1016/j.socscimed.2005.06.047
- Torsheim, T., & Samdal, O. (2004). Teachers as facilitators of student participation in school mental health promotion. *The international journal of mental health promotion*, 6(2), 46-52.
- Torsheim, T., Samdal, O., Rasmussen, M., Freeman, J., Griebler, R., & Dur, W. (2012). Cross-National Measurement Invariance of the Teacher and Classmate Support Scale. *Social Indicators Research*, 105(1), 145-160. doi: 10.1007/s11205-010-9770-9
- Torsheim, T., & Wold, B. (2001a). School-related stress, school support, and somatic complaints: A general population study. *Journal of Adolescent Research*, 16(3), 293-303. doi: 10.1177/0743558401163003

- Torsheim, T., & Wold, B. (2001b). School-related stress, support, and subjective health complaints among early adolescents: a multilevel approach. *Journal of Adolescence*, 24(6), 701-713. doi: 10.1006/jado.2001.0440
- Torsheim, T., Wold, B., & Samdal, O. (2000). The Teacher and Classmate Support scale - Factor structure, test-retest reliability and validity in samples of 13-and 15-year-old adolescents. *School Psychology International*, 21(2), 195-212. doi: 10.1177/0143034300212006
- Ulveseter, G., Breivik, K., & Thuen, F. (2010). Health-related adjustment of adolescents in various postdivorce family structures with main focus on father custody with and without a stepmother. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51(7), 379-395. doi: 10.1080/10502556.2010.504088
- von Mehren, B., Kallhovd, A. G., Torsheim, T., & Wold, B. (2001). Subjective health complaints among 15 year old school children: does physical activity moderate the effect of school related stress? *Nordisk Psykologi*, 53(2), 157-171.
- Wium, N., Breivik, K., & Wold, B. (2006). The relationship between smoker role models and intentions to smoke among adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(4), 551-562. doi: 10.1007/s10964-006-9065-2
- Wium, N., Torsheim, T., & Wold, B. (2006). Normative processes and adolescents' smoking behaviour in Norway: A multilevel analysis. *Social Science & Medicine*, 62(7), 1810-1818. doi: 10.1016/j.socscimed.2005.08.029
- Wium, N. & Wold, B. (2011) Actions taken by schools when tobacco policies are violated: associations with adolescent smoking. *Scandinavian Journal of Psychology*, 52, 494-501.
- Wium, N. & Wold, B. (2008) An Ecological System Approach to Adolescent Smoking Behaviour. *Journal of Youth and Adolescence*, 38, 1351-1363.
- Wium, N., & Wold, B. (2006). Family and school influence on adolescent smoking behavior. *Health Education Journal*, 6, 465-479.
- Wold, B., & Anderssen, N. (1992). HEALTH PROMOTION ASPECTS OF FAMILY AND PEER INFLUENCES ON SPORT PARTICIPATION. *International Journal of Sport Psychology*, 23(4), 343-359.
- Wold, B., Currie, C., Roberts, C., & Aarø, L. E. (2004). National legislation on school smoking restrictions in eight European countries. *Health Promotion International*, 19(4), 482-488. doi: 10.1093/heapro/dah410
- Wold, B. & Kannas, L. (1993) Sports motivation among young adolescents in Finland, Norway and Sweden. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 3, 283-291.
- Wold, B., Torsheim, T., Currie, C., & Roberts, C. (2004a). National and school policies on restrictions of teacher smoking: a multilevel analysis of student exposure to teacher smoking in seven European countries. *Health Education Research*, 19(3), 217-226. doi: 10.1093/her/cyg029
- Wold, B., Torsheim, T., Currie, C., & Roberts, C. (2004b). National policies on school smoking restrictions in 8 European countries. *Health Education Research*, 19(3), 217-226.

- Wold, B., Torsheim, T., Samdal, O., & Hetland, J. (2005). Sosial ulikhet og trender i subjektiv helse og livsstil blant norsk ungdom i perioden 1985-2001. *Tidsskrift for Norsk Ungdomsforskning*, 5(1), 111-124.
- Wold, B., Øygaard, L., Eder, A., & Smith, C. (1994). Social reproduction of physical activity- implications for health promotion in young people. *European Journal of Public Health*, 4, 163-168.
- Åstrøm, A. N., Klepp, K. I., & Samdal, O. (2004). Konsum av sukret mineralvann og søtsaker blant norske skoleelever: sterk økning fra 1989-2001. *Den Norske Tannlegeforenings Tidende*, 114(15), 816-821.
- Åstrøm, A. N., & Samdal, O. (2001). Timetrends in oral health behaviors among Norwegian adolescents: 1985-1997. *Acta Odontologica Scandinavica*, 59, 193-2000.

Rapporter

- Samdal, O., Leversen, I., Torsheim, T., Manger MS, Brunborg, G og Wold, B (2009): Trender i helsevaner blant skoleelever i perioden 1983-2005. Resultater fra studien "Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land". HEMIL-rapport 3/2009. Bergen: HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen.
- Torsheim T, Samdal O, Wold B & Hetland, J (2004): Helse og trivsel blant barn og unge : Norske resultater fra studien "Helsevaner blant skoleelever. En WHO-studie i flere land". Hemil-rapport 3/2004
- Torsheim, T., Wold, B., Samdal, O. & Haugland, S. (1997), Test-retest reliability of survey indicators measuring adolescent health and health behaviour. Report. Research Centre for Health Promotion, University of Bergen.
- Wold B, Hetland J, Aarø LE, Samdal O & Torsheim T (2000) Utviklingstrekk i helse og livsstil blant barn og unge fra Norge, Sverige, Ungarn og Wales. Resultater fra landsomfattende spørreskjemaundersøkelser tilknyttet prosjektet "Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land" (HEVAS). HEMIL-rapport nr. 1, HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen. ISBN 82-7669-075-0
- Wold,B. & Aarø,L.E. (1985) Fysisk aktivitet, kjønnsroller og indikatorer på sosial ulikhet. Delrapport fra en spørreskjemaundersøkelse blant norske skolebarn 1983-84. *Psykologisk Rapportserie ved Universitetet i Bergen*, 6(6).
- Wold,B. & Aarø,L.E. (1986) Fysisk aktivitet og aspekter ved barns og ungdoms livsstil. Delrapport fra en spørreskjemaundersøkelse blant norske skolebarn 1983-84. *Psykologisk Rapportserie ved Universitetet i Bergen*, 7(20).
- Wold,B., Aasen, H., Aarø, L.E. & Samdal, O. (1995) Helse og livsstil blant barn og unge i Norge. *HEMIL-rapport*, 14. Hemil-senteret, Universitetet i Bergen.

Kapitler/artikler i vitenskapelige tidsskrifter og antologier

- Aadland, A, Haug, G, Rimestad, A. & Samdal, O (2006): Norway: Physical activity and Healthy Eating in School. In: Addressing the socioeconomic determinants of healthy eating habits and physical activity levels among adolescents. Copenhagen: World Health Organization, 59-65.
- Aarø, L.E. (2004). Om å påvirke elevenes helseatferd. I Haugland, S. & Misvær, N. (red). *Håndbok for skolehelsetjenesten 1.-10. klasse.* (s. 81-89). Oslo: Kommuneforlaget.
- Hansen, F. & Wold, B. (2006) Norway. I Arnett, J.J. (red.) *International encyclopedia of adolescence.* New York: Routledge, 699-712.
- Haug, E., Samdal, O., Morgan, A, Rabens-Sieberer, U & Currie, C. (2006): Overweight in 35 countries: associations with eating habits, physical activity, socioeconomic status and perceived health. In: Addressing the socioeconomic determinants of healthy eating habits and physical activity levels among adolescents. Copenhagen: WHO, 14-22.
- Haugland, S, Aarø, LE & Torsheim, Torbjørn, T (2003): Ungdoms somatiske og psykiske plager. I: *Medicinsk Årbog 2003.* København: Munksgaard.
- Rasmussen, M, Samdal, O, Dür, W, Freeman, J et al (2005). School. In: Currie, C., Samdal, O., et al. (2005): *Health Behaviour in School-Aged children. A WHO Cross-National Study. Research protocol for the 2005/2006.* Edinburgh: University of Edinburgh.
- Samdal, O, (2001): The psychosocial school environment (in press). In: Currie, C., Samdal, O. & Boys, W.: *Research protocol for the 2001/2002 Health Behaviour in School-aged children. A WHO Cross-National Study.*
- Samdal, O. (2003) School as a Risk or Resource for Students' Health and Health Behaviours. *Proceedings of the 2002 International symposium on Health Promotion for Adolescents, Taipei, 28-30 October, 2002, 244-251.*
- Samdal, O. (2005): Trivsels- og miljøfremmende arbeid. I: Haugland, S. & Misvær, N: *Håndbok for skolehelsetjenesten.* Bergen: Fagbokforlaget., 90-109
- Samdal O & Dür W (2000): The School Environment and the Health of Adolescents. In: Currie, C, Hurrellmann, K, Settertobulte, W, Todd, J & Smith, R: *Health and Health Behaviour among Young People. WHO Policy Series: Health policy for children and adolescents. Issue 1. International report.* Copenhagen: World Health Organisation-Europe, s. 49-64.
- Samdal, O, Dür, W. & Freeman, J. (2004): School perceptions In: Currie, C., , Roberts, C., Morgan, A., Samdal, O., Settertobulte, W. *Young People's Health in Context. Results from the 2001/2002 survey in the Health Behaviour in School-Aged Children Study.*
- Samdal, O, Haug, E. Et al (2005). School level influences on physical activity and school meals. In: Currie, C., Samdal, O., et al. (2005): *Health Behaviour in School-Aged children. A WHO Cross-National Study. Research protocol for the 2005/2006.* Edinburgh: University of Edinburgh.

- Samdal O. & Torsheim, T. (2009). Kostholdsvaner blant barn og unge. I: Holthe, A. & Wilhelmsen, BU: Mat og helse I skolen: en fagdidaktisk innføring. Bergen: Fagbokforlaget, s. 50-59.
- Samdal, O, Torsheim, T, Danielson, M, Dür, W, Hetland, J, Unkovska, LK & Valimaa, R (2001). The psychosocial school environment. In: Currie, C., Samdal, O., Boys, W. & Smith, B.: Health Behaviour in School-Aged children. A WHO Cross-National Study. Research protocol for the 2001/2002. Edinburgh: University of Edinburgh.
- Samdal, O & Wedderkopp, N (2001): Physical activity and dietary habits in children and adolescents : effect on health and recommendations for intervention. In: Fogelholm, M: Physical activity : A part of healthy eating? Report from a Nordic Seminar, Lathi, Finland, February 2000. TemaNord 2001:554. Lahti: Nordic Council of Ministers.
- Torsheim, T, Samdal, O, Danielson, M, Dür, W, Hetland, J, Unkovska, LK & Valimaa, R (2001). Positive Health. In: Currie, C., Samdal, O., Boys, W. & Smith, B.: Health Behaviour in School-aged children. A WHO Cross-National Study. Research protocol for the 2001/2002. Edinburgh: University of Edinburgh.
- Wold, B. & Hendry, L. (1998) Social and environmental factors associated with physical activity in young people. In Biddle, S., Sallis, J. & Cavill, N. Young and Active ? London: Health Education Authority, 119-132.
- Wold B (1998) Rationale for the study of health behaviours and subjective health of young people. In Currie et al. (eds.) Health Behaviour in School-Aged Children. A WHO Cross-National Survey (HBSC). Research Protocol for the 1997/98-study. Research Unit in Health and Behavioural Change, University of Edinburgh, Scotland, 2.
- Wold, B (1998) Cross-national perspectives. In Currie et al. (eds.) Health Behaviour in School-Aged Children. A WHO Cross-National Survey (HBSC). Research Protocol for the 1997/98-study. Research Unit in Health and Behavioural Change, University of Edinburgh, Scotland, 5.
- Wold B (1998) Perception of health: core development/revision. In Currie et al. (eds.) Health Behaviour in School-Aged Children. A WHO Cross-National Survey (HBSC). Research Protocol for the 1997/98-study. Research Unit in Health and Behavioural Change, University of Edinburgh, Scotland, 47-50.
- Wold B. (2004) Trivsel og helsevaner blant barn og unge. I Haugland S. & Misvær N. (red): Håndbok for skolehelsetjenesten 1.-10. klasse. Oslo: Kommuneforlaget, 59-65.
- Wold, B. (2009) Ungdom og idrett: stimulering av initiativ, mestring og sunn livsstil. I Klepp, K.I. & Aarø, L.E. Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid. Oslo: Universitetsforlaget, s 182-202.
- Wold, B. & Samdal, O. (2009) Levevaner: individuelle valg eller sosiokulturelle produkter? I Mæland, J.G., Elstad, J.I., Næss, Ø., Westin, S. (red.) *Sosial Epidemiologi. Sykdommers sosiale årsaker*, Gyldendal Akademisk, s. 83-95.

Databasert undervisningsmaterieil

Haugland S (1999) Helse og trivsel i tenårene. En edb-basert lærepakke spesielt tilrettelagt for tema- og prosjektarbeid. Universitetet i Bergen: HEMIL-senteret og Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste.

Samdal O & Wold B (1999) Skolen - elevenes arbeidsplass : En edb-basert lærepakke spesielt tilrettelagt for tema- og prosjektarbeid. Universitetet i Bergen: HEMIL-senteret og Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste.

Samdal O, Wold B, Tjomsland H & Haugland S (1999) Helse og trivsel i skolen : En serie på tre edb-baserte lærepakker spesielt tilrettelagt for tema- og prosjektarbeid. Lærerveiledning. Universitetet i Bergen: HEMIL-senteret og Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste.

Tjomsland HE & Samdal O (1999): Mobbing i skolen : En edb-basert lærepakke spesielt tilrettelagt for tema- og prosjektarbeid. Universitetet i Bergen: HEMIL-senteret og Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste.

Massemedia

Prosjektet har vært behørig omtalt i massemedia, særlig i forbindelse med publisering av de nasjonale og internasjonale rapportene. For hver syklus har det vært registrert opp mot femti oppslag i de store regionsavisene (Aftenposten, Bergens Tidende, Dagsavisen) og lokale aviser som følge av pressemeldinger og/eller direkte henvendelser til/fra en av de regionale avisene eller TV.

Andre resultater

Prosjektet blir mye brukt i undervisning og veiledning av studenter innenfor ulike disipliner og nivåer ved Universitetet i Bergen, blant annet på Psykologstudiet, Masterstudiet i helsefremmende arbeid og Bachelorstudiet i helsefremmende arbeid. Flere master- og bacheloroppgaver basert på datamaterialet er ferdigstilt.